

Rāznas nacionālā parka Tūrisma attīstības plāns 2010 – 2020

2.redakcija

Latvijas dabas fonds

RĪGA, 2010

Plāna saturs

LIETOTIE TERMINI UN IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI	5
IEVADS.....	7
I RĀZNAS NACIONĀLĀ PARKA RAKSTUROJUMS.....	8
1.1. RĀZNAS NACIONĀLĀ PARKA VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS.....	8
1.2. RĀZNAS NACIONĀLĀ PARKA IZVEIDES UN AIZSARDZĪBAS VĒSTURE.....	9
II RĀZNAS NACIONĀLĀ PARKA TŪRISMA NOZARES RAKSTUROJUMS.....	10
2.1. TŪRISMA NOZARES ATTĪSTĪBAS VĒSTURE.....	10
2.2. TŪRISMA PIEDĀVĀJUMA RAKSTUROJUMS.....	11
2.3. TŪRISMA PIEPRASĪJUMA RAKSTUROJUMS.....	33
2.4. TERITORIJAS IZMANTOŠANU UN TŪRISMA ATTĪSTĪBU REGLAMENTĒJOŠIE NORMATĪVIE AKTI UN PLĀNOŠANAS DOKUMENTI.....	37
2.5. RĀZNAS NACIONĀLĀ PARKA PĀRVALDĒ UN TŪRISMA ATTĪSTĪBĀ IESAISTĪTĀS PUSES	42
III RNP TŪRISMA GALAMĒRĶA VĒRTĒJUMS.....	49
3.1. TŪRISMA RESURSU VĒRTĒJUMS.....	49
3.2. RĀZNAS NACIONĀLĀ PARKA TŪRISMA KONCENTRĀCIJAS ZONAS.....	51
3.3. TŪRISMA IETEKMES UZ DABAS RESURSIEM VĒRTĒJUMS.....	52
3.4. RĀZNAS NACIONĀLĀ PARKA KĀ TŪRISMA GALAMĒRĶA RAKSTUROJUMS.....	54
3.5. TŪRISMA NOZARES STIPRO, VĀJO PUŠU UN IESPĒJU, DRAUDU ANALĪZE.....	56
3.6. TŪRISMA PIEDĀVĀJUMA SALĪDZINOŠĀ ANALĪZE.....	59
3.7. TŪRISMA NOZĪME RNP TERITORIJAS SOCIĀLEKONOMISKAJĀ ATTĪSTĪBĀ.....	60
IV RNP TŪRISMA ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA.....	63
4.1. TŪRISMA ATTĪSTĪBAS VĪZIJA, ATTĪSTĪBAS VIRZIENI UN NOSACĪJUMI.....	63
4.2. TŪRISMA ATTĪSTĪBAS MĒRĶI	64
4.3. TŪRISMA MĀRKETINGA VADLĪNIJAS.....	66
4.4. TŪRISMA ATTĪSTĪBAS RĪCĪBAS PLĀNS.....	70
V RNP TŪRISMA ATTĪSTĪBAS PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA.....	84
5.1. PLĀNA IEVIEŠANAS NOVĒRTĒJUMS.....	84
5.2. PLĀNA IEVIEŠANAS UN AKTUALIZĀCIJAS PRIEKŠLIKUMI.....	85
IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI.....	86
PIELIKUMI.....	89
1. PIELIKUMS. APRAKSTI UN TABULAS.....	89
1.1. pielikums. Rāznas nacionālā parka pagastu/novadu sociālekonomiskie rādītāji.....	89
1.2. pielikums. Rāznas nacionālā parka tūrisma piedāvājums.....	90
1.3. pielikums. Ikgadējie pasākumi Rāznas nacionālajā parkā un tā apkārtnē.....	96
1.4. pielikums. Sabiedriskā transporta kustības grafiks.....	98
1.5. pielikums. RNP individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un to grozījumu projekts.....	100
1.6. pielikums. Dabas un kultūras objektu labiekārtojuma un uzturēšanas prasības.....	105
1.7. pielikums. Tūrisma monitoringa vadlīnijas.....	108
1.8. pielikums. Plāna ieviešanai pieejamais finansējums.....	111
2. PIELIKUMS. KARTES.....	116
2.1. pielikums. RNP zonējums un RNP dabas aizsardzības plānā ierosinātās zonējuma izmaiņas.....	116
2.2. pielikums. RNP tūrisma koncentrācijas zonas	117
2.3. pielikums. RNP tūrisma piesaistes.....	118
2.4. pielikums. Plānotā tūrisma infrastruktūra.....	119

Attēli un tabulas

- Attēls Nr. 1. Rāznas nacionālā parka teritorija.
- Attēls Nr. 2. Tūrisma mītņu veidi Rāznas nacionālajā parkā.
- Attēls Nr. 3. Apmeklētāju skaits Rāznas nacionālajā parkā 2006. - 2008.gadā.
- Attēls Nr. 4. Vidējā diennakts satiksmes intensitāte valsts autoceļos Latvijā 2008. gadā.
- Attēls Nr. 5. Tūristu piesaistes Rāznas nacionālajā parkā pēc to rakstura.
- Attēls Nr. 6. Rāznas nacionālajā parka tūrisma produktu piemēri un identificētās dabas tūrisma produktu nišas, atbilstoši pieejamiem resursiem.
- Attēls Nr. 7. Rāznas nacionālajā parkā esošo tūrisma produktu piemēri un identificētās vēstures un kultūras tūrisma produktu nišas, atbilstoši pieejamiem resursiem.
- Attēls Nr. 8. Tūristu piesaistes Rāznas nacionālajā parkā pēc to mēroga.
- Attēls Nr. 9. Nacionālas nozīmes tūrisma piesaistu piemērotības vērtējums.
- Attēls Nr. 10. Antropogēno ietekmi ilustrējoši attēli.

- Tabula Nr. 1. Rāznas nacionālā parka teritorijā iekļautā Rēzeknes, Dagdas un Ludzas novada daļa.
- Tabula Nr. 2. Iedzīvotāju skaits Rāznas nacionālā parka pagastos.
- Tabula Nr. 3. Apmeklētāju skaits Rāznas nacionālajā parkā 2006. - 2008.gadā.
- Tabula Nr. 4. Satiksmes intensitātes mērījumi uz reģionālajiem ceļiem 1997. – 2008. gadā.
- Tabula Nr. 5. Nacionāla mēroga tūrisma piesaistes un to tūrisma piemērotības vērtējums.
- Tabula Nr. 6. Rāznas nacionālā parka tūrisma areāli un to raksturojums.
- Tabula Nr. 7. Tūrisma radīto nozīmīgāko ietekmju piemēri.
- Tabula Nr. 8. Rāznas nacionālā parka atbilstība tūrisma galamērķa kritērijiem.
- Tabula Nr. 9. Latvijas nacionālo parku un Rāznas populārāko tūrisma resursu pieminēšanas biežums Google.lv meklēšanas sistēmā (2008./2009.gads).
- Tabula Nr. 10. Latvijas nacionālo parku salīdzinājums.
- Tabula Nr. 11. Rāznas nacionālā parka apmeklētāju izdevumi 2009.gadā.
- Tabula Nr. 12. RNP tūrisma attīstības rīcības plāns.
- Tabula Nr. 13. RNP tūrisma attīstības plāna ieviešanas indikatori.

Lietotie termini un izmantotie saīsinājumi

A, R, Z, D	Austrumi, rietumi, ziemeļi, dienvidi	LR	Latvijas Republika
CSN	Ceļu satiksmes noteikumi	LRAA	Latgales reģiona attīstības aģentūra
CSP	Centrālā statistikas pārvalde	LVAF	Latvijas Vides aizsardzības fonds
DAP	Dabas aizsardzības pārvalde	LVRA	Latvijas viesnīcu un restorānu asociācija
DAP RNP	DAP Rāznas nacionālā parka administrācija	MK	Ministru kabinets
EEZ/NO FI	Eiropas ekonomiskās zonas un Norvēģijas finanšu instrumenti	NVO	Nevalstiskā organizācija
ELFLA	Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai	NP	Nacionālais parks
EM	Ekonomikas ministrija	NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
ERAF	Eiropas reģionālās attīstības fonds	PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
ES	Eiropas Savienība	PSR	Padomju Sociālistiskā Republika
EZF	Eiropas Zivsaimniecības fonds	PSRS	Padomju Sociālistisko Republiku Savienība
ĪADT	Īpaši aizsargājamā dabas teritorija	RAPLM	Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija
KKF	Kultūrkapitāla fonds	RNP	Rāznas nacionālais parks
KM	Kultūras ministrija	TIC	Tūrisma informācijas centrs
KP	Kultūras piemineklis	TIP	Tūrisma informācijas punkts
LĢIA	Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra	TAVA	Tūrisma attīstības valsts aģentūra
LLTA	Latvijas Lauku tūrisma asociācija	VidM	Vides Ministrija
LNRC	Latgales novada rehabilitācijas centrs	VITILA	Latvijas Vides gidu tīkls
LAD	Lauku atbalsta dienests	VNA	Valsts nodarbinātības aģentūra
LAP	Lauku attīstības plāns	VNKP	Valsts nozīmes kultūras piemineklis
LDF	Latvijas Dabas fonds	VZD	Valsts zemes dienests

Aktīvais tūrisms	Tūrisma veids, kurā tūrists visas nepieciešamās darbības veic pats. Aktīvā tūrisma veidi – kājnieku tūrisms, ūdenstūrisms, velotūrisms, pārgājieni ar slēpēm, pārgājieni ar zirgiem u.c. formas vai to kombinācijas.
Apmeklētājs	Apmeklētājs ir ceļotājs, kurš ceļo uz galveno galamērķi ārpus savas ierastās vides, mazāk nekā uz vienu gadu, ar jebkādu galveno mērķi (darījumi, atpūta vai kāds cits personīgs mērķis), izņemot darba attiecības ar vietējām organizācijām apmeklētajā vietā.
Biotops	Dabiska vai cilvēka ietekmē veidojusies teritorija ar tikai tai raksturīgiem nedzīvās dabas apstākļiem un dzīvās dabas – mikroorganismu, sēņu, augu un dzīvnieku kopumu un to savstarpējo mijiedarbību.
Dabas piemineklis	Savrupi dabas veidojumi – aizsargājami koki, dendroloģiskie stādījumi, alejas, ģeoloģiski un ģeomorfoloģiski dabas objekti un citi dabas retumi, kam ir zinātniska, kultūrvēsturiska, estētiska vai ekoloģiska vērtība.
Dabas taka	Kājamgājējiem domāta marķēta un/vai ar citiem infrastruktūras elementiem aprīkota taka dabā, kuras mērķis ir iepazīstināt ar teritorijas dabas (nereti arī – kultūras) objektiem un veicināt vides un apkārtējās teritorijas izziņu.
Dabas tūrisms	Tūrisma veids, kura mērķis ir izzināt dabu, apskatīt raksturīgas ainavas, biotopus, novērot augus un dzīvniekus dabiskajos apstākļos, kā arī izprast dabas aizsardzības nozīmi.
Tūrisma galamērķis	Viens apvidus, pilsēta vai lielpilsēta, vai skaidri definējama un aptverama ainaviski vai kultūrvēsturiski vienota teritorija, ar daudzveidīgu un savstarpēji saistītu tūrisma piedāvājumu, ērtu pieejamību un atpazīstamu tūrisma tēlu. Tūrisma ģeogrāfijā galamērķis ir sinonīms jēdzienam „tūrisma vieta”, statistikā bieži ar to apzīmē tālāko (galveno) vietu ceļojumā, bet mārketingā tā ir vienība vietas pārdošanas organizēšanai, kas ideālā gadījumā sakrīt ar ceļotāju uztveres reģionu.
Ilgspējīgs tūrisms	Tūrisma veids, kas neapdraud un saglabā dabas un kultūrvēsturiskās vērtības, dod finansiālu labumu attiecīgās teritorijas ekonomikai un ieguvējs ir vietējais uzņēmējs, vietējais cilvēks un arī pats tūrists ilgtermiņā.
Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas	Ģeogrāfiski noteiktas platības, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā un tiek izveidotas, saudzētas un apsaimniekotas ar nolūku aizsargāt un saglabāt dabas daudzveidību, nodrošināt zinātniskos pētījumus un vides pārraudzību, kā arī saglabāt sabiedrības atpūtai (t.sk. tūrismam), izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas.
Interpretācija	Tūrisma informācijas kontekstā: informācijas pasniegšanas un skaidrošanas māksla. Tā saistīta ar tūrisma maršrutu īstenošanu un informatīvā satura noformēšanu, lai radītu viegli uztveramu, patīkamu, situācijai un auditorijai atbilstošu un metodiski pareizu informatīvā satura pasniegšanas veidu.
Kultūras piemineklis	Kultūrvēsturiskā mantojuma daļa — kultūrvēsturiskas ainavas un atsevišķas teritorijas (senkapi, kapsētas, parki, vēsturisko notikumu norises un ievērojamu personu darbības vietas), kā arī atsevišķi kapi, ēku grupas un atsevišķas ēkas, mākslas darbi, iekārtas un priekšmeti, kam ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība un kuru saglabāšana nākamajām paaudzēm atbilst Latvijas valsts un tautas, kā arī starptautiskajām interesēm.
Kultūras tūrisms	Tūrisma veids, kurā tūristu galvenais ceļojumu nolūks ir apmeklēt un iepazīt savas tautas vai citu tautu un valstu kultūru un kultūras mantojumu.

Parauglaukums	Ar konkrētām robežām dabā iezīmēta relatīvi maza teritorija (kvadrants), kurā ilgtermiņā tiek sekots līdzi dažādām izmaiņām, kuru cēlonis var būt cilvēks, dabiski procesi, vai abi iepriekš minētie faktori.
Peldvieta	Labiekārtota vieta atpūtas zonā, kas paredzēta peldēšanai.
Monitorings	Tūrisma jomā: sistemātiski un regulāri tūrisma nozarē iesaistīto resursu stāvokļa un tūristu skaita novērojumi (gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi), kas nepieciešami, lai novērtētu tūrisma ietekmi uz teritorijas dabas un kultūras resursiem, pakalpojumu sniedzējiem un teritoriju kopumā.
Nacionālais parks	ĪADT, kuri ietver plašus apvidus ar nacionāli nozīmīgiem izcilie dabas veidojumiem, cilvēka darbības neskartām vai maz pārveidotām ainavām un kultūrainavām, biotopu daudzveidību, kultūras un vēstures pieminekļu bagātību un kultūrvides īpatnībām. Nacionālo parku galvenais uzdevums ir dabas aizsardzība, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana, zinātniskās izpētes, izglītošanas un atpūtas organizēšana (t.sk. – tūrisms), kuru ierobežo dabas un kultūrvides aizsardzības mērķi.
Natura 2000 teritorijas	Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkls, kuru galvenais izveides mērķis ir Eiropā retu un apdraudētu augu un dzīvnieku sugu un to dzīves vietu (biotopu) aizsardzība.
Rekreācija	Indivīda fizisko, garīgo un emocionālo spēju atjaunošana brīvā laikā, sabiedriski atzītas un organizētas darbības. Rekreācijas galvenās funkcijas ir dziednieciskā, izglītojošā un sporta funkcija.
Tūrisma aģentūra	Tūrisma uzņēmējs, kas pilda starpnieka funkcijas starp klientiem un tūrisma operatoriem vai citiem pakalpojumu sniedzējiem.
Tūrisma infrastruktūra	Tūrisma nozares un ar to saistīto nozaru (transporta, tirdzniecības, sakaru, kultūras, veselības aizsardzības u.tml.) pakalpojumu kopums, kas nodrošina tūrisma nozares darbību. Tūrisma attīstībai ir nepieciešama labi attīstīta vispārējā infrastruktūra. Tūrismam un atsevišķiem tūrisma veidiem nepieciešama īpaša (speciāla) tūrisma infrastruktūra, piemēram, tūrisma informācijas zīmes un norādes, putnu vērošanas torņi, glābšanas dienesti, slēpotāju pacēlāji utt.
Tūrisma ietekme	Tūrisma attīstības ietekmē radušās izmaiņas tūrisma vietas dabas, kultūras, sociālajā un ekonomiskajā vidē.
Tūrisma objekts	Viens no tūristu piesaistes veidiem – dabas objekts, vieta, ēka, būve u.tml., kurš piesaista tūristus ar savu unikalitāti vai arī tipiskumu, estētisko vai vēsturisko vērtību, piemēram, Mākoņkalns, Zosnas muiža u.tml.
Tūrisma operators	Tūrisma uzņēmējs, kas izstrādā un pārdod kompleksus tūrisma pakalpojumus. Persona vai uzņēmums, kas ceļotājiem nodrošina pakalpojumu piedāvājumu tūrisma vietās, piemēram, pārvadājuma pakalpojumus, vietējās ekskursijas, automobiļu iznomāšanu, konferenču un izstāžu organizēšanu utt.
Tūrisma produkts	Uz pieredzes gūšanu balstīts pakalpojums (retāk prece), kam piemīt reāla patēriņa vērtība, ko var izmērīt laika vienībās, un ko uzņēmumi un organizācijas ražo, izveido vai pielāgo tūristu vajadzību un interešu apmierināšanai.
Tūrisma resursi	Dabas un cilvēka veidotu faktoru un norišu kopums, kas piemīt tūrisma vietai un piesaista tūristu intereses.
Tūristu gids	Profesionāli vispusīgi sagatavots cilvēks, kurš vada ekskursiju vietējiem vai ārvalstu tūristiem, sniedzot precīzi interpretētu informāciju par tūrisma objektiem vai apkārtējām norisēm.
Tūristu piesaiste	Tūrisma elements, kas "pievelk" tūristus un rada vēlmi apmeklēt tieši konkrēto tūrisma vietu. Tūristu piesaiste var būt vieta, atsevišķs objekts, pasākums, notikums, mīts. Tūristu piesaistes klasificē pēc to rakstura: dabas, kultūras, komerciālās, vēstures un citas piesaistes, kā arī pēc to nozīmīguma: vietējās, nacionālās un starptautiskās nozīmes piesaistes. Atšķirībā no tūrisma objekta tā ietver arī notikumus un parādības, kas fiziski nav piesaistīti visu laiku konkrētajai vietai. Vienkāršojot, tūristu piesaistes nereti dēvē par apskates objektiem, lai arī tas nav precīzs jēdziens (piemēram, pasākumi nav objekti, bet bez vizuālās apskates daudzos tūrisma objektos iespējami arī citi uz sajūtām, dzirdi utt. balstīti informācijas uztveres veidi).
Tūrists	Fiziska persona, kura tūrisma motīvu vadīta ceļo ārpus savas pastāvīgās dzīvesvietas ne ilgāk par vienu gadu, bet ne mazāk par vienu diennakti.
Vides kapacitāte	Dabas tūrisma kontekstā: vides fiziskā ietilpība, spēja bez neatgriezeniskas pārveidošanās uzņemt noteiktu regulāru daudzumu apmeklētāju.

Ievads

Rāznas nacionālais parks (RNP) ir viens no četriem Latvijas nacionālajiem parkiem, turklāt – vienīgais Latgalē. Saskaņā ar likumu par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (ĪADT)¹ nacionālie parki ir plaši apvidi, kuros ietverti nacionālas nozīmes izcili dabas veidojumi, cilvēka darbības neskartas un maz pārveidotas ainavas un kultūrainavas, biotopu daudzveidība, kultūras un vēstures pieminekļu bagātība un kultūrvides īpatnības.

RNP unikalitāti veido par „Latgales jūru” sauktais Rāznas ezers ar raksturīgo Mākoņkalna ainavu, salām bagātais Ežezers, ezeriem bagātā Latgales augstienes augstākā daļa ar Lielo Liepukalnu, kā arī Latgales kultūrvide un kultūrainava. Kultūras mantojuma pamatā ir latgaliešu valoda, mentalitāte, amatniecības, apbūves un arhitektūras tradīcijas, kā arī vēsturiski veidojusies ticības un kultūras daudzveidība – pagānisma, vācu muižniecības, poļu katolicisma, krievu vecticībnieku un pareizticības tradīciju izpaušmes. Šobrīd līdzīgas vērtības ir saglabājušās arī citviet Latgalē, taču tikai šeit dabas un kultūras mantojuma saglabāšanu sekmē teritorijai piešķirtais nacionālā parka statuss. Tas ļauj cerēt, ka ar laiku Rāznas nacionālais parks kļūs par visu Latgali reprezentējošu dabas un kultūrvides telpu.

Nacionālo parku galvenais uzdevums ir dabas daudzveidības un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana, zinātniskā izpēte, izglītošana, daudzveidīgas dabas un kultūras mantojumu respektējošas atpūtas organizēšana¹. Tas nozīmē, ka nacionālie parki ir nozīmīgas teritorijas ne tikai bioloģiskās daudzveidības un kultūras mantojuma saglabāšanai, bet arī tūrisma attīstībai. Nacionālā parka statuss nosaka lielāku apmeklētāju interesi, ietver attīstības iespējas un cerības par šā reģiona iedzīvotāju dzīves līmeņa paaugstināšanos perspektīvā. Reizē tā ir lielāka atbildība reprezentēt savu novadu atbraucējiem un organizēt tūrisma nozares pamatu uz ilgtspējīgiem principiem.

Ar ilgtspējīgu tūrisma saprotama jebkura tūrisma attīstības vai darbības forma, kas ievēro vides aizsardzības prasības, nodrošina ilglaicīgu dabas un kultūras resursu saglabāšanu, ir sociāli un ekonomiski pieņemama un attaisnojama. Lai attīstītu šādu tūrisma, ir jāaptver trīs galvenie ilgtspējīgas attīstības elementi - vide, ekonomika un cilvēki. Tūrisma attīstībai jābūt tādai, kas saglabā vides un ainavas kvalitāti, dabas un kultūras vērtības, uztur tūrisma nozares efektivitāti, dod finansiālu labumu vietējai ekonomikai un uzlabo vietējo iedzīvotāju dzīves apstākļus.

Tūrisma attīstības plāns var kalpot kā viens no instrumentiem ilgtspējīgas teritorijas attīstības nodrošināšanai. 2009. gadā Rāznas nacionālajam parkam tika izstrādāts arī dabas aizsardzības² un ainavu ekoloģiskais plāns³, kas ļauj cerēt uz līdzsvarotu teritorijas izaugsmi nākotnē.

Rāznas nacionālā parka tūrisma attīstības plāns ir izstrādāts Latvijas Lauku tūrisma asociācijas (LLTA) „Lauku ceļotājs” un Latvijas Dabas fonda (LDF) realizētā Eiropas Ekonomiskās zonas un Norvēģijas finanšu instrumenta finansēta projekta „Ilgtspējīga dabas resursu izmantošana un apsaimniekošana *Natura 2000* teritorijās – populāros un potenciālos tūrisma galamērķos”⁴ ietvaros. Plāna izstrādē piedalījās LDF, LLTA „Lauku ceļotājs” u.c. organizāciju speciālisti – Andris Klepers, Juris Smajlinskis, Valters Pranks, Arta Krūze, Aiga Petkēvica, Daiga Brakmane un Baiba Strazdiņa.

Taču plāns nav tikai dažu cilvēku redzējums. Tā izstrādes procesā vairāk nekā gada garumā iesaistījās Dabas aizsardzības pārvaldes (DAP) RNP administrācijas, pašvaldību un tūrisma informācijas centru darbinieki, tūrisma uzņēmēji, vietējie iedzīvotāji un citi interesenti, kas aktīvi līdzdarbojās, norādīja uz tūrisma attīstības problēmām, meklēja tām risinājumus, domāja par neizmantotām iespējām un nākotnes perspektīvām. Pats plānošanas process jau devis daudz enerģijas, kas vērsta ilgtspējīgas attīstības virzienā. Teritorijas apsekošanas, ceļotāju, uzņēmēju, DAP RNP administrācijas un pašvaldību darbinieku interviju un plāna izstrādes ietvaros organizēto sanāksmju un semināru laikā tika noteiktas RNP tūrisma attīstības stiprās un vājās puses, attīstības problēmas un nākotnes perspektīvas. Vairāku plānošanas sanāksmju laikā tika izstrādāta tūrisma attīstības vīzija, mērķi, uzdevumi un noteikti to potenciālie izpildītāji. Kopumā dažādos plāna izstrādes pasākumos iesaistījās 78 uzņēmēji, vietējie iedzīvotāji, DAP RNP administrācijas, pašvaldību un tūrisma informācijas centru darbinieki, kā arī citi interesenti. Papildus 42 uzņēmēji un pašvaldību darbinieki savu skatījumu par teritorijas attīstības iespējām un problēmām izklāstīja interviju laikā. Lai noskaidrotu ceļotāju viedokli par parka tūrisma piedāvājumu, tika aptaujāti 122 ceļotāji.

Tūrisma attīstības plānā ir ietverts RNP tūrisma nozares raksturojums, izstrādāta tūrisma attīstības stratēģija un rīcības plāns, sagatavotas mārketinga un monitoringa vadlīnijas. Plānā ietvertie priekšlikumi izmantojami atjaunojot pašvaldību plānošanas dokumentus, plānojot investīciju piesaisti, meklējot jaunas idejas uzņēmējdarbības turpmākai attīstībai, izstrādājot sadarbības projektus, veidojot uzņēmēju tirgvedības stratēģijas u.tml.

¹ 02.03.1993. Likums Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (spēkā no 07.04.1993.) ar grozījumiem līdz 18.06.2009.

² Rāznas nacionālā parka dabas aizsardzības plāns 2009. – 2019. gadam. LDF, 2009.

³ Rāznas nacionālā parka ainavu ekoloģiskais plāns. SIA „ELLE”, 2009.

⁴ EEZ/NO FI projekts Nr. LV0052 „Ilgtspējīga dabas resursu izmantošana un apsaimniekošana *Natura 2000* teritorijās – populāros un potenciālos tūrisma galamērķos”. LLTA „Lauku ceļotājs, 2008./2011.gads

I Rāznas nacionālā parka raksturojums

1.1. Rāznas nacionālā parka vispārīgs raksturojums

Atrašanās vieta

Rāznas nacionālais parks atrodas Latgales centrā starp Rēzekni, Ludzu, Zilupi, Dagdu, Aglonu un Maltu. Ar minētajām vietām parku savieno Rēzeknes - Krāslavas (P55), Maltas – Kaunatas (P56), Maltas – Dagdas (P57) un Ezernieku – Ludzas (P49) valsts autoceļi (attēls Nr.1.). Tuvākās pilsētas – Dagda un Rēzekne atrodas 10 līdz 15 km attālumā no parka robežām. Parka kopējā platība ir 596 km². Tā robežas noteiktas Rāznas nacionālā parka likumā¹.

Parka teritorijā ietverta Latgales augstienes centrālā daļa ar Rāznas ezeru jeb "Latgales jūru" parka ziemeļos, salām un pussalām bagāto Ežezaru tā dienvidos un ezeriem bagātās Latgales augstienes centrālo daļu ar augstākajām Latgales virsotnēm parka vidienē.

Administratīvi parka teritorija atrodas trīs novados un astoņos pagastos – Rēzeknes novada Mākoņkalna, Lūznavas, Čornajas un Kaunatas pagastā, Dagdas novada Ezernieku, Andzeļu un Andrupenes pagastā un Ludzas novada Rundēnu pagastā (attēls Nr.1., tabula Nr. 1.).

Attēls Nr. 1. Rāznas nacionālā parka teritorija.

Tabula Nr. 1. Rāznas nacionālā parka teritorijā iekļautā Rēzeknes, Dagdas un Ludzas novada daļa.

Novads/pagasts	Novada/pagasta platība (ha)	RNP aizņemtā novada/pagasta platība (ha)	Novada/pagasta teritorijā ietvertā RNP daļa (%)	RNP ietvertā novada/pagasta daļa (%)
Rēzeknes novads	251925	36553	61	15
Čornajas pagasts	14954	7155	12	48
Lūznavas pagasts	7438	3909	7	53
Kaunatas pagasts	16930	15682	26	93
Mākoņkalna pagasts	16324	9787	16	60
Dagdas novads	95301	20046	34	21
Andrupenes pagasts	13593	5775	10	42
Andzeļu pagasts	9742	8225	14	84
Ezernieku pagasts	12823	6046	10	47
Ludzas novads	96318	2974	5	3
Rundēnu pagasts	12419	2974	5	24

Iedzīvotāji, uzņēmējdarbība, nodarbinātība

Pēc aptuvenām aplēsēm parka teritorijā dzīvo 5000 iedzīvotāju. Lielākā daļa no tiem dzīvo nelielos ciematos, pārējie - viensētās un viensētu grupās. Lielākie ciemati ir Kaunata (~600 iedz.), Ezernieki (~500 iedz.), Lūznava (~460 iedz.) un Andrupene (~430 iedz.)². Tuvākajās pilsētas – Dagdā dzīvo 2 517 iedzīvotāji, Ludzā – 9 636, Rēzeknē – 35 148³.

Līdzīgi kā citviet Latvijā, RNP iedzīvotāju skaits ik gadu samazinās. To apliecina gan pieaugošais neapdzīvoto viensētu skaits, gan iedzīvotāju skaita izmaiņu tendences RNP teritorijā esošajos pagastos. Ja 2000. gadā parka pagastos dzīvoja 9892 iedzīvotāji, tad 2010. gadā vairs tikai 8231 (tabula Nr.2., pielikums Nr.1.1.).

Tabula Nr. 2. Iedzīvotāju skaits Rāznas nacionālā parka pagastos³.

Pagasts	Iedzīvotāju skaits, 01.01.2000.	Iedzīvotāju skaits, 01.01.2010.	Pagasts	Iedzīvotāju skaits, 01.01.2000.	Iedzīvotāju skaits, 01.01.2010.
Čornajas pagasts	1680	1419	Andrupenes pagasts	1657	1390
Lūznavas pagasts	1352	1119	Andzeļu pagasts	824	695
Kaunatas pagasts	1550	1350	Ezernieku pagasts	1156	930
Mākoņkalna pagasts	873	726	Rundēnu pagasts	800	602

Saskaņā ar VZD 2009. gada datiem parka teritorija ir sadalīta 8344 kadastra vienībās. Lielākā zemju daļa pieder privātajiem zemju īpašniekiem un juridiskām personām. Pašvaldību īpašumā atrodas tikai 8% parka teritorijas, valstij –18%. Lielākā daļa no valstij piederošajām zemēm ir ezeri. Vidējais kadastra vienības lielums ir 2,7 ha (neņemot vērā parka ezerus).

¹ 02.11.2006. Rāznas nacionālā parka likums (spēkā no 01.01.2007.) ar 25.01.2007., 14.06.2007. un 30.04.2009. grozījumiem.

² Kaunatas, Ezernieku, Lūznavas, Andrupenes, Andzeļu, Čornajas, Mākoņkalna pagastu teritorijas plānojumi, 2007./2009.gads.

³ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati, 01.01.2010.

Pēc *Lursoft* datubāzes¹ datiem 2010. gada sākumā RNP pagastos bija reģistrēti 392 uzņēmumi. Lielākā to daļa bija nelielas zemnieku saimniecības, kuras nodarbojas ar ekstensīvu lauksaimniecību un mežsaimniecību. Ar lauksaimnieciskās produkcijas ražošanu tirgum, zvejniecību, intensīvu mežsaimniecisko darbību un kokapstrādi nodarbojas tikai daži uzņēmēji. Novadu griezumā pelnošākās nozares bija tirdzniecība, ēku, ceļu un inženierbūvju projektēšana, celtniecība un remonts, transporta pakalpojumi, mežkopība, mežizstrāde un kokapstrāde, lauksaimniecība un lauksaimniecības pakalpojumi.

Kaut tūrisms starp pelnošākajām nozarēm neierindojas, tas uzskatāms par nozīmīgu reģiona iedzīvotāju ienākumu gūšanas veidu. Ar tūrisma saistītus pakalpojumus RNP teritorijā 2008., 2009. gadā sniedza 39 uzņēmēji, zemnieku saimniecības, pašnodarbinātie, sabiedriskās organizācijas, valsts vai pašvaldību iestādes. Vēl seši tūrisma uzņēmēji savu darbību minētajā laikā bija pārtraukuši vai atradās izveides stadijā. 26 tūrisma pakalpojumu sniedzēji darbojas tiešā parka tuvumā (līdz 10 km attālumā no parka robežām). Vairāki RNP tūrisma uzņēmumi ierindojas starp lielākajiem RNP pagastu uzņēmumiem².

Pēc pagastu darbinieku sniegtajām ziņām, lielākā parka iedzīvotāju daļa ir nodarbināta piemājas vai nelielās zemnieku saimniecībās, pašvaldību iestādēs (skolas, bērnudārzi, pagastu pārvaldes, tautas un kultūras nami u.c.) un nelielos uzņēmumos, kuri sniedz tirdzniecības, transporta, lauksaimniecības un dažāda veida remonta pakalpojumus. Samērā būtiska parka iedzīvotāju daļa ir nodarbināta Rēzeknes, Dagdas, Maltas u.c. tuvāko pilsētu un lielāko ciematu iestādēs un uzņēmumos. Ar tūrisma nozari saistītus pakalpojumus 2008., 2009. gada vasaras sezonā sniedza 106 cilvēki³, kas ir aptuveni 3% no darbspējīgiem RNP iedzīvotājiem.

1.2. Rāznas nacionālā parka izveides un aizsardzības vēsture

Aizsardzības vēsture

Rāznas nacionālais parks ir viena no lielākajām un jaunākajām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām Latvijā. Tas izveidots, lai saglabātu Rāznas ezera un Latgales augstienes centrālās daļas bioloģiskās, ainaviskās un kultūras vērtības, veicinātu nenoplicinošu teritorijas saimniecisko attīstību, dabas tūrisma un ekoloģisko izglītību⁴.

Par parka dibināšanas dienu uzskatāms 2007. gada 1. janvāris, kad stājās spēkā RNP likums, taču parka teritorijas aizsardzības vēsture ir daudz senāka. Platlapju mežiem klātās Ežezera salas valsts aizsardzībā ir kopš 1928. gada. Salāja ezers ar apkārtni, Piļoru un Pahatnīku ozolu audzes, Lielais Liepukalns un Rāznas pauguraines centrālā daļa (bijušais aizsargājamo ainavu apvidus "Ezernieki") – kopš 1977. gada. Pašreizējā platībā parka teritorija ir aizsargāta kopš 2003. gada, kad pēc Daugavpils Universitātes pētnieku, vietējo pašvaldību vadītāju un pagastu attīstības centra "Rāzna" iniciatīvas tika izveidots Rāznas ezera dabas parks. 2004. gadā dabas parku iekļāva Eiropas Savienības (ES) nozīmes putniem nozīmīgo vietu sarakstā⁵, 2005. gadā – ES īpaši aizsargājamo dabas teritoriju *Natura 2000* tīklā⁶.

Aizsargājamās vērtības

RNP teritoriju veido mežu, purvu, ezeru, lauksaimniecības zemju un viensētu mozaīka. Lielākā dabas aizsardzības vērtība piemīt parka ezeriem, bioloģiski vērtīgajiem zālājiem, purviem, nogāžu, platlapju, purvainiem un veciem skujkoku mežiem, koros sastopama lielākā retu un aizsargājamu sugu un biotopu koncentrācija. Kopumā RNP teritorijā konstatēti 16 aizsargājami biotopi un 125 aizsargājamās sugas, tai skaitā divas mieturaļģu, trīs ķērpju, 37 augu, 18 bezmugurkaulnieku, divas abinieku, divas rāpuļu, divas zivju, 44 putnu un 15 zīdītāju sugas⁷.

RNP teritorija ir bagāta kultūras pieminekļiem. Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā⁸ ir iekļauti 18 parka senkapi, 16 pilskalni, Jaunstašuļu velna pēdas akmens, Volkenbergas pilsdrupas, Bukmuižas baznīca, Lūznavas muižas parks un atsevišķas Lūznavas, Zosnas un Jaundomes muižas kompleksa ēkas. Deviņiem senkapiem, četrām viduslaiku kapsētām, Ubagovas velnakmenim, Ismeru, Lipušķu un Rečinas vecdicībnieku lūgšanu namiem, Kaunatas, Zosnas un Melnā Dūkstigala katoļu baznīcām, sanatorijai „Rāzna”, Zosnas muižas parkam un vairākām Lūznavas un Zosnas muižas kompleksa ēkām piešķirts vietējas nozīmes kultūras pieminekļa statuss⁹.

¹ www.lursoft.lv

² Rēzeknes novada informatīvais portāls www.rezeknesnovads.lv/rpp/lv/content/2/1/269/?p_id=2566

³ pēc 28 tūrisma pakalpojumu sniedzēju sniegtajām ziņām.

⁴ 02.11.2007. Rāznas nacionālā parka likums (spēkā no 01.01.2007.) ar 25.01.2007., 14.06.2007. un 30.04.2009. grozījumiem.

⁵ Račinskis E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB.

⁶ 02.03.1993. Likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" (spēkā no 07.04.1993.) ar grozījumiem līdz 18.06.2009.

⁷ Rāznas nacionālā parka dabas aizsardzības plāns 2009. – 2019. gadam. LDF, 2009.

⁸ 29.10.1998. KM rīkojums Nr. 128. „Par valsts aizsargājamo kultūras pieminekļus sarakstu” ar grozījumiem līdz 22.04.2010.

⁹ Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas mājas lapa www.mantojums.lv

II Rāznas nacionālā parka tūrisma nozares raksturojums

2.1. Tūrisma nozares attīstības vēsture

Pirmās tūrisma aktivitātes mūsdienu izpratnē RNP teritorijā datējamas ar 19. gs., kad Zosnas un Lūznavas muižās vasaras pavadīja mākslinieki un ezera tuvumā esošajās mājās dzīvoja vasarnieki no Rīgas, Pēterburgas, Maskavas un citām pilsētām. Lai apmierinātu pieaugošo atpūtnieku pieprasījumu pēc vasaras mītnes vietām, 1909. gadā Lūznavas (tolaik - Dlužņevas) muižnieks Staņislavs Kerbedžs Zosnas ezera krastā sāka būvēt viesnīcas tipa mākslinieku atpūtas namu (tagadējo LNRC "Rāzna" ēku), taču 1. Pasaules karš un tam sekojošie notikumi tās celtniecību pārtrauca.

Pēc valstiskās neatkarības iegūšanas Latvijā veidojās pirmās tūristu biedrības, kas nodarbojās ar ekskursiju organizēšanu. 20. gadsimta 30. gados Latvijas apceļošanas veicināšana bija viens no valsts tūrisma politikas mērķiem. Lai to realizētu, tika apmācīti tūristu aģenti un tūristu pavadoni, kā arī uzsāka kampaņa "Apceļo dzimto zemi!", iesaistot lielas tūristu plūsmas. Kā tūrisma galamērķi iezīmējās Latvijas ainaviskākās vietas, t.sk., Latgales augstiene ar Rāznas ezeru tās centrā. K. Vanaga sastādītāja ceļojumu maršrutu grāmatā "Rēzekne – Latgales sirds"¹ iekļauts arī maršruts tagadējā RNP teritorijā, ietverot Rāznas ezera, Ežezera, Mākoņkalna, Lielā Liepukalna, Bukmuižas, Kaunatas, Andrupenes un Zosnas muižas apskati. Ziņas par tā laika tūristu plūsmu apjomu konkrētās tūristu piesaistēs gan ir nepilnīgas.

Pēc 1934. gada 15. maija apvērsuma tūristu biedrības tika slēgtas, bet to funkcijas pārņēma centralizēts Tūrisma birojs, kas nodarbojās arī ar tūrisma maršrutu veidošanu. Vietējais tūrisms 20. gs. 30. gados turpināja piedzīvot uzplaukumu, sasniedzot pat līdz 185 tūkstošiem tūristu gadā. Piedāvāto ekskursiju maršruti bija ļoti daudzveidīgi.

30. gados RNP teritorijā un tā apkārtnē darbojās vairākas tūristu apmešanās vietas. Maltā, Dagdā, Ubagovā, Tulemuižā, Jaunslabadā un Vecānu ciema Rimšās darbojās pansijas. Gultas vietas bija pieejamas Leimanišķu sādžā, Totjarovkā, Lūznavas kurlmēmo skolā, Andrupenes, Bukmuižas un Mākoņkalna pamatskolās². Lielākā daļa šo tūristu mītnu darbojās visu gadu, tomēr vairākas apmešanās vietas un mācību iestādes viesus uzņēma tikai vasarās (no 15. maija vai 1. jūnija līdz 1. septembrim). Maksa par pansiju 14 dienām variēja no 28 līdz 39,2 Ls. Maksa par gultasvietu – no 0,5 līdz 0,7 Ls par nakti. Par gulēšanu sienā saimnieki prasījuši no 0,1 līdz 0,3 Ls. Lielākajā daļā tūristu mītnu par nepilnu latu bija iespējams ieturēt maltīti, par 0,1 līdz 0,2 Ls nopirkt litru piena³. Atšķirīgi no šodienas situācijas, maksa par ēdināšanu bija lielāka nekā maksa par gultasvietu. Kā galvenās tūristu piesaistes tūrisma mītnu saimnieki min peldvietas un atpūtas vietas ezera krastos, makšķerēšanas, zvejas, medību un laivu izmantošanas iespējas. Kā tuvākos "dabas jaukumus" – Rēznas (Rāznas) un Ješas (Ežezera) ezeru, to krastus un salas, Grizānus un Kraukļus Solovejas (Salāja ezera) piekrastē, Padebešu kalnu, Lielo Liepukalnu, Vecslabas pilskalnu, Dlužņevas jeb Lužņevas (Lūznavas), un Sosnas (Zosnas) muižu parkus³.

Straujo vietējā tūrisma attīstību pārtrauca Otrais pasaules karš, pēc kura tūrisma iezīmējās jauns attīstības posms. 1944. gadā Veczosnā darbu uzsāka tuberkulozes sanatorija "Rāzna" (tagad - LNRC "Rāzna"), kuras pakalpojumus izmantoja pacienti no visas Padomju Savienības⁴. Tomēr tūrisma nolūkos pēc kara gados un Staļina laikā daudz neceļoja. Masveidīgāk tūrisms no jauna uzplauka Hruščova „politiskā atkušņa” laikā 20. gs. 50. gadu otrajā pusē un 60. gadu sākumā⁵. Visas valsts teritorijā plānveidīgi tika izstrādāti simtiem ceļojumu un ekskursiju maršrutu, celtas tūristu bāzes un kempingi. Latgales augstiene tika ietverta vairākos vissavienības nozīmes ūdens tūrisma un distanču slēpošanas maršrutos⁶. Latvijas iedzīvotāji varēja relatīvi vienkārši ceļot uz citām PSRS republikām, PSRS republiku iedzīvotāji apmeklēja Latviju.

Rāznas ezera krastā 20. gs. 60. un 70. gados tika uzceltas vairākas atpūtas bāzes un vasarnīcu rajoni, kuri īsā laikā kļuva populāri ne tikai Latvijā, bet arī ārpus tās robežām. Vasarnīcu rajonos atpūsties mēdza gan „nozīmīgos amatos” esoši Latvijas iedzīvotāji, gan viesi no Maskavas, Pēterburgas un citām PSRS vietām. Lielo Rēzeknes uzņēmumu (Slaukšanas iekārtu rūpnīca, Piena Konservu kombināts, Celtniecības instrumentu rūpnīca u.c.) celtās atpūtas bāzes kļuva par populārām atvaļinājumu pavadīšanas un sporta spēļu rīkošanas vietām. To teritorijās darbojās klubi, kino zāles, ēdnīcas, sporta spēļu un rotaļu laukumi, kā arī tūrisma inventāra nomas punkti. Nedēļas nogalēs tajās rīkoja kāzas, jubilejas, banketus un koncertus. Atpūtnieki tika izmitināti gan kempinga mājīnās, gan teltīs.

Kopš 1972. gadā Ežezera krastā darbojās PSRS nozīmes tūrisma un atpūtas bāze "Ezernieki". Tūristu bāzes arhīvi diemžēl nav saglabājušies un precīza informācija par bāzes darbību nav pieejama. Tomēr pēc bāzes pārvaldnieka⁷ teiktā var spriest, ka 70. un 80. gados tūrisma intensitāte tajā bija ļoti augsta. Vasarās Ežezera krastā atpūtās pat 750 cilvēku dienā, ziemās – līdz 500. Atpūtnieki tūristu bāzē ieradās organizētās sērījveida grupās, pamatā no Krievijas, Vidusāzijas un Kaukāza republikām (ar vilcienu līdz Rīgai vai Rēzeknei un tālāk ar autobusiem). Uz Ezernieku bāzi regulāri kursēja pasažieru autobusi. Bāzes teritorijā atradās ēdnīca, bārs, kino un koncertu zāle, laivu bāze un tūrisma inventāra nomas punkts. Bāzes viesi devās organizētos laivu braucienos, pārgājienos, ekskursijās vai atpūtās Ežezera un Sivera ezera krastā un uz to salām. Ziemās bāzes apkārtnē darbojās distanču slēpošanas trases.

Pēc Latvijas valsts neatkarības atjaunošanas RNP līdzīgi kā daudzviet Latvijā tūrisma iestājās apstākums. Situācija sāka uzlaboties 90. gadu otrajā pusē, kad attīstījās privatizācija, uzlabojās uzņēmējdarbības vide un RNP teritorijā sāka darboties

¹ Vanags K. 1939. Ceļvedis pa Dzimto zemi. Tūristu ceļojumu maršruti Latvijā. Nr.7. Rēzekne – Latgales sirds. Rīga, Sabiedrisko lietu ministrijas Tūrisma nodaļa.

² Maldups A. 1937. Aprinķu un pagastu apraksti. Rīga, Valsts statistikas pārvalde.

³ Sabiedrisko lietu ministrijas Tūrisma nodaļa. 1937. Tūristu apmetņu saraksts. Rīga, Latviju Kultūras spiestuve.

⁴ Latgales novada rehabilitācijas centra mājas lapa www.lnrc.lv

⁵ Žigurs E. 1957. Brīvā Daugava : Tūrisma maršruti I. Rīga, Latvijas PSR Izglītības ministrija, Republikāniskā bērnu ekskursiju un tūrisma stacija.

⁶ Vētra K., Eglīte P. 1968. Putešestviņe po Latviskoj CCP. Po rodnim prostoram. Minska, Izdatelstvo – Fizkultura I Sport.

⁷ Intervija ar O.Baltkāji 2008.gada 12.augustā

pirmie privātie tūrisma uzņēmumi. Daļa no Latvijas PSR laiku tūristu bāzēm tika privatizētas un pielāgotas mūsdienu tūristu prasībām. Tomēr iepriekšējo gadu darbības apjomu tās vairs nerasniedza. Nespējot piesaistīt to kapacitātei atbilstošu klientu skaitu, daļa no tām tika slēgtas. Atsevišķu zemnieku saimniecību un ciema māju saimnieki brīvajās istabās vai ēkās piedāvāja vienkāršas apmešanās vietas. Straujākā tūrisma uzņēmumu attīstība notika laikā starp 2001. un 2005. gadu, kad pateicoties pieejamam finansiālam atbalstam tika celtas jaunas viesu mājas un pilnveidots esošo tūrisma mītnu labiekārtojums. Tūrisma piedāvājums minētajā laikā pieauga divas reizes salīdzinot ar iepriekšējo periodu.

Šobrīd starp RNP tūrisma uzņēmumiem dominē mazie uzņēmumi, kuriem tūrisms ir blakus nodarbe citiem naudas ieguves avotiem vai saimniekošanai zemnieku saimniecībā. Lielākās tūrisma pakalpojumu sniedzēju koncentrēšanās zonas joprojām ir Rāznas ezera un Ežezera apkārtnē. Taču arī citu RNP ezeru krastos izveidotas tūristu mītnes un tūristu piesaistes vietas.

2.2. Tūrisma piedāvājuma raksturojums

Tūrisma piedāvājumā izmantotie dabas resursi

Dabas resursi ir lielākā Rāznas nacionālā parka vērtība. Mozaīkveida ainava, stāvi pauguri, salām un līčiem roboti ezeri, pļavu, mežu un purvu dažādība, augu un dzīvnieku sugu bagātība kombinācijā ar labvēlīgiem klimatiskiem apstākļiem rada piemērotus apstākļus dažādu tūrisma un rekreācijas veidu attīstībai.

Pauguri

RNP atrodas Latgales augstienes centrālajā daļā – Rāznas un Dagdas paugurainē un Maltas pazeminājumā. Rāznas pauguraine ir viena no augstākajām paugurainēm Latvijā. Tās augstākās virsotnes ierindojas starp augstākajiem un stāvākajiem Latvijas pauguriem. Lielais Liepukalns (289,3 m) ir trešā augstākā virsotne Latvijā, Dzērķaļu kalns (286,3 m v.j.l.) – piektā augstākā. Pēc relatīvā augstuma Lielais Liepukalns (86 m) un Dzērķaļu kalns (89,2 m) ir Latvijas reljefa izcilākās virsotnes. Ievērojams relatīvais augstums ir arī Mazajam Liepukalnam (63,1 m), Dubuļu kalnam (61,8 m), Bednaja Gorai (60 m), Visūna kalnam (58 m), Mākoņkalnam (57,9 m), Karaļu kalnam (55,6 m) un citiem Rāznas pauguraines pauguriem¹. Šīs reljefa formas veido ainaviski pievilcīgāko RNP daļu.

Skats uz Mākoņkalnu pār Rāznas ezeru
(foto – B.Stražiņa).

Skats no Lielā Liepukalna (foto – A.Klepers).

Atsevišķi Rāznas pauguraines lielpauguri ir ierindojušies starp iecienītākajiem parka apskates objektiem. Populārākais no tiem ir teikām apvītais Mākoņkalns jeb Padebešu kalns, kurš iekļauts daudzos Latgales apceļošanas maršrutos. Kalna piekāpjē ierīkots stāvlaukums un atpūtas vieta, uzstādīts informācijas stends, atkritumu urna un tualete. Uz Mākoņkalna virsotni ved koka kāpnes. Virsotnē līdzās pilsdrupām ierīkota brīvdabas estrāde un izcirstas skatu stīgas, atsedzot vienu no skaistākajiem skatiem uz Rāznas ezeru un apkārtnējiem pauguriem.

Populārs apskates objekts ir arī Lielais Liepukalns, no kura paveras tāls skats uz Latgales augstieni un Rāznas ezeru. Kaut šobrīd tajā trūkst atbilstoša labiekārtojuma, to apmeklēt aicina lielākā daļa no reģiona un valsts tūrisma informācijas sniedzējiem. Lai sekmīgāk izmantotu tā tūrisma potenciālu un mazinātu negatīvās tūrisma ietekmes, DAP RNP administrācijas darbinieki ir izstrādājuši šī objekta labiekārtošanas projektu (skatu torņa, atpūtas vietas, dabas takas un autostāvvietas ierīkošanai, automašīnu kustību ierobežoju barjeru un informatīvo stendu uzstādīšanai).

Pārējie RNP lielpauguri tūrisma un rekreācijas vajadzībām šobrīd izmantoti netiek. Lielākā daļa no tiem ir grūti pieejami, grūti atpazīstami un bez atbilstošas infrastruktūras tūrisma maz izmantojami. Tomēr, izstrādājot pārgājienu un slēpšanas maršrutus, piedāvājot atraktīvus “bez ceļu” pārgājienu zinošu gidu pavadībā, ierīkojot skatu vietas, izstrādājot izziņas tūrisma piedāvājumus, kuros atraktīvā un interesantā veidā iekļauti stāsti par pauguru veidošanos, tūrisma un rekreācijas nolūkā iespējams izmantot arī citus RNP lielpaugurus.

Padomju gados Ūdrāju pilskalna nogāzē darbojās kalnu slēpošanas trase. 90. gadu beigās slēpošanas trase tika ierīkota arī Tērauda jeb Garaudžu kalna nogāzē. Taču šobrīd neviena no tām nedarbojas un to infrastruktūra vairs nav darba kārtībā. To vietā ar kalnu slēpošanu iespējams nodarboties Sauleskalnā, kurš atrodas 20 km attālumā no parka robežām. RNP teritorijā “kalnu” slēpošanas vietā vēlams attīstīt distanču slēpošanu, kas ir parka ainavu un vidi saudzējošāks ziemas sporta veids, kurš pēdējos gados kļuvis par iecienītu aktīvās atpūtas veidu ziemas sezonā.

Ezeri

Latgales augstiene ir ezeriem bagātākais apvidus Latvijā. To dēvē par “Zilo ezeru zemi”. RNP pilnībā atbilst šim apzīmējumam. Parka teritorijā atrodas vairāk nekā 140 ezeru un dīķu. 125 no tiem ir lielāki par 1 ha, 37 - lielāki par 10 ha un 11 – lielāki par 50 ha. Kopumā ezeri aizņem 85 km² jeb 14% no parka teritorijas².

RNP vēsturiskais un emocionālais centrs ir Rāznas ezers, kuru dēvē par “Latgales jūru”. Pēc platības tas ir otrs lielākais (5756 ha), pēc tilpuma (405 mlj.m³) – pats lielākais ezers Latvijā. Parka D daļā atrodas viens no skaistākajiem Latvijas ezeriem - līčiem un salām bagātais Ežezers (1065 ha), kurā saskaitīti ~70 salveidīgi veidojumi, no kuriem puse ir salas, bet

¹ Markots A. 1997. Rāznas pauguraine. - Latvijas daba, 4: Rīga: Latvijas Enciklopēdija.

² pēc LĢIA vienkāršotajā topogrāfiskajā kartē norādītajiem zemes lietojuma veidiem. Rāznas nacionālā parka dabas aizsardzības plāns 2009. - 2019. gadam, LDF, 2009.

puse - nīdrēm un mēdriem apauguši sēkļi. Salām, līčiem un pussalām bagāts ir arī Salājs (184 ha), Viraudas (124 ha), Ismeru - Žogotu (141ha), Pārtovas (84 ha), Rokoļu (48 ha), Idze poles (44 ha), Žuguru (33 ha) un Bižas ezers Andrupenes pagastā (174 ha)¹.

Parka ezeriem ir augsta ūdens kvalitāte un tie atbilst Latvijā un Eiropas Savienībā aizsargājamam biotopam - dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju. Rāznas, Olovecas, Kaunatas, Viraudas, Idze poles, Ismeru, Zosnas, Pārtavas, Vaišļu, Salājā, Rundēnu pagasta Bižas ezerā un Ežezērā sastopamas retas un aizsargājamas augu sugas un plašas mieturāju audzes. Augsta dabas aizsardzības vērtība ir arī Rāznas, Olovecas, Zosnas, Bižas un Ežezera smilšainajām un akmeņainajām piekrastēm².

Lielākie parka ezeri ir zivīm bagāti un tiek izmantoti zvejai un maksšķerēšanai. Zivju sugām bagātākais ir Rāznas ezers. Tajā sastopamas 25 dažādas zivju sugas. Liela zivju sugu dažādība konstatēta Ežezērā, Viraudas, Olovecas, Salāja, Pārtavas, Kaunatas, Ismeru - Žogotu, Zosnas, Bižas, Idze poles un Patmalnieku ezeros. Izplatītākās sugas ir līdakas, asari, raudas, plīči un ruduļi³

Tā kā ezeri ierindojas starp nozīmīgākajiem RNP tūrisma un rekreatīvajiem resursiem, to ūdens kvalitātes, zivju resursu un piekrastes biotopu saglabāšana nozīmīga ne tikai no dabas aizsardzības, bet arī no tūrisma viedokļa.

Rāznas ezera piekraste Lipuškos
(foto – B.Strazdiņa).

Ežezers (foto – B.Strazdiņa).

Populārākais un tūrisma visplašāk izmantotais RNP dabas objekts ir Rāznas ezers. Valsī nav cita ezera, kura krastos būtu attīstīts tik daudzveidīgs tūrisma un rekreatīvais piedāvājums un sastopama tik liela tūristu mītnu koncentrācija. Ezera piekrastē ir labiekārtotas peldvietas un atpūtas vietas. Peldvietu apsaimniekotāji un piekrastes tūristu mītnu saimnieki piedāvā samērā plašu ūdens transporta līdzekļu un ūdens sporta inventāra nomu. Vairāku piekrastes māju saimnieki savos īpašumos piedāvā izmantot telšu un piknika vietas.

Otrs populārākais parka ezers ir Ežezers, taču salīdzinot ar Rāznas ezeru tūrisma piedāvājumā tas izmantots daudz mazāk. Ezera piekrastē darbojas divas tūristu mītnes, kurās pieejama laivu un ūdens velosipēdu noma. Dažu piekrastes māju saimnieki savos īpašumos piedāvā izmantot telšu un piknika vietas, taču to piedāvājums nav plaši reklamēts. Ezerniekos un Andzeļos ierīkotas peldvietas. Ezera apceļošanai izstrādāts ūdens tūrisma maršruts. Piļoru ozolu audzē ierīkotā atpūtas vieta iekļauta daudzos Latgales tūrisma maršrutos, kā labākā Ežezera apskates vieta.

Naktsmītnes, dažādā pakāpē labiekārtotas atpūtas vietas un peldvietas, laivu un ūdens sporta inventāra noma pieejama arī Salāja, Zosnas, Pārtovas, Olovecas, Zundu un Vuciņu ezeru krastos. Pārējo ezeru krastu nelielās peldvietas, atpūtas un maksšķerēšanas vietas lielākoties izmanto tikai apkārtnējo māju iedzīvotāji.

Kaut ezeri ierindojas starp plašāk izmantotajiem RNP tūrisma resursiem, to tūrisma potenciāls joprojām ir izmantots nepilnīgi. Daudz vairāk tūrisma produktos varētu būt izmantotas ezeru sniegtās izziņas, dzīvnieku vērošanas, zvejas, maksšķerēšanas, ūdens tūrisma un rekreācijas iespējas un esošajiem piedāvājumiem varētu būt plašāka publicitāte. Daudz plašāk RNP ezeri varētu tikt izmantoti ziemas, pavasara un rudens sezonā.

Upes

RNP ūdensteces nav lielas, taču upju tīkls ir samērā blīvs un sazarots. Lielākā daļa no tām ir seklas, lēnas, meliorētas, stipri aizaugušas un sausās vasarās izžūstošas.

Rēzeknes upe (foto – www.rnpadm.gov.lv).

Lielākās upes ir Rēzekne, Malta, Balda, Pārtova, Sarjanka un Narūta, taču ūdens tūrisma no tām izmantojama vienīgi Rēzekne un Narūta. Pārējās parka upes ūdens tūrisma tiek izmantotas vienīgi augsta ūdens līmeņa apstākļos to lejtecēs un vidustecēs (ārpus RNP teritorijas). Gan Rēzekne, gan Narūta iekļauta SIA "Latgales laivas" piedāvātajos ūdens tūrisma maršrutos. Pārējās parka ūdensteces RNP teritorijā tiek izmantotas vienīgi maksšķerēšanai, taču daudz populārākas maksšķerēšanas vietas atrodas parka ezeru krastos.

Meži

Pusi no RNP zemēm aizņem meži (29 580 ha jeb 49,6%), taču lielus masīvus tie neveido, bet atrodas mozaikā starp lauksaimniecības zemēm, purviem, ezeriem un apdzīvotām vietām. Lielākie meža masīvi saglabājušies parka centrālajā daļā vietās ar pauguraināko reljefu un parka DR uz neauglīgiem smilts nogulumiem. Reti un aizsargājami meža biotopi aizņem nelielu parka daļu (2292 ha jeb 4% parka teritorijas). Lielākās to platības veido purvaini meži, skujkoku meži uz osiem un nogāžu un gravu meži. Nelielās platībās sastopami dabiski boreālie meži, ozolu meži, melnalkšņu staignāji, pārmitri platlapju meži un avoksnāji¹.

¹ Biedrības "Latvijas ezeri" izveidotā Latvijas ezeru datu bāze www.ezeri.lv

² Rāznas nacionālā parka dabas aizsardzības plāns 2009. – 2019. gadam. LDF, 2009.

Pļoru ozolu audze (foto – B.Strazdiņa).

Pahatņiku ozolu audze (foto – D.Brakmane).

No parka mežiem tūrisma un rekreācijas vajadzībām viss plašāk tiek izmantota Pļoru ozolu audze. Kaut tā ir īpaši aizsargājama, tā ierindojas starp visreklamētajiem un visapmeklētākajiem RNP dabas objektiem ar vispilnīgāko labiekārtojumu. Audzes malā ierīkota atpūtas vieta un laipu taka līdz Ežezeram. Ezernieku – Andzeļu autoceļa malā ierīkots stāvlaukums, uzstādīta atkritumu urna, tualete, velo statīvi un informācijas stendi. RNP DAP administrācijas darbinieki nodrošina regulāru atpūtas vietas apsaimniekošanu.

Atsevišķi tūrisma informācijas sniedzēji kā apskates objektu min Pahatņiku ozolu audzi, taču, tā kā pie tās trūkst jebkāda veida informācija un labiekārtojums, to nevar uzskatīt par apmeklētājiem piemērotu dabas objektu. Turklāt, tā kā Pahatņiku ozolu audze ir īpaši aizsargājama un tajā sastopamas retas un aizsargājamas sugas, tās iekļaušana plaši popularizētā tūrisma piedāvājumā pieļaujama tikai pēc rūpīgas izvērtēšanas.

2009., 2010. gadā izcērtot krūmus, uzstādot informācijas stendus, norādes un ierīkojot atpūtas vietas, DAP RNP administrācijas darbinieki parka mežos uzsāka Grumušku un Stalidzānu pilskalnu taku, pārgājienu maršruta "Salājs – Asreits – Dubleits" ierīkošanu. Daļēji meža resursi izmantoti Lītavnieku Mēness akmens kalendāra takas un pārgājienu maršruta "Akmeņi pagātnes liecinieki" izveidē. Vairāku tūristu mītnu tuvumā to saimnieki ierīkojuši dažāda garuma pastaigu maršrutus un saviem viesiem neatsaka ierādīt labākās apkārtnes sēņošanas un ogošanas vietas, tomēr kā tūrisma produkts šie piedāvājumi nav noformēti.

Pārējie parka meži tūrisma un rekreācijas vajadzībām netiek izmantoti un uzskatāmi par maz izmantotu aktīvā, dabas un izziņas tūrisma un rekreācijas resursu ar samērā augstu tūrisma potenciālu. Ierīkojot tematiskas dažādu meža tipu un dabas procesu izziņas takas un marķētus pārgājienu maršrutus, piedāvājot "bez ceļu" pārgājienu zinošu gidu pavadībā, izstrādājot sēņošanas un ogošanas piedāvājumu, kurā ietverti apmācību un ēdienu pagatavošanas elementi, parka mežus aktīvās atpūtas un izziņas nolūkos iespējams izmantot daudz plašāk.

Lauksaimniecības zemes

Aptuveni trešo daļu no RNP zemēm aizņem lauksaimniecības zemes (17624 ha jeb 29,6%). Lielākās to platības veido ilggadīgi zālāji ar atsevišķiem bioloģiski vērtīgu zālāju, tīrumu un atmatu fragmentiem. Aizsargājamo pļavu biotopu platības ir nelielas (~100 ha jeb 0,17% parka teritorijas). Tās veido sugām bagātu atmatu pļavas, vilkakūlas pļavas, kaļķainas pļavas un palieņu pļavas. Botāniski interesantākās ir sugām bagātas atmatu pļavas. Dažās no tām saskaitītas pat vairāk nekā 80 ziedaugu sugas¹.

Rudo kumeļu pauguru pļavas (foto – B.Strazdiņa).

Vairākās ezeru piekrastes pļavās ierīkotas atpūtas vietas. Atsevišķu pļavu fragmenti iekļauti pārgājienu un izjāžu maršrutos. Tomēr kā vides izziņas objekti parka pļavas izmantotas netiek. Pārdomāti ierīkojot pļavu augu iepazīšanas takas, izstrādājot tauriņu, spāru un citu bezmugurkaulnieku sugu vērošanas un pļavu augu dziedniecisko un saimniecisko īpašību iepazīšanas piedāvājumus, parka pļavas var kļūt par saistošu RNP vides izziņas tūrisma elementu.

Šobrīd tūrisma neizmantojamās ir uz jaunu iemaņu, pieredzes un zināšanu gūšanu balstītu tradicionālās lauksaimniecības un lauku sētas ikdienas darbu iepazīšanas iespējas.

Purvi

Purvu platības RNP ir nelielas (1131 ha jeb 1,9 % no parka teritorijas). Līdzīgi kā citviet Latgales augstienē, tie veidojušies aizaugot nelieliem ezeriņiem vai pārpuvoties šaurām starppauguru ieplakām. Dažu ezeru krastos izveidojušās šauras pārejas purvu joslas, atsevišķos reljefa pazeminājumos - nelieli augstie purvi. Pauguru un upju ieleju nogāzēs vietām sastopami minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi. Gan pārejas, gan augstie, gan avotu purvi ir aizsargājami¹.

Andrupenes purva laipu taka (foto – B.Strazdiņa).

No parka purviem tūrisma un rekreācijas vajadzībām izmantots vienīgi Andrupenes purvs. Tajā ierīkota ~ 750m gara laipu taka, kas ļauj iepazīt augstajiem un pārejas purviem raksturīgos augus un savdabīgo cilvēka darbības maz skarto purva ainavu. 2009.gada vasaras sākumā tāk ierīkots jauns koka laipu segums un atjaunotas kāpnes. Andrupenes – Malkas ceļa malā uzstādīta norāde. 2010.gadā uzstādīti informācijas stendi un norādes.

Tā kā purvu ekosistēmas ir trauslas un RNP purvu platības nelielas, pārējie RNP purvi tūrisma iesaistāmi tikai pēc pamatīgas izvērtēšanas. Plašāk tos varētu izmantot vienīgi ziemas laikā, ierīkojot distanču slēpošanas takas, organizējot pārgājienu u.tml.

¹ Rāznas nacionālā parka dabas aizsardzības plāns 2009. – 2019. gadam. LDF, 2009.

Parki, alejas, dižkoki

RNP dižkoks (foto – www.rnpadm.gov.lv).

Lūznavas muižas parks (foto – D.Brakmane).

RNP teritorijā apzināti vairāk nekā 30 dižkoki un dendroloģiski vērtīgi koki¹. Lielākā daļa no tiem ir grūti pieejami un tūrismā maz izmantojami. Taču vairāki dižkoki ar DAP RNP administrācijas darbinieku gādību ir atbrīvoti no krūmiem un izveidoti par pievilcīgiem apskates objektiem.

Pie RNP teritorijā esošajām muižām saglabājušies veci muižu parki un aleju fragmenti. Ievērojamākais no tiem ir Lūznavas muižas parks, kuram piešķirts valsts nozīmes kultūras pieminekļa statuss. Pieteicoties Lūznavas pagasta un pamatskolas darbinieku ieinteresētībai, tas ir sakopts un labi saglabāts. Lai pilnveidotu šī parka labiekārtojumu, Rēzeknes novada dome, pamatojoties uz ainavu arhitektu ieteikumiem, 2010. gadā plāno atjaunot parka stādījumus, uzstādīt solus, atkritumu urnas un norādes, atjaunot celiņu segumu.

Saglabāts un labi uzturēts ir Veczosnas un Bukmuižas parks. Tajos ierīkotas atpūtas vietas, rotaļu laukumi un celiņi. Atpūtas vietas ierīkotas arī Andzeļu un Zosnas muižas parkā.

Taču lai šo muižu parkus varētu iekļaut RNP tūrisma piedāvājumā kā šāda tipa apskates objektus, to labiekārtojumu nepieciešams pilnveidot, uzstādot informācijas standus un norādes, atjaunojot vēsturiskos stādījumus un vēsturisko celiņu tīklu. Realizējot Zosnas muižas parka atjaunošanu un labiekārtojumu, jāņem vērā, ka parkam piešķirts vietējas nozīmes kultūras pieminekļa statuss. RNP dabas aizsardzības plānā noteikta arī Žogotu muižas parka izpēti, atjaunošanas un labiekārtošanas nepieciešamība.

Dzīvnieku sugu daudzveidība

Paugurknābju gulbji (foto – www.razna.lv).

Baltie stārķi (foto – A.Klepers).

Plavas ķirzaka (foto – D.Brakmane).

Lapsa (foto – A.Klepers).

Pateicoties lielajam ezeru blīvumam, parka teritorijā sastopama ievērojama ūdensputnu daudzveidība. Izcilākās ūdensputnu ligzdošanas vietas atrodas Rāznas, Kaunatas, Andrupenes pagasta Bižas ezerā un Ežezērā.

Rāznas ezers ir atzīts par vienu no labākajām lielā dumpja ligzdošanas vietām Latvijā. Vairāki lielo dumpju pāri ligzdo arī Andrupenes pagasta Bižas ezerā. Rāznas ezera Ezīša salā un Ežezera Lielā Lāča salā atrodas jūras kraukļu kolonijas. Ežezera salās ligzdo zivju gārņi. Rāznas ezerā un Ežezērā barojas zivjērgļi un jūras ērgļi. Pavasaros un rudenos Kaunatas ezerā pulcējas migrējošie gulbji un pīles. Vasarās tajā ligzdo ievērojams skaits ķīru un zīriņu. Platlapju, nogāžu un mitrajos lapu koku mežos mīt vairākas dzeņu sugas. Parka pļavās ligzdo liels skaits griežu. Parka pļavās un laukos medī mazie ērgļi, klijāni, lījas, klijas un citi plēsīgie putni².

Parka mežos dzīvo lūši, vilki, lapsas, meža cūkas, jenotsuņi un āpši. Parka lauksaimniecības zemes veido būtisku barības bāzi stirnām, aļņiem un staltbriežiem. Upes, grāvjus, ezerus un to krastmalas apdzīvo ūdri un bebrī. Upju un ezeru tuvumā esošajos parkos, alejās, platlapju mežu puduros, pagrabos un vecās ēkās vasaras mītnes vietas rod vismaz deviņu sugu sikspārņi. Upju, ezeru, dīķu un grāvju tuvumā sastopama lielākā daļa Latvijā sastopamo abinieku un rāpuļu sugu. Parka pļavās vērojama liela bišu, tauriņu, vaboļu, zimekļu u.c. bezmugurkaulnieku sugu daudzveidība. Purvos un ezeros vai to līčos ar daudzveidīgu ūdensaugu augāju mājā liels skaits gliemju, spāru, skrejvaboļu un citu bezmugurkaulnieku sugu².

Neskatoties uz ievērojamo RNP dzīvojošo sugu daudzveidību, dzīvnieku vērošanas iespējas parka tūrisma piedāvājumā praktiski netiek izmantotas.

Putnu un dzīvnieku vērošanu saviem viesiem piedāvā RNP pierobežas viesu nama "Dīķi" saimnieks. Baldas dzirnavās iespējama bebru vērošana. Tomēr, kā tūrisma produkts šie piedāvājumi nav noformēti. Regulārus putnu novērojumus parka teritorijā neveic arī Latvijas putnu vērošanas entuziasti. Kaut RNP salīdzinājumā ar izcilākajām Latvijas putnu vērošanas vietām vērojama mazāka putnu sugu daudzveidība, parka ezeriem un platlapju mežiem piemīt būtisks putnu vērošanas vietas potenciāls. To izmantošanu varētu sekmēt kvalitatīva infrastruktūra un regulāru ar putnu vērošanu saistītu pasākumu rīkošana.

Sagatavojot atbilstošus piedāvājumus un nodrošinot zinošu gidu pakalpojumus, nākotnē populāra varētu kļūt arī citu RNP dzīvojošo dzīvnieku sugu iepazīšana.

¹ DAP RNP administrācijas mājas lapa www.rnpadm.gov.lv (darbojās līdz DAP reformai 2010.gada sākumā)

² Rāznas nacionālā parka dabas aizsardzības plāns 2009. – 2019. gadam. LDF, 2009.

Ainava

Skats no Mākoņkalna uz Rāznes ezeru
(foto – D.Brakmane).

Galšūna ezera krasts (foto – B.Strazdiņa).

Skats uz Ežezeru no ceļa Ruduški – Andzeļi
(foto – B.Strazdiņa).

Bļižņevas sādza (foto – B.Strazdiņa).

Pateicoties izteiktam reljefam, mežu, pļavu un apstrādātu lauku mijai, salām un līčiem bagātiem ezeriem, līkumotiem ceļiem, Latgalei raksturīgiem dievnamiem, ciematiem un lauku sētām, liela daļa no parka ainavām ir estētiski augstvērtīgas.

No reljefa augstākajām vietām paveras tāli panorāmveida skati, kas Latvijas ainavā ir īpaša vērtība. Īpaši nozīmīgi ir Mākoņkalna un Lielā Liepukalna skatu punkti. Ainava, kas paveras no Mākoņkalna virsotnes uz Rāznes ezeru jau kļuvusi par vienu no RNP atpazīstamības zīmēm. Izcilas skatu vietas atrodas Rāznes, Ežezera, Salāja, Viraudas, Olovecas, Bižas, Žuguru, Rešetniku, Dubuļu, Ūdrijas u.c. ezeru krastos.

Daudzviet augstvērtīgas ainavas iespējams vērot pārvietojoties pa parka ceļiem. Starp ainaviski nozīmīgākajiem ceļu posmiem ierindojas atsevišķi Zosnas – Lamašu, Andrupenes – Brīveru, Lesiniku – Veresovkas, Čornajas – Melnā Dūkstagala - Bulānu, Rudušku – Andzeļu, Zosnas – Ismeru, Kaunatas – Rudzišu, Andrupenes – Pušas, Andzeļu – Ezernieku u.c. ceļu posmi.

Papildus vizuālajai vērtībai daudzām parka ainavām piemīt augsta kultūrvēsturiskā vērtība. Starp nozīmīgākajām parka kultūrainavām, kurās sastopama augsta un daudzveidīga kultūras un estētisko vērtību koncentrācija, var minēt Bļižņevas, Rudušku, Žuguru, Viraudas, Salāja, Ežezera apkārtni, atsevišķus Rāznes ezera piekrastes posmus, Zosnas un Lūznavas muižu kompleksus, Kaunatas, Andrupenes, Lipušku un Veczosnas ciematu centrus u.c.¹.

Kaut ainava ir viena no būtiskākajām RNP vērtībām, kas piesaista apmeklētājus, tūrisma piedāvājumā tā izmantota nepilnīgi. Parka teritorijā nav uzbūvēta neviena skatu torņa vai skatu platformas. Ainavu stīgas tiek uzturētas vienīgi Mākoņkalnā. Lielā Liepukalna skatu stīgas pēdējo reizi atjaunotas 90.gadu vidū un šobrīd ir stipri aizaugušas. Pārējie izcilie skatu punkti nav nedz labiekārtoti, nedz dabā vai tūrisma informācijas materiālos iezīmēti.

Tomēr, nodrošinot parkam raksturīgo ainavu saglabāšanu un to estētisko vērtību pieaugumu, uzbūvējot skatu torņus un skatu platformas, labiekārtojot ainavu vērošanas vietas, dabā un informatīvajos materiālos iezīmējot gleznainākos skatu punktus, ainaviskākajās parka daļās ierīkojot dabas takas un pārgājienu maršrūtus, gleznainākos parka ceļus iekļaujot velo un auto tūrisma maršrutos, RNP ainavu iespējams veidot kā vienu no centrālām RNP tūrisma produktu elementiem.

Klimats

RNP atrodas Latvijas kontinentālākajā daļā ar salīdzinoši aukstu ziemu un siltu vasaru. Vasaras tūrisma sezona, kad diennakts vidējā gaisa temperatūra ir augstāka par +15°C, ilgst 77 dienas gadā. Peldēšanās sezona, kad diennakts vidējā ūdens temperatūra ir augstāka par +17°C, - 64 dienas gadā².

Ziemas atpūtas veidiem piemērots laika periods ar pastāvīgu sniega kārtu un gaisa temperatūru zem – 5°C ilgst 95 dienas gadā. Augstāko parka pauguru apkārtnē pirmais sniegs uzsnieg nedēļu ātrāk, nekā lielākajā Latvijas daļā un parka Z. Arī pavasaros noturīga sniega sega parka centrālajā daļā saglabājas vismaz nedēļu ilgāk. Upēs un ezeros noturīga ledus sega izveidojas decembra sākumā un saglabājas līdz marta beigām, aprīļa sākumam².

Kopējais nokrišņu daudzums RNP apkārtnē ir 670 – 680 mm gadā. Visvairāk nokrišņu izkrīt jūlijā, nereti stipru lietusgāzu veidā. Nokrišņu minimums ir februārī, martā. Kopumā lietainu dienu Latgales augstienē ir par 19 dienām vairāk nekā vidēji Latvijā.

Valdošie ir R, DR, D vēji. Lielākoties tie ir vēji ar nelielu ātrumu - 2 līdz 5 m/s, taču rudens mēnešos nereti ir novērojamas vētras, kad vēja ātrums sasniedz 20, 25 m/s, brāzmās pat 35 m/s. Īpaši vējaina ir Rāznes ezera piekraste.

Parka klimats kopumā ir tūrisma attīstībai labvēlīgs. Salīdzinoši siltās vasaras ļauj attīstīt daudzveidīgu vasaras tūrisma piedāvājumu. Salīdzinoši aukstās, garās un sniegotās ziemas rada plašas iespējas dažādu ziemas aktīvā tūrisma veidu attīstībai (distanču slēpošana, slidošana, braucieni zirgu kamanās, ledus burāšana u.c.). Tūrisma piedāvājumā iekļaujot vētru vērošanu Rāznes ezera krastā, ūdens tūrisma ūdeņiem bagātā palu laikā, klimata un laika apstākļu noteiktas dabas parādības RNP tūrisma piedāvājumā iespējams iesaistīt daudz plašāk.

Tūrisma piedāvājumā izmantotie kultūras resursi

Viena no lielākajām Latgales reģiona vērtībām ir bagātā kultūrvide, ko veido latgaliešu un citu Latgalē dzīvojošo tautu valoda, mentalitāte, folklorā, reliģiskās, amatniecības, sadzīves, svētku svinēšanas, apbūves un arhitektūras tradīcijas, kā arī vēstures, mākslas un arhitektūras pieminekļu daudzveidība. Tieši kultūras mantojums veido to unikālo Latgales tēlu, kas piesaista vietējos tūristus un izceļ Latgali citu Latvijas reģionu vidū.

¹ Rāznes nacionālā parka ainavu ekoloģiskais plāns. SIA "ELLE", 2009.

² Kalniņa A. 1995. Klimatiskā rajonēšana. – Latvijas daba. Enciklopēdija. 2. sēj. Rīga, Latvijas enciklopēdija.

Pilskalni, latgaļu apmetnes

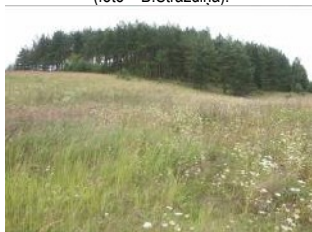
RNP teritorija ir bagāta arheoloģiskajiem pieminekļiem. Parka teritorijā apzināti 15 pilskalni, divas latgaļu apmetnes, 28 apbedījumu vietas, trīs viduslaiku kapsētas un viduslaiku pilsdrupas¹. Tūrisma un rekreācijai nozīmīgākie no tiem ir pilskalni un pilsdrupas, kas labi izceļas apkārtējā ainavā un ir saistīti teikām un leģendām, ko iespējams izmantot dažādu tūrisma produktu veidošanā. Pārējie arheoloģijas pieminekļi dabā ir grūti atpazīstami un bez īpašiem pielāgošanas darbiem tūrismā maz izmantojami.

Volkenbergas pilsdrupu fragments
(foto – B.Strazdiņa).

Dievmātes statuļa Milkas pilskalnā
(foto – B.Strazdiņa).

Vecslabadas pilskalns (foto – J.Smaļinskis).

No RNP pilskalniem labiekārtoti un tūrismā izmantoti ir tikai divi - Mākoņkalns un Milkas pilskalns, taču arī tie kā šāda tipa arheoloģijas pieminekļi parka tūrisma piedāvājumā netiek akcentēti. Mākoņkalns vairāk popularizēts kā paugurs, no kura paveras viens no skaistākajiem skatiem uz Rāznes ezeru, nevis kā pilskalns, kurā saglabājušās viduslaiku pilsdrupas. Savukārt nelielais Milkas pilskalns vairāk pazīstams kā labiekārtots paugurs, kura virsotnē uzstādīta Dievmātes statuļa.

Lai daudzveidotu RNP tūrisma piedāvājumu, 2009. un 2010. gadā DAP RNP administrācijas darbinieki uzsāka Grumušku un Stalidzānu pilskalni labiekārtošanu. Grumušku pilskalnu apskatei ir ierīkota ar norādēm, informācijas stendiem un atpūtas vietām aprīkota dabas taka. Stalidzānu pilskalnā izcērtot krūmus veikta takas maršruta iezīmēšana. Turpmākajos gados plānots šo pilskalni labiekārtojumu pilnveidot.

Pateicoties izteismīgam reljefam, ainaviskumam un ērtai pieejamībai, kultūras, dabas un izziņas tūrismā potenciāli izmantojami arī Vecslabadas pilskalns, Ūrijas pilskalns un Zaļenpoles Karātavu kalns. Jau šobrīd tie tiek reklamēti dažādos tūrisma informācijas materiālos. Taču tā kā pie tiem trūkst jebkāda informācija vai labiekārtojums, tos šobrīd nevar uzskatīt par apskatei piemērotiem tūrisma objektiem. Tūrisma potenciāls piemīt arī Balbītes pilskalnā, kas ir viens no retajiem Latvijas pilskalniem, kas atrodas uz ezera salas.

Pārējie RNP teritorijā esošie pilskalni ir grūti pieejami vai grūti atpazīstami un bez īpaša labiekārtojuma tūrisma piedāvājumā maz izmantojami.

Lai RNP arheoloģijas pieminekļus pilnvērtīgi iekļautu tūrisma piedāvājumā kā šāda tipa objektus, to labiekārtošanas projektu izstrādē nepieciešams piesaistīt ainavu arhitektus un arheologus un vietās, kur tas nav pretrunā ar dabas aizsardzība prasībām, pilskalni labiekārtojuma ietvert atsevišķus pieminekļu rekonstrukcijas elementus.

Kultakmeņi

Interesantu arheoloģijas pieminekļu grupu veido laukakmeņi, kas tiek uzskatīti par senām kulta vietām. Vairākos no tiem saskatāmas cilvēku vai dzīvnieku pēdu nospiedumu atveids un tie tiek dēvēti par velna pēdas akmeņiem, velnakmeņiem, āžakmeņiem vai upurakmeņiem. Divi no tiem – Ubagovas velnakmens un Jaunstašuļu velna pēdas akmens iekļauti aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstos¹.

Kaut lielākie RNP laukakmeņi tiek reklamēti dažādos tūrisma informācijas materiālos un to apskate iekļauta vairākos tūrisma maršrutos², nezinātājiem tie ir grūti atrodami. Līdz ar to, tūrismā tie praktiski netiek izmantoti.

Laukakmeņu grupa ap Jaunstašuļu Velna pēdas akmeni (foto – www.mpadm.gov.lv).

Edmunds Tukišs (foto – A.Klepers).

Lai situāciju mainītu un radītu iespēju apmeklētājiem iepazīt šos savdabīgos dabas pieminekļus, DAP RNP administrācijas darbinieki ir uzsākuši 6 km gara pārgājienu maršruta "Akmeņi - pagātnes liecinieki" ierīkošanu. 2009. gadā maršrutā veikta krūmu ciršana, takas marķēšana, norāžu un informācijas stendu uzstādīšana. Maršrutā ietverts Jaunstašuļu velnakmens, Āžmuguras akmens, Plakanais akmens, Zirga pēdas akmens, kā arī virkne mazāku lineāri izvietotu laukakmeņu. Akmeņu apskatei var veikt gan individuāli, gan zinošu gidu pavadībā. 2010. gadā izcērtot krūmus un uzstādot norādes tūrisma piedāvājumā iekļauts arī Juguļu akmens Kaunatas pagasta Mukānos.

Andrupenes pagasta Lītaunīkos pētnieks Edmunds Tukišs apzinājis vairākas astronomisku un rituālu akmeņu veidojumu kopas, kas varētu būt izmantotas no dzelzs laikmeta līdz pat 18. gs. sākumam. Saules un mēness ciklu likumsakarības pētnieks māk skaidrot ne tikai ar apkārtnē atrastām akmeņu rindām, bet arī ar tautas dziesmām un latvju rakstu zīmēm. Lai uzsvērtu šī objektu nozīmību, DAP RNP administrācijas darbinieki 2009. gadā administrācijas telpās Lipušķos ierīkoja pastāvīgu ekspozīciju, kas sniedz ieskatu Edmunda Tukiša veiktajos pētījumos un novērojumos.

¹ Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas mājas lapa www.mantojums.lv

² <http://balticclakes.com/lv/>; www.visitlatvia.lv/; www.rezeknesnovads.lv u.c.

Pieminekļi un piemiņas zīmes

Piemēnas zīme Kārlim Ulmanim (foto – A.Klepers).

Parka teritorijā sastopami samērā daudz kultūras un vēstures pieminekļu, piemiņas vietu, akmeņu, zīmju un plākšņu, kas saistītas ar nozīmīgiem pagastu vēstures notikumiem un ievērojamām personām.

Izmantojot stāstus, skaidrojumus un leģendas, arī šīs vēstures liecības iespējams izmantot dažādu kultūras tūrisma piedāvājumu bagātināšanā.

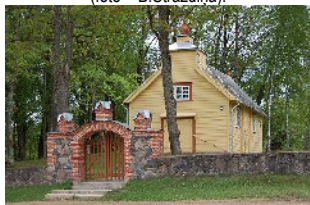
Baznīcas un lūgšanu nami

Bukmuižas Sv. Ludviga katoļu baznīca
(foto – B.Strazdiņa).

Kaunatas Sv. Jaunavas Marijas katoļu baznīca
(foto – B.Strazdiņa).

Zosnas Sv. Ercenģeļa Miķeļa Romas katoļu baznīca
(foto – B.Strazdiņa).

Lipušķu vecticībnieku lūgšanu nams
(foto – A.Petķēvica).

Bļiķņevas vecticībnieku lūgšanu nams
(foto – B.Strazdiņa).

Nozīmīgu vietu RNP kultūrainavā ieņem sakrālā arhitektūra – baznīcas, lūgšanu nami un krucifiksi. Tie norāda gan uz reliģijas nozīmi Latgales iedzīvotāju dzīvēs, gan kalpo par pievilcīgiem ainavas elementiem, kas ieņem dominējošu lomu ciematu ainavās un nereti tiek izmantoti par to atpazīstamības simboliem.

Pateicoties multikulturālai videi, Latgalē vēsturiski vienlaikus dzīvojuši vairāki kristīgo konfesiju pārstāvji - pareizticīgie, Romas katoļi, vecticībnieki, luterāņi un Grieķu katoļi jeb uniāti¹. Šobrīd dominējošās reliģijas ir katoļticība, vecticība un pareizticība, kas izpaužas arī teritorijas dievnamos. RNP atrodas Bukmuižas, Kaunatas, Andrupenes, Zosnas un Dūkstigala katoļu baznīcas, Bļiķņevas, Lipušķu, Ismeru, Rudušķu un Rečeņu vecticībnieku lūgšanu nami, Vertulovas pareizticīgo baznīca un Jaundomes katoļu kapela. Dievnami, to žogi, zvanu torņi un interjeru elementi iekļauti valsts un vietējas nozīmes aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstos².

No katoļu baznīcām arhitektoniski izcilākā ir 19. gs. 30. gados baroka stilā celtā Bukmuižas baznīca, kurā saglabājušies lielākā reliģisko atribūtu daļa - svētbildes, krucifiksi, skulptūras, altāra trauki. Majestātiskas ir arī 19.gs. vidū celtās Kaunatas un Andrupenes Romas katoļu baznīcas. Arī tajās atrodas svētbildes, skulptūras u.c. reliģiskie atribūti ar ievērojamu māksliniecisko vērtību. No laukakmeņiem celtajā Jaundomes katoļu kapelā saglabājies interesants marmora altāris.

Ar īpašu šarmu apvīti ir RNP koka dievnami – vecticībnieku lūgšanu nami, Vertulovas pareizticīgo baznīca, Zosnas un Melnā Dūkstigala katoļu baznīcas. Zosnas Romas katoļu baznīca, kura atrodas Zosnas muižas teritorijā, ir viena no mazākajām koka baznīcām Latgalē. Ievēribas cienīga ir tās altārglezna, krucifikss, kā arī laukakmeņiem un sarkaniem ķieģeļiem celtais zvanu tornis, mūra žogs un vārti³.

Unikāls un līdz galam neapzināts ir vecticībnieku kultūras mantojums. Realizējot RNP uzņēmēju vecticībnieku amatniecības muzeja ierīkošanas ieceri, vecticībnieku reliģiskā un kultūras mantojuma iepazīšana varētu kļūt par nozīmīgu RNP kultūras tūristu piesaistes elementu. Īpaši ainaviska ir Bļiķņevas vecticībnieku lūgšanu nama apkārtnē. Tās aizsardzības nodrošināšanai RNP ainavu ekoloģiskajā plānā ierosināts izveidot kultūrvēstures aizsardzības zonu.

Kaut parka dievnami tiek reklamēti dažādos tūrisma informācijas materiālos, tie tomēr netiek pozicionēti kā tūrisma objekti un ikdienā apskatāmi tikai no ārpusē. Dievnamu interjeru apskate atsevišķos gadījumos ir iespējama, taču tas uzskatāms par izņēmumu, ko izmanto tikai īpaši interesenti ar specifisku izziņas vai kultūras tūrisma ievirzi.

RNP dievnamu un krucifiksu daudzveidība ļauj veidot īpašus nišu tūrisma produktus dažādu konfesiju un to dievnamos izmantoto arhitektūras paņēmienu iepazīšanai.

¹ Maldups A. 1937. Aprinķu un pagastu apraksti. Rīga, Valsts statistikas pārvalde

² Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas mājas lapa www.mantojums.lv

³ Krūmiņš A. 2003. Latgales koka baznīcas. Rīga, grāmatu apgāds "Jumava".

Muižas

Lūznavas muiža (Foto – B.Strazdiņa).

Madonnas statuja Lūznavas muižas parkā (Foto – A.Klepers).

Zosnas muiža (Foto – B.Strazdiņa).

Sanatorija "Rāzna" (Latgales novada rehabilitācijas centrs "Rāzna") (Foto – A.Klepers).

Jaundomes muiža (Foto – A.Petkēvica).

Interesantu kultūras tūrisma piedāvājumu iespējams veidot Zosnas apkārtnē, izstrādājot vienotu Zosnas muižas, Zosnas baznīcas, Zosnas un Rāznes ezeru apskates maršrutu, kuru iespējams veikt kājām. Papildus piedāvājumā – laivu brauciens uz Zosnas ezera otrā krastā esošo sanatoriju "Rāzna" jeb Veczosnas muižu. Pateicoties novietojumam – starp Zosnas un Rāznes ezeru, nākotnē Zosnas muiža varētu kļūt par nozīmīgu tūristu resursu, kas ļautu baudīt Zosnas un Rāznes ezera mieru un muižas vēsturisko auru.

Apbūves un arhitektūras tradīcijas

Andrupenes lauku sētas muzejs (foto – B.Strazdiņa).

Viena no raksturīgākajām Latgales iezīmēm ir tās apbūves un arhitektūras tradīcijas. Līdz 20. gs. 20. gadiem Latgales zemnieki pārsvarā dzīvoja sādžās – blīvos vairāku māju puduros. Latvijas brīvvalsts laikā sādžas tika sadalītas atsevišķās viensētās, tomēr, sekojot tradīcijai, zemnieki, kas agrāk bija apvienoti sādžu kolektīvos, arī viensētās saglabāja dažāda rakstura saimnieciskas un sadzīviskas saites, kurām pamatā bija kopienas tradīcijas. Daļēji saglabājās slēgtie pagalmi un dzīvojamās ēkas apvienojums ar kūti. Viensētām piešķirtie mājas vārdi neiesakņojās un viensētu grupām, kas izveidojās no vienas sādžas, saglabājās senais sādžas nosaukums².

Sadalīšanai tika pakļautas arī muižu un pusmuižu zemes. Tādejādi jau 30. gadu beigās dominēja tipiska viensētu apdzīvotība, kas maz atšķīrās no citiem Latvijas reģioniem. 20. gs. vidū un īpaši aktīvi 1950. gados zemniekus no viensētām pārvietoja uz jaunizveidotiem ciematiem. Mazākās ēkas tika pārvilkas neizjauktā veidā, lielākās izjauca un ciematā salika no jauna. Jaunu savrupsetu celtniecība, veco ēku atjaunošana un labiekārtošana netika pieļauta¹. Tādejādi sādžas iezīmes ēku izvietojumā un Latgalei

¹ Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas mājas lapa www.mantojums.lv

² Dunsdorfs E. 1991. Skaistā Latgale. Melburna, Kārļa Zariņa fonds.

RNP viensēta ar slēgtu pagalmu
(foto – B.Strazdiņa).

Viensēta ar saglabātu dzīvojamās ēkas
apvienojumu ar kūti (foto – B.Strazdiņa).

Kokgriezumiem rotāta ēka Kaunatas ciemā
(foto – A.Petkēvica).

Muzeji un apskates saimniecības

Andrupenes lauku sētas muzeja dzīvojamās mājas
ekspozīcija (foto – B.Strazdiņa).

Andrupenes lauku sētas muzeja dzīvojamās mājas
ekspozīcija (foto – B.Strazdiņa).

Droška no "Rudo kumeļu pauguru" ratu kolekcijas
(foto – D.Brakmane).

raksturīgas viensētas ar dekoratīviem pakšiem, lieveņiem, logu ailēm un aizvirtņiem RNP saglabājušās tikai fragmentāri un ir īpaši saudzējamas.

Tipisku Latgales lauku viensētu interesenti var apskatīt Andrupenes lauku sētas muzejā un apskates saimniecībā "Mežmalas", kas atrodas parka pierobežā. Vietām, pārvietojoties pa parka ceļiem iespējams vērot viensētas ar sādžām raksturīgiem slēgtiem pagalmiem. Kultūrvēsturiski nozīmīga apbūve saglabājusies arī atsevišķās Lipušķu, Kaunatas, Andrupenes, Zosnas un Veczosnas ciematu daļās. Vietām parka teritorijā saglabājušās melnās jeb dūmu pirtis, kuras ārpus Latgales tikpat kā vairs nav sastopamas.

Reģionam raksturīgo lauku sētu un ciematu ainavu iespējams virzīt kā vienu no centrāliem kultūras tūrisma piedāvājuma elementiem. Izstrādājot ciematu apskates maršrutus un sagatavojot saistošus, kvalitatīvus un izglītojošus tajos iekļauto objektu aprakstus, kā arī nodrošinot ērti sasniedzamu vietējo gidu piedāvājumu, ciematu un vēsturisko viensētu apskate var kļūt par pievilcīgu RNP kultūras tūrisma sastāvdaļu.

Nozīmīgi RNP tūrisma resursi ir muzeji un apskates saimniecības. Ar latgaliešu vēsturi, kultūras un sadzīves tradīcijām iespējams iepazīties Andrupenes lauku sētas muzejā, kas dažu gadu laikā ir izveidojies par vienu no populārākajiem Latgales novada muzejiem. Andrupenes lauku sētu veido 20. gs. sākumā celtas viensētas ēku komplekss. Katrā ēkā ierīkots tai atbilstošs iekārtojums un izstādīta ēkām raksturīgu sadzīves priekšmetu un darbarīku kolekcija. Iepriekš piesakoties, muzejā pieejamas Latgales kulinārā mantojuma ēdienu degustācijas, folkloras kopu priekšnesumi, kalēja, podnieka un citu amatu prasmju demonstrējumi, kā arī dažādas tematiskās programmas (piem., kāzu viesu uzņemšana atbilstoši latgaliešu tradīcijām).

Interesantas ekspozīcijas iespējams apskatīt arī vairākās RNP saimniecības. z/s "Rudo kumeļu pauguri" piedāvā iepazīt tradicionālus zemnieku sētas mājdzīvniekus un aplūkot plašu "zirglietu" kolekciju. Dūkstigala "Mežārēs" iespējama padomju laika tehnikas apskate. Dīļlovu "Mežmalās" aplūkojama plaša sadzīves priekšmetu un senu darbarīku kolekcija. Mākoņkalna "Upmalās" – 20. gs. pirmās puses automašīnu un dekoratīvo augu kolekcija.

Jau tuvākajā laikā RNP muzeju un apskates saimniecību klāsts varētu tikt papildināts ar jauniem objektiem. Vairāki RNP uzņēmēji un zemnieki lolo ieceri parka teritorijā atvērt vecticībnieku amatniecības muzeju un apskates saimniecību "Zirgs lauku sēta". Interesantas varētu būt ekspozīcijas, kas ļautu iepazīt RNP ezera zvejniecības un lauksaimniecības tradīcijas, kā arī dažādu pārtikas produktu gatavošanas māku ("Siera sēta", "Alus nams", "Medus sēta" u.tml.).

RNP muzejiem un apskates saimniecībām ir būtiska loma nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanā. To saimnieku un darbinieku stāstījums un kolekcijas priekšmetu radīšana darbībā ir viens no instrumentiem šīs mantojuma daļas saglabāšanā un popularizēšanā.

Vairāki interesanti muzeji atrodas parka pierobežā. Pušas muižas kapelā ierīkotajā Pušas pagasta muzejā, iespējams iepazīt keramiķa Ādama Kāpostiņa darbus. Maltas vēstures muzejā – Maltas apkārtnes vēstures liecības. Maltas 2. vidusskolas muzejā - 13. s. latgaļu rotas. Baldas ūdensdzirnavās - 19. s. pirmajā pusē celtās dzirnavu ēkas, ledus pagrabu un graudu malšanas ierīces. Latgales kultūrvēstures muzejā Rēzeknē aplūkojama Latgales glezniecības, Latgales keramikas un Rēzeknes pilsētas vēstures ekspozīcija. Plaša amatnieku darbu un darbarīku ekspozīcija apskatāma Ludzas amatniecības centrā, kurā ierīkota podnieku, skroderu, audēju un kalēja darbnīca un tradicionāla Latgales zemnieku sētas saimes istaba.

Amatnieku darbnīcas un amatniecības tradīcijas

Viens no spilgtākajiem Latgales kultūras mantojuma elementiem ir Latgales podniecības tradīcijas. Latgales podnieku veidotie mākslas darbi ir tradicionāla Latgales vizītkarte un podnieku darbnīcu apmeklējums – teju vai katras Latgales apceļošanas elements. Nekur citur Latvijā podnieku tradīcijas nav saglabājušās tik izteikti kā Latgalē, tāpēc to var uzskatīt par unikālu un īpašu tūrisma resursu. 2008. gadā Rēzeknes rajona podnieku darbnīcas Eiropas Komisijas un TAVA rīkotā konkursā "Eiropas izcilākie tūrisma galamērķi" tika atzītas par tā gada izcilāko Latvijas ilgtspējīga tūrisma galamērķi. Tas norāda uz šīs tradīcijas nozīmīgumu Latvijas tūrisma resursu vidū.

Evalda Vasilevska darbi
(foto – www.pudnikuskula.viss.lv).

"Pūdņiku skūlas" meistarū darbi
(foto – www.pudnikuskula.viss.lv).

Lai saglabātu senās podniecības tradīcijas un podniecības amatu no izzušanas Latgalē izveidotas vairākas podnieku apvienības. Viena no tām ir 1990. gadā dibinātā "Pūdņiku skūla". Tajā apvienojušies podniecības meistari, kuri darbojas ar melno jeb svēpēto keramiku, kuru apdedzina bedres tipa apdedzināšanas ceļos, neizmantojot rūpnieciskas metodes un paņēmienus¹.

Kaunatas pagasta "Akminišos", podnieka un "Pūdņiku skūlas" dibinātāja Evalda Vasilevska dzīves vietā un darbnīcā var iepazīt podnieka amata meistara prasmi, uzklaut stāstījumu par senām māla trauku izgatavošanas un apdedzināšanas metodēm, vērot trauku gatavošanas, ceļa kurināšanas un atvēršanas procesu, izmēģināt roku trauku virpošanā, veidošanā un dekorēšanā, kā arī iegādāties mākslinieka darbus.

Andrupenes lauku sētas muzeja rīkotajos pasākumos un svētkos podnieku amata prasmes demonstrē Krāslavas podnieks Valdis Pauliņš.

Vairākas podnieku darbnīcas atrodas parka pierobežā. Ozolaines pagasta Pūpolos (Bekšos) saimnieko Staņislavs Viļums, Maltas pagasta Garkalnos – Aivars Ušpelis, Griškānu pagasta Pocolujevkā - Andris un Viktors Ušpeļi.

Īpaša loma podniecības tradīciju popularizēšanā ir Latgales kultūrvēstures muzejam Rēzeknē. Muzeja četrās zālēs ierīkota pastāvīga Latgales keramikas ekspozīcija "Māla un uguns pārvērtību radīts brīnums". Ik gadu to apmeklē aptuveni 20 000 interesentu.

Nozīmīgas Latgales amatniecības nozares ir arī aušana, kalšana, pīšana koka trauku, mēbeļu, dažādu saimniecības priekšmetu un rokdarbu izgatavošana. Koktēlniecības noslēpumus var iepazīt Viktora Ivanova koka virpošanas darbnīcā Andrupenē. Andra Platača mākslinieku darbnīcā Ezerniekos - gravīru un stikla gleznu izgatavošanas mākslu. RNP pierobežā Dītlou "Mežmalās" brīvdabas muzeja cienīgās ēkās to saimnieki Helēna un Boļeslavs Mundas ļauj iepazīt skalu grozu pīšanas procesu no skalu iegūšanas līdz grozu izgatavošanai.

Lai popularizētu Latgales amatniecības tradīcijas, Ludzas amatniecības centrs un Latgales mākslas un amatniecības centrs Preiļos ar Valsts kultūrkapitāla fonda un LRAA atbalstu jau vairākus gadus pēc kārtas organizē akciju "Zelta rūķu ceļš Latgalē"¹. Akcijas ietvaros interesenti tiek aicināti no agra pavasara līdz vēlam rudenim caur amatu darbnīcām apceļot Latgali, iepazīstot 50 Latgales meistarū darbus un gūstot podnieku, aušanas, pinēju, kalēju u.c. arodu pirmās iemaņas. Akcijā ik gadu iesaistās arī RNP un apkārtnes podnieki un skalu grozu pinēji.

Latgales zirgkopības tradīcijas

Latgales rikšotāji (foto – D.Brakmane).

Izjādē pa Rudo kumeļu pauguriem
(foto – B.Strazdina).

E.Vasilevska vadīts pajūgs (foto – E.Vasilevskis).

Viena no raksturīgākajām Latgales iezīmēm ir Latgales zirgkopības tradīcijas. Latgalē zirgkopība attīstījās savādāk nekā citos Latvijas novados. Šeit augstāk vērtēja ātras gaitas zirgus, kuri bija daudzu paaudžu lolojums. Tas bija saistīts gan ar garajiem smilšu ceļiem, gan mazo tīrumu skaitu, kā rezultātā zirgus mazāk izmantoja lauksaimniecībā un mežu darbos, bet vairāk kā pārvietošanās līdzekli. Noteicošu lomu spēlēja arī latgaliešu temperaments – vēlme sacensties ar kaimiņu, kam labāks un ātrāks zirgs, kā arī Latgales novada ciešās saites ar Krieviju, no kurienes jau 19. gs. tika ievesti rikšotāju izcelsmes vaislinieki².

1949. gadā Latgalē rikšotāji bija līdz 98% no visiem zirgiem. 20. gs. otrajā pusē politisku apsvērumu dēļ Latgales rikšotāji kā šķirne praktiski izzuda¹. Taču šobrīd ar vairāku entuziastu iniciatīvu Latgales rikšotāju šķirnes audzēšana pamazām atjaunojas. Šodien Latgales rikšotājs ir daļa no Latgales reģiona etniskās identitātes.

RNP teritorijā Latgales zirgkopības tradīcijas var iepazīt apskates saimniecībā „Rudo kumeļu pauguri”, kur saimnieki vieni no Latgales rikšotāju šķirnes atjaunošanas entuziastiem. Saimniecībā iespējams uzklaut saimnieku stāstījumu, aplūkot senu "zirglietu" kolekciju un doties izjādē zirga mugurā vai Latgalei raksturīgā pajūgā, divjūgā vai trījjūgā. Pieredzējuša instruktora vadībā saimniecībā iespējams apgūt pajūgu vadīšanas un jāšanas pamatus.

Jau tuvākā nākotnē domājams, ka Latgales zirgkopības tradīcijas parka tūrisma piedāvājumā tiks izmantoti daudz plašāk.

Par to liecina zirgu īpašnieku vēlme veidot jaunus tūrisma produktus, kuros iesaistīts zirgs, un veidot kopīgus parka apceļošanas maršrutus. z/s "Rudo kumeļu pauguri" lolo ieceri parka teritorijā ierīkot zirgu pajūgu vadīšanas un pajūgu skriešanās sacensībām piemērotus laukumus, z/s "Zundi" – savu saimniecību veidot kā demonstrāciju saimniecību "Zirgs lauku sētā", LNRC "Rāzna" – rehabilitācijas programmā iekļaut reitēriterapiju. Lai RNP veidotu par Latvijā atpazīstamu vietu, kur visspilnīgāk iespējams iepazīt Latgales zirgkopības tradīcijas, tūrisma piedāvājuma pilnveidošanā nepieciešams iesaistīties arī citiem RNP zirgu īpašniekiem.

¹ Podnieku apvienības "Pūdņiku skūla" mājas lapa www.pudnikuskula.viss.lv

¹ skat. Latgales mākslas un amatniecības centra mājas lapu www.latgalesamatnieki.lv un Ludzas amatnieku centra mājas lapu www.ludzasamatnieki.lv

² Latvijas zirgu audzētāju asociācijas mājas lapa www.petnet.lv/horses/

Kulinārais mantojums

Latgale ir vienīgais Latvijas reģions, kurš iesaistījies Eiropas reģionālā kulinārā mantojuma tīklā¹, kas izveidots, lai veicinātu vietējo kulināro tradīciju iesaistīšanu tūrisma piedāvājumā. Pateicoties "Eiropas reģiona „Ezeru zeme”" iniciatīvai, "Latgales kulinārā mantojuma tīklā" ir iesaistījušies vairāk nekā 50 Latgales uzņēmumi, tostarp arī Andrupenes Lauku sētas muzejs un viesu nams „Ezerkrasti”. Pēc tradicionālām receptēm gatavotus ēdienus iespējams degustēt arī apskates saimniecībās "Rudo kumelju pauguri" un "Mežmalas". Izņēmuma kārtā - arī brīvdienu mājās "Pie Rāznas" un "Laukmalas".

Nacionālā virtuve uzskatāma par ļoti nozīmīgu tūrisma resursu, kas nodrošina gan ēdināšanas piedāvājumu, gan veido nozīmīgu tūrisma piesaisti. Nākotnē tās elementi tūrisma piedāvājumā iekļaujami daudz plašāk.

Notikumi, pasākumi

Latgalē ir bagāta un daudzveidīga kultūra, ko, savstarpēji ietekmējoties, veidojušas daudzas tautas un etniskās grupas, kas šeit dzīvo jau gadsimtiem. Kaut ietekmējušās, tās tomēr dzīvojušas paralēli un nesajaukušās, saglabājot savu valodu, kultūru, reliģiskās, sadzīves un svētku svinēšanas tradīcijas.

Būtiska loma Latgales kultūras mantojuma saglabāšanā ir kultūras un tautas namiem, kas ir nozīmīga vietējo iedzīvotāju pulcēšanās, brīvā laika pavadīšanas, radošo aktivitāšu un dažādu pasākumu norises vietas. Tajos darbojas folkloras kopas, lauku kapelas, etnogrāfiskie ansambļi un deju kolektīvi, apliecinot, ka tautas dziesmas, dejas un svētku svinēšanas tradīcijas ir svarīga Latgales kultūras sastāvdaļa.

Lūznavas folkloras ansamblis "Lūznavieši"
(foto - www.rezeknesnovads.lv).

Mākslinieku plenēra darbu skate
(foto - www.raznasnpa.gov.lv).

Latgales podnieku darbi 2009.g. Latgales podnieku dienu izstāde (foto - www.pudnikuskula.viss.lv).

Kamanu vadīšanas sacensības "Rudo kumelju pauguros" (foto - www.raznasnpa.gov.lv).

Pavasara putnu dienas RNP
(foto - www.raznasnpa.gov.lv).

Ik gadu pagastu tautas un kultūras namos tiek organizētas Ziemassvētku, Jaunā gada, Lieldienu un Valsts svētku svinības. Ar priekšnesumiem un zaļumballe pagastu estrādēs tiek svinēti Ligo svētki. Ar gadatirgiem, folkloras kopu un pašdarbības kolektīvu priekšnesumiem lielāko ciematu centrālajos laukumos atzīmēti Miķeļi, Mārtiņi, Annas dienas un citi tradicionālie gadskārtu un reliģiskie svētki.

Augusta pirmajās nedēļās „Akminīšos” E. Vasilevskis sadarbībā ar citiem "Pūdņiku skūlas" meistariem organizē mākslinieku plenēru "Akminīši", kurā ik gadu piedalās vairāk nekā divdesmit podnieki un gleznotāji. Plenēra noslēgumā mākslinieku veikumu ierodas aplūkot plašs apmeklētāju loks. Par nelieliem svētkiem izvēršas katra meistara cepļa atvešanas reize.

Rēzeknes novada dome (agrāk - rajona padome) sadarbībā ar Latgales kultūrvēstures muzeju un keramiķu apvienībām ik pavasari organizē Latgales podnieku dienas. To ietvaros tiek rīkotas izstādes un podnieku darbnīcās organizētas atvērto durvju dienas, kuru laikā iespējams piedalīties cepļa kurināšanā, atvēršanā, un iepazīt māla trauku izgatavošanas procesu.

Ik gadu "Rudo kumelju pauguru" saimnieki sadarbībā ar zirgu īpašnieku asociāciju "Latgales rikšotājs" rīko zirgu pajūgu un kamanu vadīšanas sacensības "Tautas draivings", kurās piedalās gan vietējie zirgu īpašnieki, gan zirgkopības entuziasti no Dagdas, Ciblas, Rēzeknes un citām Latvijas vietām. Ja pajūgu vadīšanas sacensības (braukšana ratos) pēdējos gados ir kļuvušas populāras un tiek rīkotas arī Dagdā, Ciblā un citviet Latvijā, tad "ziemas draivings" jeb kamanu vadīšanas sacensības notiek tikai „Rudo kumelju pauguros". Uzlabojot sacensību publicitāti un to organizēšanā iesaistot citus parka uzņēmējus, šīs sacensības iespējams veidot par vienu no nozīmīgākajām RNP tūristu piesaistēm.

Savdabīga Latgales tradīcija ir večerinka. Dagdā un Andrupenē vēl ir dzīvas tradicionālās muzicēšanas tradīcijas un zinoši vecmeistari, kuri Latvijas pirmās brīvvalsts laika spēlējuši kāzās, godos, talkās un citās sanāšanās. Viņu pieredze ir vērtīga visiem, kas vēlas autentiskas večerinku tradīciju elementus iekļaut RNP tūrisma piedāvājumos. Šobrīd ar seniem mūzikas instrumentiem, tradicionālām latgaliešu melodijām un tautas dejām apmeklētāju grupām izņēmuma kārtā iespējams iepazīties viesu namā "Rāznas stāvkrasti".

Kaut DAP RNP administrācija darbojas tikai kopš 2007. gada, par ikgadējiem jau kļuvuši vairāki tās darbinieku organizēti ar vides izziņu un izglītību saistīti pasākumi – nacionālo parku diena, ūdens diena, putnu dienas. To ietvaros parka ekspertu un reindžeru pavadībā iespējams doties izziņošanās ekskursijās. Parka skolās tiek rīkotas pasākumu tēmai atbilstošas nodarbības. Parka administrācija atbalsta arī vietējo uzņēmēju, amatnieku un pašvaldību darbinieku rīkotos pasākumus – Mārtiņdienas svinības Lipuškos, mākslinieku plenēru Akminīšos, Annas dienas svinības atpūtas bāzes "Dana" teritorijā.

¹ Eiropas reģionālā kultūras mantojuma tīkls (*the European Network of Regional Culinary Heritage*) mājas lapa www.culinary-heritage.com

DAP RNP organizētie izziņas pasākumi pasaules Ūdens dienā (foto - www.raznasnpa.gov.lv).

RNP sakopšanas talka (foto - www.raznasnpa.gov.lv).

RNP teritorijā esošās mežniecības ik gadu organizē Meža dienas, kuru ietvaros skolnieki un citi interesenti tiek aicināti piedalīties koku stādīšanā, putnu būrīšu izgatavošanā un uzstādīšanā.

Nozīmīgu ieguldījumu parka sakopšanā un labiekārtošanā sniedz DAP RNP administrācijas un pašvaldību organizētās talkas, kurās piedalās gan administrācijas darbinieki, gan RNP teritorijā esošo skolu skolēni, Starptautiskās Jauniešu miera federācijas jaunieši un vietējie iedzīvotāji.

Viens no plašāk apmeklētajiem pasākumiem ir deju mūzikas festivāls "Summer House" Kaunatā (šogad – atpūtas bāzē "Jaunais Dinamietis"). Ik gadu augusta sākumā tas pulcē 1500 līdz 2000 deju mūzikas cienītājus no Daugavpils, Rēzeknes, Rīgas un citām Latvijas vietām. Kaut lielākā apmeklētāju daļa pasākuma laikā nakšņo festivāla teritorijā ierīkotajā telšu pilsētiņā, daļa pasākuma apmeklētāju izmanto arī tuvāko naktsmītņu piedāvājumu. Samērā populāri ir arī viesu nama "Ezerkrasti" saimnieku organizētie ikgadējie volejbola svētki.

Lielākā daļa RNP notiekošo pasākumu ir nelieli ar mazu publicitāti un orientēti uz vietējiem iedzīvotājiem. Tomēr tie daudzveido vietējo iedzīvotāju un RNP viesu brīvā laika pavadīšanas iespējas un kalpo par atraktīvu tūrisma piedāvājuma papildinājumu. Nākotnē, RNP notiekošie pasākumi un svētki RNP tūrisma piedāvājumā jāiesaista daudz plašāk un mērķtiecīgāk.

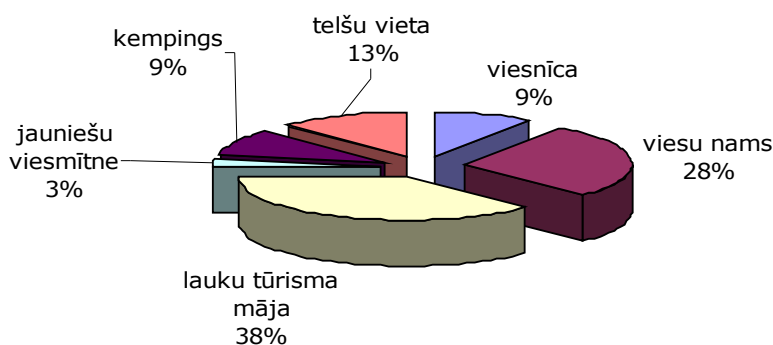
Nozīmīgi, reģionāla mēroga pasākumi, kuri piesaista apmeklētājus gan no tuvākām, gan tālākām vietām norisinās parka tuvumā esošajās pilsētās un lielākajos ciematos – Rēzeknē, Ludzā, Dagdā, Maltā, Viļānos un Aglonā. Arī šo pasākumu apmeklētājus iespējams piesaistīt RNP, iesaistoties to organizēšanā un pasākumu norises vietās un reklāmas materiālos reklamējot RNP tūrisma piedāvājumu. Jau šobrīd viesu pieplūdumu parka dienviddaļas uzņēmēji izjūt Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas svētku laikā Aglonā. Informācijas apkopojums par parka teritorijā un tā apkārtnē notiekošajiem pasākumiem pievienots plāna 1.3. pielikumā.

Tūrisma produkti un pakalpojumi

Naktsmītnes

Pateicoties senām tūrisma tradīcijām, RNP ir plašs naktsmītņu piedāvājums. Šobrīd parka teritorijā darbojas 25 tūristu mītne, kas atbilst viesnīcās, viesu mājās, jauniešu viesmītnēs, kempinga, lauku tūrisma mājas vai privāti izīrējamo tūristu mītņu iedalījumam. 15 parka naktsmītņu teritorijās, 5 lauku sētās, 3 atpūtas vietās pie Rāznes un Pārtovas ezera tiek piedāvātas telšu izvietojšanas iespējas (attēls Nr.2). Vēl 15 tūristu mītnes darbojas ārpus RNP – līdz 10km attālumā no parka robežām.

Tūristu mītņu veidi Rāznes nacionālajā parkā

Attēls Nr.2 Tūrisma mītņu veidi Rāznes nacionālajā parkā.

Naktsmītņu kvalitāte un cenu līmenis ir ļoti dažāds. Zemākā cena par divvietīgu istabu ir 7 lati no cilvēka, dārgākā – 160 lati par mājiņu ar vienu guļamistabu (šī pati cena uz Līgo vakaru ir 192 lati). Gultasvietas cenas jauniešu viesmītnēs un dienesta viesnīcās variē no 3 līdz 5 latiem, kempinga mājiņās - no 2 līdz 7 latiem. Par telts izvietojšanas iespēju tam paredzētā vietā jāmaksā no viena līdz trīs latiem.

Kempings "Selēna" (foto – B.Strazdiņa).

Kempings "Jaunais Dinamietis" (foto – B.Strazdiņa).

Viesu nams "Vītoli" (foto – B.Strazdiņa).

Atpūtas komplekss "Obiteļa" (foto – B.Strazdiņa).

Atpūtas komplekss "Rāznas Gulbis" (foto – www.razna.lv).

Kopumā RNP viesiem pieejamas 694 gultasvietas. Kopā ar nakšņošanas vietām tuvākajā apkārtnē, gultas vietu skaits palielinās līdz 950. Ja rēķina atbilstoši starptautiski pieņemtajam salīdzinājumam – gultas vietas tikai divvietīgās un vienvietīgās istabās, tad vienlaicīgi RNP teritorijā iespējams pārnakšņot 416, bet kopā ar tuvāko apkārtni – gandrīz 600 viesiem.

Tūrisma mītnu kvalitātes atbilstības sertifikāts kādai no Latvijas tūrisma mītnu kvalitātes kategorijām nav piešķirts nevienai no parka tūristu mītnēm. Latvijas tūristu mītnu nacionālais ekoserifikāts "Zaļais sertifikāts", kuru piešķir tūrisma mītnēm, kurās tiek saudzēta vide, racionāli izmantoti ūdens un enerģijas resursi, nodrošināta videi draudzīga atkritumu apsaimniekošana un, kurās apmeklētājiem tiek piedāvāta videi draudzīgas aktivitātes un veselīga vietējā ražotāja pārtika, piešķirts viesu namam "Pie Rāznas" un brīvdienu mājai "Zemeņu krastiņi", kurš atrodas parka pierobežā. Nevienam parka tūrisma uzņēmumam nav piešķirts starptautiska ekomarķējuma atpazīstamības zīme – „ekopuķīte”.

Tā kā mērķtiecīgu un precīzu statistikas datu apkopošanu veic tikai daži RNP tūrisma uzņēmēji, precīza informācija par naktsmītnu noslogotību un noslogotības izmaiņu tendencēm nav pieejama. Spriežot pēc gultasvietu skaita pieauguma, kopš 90.gadu sākuma RNP nakšņojošo viesu skaits ik gadu ir pieaudzis. To apliecina arī 25 uzņēmēju apkopotie dati par apmeklētāju skaita izmaiņām pēdējos trīs gados. Ja 2006. gadā 25 parka naktsmītnēs nakšņoja mazliet vairāk nekā 16000 viesu, tad 2008. gadā – gandrīz 25000 (tabula Nr. 3.). 2009.gadā līdzīgi kā citviet Latvijā, naktsmītnu noslogojums samazinājās vidēji par 30%.

Kaut teritorijā nakšņojošo viesu skaits vērtējams kā relatīvi augsts, nakšņošanas kapacitātes ziņā maksimums, ko teritorija spēj uzņemt, nav sasniegts. Spriežot pēc uzņēmēju sniegtajām ziņām vēl 2008. gadā vasaras sezonā tūrisma pieprasījums pārsniedza piedāvājumu – rezervēšana brīvdienām un svētku dienām bija aizpildīta jau gada sākuma.

Lai daudzveidotu piedāvājumu un izceltos konkurentu vidū, lielākā daļa parka tūristu mītnu bez nakšņošanas pakalpojuma saviem viesiem piedāvā dažādas izklaides iespējas. Piem., atpūtas komplekss "Obiteļa" piedāvā izmantot stadionu, kas vasarās pielāgots basketbola un tenisa spēlēm, ziemā – hokejam un slidošanai. Viesu namā "Rāznas Sātāvkrasti" ierīkots veselības uzlabošanas un relaksācijas centrs. "Leiču", "Mežmalu" un "Pakuļmāju" saimnieki ierīkojuši pastaigu takas. Vairāku tūristu mītnu saimnieki sadarbojas ar z/s "Rudo kumeļu pauguri", saviem viesiem piedāvājot izjādes un vizināšanos zirgu pajūgā.

Nākotnē RNP tūristu mītnu attīstību nepieciešams virzīt nacionālam parkam atbilstoša tūrisma piedāvājuma veidošanā – nodrošinot saudzīgu dabas resursu izmantošanu, veicinot kvalitātes sertifikātu popularitāti un pielietojumu, niansējot esošo piedāvājumu atbilstoši vēlamo mērķauditoriju interesēm, kā arī daudz plašāk izmantojot sadarbības iespējas kopīgu Latgali un RNP reprezentējošu tūrisma produktu veidošanā.

Kā rāda tūrisma pētījumi¹, lielākajai apmeklētāju daļai ir svarīgi, ka tūrisma mītnes tiek klasificētas atbilstoši tūristu mītnu kvalitātes kategorijām, kas atvieglo apmeklētāju izvēli un palīdz novērtēt sagaidāmo pakalpojumu kvalitāti. Savukārt vides kvalitātes sertifikāti ir labs pamats vides aizsardzības prasību ievērošanai lauku tūrisma sektorā. Tas paaugstina vides apziņu un sekmē racionālu resursu izmantošanu ilgtermiņā.

Ēdināšana

Regulārs ēdināšanas piedāvājums RNP ir mazattīstīts. Atpūtas kompleksā "Rāznas Gulbis" darbojas restorāns, atpūtas kompleksā "Ezerkrasti" - kafejnīca, taču to piedāvājums ir maz pieejams tūristiem, kuri neizmanto citus atpūtas kompleksu pakalpojumus. Vasaras sezonā sporta un atpūtas bāzē "Jaunais Dinamietis" tiek atvērta vasaras kafejnīca "Dīleri". Neregulārs kafejnīcu piedāvājums ir arī Dagdā un Maltā (strādā atsevišķās nedēļas dienās un ierobežotos laikos). Plašāks ēdināšanas piedāvājums pieejams vienīgi Rēzeknē.

Andrupenes lauku sētas muzejs pēc iepriekšējās rezervācijas piedāvā tradicionālu Latgales ēdienu degustāciju. Pēc tradicionālām receptēm gatavotus piena produktus izņēmuma kārtā iespējams degustēt apskates saimniecība "Rudo kumeļu pauguri". Andrupenes lauku sētas muzejs un atpūtas kompleksa "Ezerkrasti" kafejnīca iekļauta Latgales kulinārā mantojuma sarakstā². Dažādu "lauku labumus" viesiem piedāvā "Zundu", "Pintu", "Laukmalu", "Pakuļmāju", "Pie Rāznas" u.c. tūristu mītnu saimnieki. Kaut Rāznas ezerā tiek zvejotas un makšķerētas zivis, to iegāde un degustācija iespējama vienīgi gadatirgos.

Atsevišķās naktsmītnēs, iepriekš vienojoties, to viesiem pieejamas brokastis, pusdienas vai vakariņas. Apkalpojot lielāku viesu skaitu, lielākā daļa naktsmītnu saimnieki sadarbojas ar Rēzeknes un Dagdas ēdināšanas uzņēmumiem, kuri

¹ TourBenchGuest Survey on Camping Sites, 2006.

² Eiropas reģionālā kultūras mantojuma tīkls (*the European Network of Regional Culinary Heritage*), www.culinary-heritage.com

vajadzības gadījumā piegādā gatavu produkciju. Gandrīz visās tūristu mītnēs bez papildus samaksas pieejamas labiekārtotas virtuves, kurās apmeklētāji paši var gatavot sev maltītes.

Ēdināšanas pakalpojumu trūkums šobrīd ir viens no vājākajiem punktiem RNP galamērķa tūrisma piedāvājumā. Nākotnē daudz plašāk jāattīsta vietējo lauksaimnieku saražoto produktu, parka ezeros zvejotu vai makšķerētu zivju un tradicionāli gatavoto ēdienu degustācijas un iegādes iespējas. Daudz vairāk tūristu mītnēm būtu jāpiedāvā ēdināšanas pakalpojums, kas pēc iepriekšēja pasūtījuma pieejams gan tūristu mītnju viesiem, gan citiem teritorijas apmeklētājiem, ko veiksmīgi var attīstīt arī nevienmērīga pieprasījuma gadījumā.

Semināru un konferenču rīkošana

Aprīkotas semināru un konferenču telpas piedāvā četras lielākās parka tūristu mītnes – „Ezerkrasti”, „Rāznas Gulbis”, „Rāznas stāvkrasti”, „Obiteļa”, kā arī Latgales novada rehabilitācijas centrs “Rāzna” un Andrupenes lauku sētas muzejs. Minētajās tūristu piesaistēs konferenču un semināru rīkošanas vajadzībām tiek piedāvāts izmantot 8 zāles ar 35 līdz 100 vietām. Semināru rīkošanas vajadzībām iespējams iznomāt arī Andrupenes un Kaunatas pagasta pārvalžu zāles ar 200 un 50 vietām un RNP telpas Lipuškos.

Tā kā konferenču un semināru rīkošanas piedāvājums rada iespēju samazināt kraso sezonālītāti un piesaistīt tūristus arī ārpus vasaras mēnešiem, kas ir aktīvākais ceļošanas laiks, darījumu tūrisms RNP teritorijā būtu attīstāms arī turpmāk. Tomēr, tā kā semināru un konferenču rīkošanas apjoms pēdējos gados ir samazinājies, nākotnē vairāk nepieciešams domāt par esošā darījumu tūrisma piedāvājumu kvalitātes uzlabošanu, konkurētspējas palielināšanu un mārketinga uzlabošanu, nevis jaunu piedāvājumu veidošanu. Sekmīgi šai jomā jau darbojas Andrupenes muzejs, semināru rīkotājiem piedāvājot izmantot tradicionālo Latgales ēdienu degustāciju, muzeja apskati un semināru noslēgt ar folkloras kolektīvu priekšnesumiem.

Pirtis ar viesību telpām

Viens no pieprasītākajiem tūrisma pakalpojumu veidiem, ko piedāvā lielākā daļa parka tūrisma uzņēmēju, ir pirtis ar viesību un pasākumu telpām. Šobrīd parka teritorijā apmeklētājiem tiek piedāvāts izmantot 25 pirtis. Gandrīz puse no tām ir krievu un somu pirtis ar viesību un pasākumu telpu piedāvājumu 20 līdz 60 viesiem. Atpūtas kompleksos “Rāznas Gulbis”, “Ezerkrasti” un atpūtas bāzē “Dana” pieejamas arī lielākas viesību zāles ar 100 līdz 150 vietām. Pārējās parka pirtis ir nelielas un pasākumu rīkošanas iespējas tajās netiek piedāvātas. Pilnīgākais pasākumu rīkošanas piedāvājums pieejams atpūtas kompleksā “Rāznas Gulbis”. Uzņēmuma piedāvājumā iekļauts gan ēdināšanas, gan pasākumu vadīšanas, noformēšanas, organizēšanas, muzikantu, fotogrāfu un operatoru pakalpojums.

Latgalei raksturīgā melnā pirts tūristiem pieejama kempingā “Jaunais Dinamietis” un parka pierobežā esošajos viesu namos “Tinēji” un “Ezersētas”. Nākotnē melnās pirts tradīcijas, par kurām vērojama aizvien lielāka tūristu interese, tūrisma piedāvājumā būtu jāizmanto daudz plašāk. Tūrisma piedāvājumā pietiekami netiek izmantotas arī tradicionālās pēršanās procedūras un pirts rituāli. Tie pieejami vienīgi „Ezersētās” un „Zemeņu krastiņos”.

Ārstniecības un rehabilitācijas iespējas

Veselības uzlabošanas iespējas piedāvā Latgales novada rehabilitācijas centrs „Rāzna” un viesu nami “Rāznas Stāvkrasti” un “Laukmalas”. Rehabilitācijas centrā pieejamas ārstnieciskās vannas, masāžas, ārstnieciskā vingrošana, fizikālā terapija u.c. ārstniecības pakalpojumi. Papildus uzņēmums piedāvā izmantot atpūtas kompleksu, kurā ietilpst sauna, masāžas vanna, infrasarkanā staru kabīne, solārijs un baseins. Viesu namā “Rāznas stāvkrasti” iepriekš piesakoties apmeklētāju grupām pieejama infrasarkanā staru kabīne, sauna, baseins, burbuļu, pērlu un dūņu vannas, sāls istaba un klasiskā masāža. Viesu namā “Laukmalas”, iepriekš vienojoties, pieejama klasiskā masāža un psihologa konsultācijas.

Pilnveidojot un popularizējot esošo piedāvājumu, kā arī papildinot to ar dažādām veselību uzlabojošām programmām (reiterapija, veselību uzlabojošas procedūras lauku pirtīs (īpaši ziemas sezonā), veselības pārgājieni, zāļu tēju izmantošana veselības stiprināšanai u.tml.) un uzlabojot piedāvājuma mārketingu, šo tūrisma veidu nākotnē ir iespējams izmantot plašāk.

Peldvietas un atpūtas vietas ezeru krastos

Rāznas ezera Tilišu peldvieta
(foto – www.raznaslicis.lv).

Rāznas ezera Malukštas peldvieta
(foto – www.razna.lv).

Atpūta pie ūdeņiem ir viens no visplašāk izmantotajiem tūrisma veidiem. Pēc peldvietu apsaimniekotāju sniegtajām ziņām, tikai Rāznas ezera Lamašu un Tilišu peldvietās vien 2008. gadā atpūtas 25 000 apmeklētāju, kas ņemot vērā īso peldēšanas sezonu, nelielo silto dienu skaitu un nelielu peldvietu platību ir liels skaits. Informācija par pārējo parka peldvietu apmeklētību datu trūkuma dēļ nav pieejama, taču pēc vietu vizuālā novērtējuma var nojaust, ka arī tās ir samērā plaši apmeklētas.

Plašākās un populārākās RNP peldvietas ar pilnīgāko labiekārtojumu atrodas Rāznas ezera piekrastē – Lamašos, Tilišos un Astiņos.

Peldvietu apsaimniekotāji SIA „Eko punkts”, atpūtas kompleksa „Ezerkrasti” un “Rāznas gulbis” saimnieki apmeklētājiem piedāvā izmantot labiekārtotus stāvlaukumus, ar galdiem, soliņiem un atkritumu urnām aprīkotas piknika vietas, tualetes, pārgēršanās kabīnes, spēļu un sporta laukumus, kā arī iznomāt dažādu ūdens sporta un aktīvās atpūtas inventāru. Lamašu un Tilišu peldvietā pieejami telšu laukumi. Tilišu peldvietai piegulošajā teritorijā iespējams rīkot sporta un izklaides pasākumus, iegādāties atspirdzinošus dzērienus un uzkodas, kā arī izmantot atpūtas kompleksa “Ezerkrasti” piedāvājumu. Astiņu peldvietā - izmantot atpūtas kompleksa “Rāznas gulbis” kafējnīcu u.c. atpūta kompleksa pakalpojumus.

Rāznas ezera Lamašu peldvieta
(foto – B.Strazdiņa).

Ežezera peldvieta Ezerniekos (foto – B.Strazdiņa).

Zundu ezera peldvieta pie brīvdienu mājas "Zundi"
(foto – B.Strazdiņa).

Populārākās un plašāk apmeklētās peldvietas (Tilīšu, Lamašu, Astiču, Malukštas un Ezernieku peldvietu) vēlams labiekārtot atbilstoši valsts nozīmes peldvietu labiekārtojumam¹ - peldvietu norobežot ar bojām, ierīkot peldēšanās sektorus bērniem, nepieļaut ar peldvietas uzraudzību nesaistītu motorizēto ūdens transporta līdzekļu izmantošanu ārpus īpaši nodalītām zonām, nodrošināt glābšanas dienestu darbu, kā arī realizēt regulāru peldvietu ūdens kvalitātes kontroli. Kā rāda Lamašu un Tilīšu peldvietu piemēri, labiekārtotas peldvietas, par kurām pieejama informācija un kurās pieejami papildus pakalpojumi, var sekmīgi attīstīt kā tūrisma produktu.

Salāja, Zosnas, Oloveca un citu salīdzinoši nelielo ezeru peldvietas un ezeru krastos ierīkotās atpūtas vietas arī turpmāk varētu saglabāties klusas un nomaļas, kurās iespējams baudīt netraucētu atpūtu. Taču arī tās nepieciešams regulāri apsaimniekot un labiekārtot, nodrošinot vismaz minimālas apmeklētāju ērtības un saglabājot ezeru un to piekrastes vides kvalitāti.

Laivu noma un aktīvā atpūta uz ūdens

Rāznas ezera krastā jau kopš padomju laikiem darbojas laivu bāze, taču laivu izmantošana tūristiem tajā netiek piedāvāta. Tā vietā laivu noma pieejama visās tūristu mītnēs, kuras atrodas parka ezeru krastos un apsaimniekotajās peldvietās.

Laivu nomas punkts kempingā "Priedes"
(foto – B.Strazdiņa).

Kanoē laiva no atpūtas kompleksa "Rāznas gulbis"
piedāvājuma (foto – www.razna.lv).

Viesu nama "Rāznas pērle" saimnieki pēdējos gados uzsākuši padomju gados populārās Malukštas peldvietas apsaimniekošanu. Rāznas ezera R krastā neliela peldvieta ierīkota Zosnā. Tās apsaimniekošanu nodrošina Lūznavas pagasta pārvalde.

Nelielas, brīvi pieejamas peldvietas atrodas arī Lipušķos un Vilkakrogā, taču pie tām trūkst atbilstoša labiekārtojuma. To labiekārtošana, ierīkojot atbilstošu infrastruktūru un nodrošinot regulāru apsaimniekošanu, paredzēta gan RNP dabas aizsardzības plānā, gan pagastu teritorijas plānojumos. Lipušķu peldvietas attīstību šobrīd kavē Maltas – Kaunatas autoceļa (P56) tuvums un ierobežotās automašīnu novietošanas iespējas.

Ežezera piekrastē plašāk apmeklētā peldvieta ar pilnīgāko labiekārtojumu atrodas Ezerniekos. Peldvietas tuvumā Rēzeknes – Dagdas autoceļa (P55) malā ierīkota brīvi pieejama stāvvietā, atpūtas vieta, rotaļu laukums, uzstādītas pārgērbšanās kabīnes, atkritumu urnas un tualetes, kā arī izvietoti informācijas stendi. Peldvietas apsaimniekotājs – Ezernieku pagasta pārvalde nodrošina regulāru peldvietas sakopšanu. Publiski pieejama peldvieta ierīkota arī Andzeļos, taču tā kā tās atrašanās vieta nav iezīmēta ar norādēm un tās labiekārtojums ir novecojis, to lielākoties apmeklē tikai Andzeļu ciema iedzīvotāji.

Nelielas, brīvi pieejamas peldvietas atrodas Salāja, Zosnas un Olovecas ezera krastā, taču tajās nav ierīkots atbilstošs labiekārtojums vai tas ir novecojis. Lielākas vai mazākas peldvietas un atpūtas vietas pie ūdens saviem klientiem piedāvā arī ezeru krastos esošo tūrisma mītnu un lauku māju saimnieki, kuri ierīkojuši telšu laukumus.

Lai pilnīgāk izmantotu RNP ezeru piedāvātās rekreācijas iespējas, parka teritorijā nepieciešams uzlabot esošo peldvietu labiekārtojumu, kā arī ierīkot jaunas peldvietas.

Plašāks ūdens transporta līdzekļu piedāvājums pieejams Rāznas ezera Lamašu, Tilīšu (atpūtas kompleksā "Ezerkrasti"), Astiču pludmalē (atpūtas kompleksā "Rāznas gulbis") un kempingā "Priedes". Bez airu laivām un ūdens velosipēdiem Lamašu peldvietā pieejams atpūtas kuteris, motorlaiva un ūdens slēpošanas inventārs. Tilīšu peldvietā – vējdēļi, Astičos - katamarāni, vindsērfinga komplekti un kanoē laivas. Pēc iepriekšēja pasūtījuma "Rāznas gulbi" iespējams noīrēt akvalangus un instruktora klātbūtnē apgūt zemūdens peldēšanas pamatus.

Ežezera laivu nomu piedāvā to krastos esošo viesu namu saimnieki, taču pieejamo laivu skaits nav liels un to piedāvājums netiek plaši reklamēts. Līdz ar Ežezera licencētās makšķerēšanas organizētāja maiņu, jau tuvākajā laikā laivu nomas iespējas šajā ezerā varētu tikt uzlabotas.

Ūdens motociklu, ūdens slēpju un veikborda nomu un transportēšanu piedāvā SIA "Tip tops", kurš apsaimnieko telšu un atpūtas vietu „Līdaciņas” Pārtovas ezera krastā.

Kanoē laivu nomu un transportēšanu piedāvā uzņēmums "Latgales laivas", kurš atrodas RNP pierobežā – Užuņa ezera krastā. Uzņēmums interesentiem piedāvā izstrādāt klientu vēlmēm pielāgotus laivu maršrūtus pa Latgales upēm un ezeriem, kā arī

¹ 06.04.2010. MK not. Nr. 341. "Peldvietu izveidošanas un uzturēšanas kārtība".

Laivu nomas punkts atpūtas kompleksā "Rāznas gulbis" (foto – B.Strazdiņa).

Vindsērfingošana Rāznas ezerā (foto – www.razna.lv).

Makšķerēšana un zveja

Viena no nozīmīgākām parka apmeklētāju grupām ir makšķernieki. Ar makšķerēšanu nodarbojas gan ezeru krastos dzīvojošie, gan tuvāko pilsētu iedzīvotāji, gan tūristi.

Rāznas ezerā un Ežezērā tiek organizēta licencētā makšķerēšana un zemūdens medības¹. Licences iespējams iegādāties Kaunatas, Lipušķu, Ezernieku un Maltas pārtikas veikalos, Ezernieku peldvietas stāvvietā, kā arī makšķerēšanas piederumu veikalos Rēzeknē, Dagdā un Daugavpilī. Rāznas ezerā ik gadu tiek izmantots ap 4000 licenču, Ežezērā – 1300. Apmēram 2/3 no tām ir vienas un divu dienu licences. Ežezērā licencēto makšķerēšanu organizē Dagdas novada pašvaldība. Tā kā Rēzeknes novada dome nav pagarinājusi līgumu ar SIA "Eko punkts" par Rāznas ezera apsaimniekošanu, šobrīd nav zināms uzņēmums, kurš turpinās licencētās makšķerēšanas organizēšanu Rāznas ezerā.

Lai uzlabotu Rāznas ezera zivju nārsta sekmes (zivju nārsta laikā mazinātu ūdens viļņošanu un duļķošanu), Rāznas ezera Zosnas un Dūkstigala līcī laikā no 1. marta līdz 31. maijam aizliegta makšķerēšana no laivām un citiem peldošiem transporta līdzekļiem¹. Pārējos parka ezeros makšķerēšana notiek saskaņā ar Makšķerēšanas noteikumiem², iegādājoties makšķerēšanas kartes. RNP pierobežā Grumužos iespējama maksas makšķerēšana īpaši ierīkotos zivju dīķos.

Zemledus makšķernieki uz Rāznas ezera ledus

Populārākais aktīvās atpūtas veids zemas mēnešos ir zemledus makšķerēšana. Pēc vietējo iedzīvotāju novērojumiem, nedēļas nogalēs Rāznas ezerā ar zemledus makšķerēšanu nodarbojas vairāki simti makšķernieku. Lielākā daļa no tiem ir vietējie un tuvākās apkārtnes iedzīvotāji. Tomēr daļa zemledus makšķernieku teritorijā ierodas no tālienes un izmanto RNP viesu namu sniegtos pakalpojumus. Iecienītas zemledus makšķerēšanas vietas atrodas arī Ežezērā un citos parka ezeros.

Ar zvejniecību parka teritorijā nodarbojas gan zvejniecības uzņēmumi, gan pašpatēriņa zvejnieki. Lielākā daļa no tiem zvejo Rāznas ezerā. Pārējie - Bižas, Idzepoles, Salāja, Viraudas, Zosnas, Ismeru, Olovecas, Ūdrāju, Žuguru ezerā un Ežezērā. Rāznas ezerā un Ežezērā tiek organizēta licencētās zemūdens medības. Rāznas ezerā arī specializētā zušu zveja (izmantojot zušu murdus un zušķērājus).

Līdzdalība ezera zvejā un izbraucieni ar zvejnieku laivām varētu būt pievilcīgs RNP tūrisma piedāvājums. Lai pilnvērtīgi izmantotu teritorijas "Zilo ezeru zemes" tēlu, teritorijā daudz plašāk jāattīsta zivju iegādes un tradicionāli pagatavotu zivju degustācijas iespējas. Atraktīvs piedāvājums varētu būt līdzdalība ziemas zvejā - vada vilkšanā.

Dabas takas, pārgājienu un slēpošanas maršruti

Dabas taku un pārgājienu maršrutu izveide RNP šobrīd ir veidošanās stadijā. Tūrisma infrastruktūra – taka, kāpnes, laipas, informācijas stends un norādes ierīkotas Piļoru ozolu audzē, Andrupenes purvā un Mākoņkalnā.

Kāpnes Mākoņkalna nogāzē (foto – D.Brakmane).

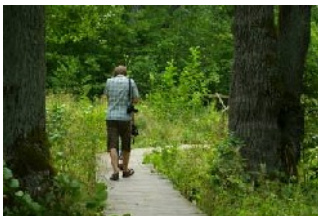
2009. gadā DAP RNP administrācija iesāka pārgājienu maršrutu "Akmeņi pagātnes liecinieki", "Grumušķu pilskalnu taka", "Salājs – Asareits – Dubuleits" „Zilie ezeri zaļajos mežos” ierīkošanu, taku maršrutos izcērtot krūmus, ierīkojot atpūtas vietas un uzstādot norādes. Lielā Liepukalna takas ierīkošanai izstrādāts tehniskais projekts. 2010. gadā sākts darbs pie Stalidzānu Svīlušā kalna takas ierīkošanas. Lai pilnveidotu piedāvājumu un daudzveidotu klientu izklaides iespējas, vairāku tūrisma mītnu saimnieki ierīkojuši dažāda garuma pastaigu takas.

RNP dabas aizsardzības plānā dabas takas un pārgājienu maršrutus paredzēts ierīkot Ezerniekos, Malukštā, Karaļu, Viraudas un Pārtovas ezera apkārtnē, Žogotu muižas parkā, Vecslabadas pilskalnā, kā arī uz Ežezera Lielā Lāča un Jeršovkas salas.

² 26.06.2007. MK not. Nr. 477. "Rāznas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" ar grozījumiem, kuri izsludināti Valsts sekretāru sanāksmē.

¹ 26.05.2010. Dagdas novada saistošie noteikumi Nr. 10. "Par licencēto makšķerēšanu Ežezērā" un 26.05.2010. noteikumi Nr. 11. "Licencēto zemūdens medību nolikums Ežezeram".

² 22.12.2009. MK not. Nr. 1498. "Makšķerēšanas noteikumi"

Laipu taka Piloru ozolu audzē
(foto – D.Brakmane).

Lūznavas muižas parkā plānots ierīkot pastaigu taku cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Papildus RNP uzņēmēji izteikuši interesi dabas takas ierīkot Obiteļu meža masīvā, Dzērkaļu kalna apkārtnē un citviet parka teritorijā.

Lai RNP kļūtu par iecienītu izzinošu pastaigu un pārgājienu vietu, parka ainaviskākajās daļās nepieciešams ierīkot arī garākus pārgājienu maršrutus, kurus iespējams veikt dienas vai pat vairāku dienu garumā un ierīkotās takas un maršrutus sasaistīt vienotā maršrutu tīklā.

Kaut ziemas RNP ir stabilākas nekā lielākajā Latvijas daļā, ziemas tūrisma piedāvājums ir maz attīstīts. Sniega segas biežums, paugurainais reljefs un liela aizsalstošu ezeru daudzveidība parka teritorijā ļauj attīstīt distanču slēpošanu, nodrošinot daudzveidīgas slēpošanas iespējas. Tā kā distanču slēpošanas trašu ierīkošana un uzturēšana prasa salīdzinoši nelielus ieguldījumus, apvienojot ar mērķtiecīgu tirgvedību, distanču slēpošanas piedāvājums radītu papildu iespēju nelielajiem viesu namiem ziemas sezonā pārdot arī citus pakalpojumus.

Velo noma un velo maršruti

Projekta „Aizraujošs velosipēdistu maršrutu tīkls Baltijas Ezeru zemē”¹ ietvaros RNP teritorijā ierīkoti pieci 6 līdz 36 km gari velo maršruti - „Latgales virsotnē”, „Ežezera noslēpumi”, „Kulta vietas Mākoņkalna apkārtnē”, „Mākoņkalna akmeņu leģendas” un „Zosnas muižas apkārtnē”.

Velo nomas piedāvājums viesu namā „Rāznas gulbis” (foto – www.razna.lv).

Tie ir grūti līdz vidēji grūti izbraucami maršruti, kuri ved pa reģionālas un vietējas nozīmes autoceļiem un pašvaldību ceļiem ar grants vai zemes segumu, kuru kvalitāte ne vienmēr ir velo maršrutiem atbilstoša. Asfalta segums ir tikai atsevišķos Ežezera, Mākoņkalna un Latgales virsotnes maršruta posmos, kur tie ved pa Rēzeknes – Krāslavas (P55) vai Maltas – Kaunatas (P56) autoceļu. Maršrutos uzstādītas norādes. Velo maršrutā „Ežezera noslēpumi” ietvertie apskates objekti un atpūtas vietas aprīkotas ar velo statīviem un informācijas stendiem. Īpaši velosipēdistiem paredzēti celiņi vai nodalītas velosipēdistu braukšanas joslas parka teritorijā nav ierīkotas.

Maršrutu popularizēšanai izdots velo maršrutu ceļvedis latviešu, lietuviešu, krievu, angļu un vācu valodā. Izstrādātie maršruti reklamēti Latgales un Baltijas ezeru zemes interneta mājas lapās². Trīs no minētajiem maršrutiem iekļauti LLTA „Lauku ceļotājs” 2007. gadā izdotajā velo ceļvedī pa aizsargājamām dabas teritorijām³. Ežezera velomaršrutu interneta vidē reklamē TAVA⁴ un Latvijas velo informācijas centrs⁵.

Velosipēdu nomu saviem klientiem piedāvā septiņas parka tūrisma mītnes. Lielākajā daļā no tām ir pieejami divi, vai trīs velosipēdi. Lielākais velosipēdu skaits (10 gab.) pieejams kempingā „Selēna”. Diemžēl informācija par velo nomas iespējām ir maz pieejama, līdz ar to, to izmanto maz interesentu. Tuvākais velo serviss pieejams Rēzeknē.

Tā kā organizēts velotūrisms ir labai draudzīgs ceļošanas veids, velotūristus RNP teritorijai būtu jāpiesaista daudz mērķtiecīgāk. Lai RNP kļūtu par populāru velotūrisma galamērķi, RNP velo maršrutu tīklojumu nepieciešams pilnveidot, izstrādājot jaunus dažāda garuma un grūtības pakāpes apļveida velo maršrutus, kuri ved pa ainaviskākajiem lauku un mežu ceļiem. Lai veicinātu RNP uzņēmēju sniegto pakalpojumu izmantošanu, maršruta sākuma un beigu punktu vēlamā plānot tūrisma pakalpojumu sniegšanas vietu tuvumā. RNP dabas aizsardzības plānā velo maršruta ierīkošana paredzēta ap Rāznas ezeru. Līdz šim šī maršruta izveidi kavēja Višķeru – Zīdu ceļa pārrāvums uz Lūznavas un Čornajas pagasta robežas. Tā kā 2010. gadā realizēta šī ceļa posma rekonstrukcija, domājams, ka jau tuvākajā laikā tas varētu kļūt par vienu no populārākajiem RNP velo maršrutiem. Tomēr, lai nodrošinātu velosipēdistu drošību un ap Rāznas ezeru varētu ierīkot velosipēdistiem drošu velo maršrutu, gar P56, P55 autoceļiem nepieciešams ierīkot velo celiņus.

Izjādes un vizināšanās zirgu pajūgā

Izjādē pa Rudo kumeļu pauguriem
(foto – www.razna.lv).

Atraktīvs RNP piedāvājums ir izjādes un vizināšanās zirgu pajūgā. Gan saviem, gan apkārtējo tūrisma mītnu viesiem dažāda garuma (dažu stundu vai vairāku dienu) izjāžu maršrutus piedāvā apskates saimniecība „Rudo kumeļu pauguri”. Īpaša izjāžu programma tiek piedāvāta kāzu u.c. īpašu notikumu svinēšanai. Izņēmumu kārtā izjādes zirgu pajūgā pieejamas „Akminišos”, „Zundos”, „Rāznas stāvkrastos” un citās parka saimniecībās, kurās audzē zirgus, taču šis piedāvājums šobrīd ir neregulārs.

Ziemas sezonā z/s „Rudo kumeļu pauguri” piedāvā vizināties zirgu vilktās kamanās. Sportisku aktivitāšu cienītāji var izmēģināt spēku skijoringā.

Ekskursiju piedāvājums

Kopš 90. gada sākuma RNP reģionā darbojas divas tūrisma firmas. Kaut to pamat nodarbošanās ir izejošā tūrisma apkalpošana, tās piedāvā arī vairākus Latgales apceļošanas maršrutus. Piecus 5 - 10 stundu garus ekskursiju maršrutus un gidu

¹ Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programmas finansēts projekts „Aizraujošs velosipēdistu maršrutu tīkls Baltijas Ezeru zemē”, Biedrība „Eiropas reģions „Ezeru zeme”, 2005./2007.gads.

² www.balticclakes.lv un www.latgale.lv.

³ Smāļinskis J., 2007. Veloceļvedis pa aizsargājamām dabas teritorijām. Rīga, LLTA „Lauku ceļotājs”.

⁴ www.latviatourism.lv

⁵ www.bicycle.lv

pakalpojumus latviešu, krievu, angļu, vācu un poļu valodās piedāvā Rēzeknes tūrisma aģentūra "Tēvzeme". Minētie maršruti netiek pozicionēti kā ceļojumi uz RNP, tomēr liela daļa no maršrutos iekļautajiem objektiem atrodas parka teritorijā (Rāznas ezers, Ežezers, Lūznavas muiža, Veczosna, Zosnas baznīca un Andrupenes lauku sētas muzejs). Rēzeknes tūrisma aģentūra "Selēna L" Rāznas ezeru un Ežezera iekļāvusi divu dienu ekskursijas maršrutā "Latgales zelta tūre". Rāznas ezera, Mākoņkalna, Ežezera, Lūznavas, Zosnas un Veczosnas muižas apmeklējums iekļauts sešu līdz deviņu stundu garos ekskursiju maršrutos "Apkārt Rāznas ezeram", "Apburošā Latgale" un "Latgales zilie ezeri", kuri tiek piedāvāti latviešu un krievu valodu pārvaldoša gida padarbībā.

Kopš 2009. gada RNP kā ceļojuma galamērķis iekļauts SIA "Impro Ceļojumi" piedāvājumā. Ceļojumā iekļauta Rāznas ezera, Mākoņkalna, Ežezera, Piļoru ozolu audzes, Andrupenes lauku sētas muzeja, podnieka Evalda Vasilevska dzīves un darba vietas, Rudo kumeļu pauguru, Lūznavas un Zosnas muižas apskate.

Ārvalstu tūrisma operatoru interese par RNP teritoriju līdz šim ir bijusi neliela. RNP kā galamērķis to maršrutos nav iekļauts, tomēr vairāki tūrisma objekti epizodiski iekļauti ārvalstu firmu organizētos tūrisma maršrutos. Atsevišķi parka objekti iekļauti vairākos Latvijas un Baltijas tūrisma ceļvežos, kas izdoti pēc 2007. gada 1. janvāra¹.

Individuālu ceļojumu maršrutu izstrādes pakalpojumu piedāvā gan minētās tūrisma aģentūras, gan Rēzeknes, Dagdas un Ludzas tūrisma informācijas centri.

Kopumā reģionā ienākošā tūrisma uzņemšanas un apkalpošanas piedāvājums vērtējams kā nepilnīgs. Neviena no reģiona tūrisma aģentūrām par savu darbības prioritāti nav izvirzījusi Latgales un RNP apceļošanas maršrutu izstrādāšanu, popularizēšanu un organizēšanu un pastiprināti nedarbojas ar šī galamērķa attīstīšanu un iebraucošo tūristu apkalpošanu. Lai parka tūrisma piedāvājuma pārdošanas iespējas uzlabotu, parka uzņēmējiem daudz aktīvāk jāsadarbības kopēju piedāvājumu veidošanā un parka apceļošanas pakešu piedāvāšanā tūrisma aģentūrām, kuras nodarbojas ar ienākošā tūrisma apkalpošanu. Īpaši nozīmīgi ir sadarboties ar tūrisma aģentūrām, kuras darbojas ekotūrisma jomā.

Tūristu gidu pakalpojumi

Gidu pakalpojumus RNP teritorijā piedāvā Rēzeknes, Dagdas TIC darbinieki. Pie atsevišķiem objektiem (Andrupenes lauku sētas muzeja, Zosnas, Veczosnas un Lūznavas muižas, dievnamiem, apskates saimniecībām un amatnieku darbnīcām) gidu pakalpojumus piedāvā to apsaimniekotāji. Taču informācija par šo piedāvājumu nav plaši izplatīta un individuālajiem ceļotājiem tie ir maz pieejami. Gidu piedāvājums lielākoties ir orientēts uz iepriekš organizētām tūristu grupām – ar laicīgu pakalpojuma rezervēšanu.

DAP RNP administrācijas darbinieki kopš 2009. gada interesentiem piedāvā četras vides izglītības programmas – "IADT Latvijā", "Rāznas ezera iemītnieku meklējumos", "Pa skudras meža taku", "Un ko ar atkritumiem?", kā arī pārgājienus pa pastaigu maršrutiem Mākoņkalna, Andrupenes un Andzeļu pagastā ("Akmeņi pagātnes liecinieki", "Zilie ezeri zaļajos mežos", "Salājs – Asreits – Dubleits" un "Grumušu pilskalni"). Papildus izziņošanas ekskursijas DAP RNP darbinieku padarbībā tiek piedāvātas teritorijā organizēto izziņošo pasākumu laikā – putnu dienās, parka dienā u.c.

Lai dabas un kultūras resursu sniegtās iespējas RNP tūrisma piedāvājumā varētu izmantot pilnvērtīgāk, gidu pakalpojumus nepieciešams izmantot daudz plašāk. Daudz vairāk gidu un tūristu pavadonju pakalpojumi varētu tikt izmantoti dažādos pastaigu, laivu un velo maršrutos. Informācijai par piedāvātajiem gidu pakalpojumiem būtu jābūt daudz ērtāk pieejamai. Kvalitatīva tūristu gida piedāvājums, kas var apvienot neliela tūrisma operatora funkcijas, joprojām ir brīva niša RNP tūrisma produktu piedāvājumā.

Tūrisma piedāvājumā, kurā iekļautas ekskursijas gida padarbībā, daudz plašāk iespējams iesaistīt arī citus uzņēmējus. Maršrutā iekļaujot malfīti, suvenīru vai lauku labumu iegādes iespējas, tiktu palielināts gan tūristu uzturēšanas laiks, gan teritorijā ienākošās naudas apjoms. Tā kā gids var palīdzēt saskatīt lietas, kas neuzmanīgam vērotājam paliek nepamanītas, īpaši svarīga gida loma ir dzīvnieku un putnu vērošanas piedāvājumā, augu, dzīvnieku un dabas procesu izziņošanas takās un vides izglītības pasākumos.

Tūrisma atbalstošā infrastruktūra

Tūrisma informācijas sniedzēji

Tūrisma informāciju parka teritorijā esošajos novados nodrošina Rēzeknes, Dagdas un Ludzas novadu TIC. Tie uztur pašvaldību mājas lapu tūrisma sadaļas (www.rezeknesnovads.lv, www.dagda.lv, www.ludzaspils.lv), izdod novadu tūrisma informatīvos materiālus un konsultē teritorijas apmeklētājus par novadu dabas un kultūras vērtībām, to apskates iespējām un piedāvātajiem tūrisma pakalpojumiem. Telefoniski tūrisma informācija pieejama arī Kaunatas TIP. Tā kā novadu TIC ir izveidoti, lai nodrošinātu tūrisma informācijas pieejamību konkrētajos novados, tie koncentrējas uz novadu tūrisma piedāvājumu popularizēšanu. Detālu informāciju par tūrisma iespējām blakus esošajos novados tie nenodrošina.

Virtuālajā vidē vienotu informāciju par tūrisma iespējām Latgalē nodrošina portāls www.latgale.lv un www.balticlakes.com. Informācija par RNP un atsevišķām parka tūrisma piesaistēm pieejama TAVA mājas lapās www.latviatourism.lv, www.latvia.travel un dažādu iniciatīvu veidotās tūrisma informācijas vietnēs – www.vietas.lv, www.etaka.lv, www.viss.lv, www.celotajs.lv u.c. Atsevišķu tūrisma pakalpojumu popularizēšanai vairāki uzņēmēji ir izveidojuši uzņēmumu mājas lapās. Daļā no tām, piemēram, atpūtas kompleksa „Rāznas Gulbis” mājas lapā www.razna.lv ietverta informācija ne tikai par uzņēmuma sniegtajiem pakalpojumiem, bet arī par RNP.

¹ Baediker – Baltikum (DE); Bradt – Latvia (ENG); Dumont – Baltikum + Lettland (2 X DE); Lonely Planet – Estonia, Latvia & Lithuania + Eastern Europe (2 X ENG); Michelin (ENG); Plaudis A., 2007, A Trip Around Latvia (ENG); APA Publications – Baltic States (ENG); Rough Guide – Baltic States (ENG); BaltiCCycle - Latvia by bicycle (ENG, DE); Connoisseur - Latvia. Tourist & Restaurant Guide (ENG); Jumava – Latvia (LV, ENG, DE, FR); Marco Polo – Lettland (DE); Le Petit Fute – Lettonie (FR); Ajaks-Press – Латвия (RUS); Avangard – Латвия (RUS).

Būtisku tūrisma informācijas daļu nodrošina DAP RNP administrācijas darbinieki, uzstādot informācijas standus un norādes, izdodot bukletus, gatavojot ziņas par RNP aktualitātēm reģionālajiem laikrakstiem un DAP mājas lapai, informējot par parka vērtībām, to izmantošanas ierobežojumiem.

Lai nodrošinātu adekvātu informācijas pieejamību, RNP teritorijā nepieciešams ierīkot RNP tūrisma informācijas centru, kurš kalpotu par RNP apceļošanas sākuma vietu un, kurā būtu pieejama plaša informācija par RNP, tā vērtībām un tūrisma iespējām tajā. Informācijas centrs varētu pildīt starpnieka funkcijas, interesentiem piedāvājot iespēju rezervēt naktsmītņi vai maltīti, nolīgt gidu, iznomāt tūrisma inventāru, iegādāties suvenīrus u.tml. Vienlaikus tas varētu kalpot par uzņēmējdarbības atbalsta centru, parka reprezentācijas pasākumu, izstāžu, lekciju un semināru organizēšanas vietu. RNP informācijas un apmeklētāju centra ierīkošanas nepieciešamība uzsvērta arī RNP dabas aizsardzības plānā. TIC izbūvei Čornajas pagasta Tilišos jau izstrādāts tehniskais projekts. Papildus lielākajās apmeklētāju pulcēšanās vietās nepieciešams atvērt nelielus tūrisma informācijas punktus un pilnveidot esošo TIP darbu. Jauni TIP varētu atrasties Andrupenes lauku sētas muzejā un Ezerniekos.

Interneta vidē nepieciešams izveidot vienotu RNP tūrisma informācijas mājas lapu, kurā pieejama visa nepieciešamā informācija ērtai ceļojuma plānošanai un organizēšanai. Esošās tūrisma informācijas un tūrisma uzņēmēju mājas lapas nepieciešams sasaitīt vienotā tīklā.

Norādes

Par RNP robežām apmeklētājus informē ĪADT robežzīmes – stabiņi ar ozollapas zīmēm un informatīvās ceļa zīmes ar uzrakstu "Rāznas nacionālais parks". Lai parka apmeklētājus informētu par apskates objektu atrašanās vietām DAP RNP administrācijas darbinieki 2009. gadā parka teritorijā uzstādīja 30 vienota stila norādes un informatīvās zīmes. Norāžu uzstādīšana labiekārtoto apskates objektu iezīmēšanai tiek turpināta arī 2010. gadā.

Informatīvās zīmes un norādes RNP robežu un tā apskates objektu iezīmēšanai (foto – D.Brakmane, B.Strazdiņa).

Papildus atsevišķi apskates objekti (Mākonkalns, Lielais Liepukalns, Lītaunīki, Andrupenes lauku sētas muzejs, Salāja ezers) iezīmēti ar CSN atbilstošiem virzienu rādītājiem (balti burti uz brūna fona). Teritorijā orientēties palīdz CSN atbilstošas virzienu rādītāju zīmes (balti burti uz zila fona).

CSN standartam atbilstošas norādes zīmes dažādās RNP vietās (foto – D.Brakmane, B.Strazdiņa).

Daļa no parka naktsmītņu vietām iezīmētas ar CSN atbilstošiem virzienu rādītājiem ar baltiem burtiem uz pelēka fona. Pārējās naktsmītnes un tūrisma pakalpojumu sniegšanas vietas iezīmētas ar dažāda stila norādēm, kuras izgatavotas un uzstādītas pēc TIC un privātas iniciatīvas.

Pēc TIC un uzņēmēju iniciatīvas uzstādītas norādes dažādās RNP vietās (foto – D.Brakmane, B.Strazdiņa).

Projekta "Aizraujošs velosipēdistu tīkls Baltijas ezeru zemē" ietvaros izstrādātie velo maršruti iezīmēti ar projekta laikā izgatavotām norādes zīmēm. DAP RNP administrācijas ierīktotie pārgājienu maršruti iezīmēti gan ar RNP stila norādēm, gan zilās krāsas marķējumu uz takas malās augošiem kokiem.

Norādes zīmes un krāsas marķējums RNP velo un pārgājienu maršrutu iezīmēšanai (foto – D.Brakmane, B.Strazdiņa).

Kaut norādes ir salīdzinoši daudz, atsevišķās vietās to joprojām trūkst (piem., par pieejas vietām ezeriem). Būtisks ir jautājums par bojāto un neaktuālo norāžu aizvākšanu vai to informācijas aktualizēšanu (piem., norāde uz vairs neeksistējošo Salāja ezera dabas parku).

Informācijas stendi

Nozīmīgi tūrisma informācijas avoti ir informācijas stendi. RNP teritorijā šobrīd ir uzstādīti vairāk nekā 50 informācijas stendi. Tā kā tie uzstādīti dažādos laikos, dažādu iniciatīvu un dažādu projektu ietvaros, to vizuālais noformējums un izvietojuma principi ir atšķirīgi. Ne visos gadījumos stendu informācija ir saskaņota ar blakus uzstādītajiem stendiem.

2009. gada vasarā DAP RNP administrācijas darbinieki pie nozīmīgākajiem parka apskates objektiem uzstādīja 20 divdaļīgus pēc ĪADT vienotā stila¹ izgatavotus stendus. Tajos atainota RNP karte, sniegta vispārīga informācija par RNP un detalizētāka informācija par apskates objektiem pagastos, kuru teritorijā stendi uzstādīti. Pie dabas takām un pārgājienu maršrutiem uzstādīti viendaļīgi stendi, kuros atainota parka karte ar iezīmētu stenda atrašanās vietu.

Projekta "Sugu un biotopu aizsardzība dabas parkā "Rāzna"² ietvaros 12 parka vietās uzstādīti viendaļīgi informācijas stendi, kuros latviešu, krievu un angļu valodā sniegta vispārēja informācija par parku un atsevišķām tā vērtībām, atainota karte ar RNP zonējumu un labiekārtotām peldvietām, ikonu veidā sniegta informācija par atsevišķiem parka izmantošanas ierobežojumiem. Arī šie stendi ir izgatavoti pēc ĪADT vienotā stila. Diemžēl visi 12 stendi satur vienādu informāciju, radot vilšanos teritorijas rūpīgākajiem apmeklētājiem un neizceļot aktuālās vietas patiesās vērtības.

DAP RNP Lūznavas pagasta stends Zosnā.

ES LIFE-Daba projekta un DAP RNP stends Andrupenē.

Viendaļīgs informācijas stends pārgājienu maršrutā "Akmeņi pagātnes liecinieki".

ES LIFE-Daba projekta stends Andrupenē.

Projekta "Aizraujošs velosipēdistu maršrutu tīkls Baltijas ezeru Zemē"³ ietvaros Pīloru ozolu audzē un Ezernieku peldvietā uzstādīti velo tūristiem paredzēti stendi, kuri palīdz orientēties velo maršrutā "Ežezera noslēpumi" un sniedz informāciju par maršrutā ietvertajiem apskates objektiem un tuvākajām tūrisma pakalpojumu sniegšanas vietām. Andzeļu muižas parkā un Ezernieku peldvietā uzstādīti viendaļīgi mākslinieciski noformēti informācijas stendi, kuri informē par Ežezera un ozolu mežu dabas vērtībām (spriežot pēc stendu saturošās informācijas, Andzeļu parkā uzstādītos stendus bija paredzēts uzstādīt pie Pīloru ozolu audzes).

Velo maršruta "Ežezera noslēpumi" stends Pīloru ozolu audzē.

Velo maršruta "Ežezera noslēpumi" stends Andzeļu muižas parkā.

Velo maršruta "Ežezera noslēpumi" stendi Ezernieku pldmalē.

Čomajā, Kaunatā, Ezerniekos, Andzeļos, Andrupenē, Lipuškos un Lūznavā izvietoti dažādi noformēti informācijas stendi, kuros atainota shematiska pagastu karte un sniegta īsa informācija par nozīmīgākajiem apskates objektiem konkrētajos pagastos.

Čomajas pagasta informācijas stends.

Andrupenes pagasta informācijas stends.

Mākoņkalna pagasta informācijas stends.

Ezernieku pagasta informācijas stends.

Katrā parka pagastā uzstādīti TAVA trīsdaļīgie stendi, kuros atainota Latgales reģiona karte un latviešu, krievu, angļu un vācu valodā sniegta informācija par nozīmīgākajiem pagasta apskates objektiem.

TAVA informācijas stends Kaunatas pagastā.

TAVA informācijas stends Kaunatas pagastā.

TAVA informācijas stends Andrupenes pagastā.

Labiekārtotajās parka peldvietās un pie atsevišķiem apskates objektiem to apsaimniekotāji uzstādījuši dažāda stila informācijas stendus ar informāciju par objektu izmantošanas vai apskates iespējam. Lūznavas muižas stendā sniegta informācija par muižas vēsturi.

¹ Īpaši aizsargājama dabas teritoriju vienotais stils. DAP, 2007 (http://www.daba.gov.lv/public/lat/dabas_vertibu_apsaimniekosana/)

² ES LIFE-Daba programmas finansēts projekts LIFE/04/NAT/LV/000199 "Sugu un biotopu aizsardzība dabas parkā "Rāzna"". Daugavpils Universitāte, 2004./2009.gads

³ Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programmas finansēts projekts „Aizraujošs velosipēdistu maršrutu tīkls Baltijas Ezeru zemē”, Biedrība "Eiropas reģions "Ezeru zeme", 2005./2007.gads.

Informācijas stends Lamašu peldvietā.

Informācijas stends Tilišu peldvietā.

Informācijas stends Rudo kumeļu pauguros.

Informācijas stends pie Lūznava muižas.

Nākotnē, stendu uzstādīšanā un aktualizēšanā būtu jāpiemēro vienādi principi, kā arī jārod risinājums bojāto vai novecojušo stendu atjaunošanai vai aizvākšanai. Uzstādot jaunus stendus svarīgi iekļaut vietām atbilstošu, labi interpretētu un ar blakus izvietotajiem stendiem saskaņotu informāciju. No tūrisma viedokļa lielākajā daļā informācijas stendu trūkst aktuālas un praktiskas tūrisma informācijas – ēdināšanas iespējas, naktsmītnes un tūrisma maršruti, tūrisma objektu apskates iespējas u.tml.

Informatīvās ierobežojumu zīmes

Informatīvā zīme par naudas sodiem, kas piemērojami par atkritumu izmešanu Pīloru ozolu audzē.

Informatīvā zīme par kuģošanas līdzekļu ar iekšdedzes dzinējiem izmantošanas ierobežojumiem Ežezera.

Bez informācijas stendiem un norādes zīmēm DAP RNP administrācija parka teritorijā izvietojusi zīmes, kas informē par teritorijas izmantošanas ierobežojumiem un sodiem, kas paredzēti par atkritumu izmešanu tam neparedzētās vietās.

Pēc privātas iniciatīvas parka teritorijā izvietotas aizlieguma zīmes, kuras informē par privātiem zemju īpašumiem un atpūtas vietām, kuras ierīkotas privātai lietošanai.

Ceļi

Viens no galvenajiem RNP attīstības priekšnoteikumiem ir parka un tā apskates objektu un tūrisma pakalpojumu sniegšanas vietu pieejamība. Parka teritorija atrodas starp diviem galvenajiem valsts autoceļiem – A13 (Rēzekne – Daugavpils) un A12 (Jēkabpils – Rēzekne), kuri ir Eiropas nozīmes ceļu E22 (Rīga – Maskava) un E262 (Kauņa – Daugavpils – Rēzekne – Ostrova - Pēterburga) daļa. Parka teritoriju šķērso trīs valsts reģionālie autoceļi – P55 (Rēzekne – Krāslava), P56 (Malta – Kaunata), P57 (Malta – Sloboda), 11 vietējas nozīmes valsts autoceļi, kā arī pašvaldību ceļi. Parka austrumu robeža daļēji sakrīt ar reģionālo valsts autoceļu P49 (Ludza – Ezernieki).

RNP sasniedzamība ar autotransportu vērtējama kā laba. Esošais autoceļu tīkls ir pietiekami attīstīts un nodrošina ērtu parka un tā tūrisma objektu sasniedzamību. Grūtāk pieejami ir dažas tūristu piesaistes vai atsevišķi tūrisma objekti: pauguri, pilskalni, laukakmeņi, dižkoki u.tml. objekti. Atsevišķās vietās ceļu tīkla nepilnības dēļ nav iespējams veidot apļveida teritorijas apskates maršrutus, piem., Žuguru ezera apkārtnē. Lai pilnveidotu RNP ceļu tīklojumu un radītu iespēju veidot apļveida tūrisma maršrutus ap Rāznas ezeru, 2010. gadā veikta Višķeru – Zīdu ceļa rekonstrukcija. Lai novirzītu automašīnu plūsmu no Lipušķu ciema centra, ap Lipušķu ciemu veidojams apvedceļš.

Lielākā daļa RNP ceļu ir ar grants segumu. Asfaltēts segums ir vienīgi P55 autoceļam un atsevišķiem P56 un P57 autoceļu posmiem. Kaut parka ceļi tiek regulāri uzturēti, ceļu posmi ar grants un zemes segumu nereti ir neapmierinošas kvalitātes. Daudzviet sliktā seguma kvalitāte īpaši pavasara un rudens sezonā neļauj tos lietot tūristu autobusiem. Grants un zemes ceļu kvalitāte kavē arī velo tūrisma attīstību. Lai uzlabotu satiksmes dalībnieku drošību, pie apskates objektiem un atpūtas vietām nepieciešams ierīkot stāvlaukumus vai ceļu paplašinājumus drošai automašīnu novietošanai. Lai uzlabotu parka tūrisma attīstības iespējas, būtiski jāpalielina ceļu kvalitāte uzlabojot to segumu. Kardināli jāuzlabo atsevišķu pievedceļu kvalitāte.

Auto stāvvietas, tualetes, atkritumu urnas un atpūtas vietas

Publiski pieejamu auto stāvvietu vai ceļa paplašinājumu automašīnu novietošanai, atkritumu urnu, tualesu un atpūtas vietu skaits parka teritorijā ir nepietiekams. Par to skaidri norāda esošo labiekārtoto autostāvvietu un atpūtas vietu noslodze.

Labiekārtots stāvlaukums pie Pīloru ozolu audzes (foto – B.Strazdiņa).

CSN atbilstošām ceļa zīmēm iezīmēti un labiekārtoti stāvlaukumi atrodas pie Rāznas ezera Lamašu, Malukštas, Astiču un Tilišu peldvietām, Ežezera Ezernieku peldvietas, Salāja ezera peldvietas, Pīloru ozolu audzes, Mākoņkalna, Andrupenes muzeja, Lūznava un Veczosna muižas, kā arī vairākās vietās ciematu centros. Mākoņkalna, Pīloru ozolu audzes, Tilišu, Lamašu, Ezernieku un Salāja ezera peldvietas stāvlaukumā pieejamas tualetes un atkritumu urnas. Maksa par stāvlaukumu izmantošanu tiek iekasēta vienīgi Tilišu, Lamašu un Salāja peldvietā.

RNP dabas aizsardzības plānā ar tualetēm, atpūtas vietām un atkritumu urnām aprīkoti stāvlaukumu ierīkošana paredzēta Strodos, Dvarčos, Malukštā, Turčānos, Lielā Liepukalna pakājē, Ismeru – Žogotu un Bižas ezeru krastā.

Atpūtas vieta Pīloru ozolu audzē
(foto – D.Brakmane).

Atpūtas vieta Rāznas ezera Malukštas peldvieta
(foto – B.Straziņa).

Ežezera licencētās makšķerēšanas nolikumā¹ autostāvvietu ierīkošana paredzēta Bondariškos, Andzeļos, Ostrovļānos un Jurkovā. Lai mazinātu antropogēno slodzi uz ezeru krastu un ceļmalu biotopiem un ceļotājiem ļautu izbaudīt ezeru piekrastes ainavas, stāvlaukumus vai ceļa nobrauktuves nepieciešams ierīkot arī Vilkakrogā, P56 autoceļa malā Berezniškos, Vecsašuļos, Škrabjos, kā arī citviet parka teritorijā. To ierīkošana uzlabotu arī apmeklētāju drošību, tā kā lielākā daļa RNP ceļu ir šauri un nepārskatāmi un automašīnu novietošanas iespējas to ceļmalās ir visai ierobežotas. Tas novērstu arī RNP individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu² pārkāpumus, tā kā nobraukt no ceļa dabas lieguma un dabas parka zonā ir aizliegts.

Ar galdiem, soliēm, atkritumu urnām un ugunsкура vietām aprīkotas atpūtas vietas pieejamas labiekārtotajās Rāznas ezera, Ežezera, Salāja un Pārtovas ezera peldvietās, Mākoņkalna pakājē, Pīloru ozolu audzē, Andzeļu un Veczosnas muižas parkā. Par maksu iespējams izmantot ezeru kratos esošu viesu namu piknika vietas. RNP dabas aizsardzības plānā esošo atpūtas vietu labiekārtošana un jaunu vietu ierīkošana paredzēta Lielajā Liepukalnā, Lipušķos, Punkuļos, Viraudas, Olovecas, Bižas ezeru krastos un uz Rāznas ezera Zosnas liča salām.

Sabiedriskais transports

Ar sabiedrisko transportu RNP var nokļūt no Rīgas, Dagdas un Rēzeknes. No Rēzeknes uz dažādiem RNP ciematiem kursē 20 autobusi dienā, no Dagdas – 19 (skat. 1.4. pielikumu). Kaut autobusu skaits ir diezgan liels, to maršrutu pārklājums ir nepietiekams. Lielākā autobusu daļa kursē uz pagastu centriem un nomaļākos ciematos tie neiegrīžas. Līdz ar to, vairākus populārus apskates objektus ar sabiedrisko transportu sasniegt nav iespējams.

No Rīgas RNP teritorijā iespējams nokļūt ar vienu no autobusiem, kurš kursē maršrutā Rīga – Dagda. Lai RNP teritorijā nokļūtu no citām Latvijas pilsētām un apdzīvotām vietām, jākombinē vairāki autobusu maršruti, kuru kursēšanas laiki ne vienmēr ir saskaņoti un informācija par maršrutu kombinēšanas iespējām nav ērti pieejama.

Rēzeknē ik dienu pietāj vairāki starptautiskās satiksmes autobusi, kuri kursē maršrutā Rīga - Sanktpēterburga, Rīga - Maskava, Viļņa – Pēterburga, Viļņa – Maskava un Rēzekne – Viļņa.

Tuvākās starptautiskās lidostas atrodas Rīgā un Viļņā. Abas aptuveni 260 km attālumā no parka robežām.

Paralēli valsts nozīmes autoceļiem A12 un A13 stiepjas Ventspils - Maskava un Viļņa – Sanktpēterburga starptautiskās nozīmes dzelzceļa līnijas. Tuvākā dzelzceļa stacija atrodas Rēzeknē. Ik dienu tajā pietāj vairāki pasažieru vilcieni, kuri kursē maršrutos Rīga - Zilupe, Rīga - Maskava un Rīga - Sanktpēterburga. Pasažieru vilcienu kustības saraksts pievienots 1.4. pielikumā. Tā kā dzelzceļa transports ir viens no ērtākajiem un videi draudzīgākajiem pārvietošanās veidiem, dzelzceļa transportu parka tūrisma piedāvājumā būtu jāizmanto daudz plašāk.

Citi pakalpojumi

Lielākajos parka ciematos darbojas viens vai vairāki veikali, kuros iespējams iegādāties pārtikas, saimniecības un pirmās nepieciešamības preces. Vairākos no tiem iespējams iegādāties makšķerēšanas licences makšķerēšanai Rāznas ezerā un Ežezērā.

Medicīnisko pakalpojumu pieejamība vērtējama kā laba. Ārstu konsultācijas pieejamas Veczosnā (Latgales novada rehabilitācijas centrā "Rāzna") un ģimenes ārstu prakses vietās Kaunatā, Lūznavā un Ezerniekos. Tuvākā reģionālā slimnīca atrodas Rēzeknē. Ģimenes ārstu, zobārstu un ambulatorie pakalpojumi pieejami arī Dagdas slimnīcā. Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesti atrodas Dagdā, Maltā un Rēzeknē. Kaunatā, Ezerniekos, Dagdā, Maltā un Rēzeknē darbojas aptiekas.

Tuvākās degvielas uzpildes stacijas atrodas Dagdā, Poceruļevkā un Rēzeknē. Autoremonta darbnīcas – Maltā, Dagdā un Rēzeknē. Tuvākā auto noma pieejama Rēzeknē.

Tuvākās banku filiāles un bankomāti pieejami Maltā, Dagdā un Rēzeknē. Bezskaidras naudas norēķini iespējami atpūtas kompleksos "Rāznas Gulbis" un "Obiteļa".

Sakari

Svarīgs tūrisma attīstības priekšnosacījums ir kvalitatīvi sakari, komunikāciju iespējas un pieeja informācijai. Šie faktori nosaka uzņēmējdarbības attīstības un investīciju piesaistes iespējas. Sakaru pakalpojumus RNP teritorijā nodrošina visas Latvijā darbojošās telekomunikāciju kompānijas. Mobilo tīklu sakaru pārklājums RNP teritorijā ir optimāls. Galvenajās tūristu vietās nav zonas uztveres traucējumu.

Interneta nodrošinājums parka teritorijā ir nepietiekams. Lielā parka daļā pieejams tikai mobilā interneta savienojums ar nepietiekamu datu pārraides ātrumu, kas ierobežo uzņēmēju iespējas nodrošināt aktuālu informāciju par uzņēmuma piedāvājumu interneta vidē. Tas ierobežo arī apmeklētāju iespējas piekļūt informācijai RNP apceļošanas laikā. Publiski pieejami interneta punkti ierīkoti pagastu bibliotēkās, tomēr to pakalpojumi orientēti uz vietējiem iedzīvotājiem un aktīvākajā ceļošanas laikā (brīvdienās un svētku dienās) tie nav pieejami. Vairākas tūristu mītnes viesiem piedāvā izmantot bezvadu internetu.

¹ 26.05.2010. Dagdas novada saistošie noteikumi Nr. 10. "Par licencēto makšķerēšanu Ežezērā"

² 26.06.2007. MK not. Nr. 477. "Rāznas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"

2.3. Tūrisma pieprasījuma raksturojums

Teritorijas apmeklētāji

Informācija par Rāznas nacionālā parka apmeklētājiem ir ļoti aptuvena. Precīzu un strukturētu apmeklētāju statistiku apkopo tikai daļa no RNP uzņēmējiem. Vienīgais apskates objekts, kurā pēc pārdoto biļešu skaita tiek veikta precīza apmeklētāju uzskaitē ir Andrupenes lauku sētas muzejs, taču arī tajā netiek reģistrēti apmeklētāji, kuri muzeja teritoriju apmeklē ārpus muzeja darbinieku darba laika (sestdienas pēcpusdienas un svētdienas).

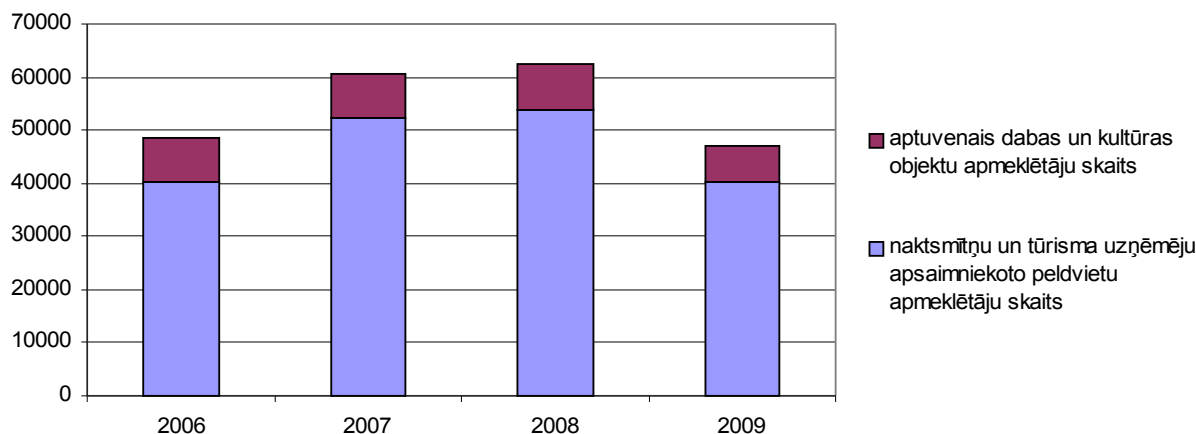
Pēc TIC un DAP RNP administrācijas darbinieku apkopotajiem datiem var spriest, ka 2008. gadā parka teritoriju apmeklēja vairāk nekā 60 000 apmeklētāju. Lielākā daļa no tiem (39%) RNP bija ieradušies, lai atpūstos Rāznas ezera peldvietās vai piedalītos to teritorijās organizētos pasākumos. Tomēr gandrīz tikpat daudz apmeklētāju (38%) RNP bija ieradušies uz ilgāku laiku un nakšņoja kādā no RNP tūristu mītnēm (tabula Nr.3.).

Tabula Nr.3. Apmeklētāju skaits Rāznas nacionālajā parkā 2006. - 2008.gadā¹.

	2006.g.	2007.g.	2008.g.
Tūristu skaits nakšņošanas vietās – tūristu mītnēs	16225	24788	24712
Lamašu, Tīlīšu peldvietas apmeklētāju skaits	19000	21500	25000
Viesu nama "Dana", Salāja pludmales un Annas dienu apmeklētāji	5000	6224	4135
Andrupenes lauku sētas muzeja apmeklētāju skaits	3500	3420	3800
Amatnieku darbnīcu un apskates saimniecību apmeklētāju skaits	1200	1300	1532
Dabas objektu apmeklētāju skaits	3500	3500	3500
Deju mūzikas festivāla "Summer House" apmeklētāju skaits	x	x	2000

Minētais apmeklētāju skaits ir aptuvens. Daļa no RNP apmeklētājiem, iespējams, ir pieskaitīti vairākkārt - teritorijā ieradušies tūristu autobusā, kas apmeklē gan Andrupenes lauku sētas muzeju, gan Mākoņkalnu vai apmeklē Andrupenes muzeju un nakšņo kādā no RNP tūristu mītnēm. Taču tā kā minētajā skaitā nav ieskaitīti apmeklētāji, kuri teritorijā ierodas uz vienu dienu, lai piedalītos kādā no RNP pasākumiem, ciemotos pie radiem vai draugiem, makšķerētu vai atpūstos RNP ezeru peldvietās, kuras neapsaimnieko tūrisma uzņēmēji, reālais apmeklētāju skaits varētu būt lielāks par minēto.

Pēc uzņēmēju interviju laikā sniegtajām ziņām, no 90. gadu vidus līdz 2009. gadam parka apmeklētāju skaits ik gadu palielinājās. Netieši to apstiprina arī tūrisma uzņēmumu skaita pieaugums. Ja 1999. gadā tūrisma pakalpojumus tagadējā RNP teritorijā sniedza 14 uzņēmumi, tad 2009. gadā jau 39. Laikā no 2006. līdz 2008. gadam apmeklētāju skaits palielinājās par 29%. (tabula Nr. 3. un attēls Nr. 3.). Līdzīgi kā citviet Latvijā, 2009. gadā ekonomiskās krīzes ietekmē RNP apmeklētāju skaits būtiski samazinājās. Pēc atsevišķu uzņēmēju sniegtajām ziņām 2009. gadā to sniegtos pakalpojumus izmantoja vidēji par 30% mazāk interesentu, nekā 2008. gadā.

Attēls Nr. 3. Rāznas nacionālā parka apmeklētāju skaits 2006. - 2009.gadā.

¹ pēc 26 tūrisma uzņēmumu, Andrupenes lauku sētas muzeja, amatnieku darbnīcu un apskates saimniecību darbinieku un pasākumu organizētāju sniegtajām ziņām. Dabas objektu apmeklētāju skaits noteikts pēc DAP RNP administrācijas aplēsēm, uz novērojumu pamata pieņemot, ka tūrisma sezonā ik nedēļu nozīmīgākajos dabas objektos piestāž četri tūrisma autobusi.

Lielākā apmeklētāju daļa RNP teritorijā ierodas laikā no maija līdz oktobrim. Mācību gada sākumā un noslēgumā, lielāko apmeklētāju daļu veido skolēnu grupas. Apmeklētāju maksimums teritorijā uzturas jūlijā un augustā. Vasaras mēnešos svarīgākās mērķauditorijas ir ģimenes ar bērniem, draugu un domubiedru grupas, kas kopīgi pavada nedēļas nogales un/vai atvaļinājumus. Sezonalitāte vērojama ne tikai gada griezumā, bet arī nedēļas dienās – nedēļas pirmā puse ir ar mazāku tūristu plūsmu, savukārt nedēļas otra puse – ar lielāku.

Kopumā RNP tūrisma intensitāte raksturojama kā augsta. Apmeklēju skaits vairāk nekā desmit reizes pārsniedz parka iedzīvotāju skaitu. Tomēr vietējie iedzīvotāji līdz šim nav izteikuši būtiskas sūdzības par tūristu klātbūtni teritorijā. Iespējams tas tāpēc, ka parka apmeklētāji ir izkaisīti plašajā parka teritorijā. Lielāks apmeklētāju skaits siltās vasaras dienās koncentrējas vienīgi Rāznas ezera peldvietās. Pēc peldvietu apsaimniekotāju sniegtajām ziņām siltās vasaras dienās Tilišu peldvietas stāvvietā mēdz būt novietotas pat 250 automašīnas dienā. Lamašu peldvietā - 175 automašīnas un ezera krastā uzceltas pat 80 teltis. Salīdzinoši lielākas apmeklētāju plūsmas saistītas arī ar- Mākoņkalnu, "Akminīšiem", „Rudo kumeļu pauguriem”, Ezezeru un Andrupenes lauku sētas muzeju.

Uzņēmēju intervijās noskaidrojās, ka lielākā apmeklētāju daļa ir ceļotāji no Latvijas. Ārvalstu tūristi nepārsniedz 5% no kopējā apmeklētāju skaita. Lielākoties tie ir ceļotāji no Krievijas, Lietuvas, Igaunijas, kas ceļo individuāli vai nelielās grupās. Ik gadu teritoriju apmeklē arī daži viesi no Baltkrievijas, Vācijas, Nīderlandes, Dānijas, Polijas, Itālijas, Šveices, Lielbritānijas, Īrijas, Beļģijas, Francijas u.c. valstīm.

Nozīmīgākie ceļojumu iemesli ir 2-3 dienu ekskursijas pa Latgali, vasaras nometņu vietas, atpūta pie ezeriem, makšķerēšana, sporta aktivitātes, podnieku darbnīcu, muzeju un tradicionālo kultūras pasākumu apmeklējumi. Ārvalstu tūristus vairāk interesē neskarta dabas, ievērojamo vietu apskate, velotūrisms.

Kopējā mobilitāte un transporta plūsmas

Bez apmeklētāju statistikas, RNP apmeklētību un pieejamību raksturo transporta plūsmu intensitāte uz galvenajiem RNP un reģiona ceļiem.

Pēc valsts a/s "Latvijas valsts ceļi" datiem¹ kopējās automašīnu plūsmas parka teritorijā vidēji gadā nepārsniedz 1000 automašīnas dienā (attēls Nr.4.). Kaut šie skaitļi neraksturo sezonālās rādītājus un atpūtnieku vai tūristu proporciju kopējā transporta plūsmā, tomēr tas dod aptuvenu priekšstatu par automašīnu daudzumu un cilvēku mobilitāti RNP teritorijā.

Pēc mērījumiem, kas veikti tieši uz RNP ceļiem (tabula Nr.4.), gada vidējais automašīnu daudzums uz reģionālās nozīmes ceļiem ir 270 automašīnas dienā, uz vietējās nozīmes ceļiem – 122. Kravas transporta intensitāte uz reģionālās un vietējās nozīmes ceļiem gadā vidēji ir 22 automašīnas dienā. Auto plūsmas intensitāte jāņem vērā plānojot velo tūrisma maršrutus, stāvlaukumu un ceļmalas piestātņu ierīkošanu.

Attēls Nr. 4. Vidējā diennakts satiksmes intensitāte valsts autoceļos Latvijā 2008. gadā (a/s "LVC" dati).

Tabula Nr.4 Satiksmes intensitātes mērījumi uz reģionālajiem ceļiem 1997. – 2008. gadā (a/s "LVC" dati).

Ceļa posms	1997	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
P56 Malta - Lipuški		209			102	196			198	
P56 Lipuški – Kaunatas pagrieziens		152	243		455		360			316
P55 Kaunata - Ezernieki	721		411			274		258		
P57 Malta - Andrupene			69			239		245		
V566 Kaunata - Rundēni						129				113
V609 Šjakoti – Sloboda/Andzeļi						114				89
V568 Lipuški - Rukmaņi						72				87
V590 Utāni - Virauda - Andrupene						50				52
V616 Andzeļi-Ezernieki						275				245

¹ Valsts a/s „Latvijas Valsts ceļi”, Satiksmes intensitāte 1996. - 2009. g. <http://www.lvceli.lv/LV/?i=231>

2.4. Teritorijas izmantošanu un tūrisma attīstību reglamentējošie normatīvie akti un plānošanas dokumenti

Teritorijas attīstību un izmantošanu reglamentējošie normatīvie akti un plānošanas dokumenti

Attīstības plānošanas sistēmas likums

Latvijas attīstības plānošanas pamats ir noteikts "Attīstības plānošanas sistēmas likumā"¹. Tajā noteikti attīstības plānošanas pamatprincipi, definēti attīstības plānošanas dokumentu veidi, to līmeņi, hierarhija, darbības termiņi, izstrādes un apstiprināšanas process.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija un nacionālais attīstības plāns

Hierarhiski augstākais Latvijas attīstības plānošanas dokuments ir Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija². Tajā izvirzīti valsts ilgtermiņa attīstības mērķi, prioritārie rīcības virzieni un uzdevumi.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas ieviešanai tiek izstrādāts Latvijas Nacionālais attīstības plāns³. Tajā noteikti uzdevumi, kas realizējami, valsts ilgtermiņa attīstības mērķu sasniegšanai. Kaut lielākā daļa no plānā izvirzītajiem uzdevumiem ir saistīti ar valsts ekonomiskās stabilitātes, drošības un pamatpalpojumu nodrošināšanu, valsts pārvaldes efektivitātes, visu līmeņu izglītības kvalitātes un sabiedrības līdzdalības paaugstināšanu, uzņēmējdarbības, informācijas un komunikāciju tehnoloģiju, lietišķo zinātņu un inovāciju attīstību, tajā uzsvērta arī dabas daudzveidības, kultūras mantojuma un kultūrvēsturisko novadu identitātes saglabāšanas un uz Latvijas vēstures, kultūras un dabas izziņāšanu orientētu tūrisma produktu un ekotūrisma attīstības nepieciešamība.

Latgales reģiona plānošanas dokumenti

Latgales reģionā ilgtspējīgas un līdzsvarotas attīstības nodrošināšanai ir izstrādāts Latgales attīstības plāns⁴, Latgales reģiona telpiskās struktūras plāns⁵, Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojums⁶ un Latgales reģiona attīstības programma⁷.

Visos reģiona plānošanas dokumentos tūrisms ir minēts kā viens no Latgales reģiona attīstības stratēģiskajiem virzieniem un "Zilo ezeru zeme" – kā viens no Latgales tūrisma attīstībai nozīmīgākajiem reģioniem, kurā tūrisma un rekreācijas attīstība un tūrisma resursu saglabāšana ir prioritāte.

Saskaņā ar Latgales reģiona plānošanas dokumentiem tūrisma un rekreācijas attīstības nodrošināšanai "Zilo ezeru zemes" reģionā nepieciešams attīstīt dabas, ūdens, kultūras un sakrālo tūrisma (saglabāt latgalisko un multikulturālo kultūras mantojumu, dabas vidi un reģionam raksturīgo ainavu un izmantot to ilgtspējīga tūrisma piedāvājumā, kas sasaistīts vienotā piedāvājuma tīklā), uzlabot tūrisma pakalpojumu pieejamību (ceļu kvalitāti, ceļu infrastruktūru un tūrisma informāciju), sakārtot tūrisma infrastruktūru (ierīkot un labiekārtot publiski pieejamas atpūtas vietas, peldvietas un skatu vietas), attīstīt kopēju reģiona tūrisma mārketingu un uzlabot tūrisma pakalpojumu sniedzēju sadarbību. Papildus "Zilo ezeru zemes reģionā" nepieciešams attīstīt maza mēroga lauksaimniecību, zvejniecību, zivsaimniecību, amatniecību un pakalpojumu sektoru, kas dažādo tūrisma produktu klāstu un vietējo ekonomiku. Savukārt RNP un citu Latgales reģiona ĪADT attīstība jābalsta uz ekotūrisma un daudzveidīgu maza mēroga lauku attīstību.

Pašvaldību attīstības plāni un teritoriju plānojumi

Tiešāk par nacionāla un reģionāla līmeņa plānošanas dokumentiem, tūrisma attīstību ietekmē pašvaldību attīstības programmas un teritorijas plānojumi, kuros noteikti teritorijas attīstības uzdevumi un definēti pieļaujамie teritoriju izmantošanas veidi. Saskaņā ar Rēzeknes, Dagdas un Ludzas novadu domes lēmumiem⁸, novadu attīstība un izmantošana tiek organizēta saskaņā ar attiecīgo pagastu attīstības plāniem un teritoriju plānojumiem, kuri apstiprināti laikā no 2007. līdz 2009.gadam.

Visos pagastu plānošanas dokumentos izcelta dabas un kultūras vērtību nozīme un uzsvērts augstais tūrisma un rekreācijas potenciāls. Kā nozīmīgākie tūrisma resursi minēti tīri ūdeņi, nepiesārņota vide, skaistas ainavas un bagāts kultūras mantojums – mākslas, arhitektūras un arheoloģijas pieminekļi un nemateriālais kultūras mantojums.

Pagastu attīstība vīzijās minēts, ka nākamo desmit gadu laikā pagastu teritorijas kā RNP sastāvdaļas kļūs par nozīmīgu dabas, lauku un kultūras tūrisma galamērķi, kurā saglabāts dabas un kultūras mantojums, attīstīta tūrisma infrastruktūra un tūrisma serviss.

¹ 08.05.2008. "Attīstības plānošanas sistēmas likums" (spēkā no 01.01.2009.) ar 11.03.2010. grozījumiem

² Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam. RAPLM, 2010.

³ "Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013.gadam. RAPLM, 2006.

⁴ Latgales attīstības plāns, 2000.

⁵ Latgales reģiona telpiskās struktūras plāns, 2004.

⁶ Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2006-2026.gadam, 2006.g.

⁷ Latgales reģiona attīstības programma 2007.-2013.gadam, 2007.g.

⁸ 17.07.2009. Rēzeknes novada pašvaldības saistošie noteikumi Nr.2. "Par Rēzeknes novada teritorijas plānojumu"; 02.09.09. Dagdas novada pašvaldības saistošie noteikumi Nr. 4. "Par Dagdas novada teritorijas plānojumu"; 17.09.2009. Ludzas novada pašvaldības saistošie noteikumi Nr. 3. "Par Ludzas novada teritorijas plānojumu".

Kā nozīmīgākie uzdevumi tūrisma attīstības nodrošināšanai izvirzīti:

- pilnveidot esošo tūrisma objektu labiekārtojumu, veidot jaunus tūrisma produktus, uzlabot tūrisma informāciju (sakopt, atjaunot, popularizēt teritorijas dabas un kultūras pieminekļus un pilnveidot to infrastruktūru, ierīkot jaunas peldvietas, atpūtas vietas un pilnveidot esošo peldvietu un atpūtas vietu labiekārtojumu, veicināt uzņēmēju sadarbību un veidot kopējus tūrisma piedāvājumus);
- saglabāt un racionāli izmantot dabas daudzveidību, latgaliešu un etnisko minoritāšu kultūras mantojumu, teritoriju ainaviskās vērtības un vides kvalitāti (popularizēt kultūras vērtību un tradīciju saglabāšanu, atbalstīt amatniecības attīstību, organizēt ikgadējus pasākumus, veikt vidi un ainavu degradējošu objektu sanāciju, izglītot iedzīvotājus vides aizsardzības jautājumos);
- uzlabot uzņēmējdarbībai un iedzīvotāju dzīves līmeņa paaugstināšanai nozīmīgu infrastruktūru (uzlabot ceļu tīklu un ceļu seguma kvalitāti, ūdens apgādes un kanalizācijas sistēmu un dzeramā ūdens kvalitāti, pilnveidot atkritumu apsaimniekošanas sistēmu);
- veidot labvēlīgus apstākļus uzņēmējdarbības attīstībai, īpašu uzmanību pievēršot lauku tūrisma attīstībai (atbalstīt vietējos uzņēmumus un sekmēt to paplašināšanos, piesaistīt jaunus uzņēmējus, veidot sadarbību ar valsts un reģionālajām uzņēmējdarbību veicinošām institūcijām u.c.).

Lielākā daļa ainaviski nozīmīgo vietu pašvaldību teritorijas plānojumos definētas kā meža, lauksaimniecības vai tūrisma un rekreācijas teritorijas. Atsevišķi Ežezera, Rāznas, Olovocas, Žuguru u.c. ezeru piekrastes posmi noteikti kā savrupmāju, vasarnīcu u.c. veida dzīvojamās apbūves vai piemājas saimniecību teritorijas. Atsevišķas Rāznas ezera Tilišu, Vilkakroga, Roga, Lamašu, Astiču, Malukštas, Lipušku, Dvarču, Bereznīku, Zosnas un Zosnas ezera Zosnas un Veczosnas piekrastes daļas definētas kā peldvietu teritorijas.

Lai saglabātu Latgales un RNP raksturu un identitāti, teritorijas plānos nepieciešams iestrādāt Latgales reģiona plānošanas dokumentos noteiktās apbūves, ainavu saglabāšanas un ainavu degradācijas novēršanas vadlīnijas, kā arī RNP ainavu ekoloģiskā plāna ainavu apsaimniekošanas vadlīnijas. Lai nodrošinātu ezeru krastu pieejamību, ezeru krastos jaunas pastāvīgas apbūves izvietošana nebūtu pieļaujama. Tā kā jaunas laivu piestātnes un peldvietas RNP drīkst būvēt un ierīkot tikai teritorijas plānojumos norādītajās vietās¹, veicot plānu atjaunošanu, tajos nepieciešams norādīt RNP dabas aizsardzības un tūrisma attīstības plānā minētās potenciālās peldvietas un laivu piestātņu vietas.

Tūrisma attīstību reglamentējošie normatīvie akti un plānošanas dokumenti

Latvijas tūrisma nozares tiesisko pamatu nosaka "Tūrisma likums"², starpvalstu līgumi, nolīgumi un dažādi LR normatīvie akti, kas attiecas uz plānošanu, resursu izmantošanu, dabas, vides un kultūras mantojuma aizsardzību, uzņēmējdarbību, nodokļiem, vīzām un robežšķērsošanu.

Tūrisma likums

"Tūrisma likums" nosaka Latvijas tūrisma politikas uzdevumus, mērķus, kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi darbojas tūrisma jomā, definē tūrisma pakalpojumu sniedzēju veidus un pienākumus.

Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnes

Latvijas tūrisma attīstības politikas pamatprincipi, mērķi un stratēģiskie rīcības virzieni tūrisma nozares ilgtspējīgai un konkurētspējīgai attīstībai, tūrisma eksportspējas palielināšanai un Latvijas kā vadošā Baltijas jūras reģiona ceļojuma galamērķa pozicionēšanai noteikti Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādņēs³.

Pamatnostādņu projektā kā galvenie tūrisma attīstības rīcības virzieni minēti:

- tūrisma nozares kvalitātes paaugstināšana, pilnveidojot Latvijas tūrisma politiku un tās regulējumu, uzlabojot Latvijas tūrisma statistiku un tūrisma izglītības kvalitāti, veicinot tūrisma kvalitātes sistēmas ieviešanu, tūrisma nozarē strādājošo tālākizglītību, tūrisma nozares zinātniski pētnieciskās jomas attīstību un dažādu kvalitātes sertifikātu izmantošanu;
- konkurētspējīgu kultūras, darījumu, veselības, aktīvā un lauku tūrisma produktu attīstība, uzlabojot tūrisma infrastruktūru un tūrisma objektu pieejamību (uzlabojot ceļu un sabiedriskā transporta kvalitāti, attīstot reģionālās lidostas, ierīkojot velo ceļņus, pilnveidojot vides informāciju (stendi un norādes), uzlabojot interneta kvalitāti un pieejamību un attīstot visiem pieejamu tūrisma infrastruktūru);
- Latvijas tūrisma produktu atpazīstamības uzlabošana, pilnveidojot valsts tūrisma portāla popularitāti, prioritārajos tūrisma tirgos palielinot Latvijas kā droša un kvalitatīva tūrisma galamērķa atpazīstamību, izmantojot jaunāko tehnoloģiju sniegtās iespējas tūrisma produktu un Latvijas kā tūrisma galamērķa atpazīstamības veicināšanā;
- publiskā – privātā sektora, starptautiskās un starp institucionālās sadarbības veicināšana.

Detalizēti uzdevumi pamatnostādņēs noteikto mērķu sasniegšanai, to izpildes termiņi, atbildīgās institūcijas un uzdevumu īstenošanai nepieciešamais finansējums noteikts Latvijas tūrisma attīstības rīcības plānos, kuri izstrādāti katriem diviem gadiem.

¹ 26.06.207. MK. Not. Nr. 477. "Rāznas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"

² 07.10.1999. Tūrisma likums (spēkā no 01.01.1999.) ar grozījumiem līdz 10.12.2009.

³ Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādņēs 2009. - 2015.gadam.

Latvijas tūrisma mārketinga stratēģija 2010. – 2015.gadam

Latvijas tūrisma attīstības tirgvedības pamatprincipi noteikti Latvijas tūrisma mārketinga stratēģijā¹. Tajā noteikti nacionālo tūrisma produktu veidošanas pamatprincipi un tūrisma nozares attīstības mērķi, identificēti galvenie mērķtirgi un noteiktas prioritārās mārketinga aktivitātes konkrētajos mērķtirgos,

Stratēģijas darbības laikā plānots palielināt vietējā tūrisma un tūrisma eksporta pieaugumu, pagarināt ārzemju tūristu uzturēšanās ilgumu, izveidot vienotu Latvijas tūrisma tēlu, uzlabot tūrisma iesaistīto pušu un pārrobežu sadarbību, paaugstināt tūrisma pakalpojumu kvalitāti, mazināt sezonālā, attīstīt konkurētspējīgu Latvijas tūrisma piedāvājumu, izmantojot resursus ar vislielāko eksporta potenciālu.

Starp stratēģiski nozīmīgākajiem tūrisma resursiem minēta Latvijas koka arhitektūra, nemateriālais kultūras mantojums (t.sk. amatniecība, tautas medicīna, kulinārais mantojums, svētku svinēšanas tradīcijas un pirts rituāli), sakrālais mantojums, atsevišķu Latvijas reģionu, t.sk. Latgales, kultūrtelpa, Latvijas lauku ainava, meži, purvi, pļavas, ezeri un tajās sastopamā bioloģiskā daudzveidība, ko nepieciešams izmantot kvalitatīvu, ilgtspējīgu, individualizētu un tūrisma attīstības tendencēm atbilstošu tūrisma piedāvājumu veidošanā ar augstu pievienoto vērtību, iespēju tūristiem līdzdarboties, gūt jaunu pieredzi un pozitīvas emocijas.

Aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību un izmantošanu reglamentējošie normatīvie akti un plānošanas dokumenti

Likums par ģipāši aizsargājamām dabas teritorijām

Latvijas aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības pamatprincipi noteikti likumā par "Ģipāši aizsargājamām dabas teritorijām"². Tajā definēta Latvijas un ES nozīmes (*Natura 2000* vietu) ĪADT izveidošanas un likvidēšanas kārtība, ĪADT kategorijas, to pārvaldes, kontroles, apsaimniekošanas un izmantošanas pamatprincipi.

Rāznas nacionālā parka likums

RNP statusu, izveidošanas mērķi, robežas, funkcionālās zonas un zonu robežas, kā arī pārvaldes kārtību nosaka "Rāznas nacionālā parka likums"³. Saskaņā ar likumu, parks izveidots, lai saglabātu Rāznas ezera un ar to saistīto sugu un biotopu daudzveidību, Latgales centrālās daļas kultūras un ainaviskās vērtības, veicinātu teritorijas nenoplicinošu saimniecisko attīstību, dabas tūrisma un ekoloģisko izglītību.

Lai vienlaikus ar dabas un kultūras vērtību saglabāšanu, nodrošinātu RNP ekonomisko attīstību, parka teritorijā ir nodalītas trīs funkcionālās zonas - dabas lieguma, dabas parka un neitrālajā zonā (2.1. pielikuma karte).

Dabas lieguma zonā iekļautas RNP teritorijas ar vislielāko dabas aizsardzības nozīmi un lielāko retu un aizsargājamo sugu un biotopu koncentrāciju – Lielais Liepukalns, Mākoņkalns, Salāja ezers, Ežezera krasta ozolu meži, Rāznas ezera un Ežezera salas, Lītaunīku Mēness akmens kalendāra teritorija, Harčenu purvs un Zosnas mitraie. Kopumā dabas lieguma zona aizņem 907 ha jeb 2% RNP teritorijas.

Lai neierobežotu RNP apdzīvoto vietu attīstību, esošo ciematu un to apkārtnes teritorijās 3 706 ha platībā (~6% RNP teritorijas) noteikta neitrālā zona. Zonā ietverta Lūznavas, Veczosnas, Zosnas, Gineviču, Lipušku, Rukmaņu, Viraudas, Zundu, Andrupenes, Andzeļu, Ezernieku, Dubuļu, Kaunatas, Čornajas, Treuhu, Zaļenpoles un Berezinku ciemi un tiem piegulošās teritorijas.

Lai saglabātu RNP ainavas un kultūras vērtības, tūrisma un atpūtai piemērotu vidi un samazinātu saimnieciskās darbības ietekmi uz dabas lieguma zonas teritorijām, pārējā parka teritorija 55 001 ha platībā iekļauta dabas parka zonā (92% RNP teritorijas).

Rāznas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

RNP aizsardzības un izmantošanas kārtību nosaka "Rāznas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"⁴ (1.5. pielikums).

Tā kā dabas aizsardzībai nozīmīgākās RNP daļas ir iekļautas dabas lieguma zonā, tās izmantošanā noteikti visstingrākie ierobežojumi. Dabas lieguma zonā aizliegts:

- mainīt zemes lietošanas kategoriju, ja vien kategorijas maiņa nav saistīta ar biotopu atjaunošanu, publiski pieejamas izziņas un dabas tūrisma infrastruktūras objektu būvniecību vai ierīkošanu, ceļu vai inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju, kas saskaņota ar DAP administrāciju;
- kurināt ugunsiskus ārpus speciāli ierīkotām vietām;
- celt teltis un ierīkot atpūtas vietas ārpus dabā ģipāši norādītām vietām;
- nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja vien pārvietošanās nav saistīta ar šo zemju apsaimniekošanu vai uzraudzību;
- rīkot motorizēto transporta līdzekļu sacensības, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus;

¹ Latvijas tūrisma mārketinga stratēģija 2010. – 2015.gadam. TAVA, 2010.

² 02.03.1993. "Likums par ģipāši aizsargājamām dabas teritorijām" ar grozījumiem līdz 18.06.2009.

³ 02.11.2006. "Rāznas nacionālā parka likums" ar 25.01.2007., 14.06.2007. un 30.04.2009. grozījumiem.

⁴ 26.06.2007. MK. Not. Nr. 477. "Rāznas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"

- sadalīt zemes īpašumus zemes vienībās, kas mazākas par 10 ha, ierīkot iežogotas platības savvaļas dzīvnieku turēšanai nebrīvē, veikt darbības, kas izraisa augsnes eroziju, uzart, bojāt vai iznīcināt pļavas un ganības, nosusināt purvus, iegūt derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdens ieguvi personiskajām vajadzībām, uzstādīt vēja ģeneratorus, kā arī realizēt virkni ar mežizstrādi un mežu apsaimniekošanu saistītas darbības (skat. 1.5. pielikumu).

Bez saskaņošanas ar DAP RNP administrāciju dabas lieguma zonā aizliegts:

- brīvā dabā ārpus tam paredzētām un speciāli ierīkotām vietām organizēt publiskus pasākumus;
- restaurēt, renovēt vai rekonstruēt ceļus un inženierbūves un ierīkot jaunas hidrotehniskās būves, realizēt biotopu apsaimniekošanas pasākumus, veikt sausas zāles un niedru dedzināšanu, mākslīgi atjaunot vai ieaudzēt mežu, purvos ierīkot dzērveņu plantācijas, celt un ierīkot jaunas hidrotehniskas būves un meliorācijas sistēmas.

Dabas parka zonā aizliegts:

- kurināt ugunsiskus ārpus speciāli ierīkotām vietām, izņemot pagalmus;
- nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja vien pārvietošanās nav saistīta ar šo zemju apsaimniekošanu vai uzraudzību;
- sadalīt zemes īpašumus zemes vienībās, kas mazākas par 10 ha, nosusināt purvus, dedzināt sauso zāli vai niedres, uzstādīt vēja ģeneratorus un realizēt atsevišķas ar mežizstrādi un mežu apsaimniekošanu saistītas aktivitātes (skat. 1.5. pielikumu).

Bez saskaņošanas ar DAP RNP administrāciju dabas parka zonā aizliegts:

- brīvā dabā ārpus tam paredzētām vai speciāli ierīkotām vietām organizēt publiskus pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 100 cilvēku;
- rīkot motorizēto transporta līdzekļu sacensības, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus;
- mainīt zemes lietošanas kategoriju, veikt ceļu un inženierbūvju rekonstrukciju, renovāciju vai restaurāciju, celt un ierīkot jaunas hidrotehniskas būves un meliorācijas sistēmas, dedzināt sauso zāli vai niedres, ierīkot iežogotas platības savvaļas dzīvnieku turēšanai nebrīvē.

Papildus visā RNP teritorijā, t.sk. neitrālajā zonā, aizliegts ierīkot atkritumu poligonus, piegružot vidi, glabāt atkritumus tiem neparedzētās vietās vai novadīt neattīrītus notekūdeņus.

Rakstiska parka administrācijas atļauja nepieciešama, lai jebkurā RNP vietā, t.sk. neitrālajā zonā:

- ierīkotu izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus;
- izplatītu informāciju par īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem (t.sk., uz informācijas stendiem, bukletos vai uzņēmumu mājas lapās), ārpus apdzīvotām vietām izvietotu reklāmu;
- pārveidotu ezeru, upju un strautu grunts vai krastu reljefu (piem., uzlabojot peldvietu), veidotu mākslīgās salas un izvietotu peldošas konstrukcijas (t.sk. laipas un laivu piestātnes), veiktu darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu, cirstu kokus ārpus meža zemēm.

Rāznas, Zosnas, Salāja, Oloveca un Rundēnu pagasta Bižas ezerā un Ežezērā aizliegts pārvietoties ar jebkādiem kuģošanas līdzekļiem, izmantojot iekšdedzes dzinēju (ledus periodā – ar mehāniskiem transportlīdzekļiem un mopēdiem), ja vien tā nav ar parka administrāciju saskaņota pētnieku, dienesta pienākumus pildošu amatpersonu, ezeru apsaimniekotāju vai zvejnieku pārvietošanās, ezeru un zivju resursu apsaimniekošanas nodrošināšanai un rūpnieciskās zvejas tiesību īstenošanai. Papildus vienu kuģošanas līdzekli izmantojot iekšdedzes dzinēju pa DAP saskaņotu maršrutu ļauns izmantot tūrisma pakalpojumu sniedzējiem, kuriem ir attiecīgajam ezeram pieguloša nekustamā īpašuma lietošanas tiesības (skat. 1.5. pielikumu).

10 metrus platā joslā ap Rāznas ezeru aizliegts izvietot un būvēt jebkādas ēkas un būves (t.sk. uz vecajiem pamatiem), izņemot hidrotehniskās būves, ūdens transportlīdzekļu piestātnes, krastu nostiprināšanas būves un peldvietas, kas paredzētas teritorijas plānojumā, kā arī veikt jebkādu saimniecisko darbību, kuras rezultātā mainās esošā Rāznas ezera krasta līnija.

Rāznas nacionālā parka dabas aizsardzības plāns

RNP ilgtspējīgas attīstības un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas nolūkos projekta “Sugu un biotopu aizsardzība dabas parkā “Rāzna””¹ ietvaros tika izstrādāts RNP dabas aizsardzības plāns². Plānā aprakstītas parka dabas un kultūras vērtības, identificēti tās ietekmējošie faktori, noteikti teritorijas apsaimniekošanas mērķi un pasākumi šo mērķu sasniegšanai, sagatavoti grozījumi parka individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem un zonējumam.

Tā kā nacionālais parks dibināts ne tikai tā dabas un kultūras vērtību saglabāšanai, bet arī dabas tūrisma, ekoloģiskās izglītības un nenoplicinošas saimnieciskās attīstības nodrošināšanai, kā viens no parka apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķiem ir izvirzīts RNP izveidošana par Latvijas mēroga populāru apmeklēšanas vietu, kurā ierīkota dabas aizsardzības prasībām atbilstoša izziņas, rekreācijas un aktīvās atpūtas infrastruktūra un nodrošināta dabas, ainavu un kultūras objektu pieejamība. Šī mērķa sasniegšanai plāna darbības laikā paredzēts veikt RNP tūrisma attīstība plāna izstrādi un ieviešanu, uzcelt un iekārtot RNP administrācijas un informācijas centru Tilīšos, rekonstruēt Lipušķu apvedceļu un Višķeru – Zīdu ceļu Rāznas ezera ziemeļos, kā arī realizēt vairākus ar peldvietu, atpūtas vietu un apskates objektu labiekārtošanu, skatu un putnu vērošanas torņu izbūvi, stāvlaukumu, dabas taku, pārgājienu, nūjošanas, velo, izjāžu un ūdens tūrisma maršrutu ierīkošanu saistītus

¹ ES LIFE-Daba programmas finansēts projekts LIFE/04/NAT/LV/000199 “Sugu un biotopu aizsardzība dabas parkā “Rāzna””. Daugavpils Universitāte, 2004./2009.gads

² Rāznas nacionālā parka dabas aizsardzības plāns 2009.-2019.gadam, LDF. Apstiprināts 20.05.2009. ar VIDM rīkojumu Nr.172.

pasākumus. Tā kā dabas aizsardzības plāna un tūrisma attīstības plāna izstrādes laiki daļēji pārklājās, dabas aizsardzības plānā tika iestrādāti tūrisma infrastruktūras ierīkošanas pasākumi, kuri identificēti tūrisma attīstības plāna izstrādes laikā.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros sagatavotā RNP zonējuma grozījumu priekšlikumos ierosināts:

- dabas lieguma zonā ietvert visus aizsargājamus mežu un purvu biotopus un ezerus ar vislielāko dabas aizsardzības nozīmi (Ežezera un Salāja ezeru), palielinot zonas platību līdz 2 293 ha (4% no RNP teritorijas);
- dabas parka zonā atstāt tikai bioloģiski vērtīgos ezerus, pļavas un ainaviski nozīmīgākās parka daļas, samazinot zonas platību līdz 44 470 ha (75% no RNP teritorijas);
- neitrālajā zonā ietvert tikai pašvaldību teritorijas plānojumos norādītos ciematus teritorijas plānos norādītajās robežās, samazinot zonas platību līdz 1 398 ha (2% no RNP teritorijas);
- pārējā parka teritorijā 11 450 ha platībā noteikt ainavu aizsardzības zonu (19% no RNP teritorijas).

Parka individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu grozījumu projektā ierosināts:

- ezeru salu biotopu saglabāšanas nodrošināšanai, aizliegt būvniecību uz ezeru salām, ja vien būvniecība nav saskaņota ar parka administrāciju un tā nav saistīta ar atpūtas vietu un izziņas infrastruktūras ierīkošanu dabas aizsardzības plānā norādītajās vietās (Ežezera Lielā Lāču sala un Jeršovkas sala, Rāznas ezera Zosnas līča salas);
- niedrēs ligzdojošo ūdensputnu ligzdošanas vietu saglabāšanas nodrošināšanai, ierobežot niedru pļaušanu dabas lieguma un dabas parka zonas ezeros (bez saskaņošanas ar parka administrāciju niedru pļaušanu plānots ļaut līdz pieciem metriem platās joslās peldvietu ierīkošanas un laipu uzstādīšanas vietās);
- parka ainavisko vērtību saglabāšanas nodrošināšanai, dabas parka zonā aizliegt veikt darbības, kas būtiski vai neatgriezeniski pārveido reģionam raksturīgo ainavu, izmaina kultūrvēsturiskās vides īpatnības un raksturīgos ainavu elementus, būvēt jaunas un paplašināt esošas būves, kas neieklājas ainavā un ieņem tām neatbilstošu dominējošu lomu, stādīt kokaugus, kas aizsedz skatus no skatu punktiem uz vēstures, kultūras un ainavas vērtībām;
- vērtīgāko parka mežu aizsardzības uzlabošanai, aizliegt veikt jebkādu mežsaimniecisko darbību dabiskajos meža biotopos, gravās, ierobežot platlapju koku sugu ciršanu u.c.;
- jaunizveidotajā ainavu aizsardzības zonā bez parka izmantošanas ierobežojumiem, kuri noteikti visā parka teritorijā (t.sk. neitrālajā zonā), aizliegt dedzināt sauso zāli un niedres, sadalīt zemes īpašumus zemes vienībās, kas mazākas par 3 ha, uzstādīt vēja ģeneratorus (ja vien ģenerators netiek uzstādīts piemājas teritorijā individuālai lietošanai), nosusināt purvus, veikt ģeoloģisko izpēti derīgo izrakteņu ieguvei ārpus jau zināmajām atradnēm;
- zemes transformāciju, zemes lietošanas kategorijas maiņu, jaunu hidrotehnisko būvju celtniecību, savvaļas dzīvnieku aploku ierīkošanu, motorizēto transporta līdzekļu sacensību un publisku pasākumu, kuros piedalās vairāk nekā 150 cilvēku, organizēšanu ārpus tam paredzētām vietām, ainavu aizsardzības zonā ļaut realizēt tikai ar DAP RNP administrācijas rakstisku atļauju.

Funkcionālo zonu izmaiņu priekšlikumi norādīti 2.1. pielikumā, individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu grozījumu projekts - 1.5. pielikumā. Šobrīd grozījumu projekts ir iesniegts Dabas aizsardzības pārvaldē, taču līdz to apstiprināšanai Saeimā un Ministru Kabinētā, plānā minētajiem zonējuma un aizsardzības un izmantošanas noteikumu grozījumiem ir tikai ieteikuma raksturs. Tomēr tā kā RNP dabas vērtības un dabas vides kvalitāte lielā mērā veido parka tūrisma attīstības pamatu, to saglabāšana ir ne tikai dabas aizsardzības, bet arī tūrisma attīstības interesēs. Līdz ar to minētie parka izmantošanas ierobežojumi būtu jāievēro jau šobrīd.

Rāznas nacionālā parka ainavu ekoloģiskais plāns

Lai identificētu ekoloģisko, kultūrvēsturisko, estētisko un sociāli - ekonomisko faktoru noteiktās RNP attīstības iespējas un veicinātu RNP ainavu ekoloģisko, estētisko un kultūrvēsturisko vērtību un bioloģiskās daudzveidības pieaugumu 2008./2009. gadā pēc DAP RNP administrācijas pasūtījuma SIA ELLE izstrādāja RNP ainavu ekoloģisko plānu¹. Plānā ietverts parka ainavu struktūru ekoloģisks, bioloģisks, kultūrvēsturisks, estētisks un sociālekonomisks novērtējums, identificētas vizuāli vērtīgas ainavas, ainaviski augstvērtīgi ceļu posmi un ainaviski nozīmīgi skatu punkti, analizēta ainavu attīstības vēsture un prognozēta tās turpmākā attīstība, noteikti vēlamie ainavu attīstības virzieni un priekšnosacījumi to sasniegšanai, izstrādātas vadlīnijas ainavu aizsardzībai un apsaimniekošanai un ainavu ekoloģiskā plāna iestrādei pašvaldību teritorijas plānojumos.

Ainavu apsaimniekošanas vadlīnijās uzsverta lauksaimniecības zemju apsaimniekošanas, ilggadīgo zālāju uzturēšanas un kailciršu ierobežošanas nozīmība, kā arī ainavu degradējošo objektu (graustu un nepabeigtu jaunceltņu) sanācības, ceļmalu un ezeru piekrastu sakopšanas un skatu aizsedzošo krūmu izciršanas nepieciešamība (līdz 200 m garos piekrastes posmos pie ceļiem un apskates vietām vietās, kur nav sastopami aizsargājami biotopi, slīkšņas vai pārmitras krastu joslas (2/3 no ezera krasta līnijas saglabājot neizmainītas)).

Lai saglabātu un pilnveidotu parka ainavu kvalitāti, saskaņā ar ainavu aizsardzības vadlīnijām, jānodrošina RNP muižu, dievnamu, krucifiksu un to apkārtnes ainavas apsaimniekošana, pilskalnu siluetu atsegšana, muižu parku kopšana un atjaunošana. Plānojot dažādu jaunu objektu būvniecību vai esošo rekonstrukciju, jāsaglabā ēku raksturīgās iezīmes, arhitektūras stils un apjoms. Ēku ārējām fasādēm jāveido koka apdare, jāsaglabā sīkdaļas (piem., kokgriezumi), divslīpju jumti un tradicionālais to tonālais risinājums. Jaunai apbūvei jāieklājas apkārtējā ainavā. Tā nedrīkst kontrastēt ar jau esošo ainavu, ieņemt dominējošo lomu vai aizsegēt un būtiski izmainīt skatus uz ainavas vērtībām. Pirms apjomīgu objektu būvniecības

¹ Rāznas nacionālā parka ainavu ekoloģiskais plāns. SIA "ELLE", 2009.

ainaviski nozīmīgās vietās un skatu līnijās pie ceļiem un ezeriem jānodrošina detālplānojumu izstrāde, kurā jārisina apbūves arhitektoniskais veidols un ekoloģiskie aspekti.

Tā kā parka ainava ir viens no nozīmīgākajiem RNP tūrisma resursiem, parka ainavisko vērtību saglabāšanai jāpievērš īpaša uzmanība un ainavu apsaimniekošanas vadlīnijas jāizmanto plānojot un organizējot turpmāko parka apsaimniekošanu un izmantošanu.

Kultūras pieminekļu aizsardzību un izmantošanu reglamentējošie normatīvie akti un plānošanas dokumenti

Likums par kultūras pieminekļu aizsardzību

Latvijas kultūras pieminekļu aizsardzības pamatu nosaka likums "Par kultūras pieminekļu aizsardzību"¹. Likums nosaka kultūras pieminekļu veidus, to uzskaites, aizsardzības, pārvaldes, izmantošanas, izpētes un saglabāšanas pamatprincipus, pieminekļu īpašnieku vai valdītāju pienākumus.

Kultūras pieminekļu uzskaites, aizsardzības, izmantošanas, remontu, restaurācijas un konservācijas kārtība

Kultūras pieminekļu uzskaites, izpētes, aizsardzības, izmantošanas, remonta, restaurācijas un konservācijas kārtību nosaka "Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu"².

2.5. Rāznas nacionālā parka pārvaldē un tūrisma attīstībā iesaistītās puses

Kaut Rāznas nacionālajam parkam un tā apkārtnē piemīt nozīmīgs tūrisma potenciāls un dažādos plānošanas dokumentos tūrisma attīstība minēta kā viena no nozīmīgākajām teritorijas attīstības prioritātēm, ne RNP ne Zilo ezeru zemes reģionā nav izveidota organizācija, kas būtu atbildīga par reģiona tūrisma attīstību un apmeklētāju piesaisti. Tā vietā RNP tūrisma galamērķa attīstībā tieši vai pastarpināti dažādos līmeņos ir iesaistītas vairākas puses, kuras savas kompetences ietvaros realizē dažādas tūrisma attīstību veicinošas aktivitātes.

Ekonomikas Ministrija

Par Latvijas tūrisma politikas izstrādi ir atbildīga LR Ekonomikas ministrija (EM). Tās galvenie uzdevumi ir likumprojektu un normatīvo aktu izstrādāšana, valsts atbalsta plānošana, starptautisko sadarbības līgumu sagatavošana un īstenošana, starptautisko projektu izstrādes koordinēšana. Ministrijas ietvaros par tūrisma jomu atbild Uzņēmējdarbības konkurētspējas departamenta Tūrisma nodaļa.

Tūrisma attīstības valsts aģentūra

Latvijas valsts tūrisma politikas ieviešanas nodrošināšanai ir izveidota Tūrisma attīstības valsts aģentūra (TAVA), kas darbojas saskaņā ar TAVA nolikumu³. Aģentūras galvenie uzdevumi ir Latvijas tūrisma tēla atpazīstamības veicināšana un Latvijas kā tūrisma galamērķa popularizēšana, tūrisma attīstību veicinošu pasākumu realizēšana, tūrisma attīstības finansējuma piesaistīšana, sadarbības veicināšana, tūrisma tirgus izpēte, tūrisma attīstību ietekmējošo normatīvo aktu pilnveidošanas priekšlikumu izstrādāšana un tūrisma nozares kvalitātes pārvaldības ieviešana.

Minēto uzdevumu veikšanai TAVA ik gadu izdod dažādus tūrisma informatīvos materiālus, t.sk., Latgales tūrisma karti latviešu, angļu, krievu, vācu, lietuviešu un igauņu valodā un dažādus tematiskos tūrisma izdevumus (piem., Lauku tūrisma mītnu katalogs, Baltijas kempingu katalogs u.tml.), uztur Latvijas tūrisma portālu www.latviatourism.lv un www.latvia.travel, sadarbībā ar reģionālajām tūrisma asociācijām organizē reģionu tūrisma konferences un informācijas dienas, nodrošināta Latvijas dalību starptautiskajās tūrisma izstādēs u.tml.

Kopš 2007. gada TAVA līdzdarbojas Eiropas Komisijas projekta "Eiropas izcilākie tūrisma galamērķi"⁴ realizēšanā, organizējot tūrisma galamērķa konkursu Latvijā. Projekta ietvaros tiek pievērsta uzmanība Eiropas valstu topošajiem jeb potenciālajiem tūristu galamērķiem, kuros tūrisma attīstība noris saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības principiem. 2008. gadā par izcilāko Latvijas tūrisma galamērķi tika atzīts Rēzeknes TIC sagatavotais pieteikums "Latgales podnieki – māla pavēlnieki".

Latgales plānošanas reģiona administrācija

Latgales plānošanas reģions (LPR) ir RAPLM pārraudzībā esoša valsts iestāde, kas nodrošina Latgales reģiona plānošanas dokumentu izstrādi, sekmē to ieviešanu, veicina pašvaldību un citu valsts pārvaldes iestāžu sadarbību, realizē reģiona interešu aizstāvību valsts līmenī, informē par pieejamajiem finanšu instrumentiem un veicina to apgūšanu. LPR veicina arī tūrisma attīstību, reģiona plānošanas dokumentos norādot tūrisma attīstībai nozīmīgākās teritorijas, perspektīvākos tūrisma attīstības virzienus un rīcības tūrisma attīstības nodrošināšanai. LPR administrācija piedalās arī dažādu ar tūrisma attīstību saistītu projektu realizēšanā.

¹ 12.02.1992. likums "Par kultūras pieminekļu aizsardzību" (spēkā no 11.03.1992.) ar grozījumiem līdz 12.11.2009.

² 26.08.2003. MK not. Nr. 474 "Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu" ar 06.04.2010. grozījumiem.

³ 16.11.2004. MK not. Nr. 936. "Tūrisma attīstības valsts aģentūras nolikums"

⁴ "European Destination of Excellence" jeb EDEN

LPR darbību reglamentē Reģionālās attīstības likums¹, Teritorijas plānošanas likums² un Latgales plānošanas reģiona nolikums. Atsevišķu pārvaldes uzdevumu veikšanai noslēgts deleģēšanas līgums ar biedrību Latgales reģiona attīstības aģentūra (LRAA).

Rēzeknes, Dagdas un Ludzas novada pašvaldības

Saskaņā ar likumu par pašvaldībām³, pašvaldības ir atbildīgas par teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību (ielu, ceļu un laukumu būvniecību, rekonstruēšanu un uzturēšanu, parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošanu un uzturēšanu, atkritumu savākšanas un izvešanas kontroli), sadzīves atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanas organizēšanu, sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanu. To pienākums ir sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu, tautas jaunrades attīstību un kultūras pieminekļu saglabāšanu, gādāt par iedzīvotāju izglītību, veicināt uzņēmējdarbību u.tml.

Saskaņā ar Tūrisma likumu⁴, pašvaldības izstrādā attīstības plānus un teritorijas plānojumus, kuros definē pašvaldību tūrisma attīstības perspektīvas, nodrošina resursus un pasākumus tūrisma attīstībai, piedalās tūrisma informācijas centru un punktu izveidē un finansēšanā, veicina izglītojošo darbu tūrisma jomā, popularizē aktīvu un veselīgu dzīvesveidu.

Būtisku ieguldījumu RNP tūrisma piedāvājuma pilnveidošanā ir realizējusi Andrupenes pagasta padome, izveidojot Andrupenes lauku sētas muzeju, nodrošinot tā darbību un sekmējot muzeja attīstību. Andrupenes lauku sētas muzeja telpu remontam, modernas apkures sistēmas uzstādīšanai un semināru telpas labiekārtojuma pilnveidošanai 2009. gadā tika realizēts ELFLA finansēts projekts "Andrupenes kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana, atjaunojot, uzlabojot un labiekārtojot pašvaldības muzeju "Andrupenes lauku sēta" un tā teritoriju". Ezernieku pagasta pārvalde nodrošina populārākās Ežezera pludmales regulāru apsaimniekošanu un tās labiekārtojuma pilnveidošanu. Kaunatas pagasta pārvalde – atvēlējusi savas telpas tūrisma informācijas punkta ierīkošanai. Lipušķu pagasta pārvalde – realizējusi Mākoņkalna labiekārtošanas projektu. Zināmu lomu tūrisma attīstības veicināšanā un tūrisma piedāvājuma daudzveidošanā veic pagastu kultūras un tautas namu darbinieki, kas ir galvenie pagastu kultūras dzīves organizatori.

Turpmāk pašvaldībām aktīvāk būtu jāiesaistās teritorijas sakopšanas nodrošināšanā, atkritumu apsaimniekošanas kontrolē, pašvaldības īpašumu, kultūras pieminekļu un pašvaldību plānošanas dokumentos noteikto peldvietu apsaimniekošanas nodrošināšanā, mūžizglītības, uzņēmējdarbības un inovatīvu tūrisma produktu izstrādes veicināšanā.

Tūrisma informācijas centri

RNP teritorijā darbojas Rēzeknes, Dagdas un Ludzas novadu TIC. To biroji atrodas novadu centros, ārpus RNP teritorijas. Telefoniski tūrisma informāciju sniedz arī Kaunatas TIP, kurš atrodas Kaunatas pagasta pārvaldē.

Kā nozīmīgākās TIC darbības var minēt:

- novadu tūrisma attīstības koordinēšana un sadarbības veicināšana;
- novadu tūrisma informācijas datu bāzes veidošana, atjaunošana un papildināšana, pašvaldību interneta mājas lapu tūrisma sadaļas aktualizēšana;
- novadu tūrisma karšu, bukletu un brošūru sagatavošana un izplatīšana;
- ceļotāju un vietējo iedzīvotāju konsultēšana par tūrisma un rekreācijas iespējām;
- tūrisma attīstībai nozīmīgu projektu realizēšana.

Lai realizētu pagastu attīstības programmas un RNP iekļautās novadu daļas kā RNP sastāvdaļas kļūtu par atpazīstamu dabas, izziņas un kultūras tūrisma galamērķi, novadu TIC daudz aktīvāk jāsadarbības RNP tūrisma piedāvājuma reklamēšanā un RNP tūrisma piedāvājums jāizceļ citu piedāvājumu vidū.

DAP Rāznas nacionālā parka administrācija

No parka izveides brīža līdz 2009. gada 1. jūnijam parka pārvaldi īstenoja Rāznas nacionālā parka administrācija. Saskaņā ar valstī īstenoto īpaši aizsargājamo dabas teritoriju pārvaldes reformu, kopš minētā datuma RNP pārvalde ir nodota Dabas aizsardzības pārvaldes (DAP) pārziņā⁵, kura darbojas saskaņā ar MK apstiprinātu DAP nolikumu⁶. RNP administrācija ir pievienota DAP un tās pārziņā ir nodota ne tikai RNP, bet visu DA Latgales ĪADT pārvaldīšana.

Saskaņā ar nolikumu DAP funkcijas ir ĪADT pārvaldīšana, valsts dabas aizsardzības politikas īstenošana sugu un biotopu aizsardzības jomā, kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem ĪADT administrēšana un tirdzniecības ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām kontrole.

Funkciju īstenošanai DAP:

- kontrolē dabas aizsardzību regulējošo normatīvo aktu ievērošanu, izsniedz un anulē atļaujas, atzinumus un saskaņojumus darbībām ĪADT;
- koordinē un veic ĪADT zinātniskos pētījumus un monitoringu, apkopo un glabā zinātnisko pētījumu rezultātus un monitoringa datus, uzkrāj un apkopo informāciju par ĪADT veiktajiem un nepieciešamajiem dabas aizsardzības pasākumiem, organizē un uzrauga sugu, biotopu un dabas aizsardzības plānu izstrādi un veicina

¹ 21.03.2002. Reģionālās attīstības likums (spēkā no 23.04.2002.) ar grozījumiem līdz 25.02.2010.

² 22.05.2002. Teritorijas plānošanas likums (spēkā no 26.06.2002.) ar grozījumiem līdz 25.02.2010.

³ 19.05.1994. Likums par Pašvaldībām (spēkā no 09.06.1994.) ar grozījumiem līdz 01.12.2009..

⁴ 07.10.1999. Tūrisma likums (spēkā no 01.01.1999.) ar grozījumiem līdz 10.12.2009.

⁵ 02.11.2006. "Rāznas nacionālā parka likums" (spēkā no 01.01.2007.) ar grozījumiem līdz 30.04.2009.

⁶ 02.06.2009. MK not. Nr. 507 "Dabas aizsardzības pārvaldes nolikums".

to ieviešanu, plāno un organizē nepieciešamos dabas aizsardzības, sugu, to dzīvotņu un biotopu uzturēšanas, atjaunošanas un aizsardzības pasākumus;

- informē par ĪADT, to robežām un aizsardzības režīmu, izglīto sabiedrību dabas aizsardzības jautājumos un veicina sabiedrības (t.sk. zemes īpašnieku) iesaistīšanos ĪADT apsaimniekošanā;
- apsaimnieko Vides ministrijas valdījumā esošos valsts nekustamos īpašumus un veic citus ĪADT, vides un meža apsaimniekošanas normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus.

Tā kā RNP ir jaunākais nacionālais parks Latvijā, par kuru gan tā iedzīvotājiem, gan plašākai sabiedrībai ir nepietiekama informācija, viena no DAP RNP administrācijas darbības prioritātēm ir teritorijas atpazīstamības veicināšana, informācijas pieejamības nodrošināšana, sabiedrības izglītošana vides aizsardzības jautājumos un iesaistīšana dabas vērtību un kultūras mantojuma saglabāšanā. Šīs prioritātes ietvaros pirmajos administrācijas darbības gados realizētas vairākas aktivitātes, starp kurām kā būtiskākās var minēt:

- iezīmēta parka robeža, uzstādot informatīvās zīmes (ozollapas) un informatīvās ceļa zīmes ar uzrakstu "Rāznas nacionālais parks";
- izstrādāts parka logo (autore - Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskolas studente K.Keidāne);
- izveidota un uzturēta parka mājas lapa www.raznasnpa.gov.lv (lapa slēgta līdz ar vienotas DAP mājas lapas www.daba.gov.lv atklāšanu 2010.gada martā);
- uzstādīti informatīvie stendi, norādes un informācijas zīmes;
- izdoti bukleti "Rāznas nacionālais parks", "Rāznas ezers" (latviešu, krievu un angļu valodā), "Ūdeņi" (latviešu valodā), 8 bukletu sērija "RNP vērtības RNP pagastu teritorijās" (latviešu valodā), izdota RNP avīze un SIA "Karšu izdevniecība Jāņa sēta" RNP karte mērogā 1:100 000;
- Rēzeknes un Dagdas laikrakstos, Dagdas un Rēzeknes televīzijā, Latgales radio un citos medijos nodrošināta regula informācija par RNP un tā aktualitātēm;
- organizēti semināri par RNP aizsardzības, apsaimniekošanas un izmantošanas jautājumiem, izglītojoši pasākumi RNP teritorijā esošajās skolās, izstrādātas vides izglītības programmas;
- ik gadu atzīmēta pasaules ūdens diena, nacionālo parku diena, pavasara un rudens putnu dienas, atbalstīta mākslinieku plenēra "Akminīši", pajūgu vadīšanas sacensību, Mārtiņdienai, Miķeļiem un Annas dienai veltītu pasākuma organizēšana;
- RNP telpās Lipušķos iekārtots apmeklētāju pieņemšanas punkts un organizētas dažādas ar RNP saistītas izstādes.

Neskatoties uz lielo sabiedrības izglītošanas un informēšanas darbu, kā rāda RNP uzņēmēju un iedzīvotāju intervijas, liela parka iedzīvotāju daļa vēl aizvien ir nepietiekoši informēta par RNP vērtībām un to aizsardzības nepieciešamību. Daudzi uzņēmēji un vietējie iedzīvotāji savu dzīves un darbošanās vietu neasociē ar RNP un nesaskata parka sniegtās priekšrocības uzņēmējdarbības attīstībā. Priekšstati par saimnieciskās darbības ierobežojumiem ne vienmēr ir patiesi. Līdz ar to, informācijas pieejamības nodrošināšana, sabiedrības izglītošana un dažādu izglītojošo pasākumu organizēšana arī turpmāk saglabājama kā viena no DAP RNP administrācijas darbības prioritātēm.

Lai nodrošinātu dabas vides saglabāšanu un uzlabotu RNP dabas objektu pieejamību, DAP RNP administrācija realizējusi vairākas ar dabas infrastruktūras uzstādīšanu un uzturēšanu saistītas aktivitātes:

- Tilīšu, Lamašu un Ezernieku pludmalē, Mākoņkalna pakājē un Pīļoru ozolu audzes stāvvietā ik vasaru uzstādīti atkritumu konteineri, konteineru tipa bio tualetes, atjaunota Andrupenes purva taka;
- sadarbībā ar jauniešu brīvprātīgā darba kopu atjaunoti bojātie Mākoņkalna kāpņu posmi, izcirsti krūmi Mākoņkalna skatu stīgas uzturēšanai un sākta pārgājienu maršruta "Akmeņi pagātnes liecinieki", "Zili ezeri zaļos mežos", Grumušku un Stalidzānu pilskalnu taku ierīkošana (krūmu izciršana, norāžu un stendu uzstādīšana);
- sadarbībā ar zemes īpašniekiem uzsākta Juguļu apkārtnes labiekārtošana;
- izstrādāts Lielā Liepukalna labiekārtošanas projekts (skatu torņa, dabas takas, stāvlaukuma, atpūtas vietas un nožogojumu ierīkošanai).

Arī turpmāk DAP RNP administrācija varētu būt viena no galvenajām infrastruktūras objektu plānotājām un ierīkotājām, tā kā tai ir lielāka pieredze un iespējas finansējuma piesaistē. Tomēr objektu apsaimniekošanu nākotnē vēlams nodot uzņēmēju un NVO rokās, kuri objektu tuvumā sniedz dažādus maksas pakalpojumus, tādejādi gūstot labumu no objektu apsaimniekošanas un radot priekšnoteikumus to apsaimniekošanai ilgtermiņā. Nākotnē dažādu apskates objektu labiekārtošanā, dabas taku, pārgājienu un velo maršrutu plānošanā un ierīkošanā daudz aktīvāk jāiesaistās arī vietējiem iedzīvotājiem, NVO, uzņēmējiem un TIC-iem.

Organizējot regulāras RNP sakopšanas talkas, DAP RNP administrācija realizē nozīmīgu ezeru krastu un populārāko apskates objektu sakopšanas darbu. Tā kā atkritumu apsaimniekošanas ir zemes īpašnieku un pašvaldības funkcija, nākotnē pašvaldībām būtu daudz aktīvāk jāiesaistās šo problēmu risināšanā.

Lai atvieglotu DAP RNP darbu, sekmētu sadarbību un saskaņotu dabas aizsardzības un teritorijas apsaimniekošanas intereses, parka pārvaldes uzlabošanai ir izveidota RNP konsultatīvā padome, kura darbojas saskaņā ar RNP konsultatīvās padomes nolikumu¹. Padomes sastāvā darbojas pašvaldību, VidM, RAPLM, Valsts meža dienesta, a/s "Latvijas Valsts meži",

¹ 27.03.2007. MK not. Nr. 210. "Rāznas nacionālā parka konsultatīvās padomes nolikums".

Reģionālo lauksaimniecības pārvalžu, LPR, LRTA un Daugavpils Universitātes pārstāvji. Konsultatīvās padomes sanāksmes notiek vismaz divas reizes gadā un to laikā tiek pārrunāti dažādi ar RNP pārvaldi un apsaimniekošanu saistīti jautājumi.

Nevalstiskās organizācijas

Būtiska loma RNP tūrisma attīstībā ir nevalstiskajām organizācijām (NVO), kuru darbību reglamentē likums par Sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām¹. Tieši vai pastarpināti RNP tūrisma attīstībā ir iesaistījušās vairākas nacionāla, reģionāla un vietēja mēroga NVO. Piesaistot dažādu valsts un ES finanšu avotu līdzekļus, NVO realizē dažādas iniciatīvas, kas saistītas ar tūrisma infrastruktūras labiekārtošanu, maršrutu plānošanu un ierīkošanu, mārketingu, tūrisma izglītību u.tml.

Latgales reģiona attīstības aģentūra

Latgales pašvaldību dibinātās biedrības "Latgales reģiona attīstības aģentūra" (LRAA) misija ir veicināt Latgales reģiona sociāli ekonomisko attīstību. Tās darbības virzieni ir nesaraucjami saistīti ar LR normatīvajos aktos noteiktajām reģionu attīstības aģentūru funkcijām, kā arī ar Latgales reģiona stratēģiskajiem attīstības virzieniem, kas noteikti reģiona plānošanas dokumentos. Saskaņā ar "Reģionālās attīstības likumu"² LRAA nodrošina reģiona attīstības plānošanu un koordināciju, sekmē pašvaldību un valsts pārvaldes iestāžu sadarbību, koordinē plānošanas reģiona reģionālās attīstības atbalsta pasākumu izstrādi, īstenošanu, uzraudzību un novērtēšanu.

Minēto uzdevumu veikšanai LRAA, sadarbībā ar LPR un citām reģiona organizācijām, pašvaldībām, NVO un uzņēmējiem, aktīvi iesaistās dažādu reģiona attīstībai nozīmīgu aktivitāšu realizēšanā. Kā tūrisma attīstībai nozīmīgākās no tām var var minēt:

- Latgales reģiona portāla www.latgale.lv un tā tūrisma informācijas sadaļa www.turisms.latgale.lv izveide un uzturēšana;
- Latgales reģiona pārstāvniecības nodrošināšana starptautiskajās tūrisma izstādēs;
- Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programmas projekts "Jauna tūrisma galamērķa radīšana, apvienojot Latgales un Rytu Aukstaitija pierobežas reģionu piedāvājumu" (2005./2007.g., realizēts sadarbībā ar Eiro reģionu "Ezeru zeme", LRTA un TAVA), kura ietvaros izveidota vienota Latgales, Lietuvas un Baltkrievijas pierobežas reģionu tūrisma informācijas sistēma, sasaistot www.latgale.lv, www.ezerukrastas.lt un www.balticlakes.com mājas lapas vienotā tīklā, izstrādāti tūrisma maršruti, izdota reģiona tūrisma karte, tūrisma bukleti un brošūras, realizēta reklāmas kampaņa, organizētas apmācības un pieredzes apmaiņas braucieni.
- Latvijas – Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas projekta "Uz ūdens balstīta kopēja tūrisma piedāvājuma radīšana Latgalē un Utenas apgabalā" (2009./2011.g., realizēts sadarbībā ar LPR un 11 Latvijas un Lietuvas pašvaldībām), kura ietvaros labiekārtotas Latgales un Lietuvas pilsētu peldvietas, izveidots aktīvā tūrisma centrs Līvānos, izstrādāti tūrisma maršruti, izdota tūrisma kartes un brošūras, realizētas apmācības, pieredzes braucieni un reklāmas kampaņas projekta ietvaros organizēto pasākumu, izstrādāto maršrutu un labiekārtoto atpūtas vietu reklamēšanai.

Kaut RNP teritorijā tūrisma infrastruktūras objekti LRAA realizēto projektu ietvaros nav ierīkoti, populārākie parka apskates objekti iekļauti projektu sagatavotajos tūrisma maršrutos, kuri popularizēti projektu mārketinga aktivitāšu ietvaros.

Biedrība "Eiroporeģions "Ezeru zeme""

Biedrība "Eiroporeģions "Ezeru zeme"" ir Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas pierobežas pašvaldību asociācija, kas izveidota, lai sekmētu pierobežas teritoriju sociālekonomisko attīstību ar pārrobežu sadarbības palīdzību. Ilgtspējīgas, saskaņotas un plānotas darbības nodrošināšanai, biedrība dažādu projektu ietvaros ir izstrādājusi vairākus plānošanas dokumentus (Eiroporeģiona attīstības stratēģija³, Eiroporeģiona lauku tūrisma attīstības stratēģija⁴ un Eiroporeģiona tūrisma mārketinga stratēģija⁵), kuri izmantojami plānojot biedrības, LPR, pašvaldību, uzņēmēju un citu NVO darbu.

Eiroporeģiona attīstības stratēģijā tūrisms ir minēts starp prioritārajām nozarēm, kuras iespējams attīstīt izmantojot pārrobežas sadarbības iespējas. Tā kā dabas un kultūras vides kvalitāte veido galvenos reģiona tūrisma resursus, saskaņā ar stratēģijā noteiktajiem uzdevumiem, vienlaikus ar tūrisma attīstību jānodrošina ilgtspējīga dabas resursu izmantošana, vides kvalitātes saglabāšana un negatīvu antropogēno ietekmju samazināšana. Tūrisma attīstības nodrošināšanai jāuzlabo reģiona pieejamība, tūrisma infrastruktūra, tūrisma serviss, iesaistīto pušu sadarbība, tūrisma informācijas pieejamība un tūrisma mārketingings.

Lai nodrošinātu lauku tūrisma attīstību, saskaņā ar Eiroporeģiona Lauku tūrisma attīstības stratēģiju, reģionā nepieciešams izveidot lauku tūrisma attīstību koordinējošu struktūru, attīstīt plaša spektra lauku tūrisma piedāvājumu, stimulēt vietējo iedzīvotāju iniciatīvu lauku tūrisma piedāvājuma un sadarbības tīklu veidošanā, nodrošināt lauku tūrisma resursu ilgtspējīgu izmantošanu, uzlabot tūrisma informāciju, tūrisma mārketingu un reģiona lauku tūrisma imidžu.

¹ 15.12.1992. Likums par sabiedriskajām organizācijām un to apvienībām (spēkā no 2.12.1992.) ar grozījumiem līdz 31.03.2004.

² 21.03.2002. Reģionālās attīstības likums (spēkā no 23.04.2002.) ar grozījumiem līdz 25.02.2010.

³ Eiroporeģiona "Ezeru zeme" attīstības stratēģija 2008.-2013.gadam. 2007. LPR. LR AM finansēts projekts "Ezeru zeme 2012".

⁴ Eiroporeģiona "Ezeru zeme" lauku tūrisma attīstības stratēģija. 2004. "Landkreis Bautzen". ES Tacis programmas finansēts projekts "Ezeru zeme" – lauku tūrisma attīstība un mārketingings".

⁵ Eiroporeģiona "Ezeru zeme" tūrisma mārketinga stratēģija 2006.-2010.gadam. 2005. Eiropas reģionālā tūrisma institūts. Interreg III B Kaimiņattiecību programmas finansēts projekts "Iepazīsti ezeru zemi".

Tūrisma mārketinga stratēģijā noteikti galvenie eiroreģiona tūrisma attīstības virzieni, tūrisma produktu veidošanas uzdevumi, identificēti prioritārie tūrisma avotirgi un mārketinga pasākumi, lai Baltijas ezeru zemi veidotu par pievilcīgu un atpazīstamu tūrisma galamērķi. Kā galvenie tūrisma attīstības virzieni minēti kultūras, aktīvā, lauku, veselības un darījumu tūrisma attīstība. Kā prioritārie tūrisma produktu veidošanas uzdevumi - dabas taku piedāvājuma attīstīšana, pārgājienu, velo, ūdens un auto tūrisma maršrutu ierīkošana, ziemas aktīvā un veselības tūrisma piedāvājuma veidošana, folkloras un amatniecības programmu un pastāvīga kulinārā mantojuma piedāvājuma izstrādāšana u.c.

Minēto plānošanas dokumentu īstenošanai, biedrība savas pastāvēšanas laikā sadarbībā ar citām reģiona tūrisma organizācijām realizējusi vairākus tūrisma attīstībai nozīmīgus projektus, kuru ietvaros radīti jauni tūrisma produkti un palielināta reģiona atpazīstamība. Kaut neviens no šiem projektiem nav tieši saistīts ar RNP, vairākas to aktivitātes iesniedzas parka teritorijā.

- PHARE programmas projekts "Latgale CUSINE" (2003/2004. g.) un tam sekojošs Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programmas projekts "Iepazīsti Ezeru zemi" jeb "Kulinārā mantojuma kā reģionālā tūrisma tīkla un attīstības metodes attīstīšana Eiroreģionā „Ezeru zeme” (2005./2006. g.), kuru ietvaros izveidota Latgales kulinārā mantojuma datubāze, izdota tradicionālo Latgales ēdienu recepšu grāmata, kas jau kļuvusi par bibliogrāfisku retumu, izstrādāts Latgales kulinārā tūrisma maršruts, sagatavots pieteikums Latgales dalībai Eiropas reģionālajā kulinārā mantojuma tīklā¹, kā arī realizēti vairāki mārketinga pasākumi Latgales kulinārā mantojuma tīkla atpazīstamības veicināšanai.
- Sadarbībā ar valsts a/s "Latvijas Valsts meži" un 16 Latvijas un Lietuvas pašvaldībām, realizēts Baltijas jūras reģiona pārrobežu sadarbības programmas projekts „Aizraujošs velosipēdistu maršrutu tīkls Baltijas Ezeru zemē” (2005./2007. g.), kura ietvaros izstrādāti 36 velo maršruti (t.sk., pieci RNP teritorijā), sagatavota velomaršrutu labiekārtojuma infrastruktūra (maršruta norādes, ceļa zīmes, informācijas stendi, velo stafīvi, atpūtas vietas u.c.) un noorganizēta reklāmas kampaņa jaunizveidoto maršrutu popularizēšanai.

Latgales reģiona tūrisma asociācija "Ezerzeme"

Latgales reģiona tūrisma asociācija "Ezerzeme" (LRTA) ir Latgales novada tūrisma uzņēmēju biedrība, kas apvieno vairāk nekā 60 Latgales tūrisma uzņēmējus, privātpersonas, valsts un izglītības iestādes. Tā dibināta 1994. gadā, lai uzlabotu sadarbību un informācijas apmaiņu starp Latgales tūrisma uzņēmējiem, pašvaldībām, Latgales reģiona un valsts institūcijām, nodrošinātu Latgales reģiona uzņēmēju interešu pārstāvniecību nacionālā līmeņa organizācijās un darba grupās, realizētu Latgales reģiona tūrisma mārketinga aktivitātes, attīstītu un veidotu tūrisma produktus un tūrisma infrastruktūru, veicinātu investīciju piesaisti un sekmētu ar tūrisma saistītas uzņēmējdarbības aktivizēšanos².

Sadarbībā ar LRAA, LPR un TAVA, LRTA nodrošina Latgales reģiona pārstāvniecību starptautiskās tūrisma izstādēs un realizē dažādus reģiona tūrisma attīstībai nozīmīgus projektus ("Iepazīsti Ezeru zemi", "Aizraujošs velosipēdistu maršrutu tīkls", "Jaunu tūrisma galamērķu radīšana" u.c.). Sadarbībā ar TAVA un Vidzemes reģiona tūrisma asociāciju - organizē Latgales un Vidzemes tūrisma konferenci. Latgales tūrisma uzņēmēju konkurētspējas paaugstināšanai, LRTA organizē lekcijas, kursus un apmācības, popularizē biedru tūrisma piedāvājumu biedrības mājas lapā www.latgaletourism.lv u.c.

Rēzeknes, Krāslavas un Ludzas rajona partnerības

Rēzeknes rajona kopienu partnerība, Krāslavas rajona partnerība un Ludzas rajona partnerība ir nevalstiskas organizācijas, kuras dibinātas, lai sekmētu lauku teritoriju sociālo un ekonomisko attīstību, uzlabotu vietējo kopienu kapacitāti un aktivizētu vietējos iedzīvotājus vietēja līmeņa problēmu risināšanā un sakoptas, labvēlīgas un radošas vides veidošanā. Tajās apvienojušies novadu NVO, uzņēmēji, pašvaldību pārstāvji un vietējie iedzīvotāji.

Lai piesaistītu ELFLA finansējumu vietējo iedzīvotāju dzīves līmeņa uzlabošanai LEADER programmas ietvaros, rajonu partnerības ir izstrādājušas partnerību attīstības stratēģijas 2008. – 2013.gadam. Tajās noteiktas attīstības prioritātes un darbības lauku ekonomikas stiprināšanai, vietējo iedzīvotāju dzīves kvalitātes, aktivitātes un līdzdalības paaugstināšanai, sakoptas, mūsdienīgas un radošas vides veidošanai, kurām konkursu kārtībā pieejams LAP LEADER programmas finansējums. Kaut tūrisms attīstības stratēģijās nav īpaši uzsvērts un tā attīstībai atbalsts paredzēts vienīgi ar zivsaimniecību un tūrisma saistītas maza mēroga infrastruktūras būvniecībai vai rekonstrukcijai Rēzeknes rajona partnerības teritorijā, uzlabojot iedzīvotāju brīvā laika pavadīšanas iespējas, sakopjot un labiekārtojot brīvā laika pavadīšanas vietas un kultūrvēsturiski nozīmīgus objektus, ierīkojot muzejus un pilnveidojot to ekspozīcijas, ieguvēji būs arī RNP viesi.

Lokālās NVO

Saskaņā ar Lursoft datubāzes datiem, RNP pagastos ir reģistrētas 42 NVO, t.sk. 14 draudzes, 10 mednieku un makšķernieku biedrības, 17 interešu kopas un aktīvu pagasta cilvēku apvienības (floristu un vēstures izpētes klubi, tehniskās jaunrades centri, izglītības, sporta, kultūras un jauniešu biedrības, zirgu īpašnieku asociācija u.c.) un viena pagastu apvienība. Pateicoties pašvaldību atbalstam un finansējuma piesaistes iespējām, lokālās NVO aktīvi iesaistās dažādu sporta, izglītības un kultūras aktivitāšu organizēšanā, realizē pagasta iedzīvotājiem nozīmīgu teritoriju sakopšanu un labiekārtošanu un veicina vietējo iedzīvotāju līdzdalību pagastu sabiedriskās dzīves norisēs.

Nozīmīga loma RNP izveidē bija Lūznavas, Čornajas, Mākoņkalna un Kaunatas pagastu apvienībai "Pagastu attīstības centrs "Rāzna"". Kaut šobrīd biedrības darbība ir apstājusies, piesaistot jaunus biedrus un aktivizējot biedrības darbību, tā varētu kļūt par galveno RNP tūrisma galamērķa attīstītāju un vienotu RNP tūrisma aktivitāšu organizētāju.

¹ Eiropas reģionālā kultūras mantojuma tīkla (European Network of Regional Culinary Heritage) mājas lapa www.culinary-heritage.com

² Latgales tūrisma asociācijas mājas lapa www.latgaletourism.lv

Izglītības iestādes

Nozīmīgu atbalstu nacionālā parka tūrisma nozares izpētē, apsaimniekošanā un labiekārtošanā sniedz izglītības iestādes – RNP teritorijā esošās skolas, Rēzeknes, Daugavpils un Vidzemes augstskolas un Latvijas Universitāte.

Kopš 2002. gada **Ezernieku vidusskolā** 10. - 12. klašu skolēniem tiek piedāvāts apgūt tūrisma uzņēmējdarbības pamatus. Mācību procesa noslēgumā skolnieki izstrādā projekta darbus par dabas, kultūras, aktīvā un rekreācijas tūrisma un viesmīlības tematiku. Šobrīd skolēnu izstrādātie projekti kā eksāmenu darbi atbilstoši instrukcijām glabājas skolā, taču tajos netrūkst labas idejas, kuras savu piedāvājumu dažādošanai varētu izmantot RNP tūrisma uzņēmējiem. Nākotnē vidusskolas skolēni RNP tūrisma attīstībā varētu iesaistīties plašāk – izstrādājot maršrutus, no mācībām brīvajā laikā sniedzot tūristu pavadonu pakalpojumus, ieviešot un iesaistoties sabiedriskā monitoringa programmā u.c. Zināmu ieguldījumu tūrisma attīstībā un tūristu apmierinātības ar RNP veidošanā veic arī **citu RNP teritorijā esošo skolu skolnieki**, piedaloties parka sakopšanas talkās.

Daugavpils Universitāte laikā no 2004. līdz 2009. gadam realizēja projektu "Sugu un biotopu aizsardzība dabas parkā "Rāzna"¹. Projekta ietvaros veikta Rāznes ezera niedru pļaušana, uzsākta sarkanvēdera ugunskrupja *Bombina bombina* reintrodukcija, uzstādīti informatīvie stendi, izdoti RNP bukleti un avīzes, noorganizēti vairāki semināri par saimniekošanu un tūrisma iespējām RNP. Sadarbībā ar Latvijas Dabas fondu izstrādāts RNP dabas aizsardzības plāns.

RNP tūrisma galamērķa attīstībā, izstrādājot zinātniskos darbus par dažādiem RNP tūrisma attīstības jautājumiem un izmantojot DAP RNP administrācijas piedāvātās studentu prakšu vietas, iesaistās arī **Latvijas Universitātes, Daugavpils Universitātes, Rēzeknes un Vidzemes augstskolu** studenti. Ik gadu parka sakopšanā un dažādu infrastruktūras objektu ierīkošanā iesaistās vairāku Latvijas un ārvalstu studenti brīvprātīgā darba ietvaros.

Nākotnē RNP skolu vecāko klašu skolnieki un Latvijas un ārvalstu augstskolu studenti parka tūrisma attīstībai nozīmīgu aktivitāšu realizēšanā varētu iesaistīties plašāk, realizējot RNP tūrisma monitoringa aktivitātes (uzņēmēju un ceļotāju aptaujas, foto monitorings u.tml.), veicot RNP mājas lapas izveidi, papildināšanu un aktualizēšanu, sagatavojot tūrisma produktu reklāmas materiālus, izstrādājot zinātniskos pētījumus par tūristu apmierinātību ar parka tūrisma piedāvājumu, tūrisma informācijas pieejamību un tās kvalitāti, par perspektīvajiem tūrisma produktu attīstības virzieniem un to avotiem, par iespējamiem tūrisma biznesa sadarbības partneriem potenciālajos avotiem u.tml.

Tūrisma uzņēmēji

Tūrisma uzņēmēji ir tie, ka veido tūrisma produktus, ko piedāvāt ceļotājiem. Uzņēmēju loma ir ļoti būtiska, jo no to darbības kvalitātes un savstarpējās sadarbības, kā arī sadarbības ar pārējām tūrisma attīstībā iesaistītajām pusēm, ir atkarīgs, vai tūrisma attīstībai parka teritorijā būs nākotne.

RNP tūrisma uzņēmēji ir īstenojuši nozīmīgu teritorijas mārketinga aktivitāšu daļu - izveidojuši uzņēmumu interneta mājas lapas un izdevuši uzņēmumu reklāmas materiālus (informatīvas lapas un bukletus).

Kaut atsevišķi uzņēmēji sava piedāvājuma daudzveidošanai sadarbojas ar citiem parka uzņēmējiem (galvenokārt apkārtnes amatniekiem un lauksaimniekiem), uzņēmēju sadarbības līmenis vērtējams kā zems. Lai RNP veidotu par konkurētspējīgu tūrisma galamērķi, parka uzņēmējiem daudz ciešāk jāsadarbības kopēju produktu un piedāvājumu veidošanā, daudz aktīvāk jāsadarbības ar tūrisma aģentūrām, kuras nodarbojas ar ienākošā tūrisma apkalpošanu.

Pastarpināti RNP tūrisma attīstības veicināšanā un tūrisma piedāvājuma popularizēšanā ir iesaistījušies arī citi Latvijas uzņēmēji. "Karšu izdevniecība Jāņa sēta" atainojusi RNP un tā populārākos apskates objektus dažādos uzņēmuma izdotajos ceļvežos un kartēs - Latvijas ceļvedī², Dienvidlatgales kartē (mērogā 1:200 000), Rēzeknes un Krāslavas rajonu kartēs (mērogā 1:100 000). Pēc DAP RNP pasūtījuma uzņēmums izdevis RNP karti mērogā 1:100 000. Populārākie parka apskates objekti un atsevišķi tūrisma piedāvājumi iekļauti a/s „Diena”, a/s „Lauku Avīze” un LLTA „Lauku ceļotājs” izdotajos tūrisma ceļvežos. Netieši RNP tūrisma objektu reklamēšanā ir iesaistījušās tūrisma aģentūras, kuras RNP apskates objektus iekļāvušas savos tūrisma maršrutos.

Amatnieki, folkloras kopu dalībnieki, zvejnieki, lauksaimnieki un vietējie iedzīvotāji

Nozīmīgi tūrisma produktu veidotāji ir amatnieki, zvejnieki, lauksaimnieki, pašdarbības kolektīvu dalībnieki un vietējie iedzīvotāji. Amatnieku darbnīcu un apskates saimniecību apmeklējums jau šobrīd ir viens no populārākajiem parka tūrisma piedāvājumiem. Pašdarbības kolektīvu dalībnieki piedaloties RNP teritorijā notiekošajos kultūras pasākumos, veido tos interesantus ne tikai vietējiem iedzīvotājiem, bet arī teritorijas viesiem. Zvejnieki un lauksaimnieki, kuri nenodarbojas ar tūrisma uzņēmējdarbību, RNP tūrisma pakalpojumu sniegšanā iesaistās maz. Taču attīstot jaunus tūrisma produktus to loma tūrisma piedāvājuma veidošanā varētu pieaugt. Arī folkloras kopas, etnogrāfiskie ansambļi u.c. pašdarbības kolektīvi nākotnē RNP tūrisma piedāvājuma bagātināšanā varētu iesaistīties plašāk, interesentiem piedāvājot dažādas tematiskas programmas, priekšnesumus un apmācības.

Tūristi

Nozīmīga loma RNP tūrisma attīstībā ir tūristiem, kuri izvēloties apceļot RNP un tā apkārtni, sekmē turpmāku teritorijas tūrisma attīstību. Ierakstot atsauksmes un ceļojuma iespaidus uzņēmēju viesu grāmatās, mājas lapās un tūrisma informācijas vietnēs, tie norāda pakalpojumu sniedzēju stiprās un vājās puses un palīdz uzņēmējiem pilnveidot savu piedāvājumu. Tūristu atstātā nauda ir ekonomisks stimuls tālākai tūrisma produktu un infrastruktūras attīstībai. Tūristu skaita dinamika ir sava veida reģiona tūrisma attīstības indikators.

¹ ES LIFE-Daba programmas finansēts projekts LIFE/04/NAT/LV/000199 "Sugu un biotopu aizsardzība dabas parkā "Rāzna". Daugavpils Universitāte, 2004./2009.gads

² Turlajs J. 2004., Latvijas ceļvedis. SIA Karšu izdevniecība Jāņa sēta

Resursu izmantošanu, dabas vides un kultūras mantojuma saglabāšanu un uzņēmējdarbību uzraugošās institūcijas

Vides aizsardzības un dabas resursu izmantošanu reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanu kontrolē vairākas Vides un Zemkopības ministra pārraudzībā esošas iestādes.

Vides aizsardzību un dabas resursu izmantošanu reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanu kontrolē **Valsts Vides dienests** (VVD)¹. Dienesta pārziņā ir vides aizsardzības un dabas resursu izmantošanas, t.sk., zvejas un makšķerēšanas noteikumu un aizsargjoslu likuma ievērošanas kontrole, dažādu dabas resursu izmantošanas atļauju un tehnisko noteikumu izdošana un saskaņošana.

Meža apsaimniekošanu un izmantošanu reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanu uzrauga **Valsts meža dienests** (VMD)². Dienests savas kompetences ietvaros izsniedz dažādas ar mežu apsaimniekošanu, izmantošanu, transformāciju, medībām un to organizēšanu saistītas atļaujas, apliecības un apliecinājumus, pieņem lēmumus, sniedz atzinumus, sastāda aktus un protokolus par normatīvo aktu pārkāpumiem, kas saistīti ar meža apsaimniekošanu un izmantošanu, kā arī administrē valsts un ES finansētās mežsaimniecības atbalsta programmas.

Lauksaimniecības un lauku atbalsta politikas īstenošanu, kā arī normatīvo aktu uzraudzīšanu lauksaimniecības jomā realizē **Lauku atbalsta dienests** (LAD)³. Dienests administrē valsts un ES lauku attīstības, lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības atbalstu, izsniedz atļaujas un apliecinājumus, veic valsts un ES atbalsta saņēmēju kontroli, nodrošina meliorācijas sistēmu ekspluatācijas uzraudzību, likumā noteiktajos gadījumos izskata administratīvo pārkāpumu lietas u.c.

Latvijas Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības politikas īstenošanu, kultūras mantojuma apzināšanu, izpēti un aizsardzību realizē **Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija** (VKPAI)⁴. VKPAI uztur valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu reģistru, izsniedz atļaujas un saskaņojumus būvniecības, konservācijas, restaurācijas, remonta, rekonstrukcijas un citu saimniecisko darbību veikšanai kultūras pieminekļos vai to aizsardzības zonās, pieņem lēmumus par saimnieciskās darbības apturēšanu kultūras pieminekļi vai tā aizsardzības zonā, ja tiek pārkāpti kultūras pieminekļu aizsardzības noteikumi, organizē pasākumus, kas saistīti ar arhitektūras kvalitātes uzlabošanu kultūras pieminekļu teritorijās un to aizsardzības zonās un veic citus normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus.

Vēl tiešāk lauku tūrisma attīstību ietekmē virkne Finanšu, Zemkopības un Veselības ministru pārraudzībā esošas iestādes, kuras kontrolē uzņēmējdarbību un to reglamentējošo aktu ievērošanu - Valsts ieņēmumu dienests, Pārtikas un veterinārais dienests u.c.

¹ 23.11.2004. MK not. Nr. 962. "Valsts Vides dienesta nolikums" ar grozījumiem līdz 25.06.2009.

² 16.11.2004. MK not. Nr. 945. "Valsts meža dienesta nolikums" ar grozījumiem līdz 10.06.2008.

³ 06.04.2000. Lauku atbalsta dienesta likums (spēkā no 28.04.2000.) ar grozījumiem līdz 12.06.2009. un 19.10.2004. MK not. Nr. 876. "Lauku atbalsta dienesta nolikums" ar grozījumiem līdz 28.07.2009.

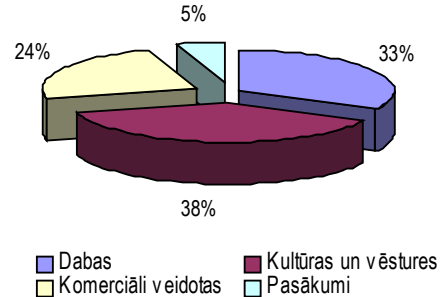
⁴ 09.11.2004. MK not. Nr. 916. "Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas nolikums"

III RNP tūrisma galamērķa vērtējums

3.1. Tūrisma resursu vērtējums

Tūristu piesaistes ir pamatelements, kas motivē tūristus doties uz konkrētu galamērķi. Lielā mērā RNP tūristu piesaistes balstās uz teritorijas pamatresursiem – dabu, kultūru un vēsturi, mazāk – dziednieciskajiem, etniskajiem un cilvēkresursiem.

Starptarp RNP tūristu piesaistēm dominē kultūras un vēstures piesaistes. Trešā daļa no parka tūristu piesaistēm ir saistītas ar dabas resursiem. Faktiski tūrismā iesaistīto dabas resursu skaits ir lielāks, tā kā tādas kultūras piesaistes kā pilskalni un kultakmeņi varētu tikt pieskaitīti arī dabas resursiem. Komerciāli veidotās piesaistes ietver dažādu tūrisma mītnu piedāvājumus, kā arī vairākus ar ūdeņiem saistītus produktus – labiekārtotas pludmales, laivu, ūdens motociklu noma u.c. (attēls Nr.5.). Arī komerciāli veidoto tūrisma piesaistu skaits faktiski ir lielāks, jo kā atsevišķas vienības netika uzskaitītas visas tūristu mītnēs, atpūtas vietās un peldvietās pieejamās izklaides un izziņas iespējas.

Attēls Nr.5. Tūristu piesaistes Rāznas nacionālajā parkā pēc rakstura.

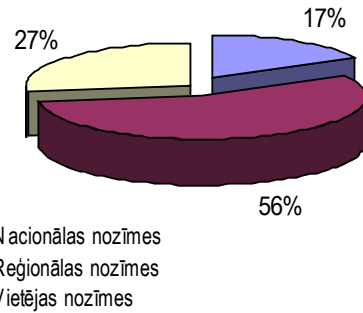
Dabas resursu ziņā tūrismā visvairāk izmantots ūdens. Tiešā ūdens tuvumā atrodas lielākā daļa tūristu pakalpojumu sniegšanas vietu. Pārējie dabas resursi tūrisma piedāvājumā iekļauti daudz mazāk. Līdz ar to, tie paver plašas attīstības iespējas. Kultūras piesaistu ziņā, atsevišķas resursu grupas dominānce nav vērojama. Tūrisma piedāvājumā ietverti gan atsevišķi senvēstures, gan viduslaiku, gan iepriekšējo gadsimtu un jaunāko laiku vēstures elementi (attēli Nr. 6., 7.). Liels potenciāls saistās ar RNP etniskajiem un cilvēku resursiem.

Attēls Nr.6. Rāznas nacionālajā parka tūrisma produktu piemēri un identificētās dabas tūrisma produktu nišas, atbilstoši

ezeri	upes	meži, purvi	plāvas	ainava	dzīvā daba	ģeoloģija u.c.
Laivas Makšķerēšana Ūdenssports Sauļošanās Pludmales Aktīvā atpūta Piknīka vietas Pirtis	Laivas Makšķerēšana	Andrupenes purva taka Pīļoru ozolu audze Pārgājēju maršruti Ogošana, sēņošana	Rudo kumeļu pauguri – brauciens zirgataros Potenciāli – dabas takas, augu un to izmantošanas iespēju	Mākoņkalns Lielais Liepukalns Potenciāli - skatu vietas, skatu torņi u.c.	Putnu dienu pasākums RNP Potenciāli – dabas izziņa, putnu un zvēru vērošana u.c.	
velo maršruti, pārgājēju maršruti, ekskursijas						
senvēsture	latgaļu kultūra viduslaikos	vācu laiki	poļu laiki	cariskā Krievija	Latvijas brīvvalsts laiks	padomju laiki
Mēness akmens kalendārs, Pilskalni, Kultakmeņi	Melnā pirts	Mākoņkalna pilsdrupas	Vairākas katoļu baznīcas, taču jāveicina to pieejamība tūristiem	Lūznavas muižas ekskursija Veczosnas muiža Zosnas muiža Dievnami		Padomju laiku tehnikas apskate
Pūdņīku skūla, melnā keramika Akminīšos			Latgales rikšotāji "Rudo kumeļu pauguros", Andrupenes lauku sēta			

Attēls Nr.7. Rāznas nacionālajā parkā esošo tūrisma produktu piemēri un identificētās vēstures un kultūras tūrisma produktu nišas, atbilstoši pieejamiem resursiem.

Vairāk nekā pusi no visām RNP tūristu piesaistēm veido reģionālas nozīmes piesaistes (attēls Nr. 8.). Nacionāla mēroga tūristu piesaistu potenciāls piemīt katrai sestajai tūrisma piesaistei. Daļa no tām (piem., Rāznas ezers, Ežezers, Mākoņkalns, Lielais Liepukalns, Latgales podniecības tradīcijas) jau šobrīd ir apmeklētāju iecienītas, nacionālā mērogā atpazīstamas, ar savu tūrisma tēlu un vēsturi. Citas par tādām vēl jāveido. Nacionāla mēroga piesaistu skaitu iespējams kāpināt, iedzīvinot atraktīvus pasākumus, izveidojot inovatīvus piedāvājumus, pilnveidojot reģionāla mēroga piesaistes u.tml. Vietējās nozīmes tūristu piesaistes pārsvarā veido nelieli elementi - akmeņi, dižkoki, ievērojamu cilvēku dzīves, atdusas un piemiņas vietas. RNP tūrisma piesaistu skaitu iespējams palielināt arī uz tuvākās apkārtnes rēķina, kas tieši neietilpst nacionālā parka teritorijā, taču pilnībā saistāmas ar šo tūrisma galamērķi.

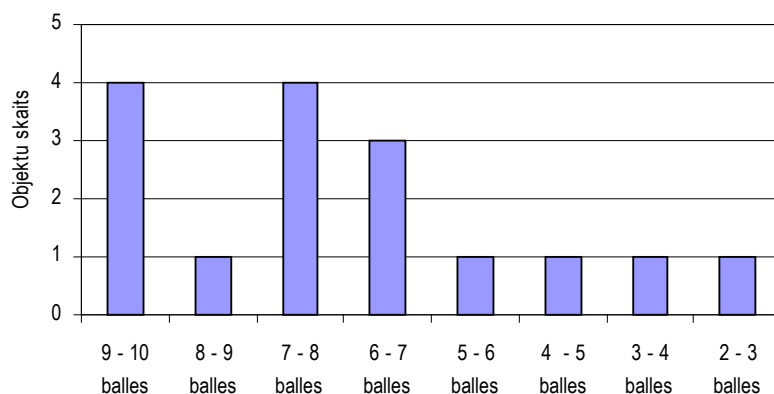
Attēls Nr.8. Tūristu piesaistes Rāznas nacionālajā parkā pēc to mēroga.

Esošo un potenciālo nacionāla mēroga tūrisma piesaistu piemērotība tūrisma aktivitāšu organizēšanā vērtēta izmantojot 11 kritērijus (tabula Nr.5.).

Tabula Nr. 5. Nacionāla mēroga tūrisma piesaistes un to tūrisma piemērotības vērtējums¹

Tūrisma piesaiste	Plaša publicitāte	Viegli atrodamas	Viegli pieejams	Pieejams spec. vajadzībām	Drošs	Labiekārtots	Apsaimniekots	Ir norādes	Kvalitatīva informācija uz vietas	Iesaistīts tūrisma produktā	Ainavisks	SUMMA
Rāznas ezers	1	1	0,75	0	1	0,5	0,75	0,5	0,5	0,75	1	7,8
Ežezers	1	1	0,5	0	1	0,5	1	0,5	0,5	0,75	1	8,0
Mākoņkalns	1	1	1	0	0,75	1	1	1	1	0,75	1	9,5
Lielais Liepukalns	1	1	0,75	0	1	0	0,5	1	0,5	0	1	6,3
Pīļoru ozolu audze	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0,75	1	9,8
Andrupenes purvs	0,5	0,75	1	0	1	0,5	1	0,75	0	0,75	1	7,5
Latgales kulinārās tradīcijas un Andrupenes lauku sētas muzejs	1	1	0,75	0	1	1	1	1	1	1	1	9,8
Latgales podniecības tradīcijas un E.Vasilevska podnieka darbnīca	1	1	0,75	0	1	0,75	1	1	1	1	1	9,5
Latgales zirgkopības tradīcijas un apskates saimniecība „Rudo kumelju pauguri”	0,75	1	0,5	0	1	0,75	1	1	1	1	1	9,0
Poļu muižniecības kultūras mantojums, Lūznava, Zosnas un Veczosnas muižas un to parki	0,5	1	0,5	0,5	1	0,5	0,75	1	0,5	0,5	1	7,8
Katolicisma tradīcijas Latgalē un Bukmuižas, Kaunatas, ndrupenes, Zosnas Dikstigala katoļu baznīcas un Jaundomes katoļu kapella	0,5	1	0,5	0	1	0,5	1	0,5	0	0	1	6,0
Krievu vecticībnieku kultūras mantojums, Bļižņevas, Lipušku, Ismeru, Rudušku un Rečeņu vecticībnieku lūgšanu nami	0	0,5	0,5	0	1	0,5	1	0	0	0	1	4,0
Latgaliešu pagānisma tradīcijas, kultakmeņi, Lītaunieku Mēness akmens kalendārs	0,5	1	0,5	0	1	0,5	0,75	1	0,5	0,5	0,5	6,8
Pirts tradīcijas Latgalē un melnās dūmu pirts	0	0	0	0	1	0	0,75	0	0	0	0,5	2,3
Tradicionālā apbūves struktūra, koka arhitektūra	0	0,75	0,75	0,5	1	0	0,5	0	0	0	1	4,5
“Zilo ezeru zemes” ainava	1	0,75	0,75	0,5	1	0	0,5	0	0	0	1	6,8

¹ 1 – atbilst; 0,75 – drīzāk atbilst, jeb atbilst tikai atsevišķi piedāvājuma elementi; 0,5 – atbilst daļēji; 0 – neatbilst kritērijam.

Attēls Nr.9. Nacionālas nozīmes tūrisma piesaistu piemērotības vērtējums.

Pamata prasības tūrisma resursu iesaistei tūrisma produktā saistās ar to pieejamību, drošību un kvalitatīvu informāciju, ko var saņemt uz vietas. Daudzas RNP tūristu piesaistes balstās uz cilvēku entuziasmu un privātu iniciatīvu. Vairumam kultūras tūrisma objektu nav noteikta darba laika. Muižu un dievnamu iekštelpu apskates iespējas ir ierobežotas. Iepriekšējā pieteikšanās ne vienmēr ir iespējama un bieži nedarbojas nelielam cilvēku skaitam. Ne visur ir sakārtota infrastruktūra. Pat ja resurss ir pieejams, saistībā ar to trūkst organizētu pakalpojumu (regulāri pieejamas ekskursijas, līdzdarbošanās iespēja u.tml.), atbilstošas infrastruktūras (informācijas stendu, stāvvietu, atpūtas vietu u.tml.), vienota piedāvājuma vai atbilstošas reklāmas. Protams, ne vienmēr iespējams maksimums. Piemēram, Andrupenes muzejam diez vai izdosies “noslēpt” blakus esošo ūdens torni, vai visas pieejas parka ezeriem izveidot drošas, viegli pieejamas un atrodamas. Taču uz augstāku kvalitāti jātiecas ikvienai tūrisma piesaistei.

3.2. Rāznas nacionālā parka tūrisma koncentrācijas zonas

RNP teritorija ir salīdzinoši liela un nevienmērīga. Tūrisma resursi un infrastruktūra nav vienmērīgi izplatīta visā parka teritorijā, bet gan koncentrējas atsevišķos areālos nacionālā parka perifērijā un ap Rāznas ezeru. No tūrisma un rekreatīvā viedokļa neizmantota ir nacionālā parka centrālā, austrumu un ziemeļrietumu daļa, kurā šobrīd nav nedz valsts vai reģionāla mēroga tūristu interešu piesaistes vietu, nedz arī atbilstošs infrastruktūras nodrošinājums. No iepriekš minētā var secināt, ka nākotnē visdrīzāk nenotiks jaunu tūrisma areālu veidošanās un esošie areāli būtiski nepaplašināsies. Tomēr tas neizslēdz atsevišķu jaunu tūrisma objektu un produktu veidošanu arī kādā citā RNP daļā.

Šobrīd vislielākā parka apmeklētāju un tranzīta masa koncentrējas ap Rāznas ezeru un gar reģionālās nozīmes autoceļiem P55, P56 un P57 (tabula Nr. 6. un karte pielikumā Nr. 2.2.). Domājams, ka arī tuvāko gadu laikā šī situācija saglabāsies līdzīga. Taču, jāņem vērā, ka Nacionālā parka statuss ilgtermiņā visdrīzāk piesaistīs aizvien vairāk apmeklētājus. Jau šobrīd noslogotākajos areālos to dabas un kultūras vērtību saglabāšanas nolūkā maksimāli jāveicina visa veida „kompensējošās” infrastruktūras attīstība, kas mazinātu parka apmeklētāju radīto antropogēno slodzi uz parka dabas resursiem (tualetes, atkritumu urnas, dabas takas, tūristus virzoši maršruti, informācija u.tml.).

Tabula Nr.6. Rāznas nacionālā parka tūrisma areāli un to raksturojums.

Areāls	Areāla raksturojums	Iespējamais attīstības virziens
Rāznas ezers ar pieguļošo teritoriju – Mākoņkalns – Zosna – Veczosna - Kaunata	Areāls ar lielāko tūrisma un atpūtas infrastruktūras un sniegto pakalpojumu blīvumu. Rāznas ezers – visvairāk izmantotais RNP tūrisma un rekreatīvais resurss, kas līdz šim ir bijis un arī nākotnē būs pakļauts vislielākajai antropogēnai slodzei un visplašākajam ar to saistīto aktivitāšu un ietekmju spektram. Rāznas ezera tuvumā atrodas ~ 70 % RNP naktsmītnu piedāvājuma. Lielākā daļa no tiem koncentrējas ezera A - DA krastā ~ 10 km garā ezera piekrastes posmā. Areālā ietilpst arī viens no RNP un Latgales populārākajiem un noslogotākajiem tūrisma objektiem – Mākoņkalns. Areālā ietverta arī Zosna, Veczosna un Zosnas ezers. Gar areāla A malu robežojas nozīmīgākās RNP transporta artērijas (P55 un P56 autoceļi). Viena no retajām teritorijām, kas pieejama ar sabiedrisko transportu. Ar areālu saistīti trīs no pieciem RNP velomaršrutiem. Areālā atrodas vairākas RNP mērogā nozīmīgas apdzīvotas vietas: Čornaja, Kaunata, Lipuški, Zosna un Veczosna.	Kājinieku, velo, auto – moto, ūdenstūrisms, izjādes ar zirgiem, dabas vērošana, visa veida izklaides pie/uz/zem ūdens, kultūras, izziņas, ārstniecības tūrisms, makšķerēšana, svinības, semināri, pirts, dažādi sporta un izklaides pasākumi.
Ežezers ar pieguļošo teritoriju	Otrs populārākais un nākotnē, domājams, - otrs noslogotākais RNP tūrisma areāls. Areāla galvenā piesaiste ir līčiem un salām bagātais Ežezers. Ezera krastā atrodas vairākas naktsmītnes. Areāla lielākajās apdzīvotās vietās - Ezerniekos un Andzeļos ierīkotas atpūtas vietas un peldvietas. Areāla perifērijā atrodas velomaršruts, kas to savieno ar nozīmīgu reģiona transporta mezglu - Dagdu. Liela areāla daļa atrodas dabas lieguma zonā, kas pakļauta salīdzinoši būtiskai antropogēnai ietekmei (ugunsgru kurināšana, zaru laušana ugunsgru kurināšanas vajadzībām, atkritumi u.tml.)	Līdzīgi kā iepriekšējā areālā.

Areāls	Areāla raksturojums	Iespējamais attīstības virziens
Andrupene	Areāla fokusā atrodas trīs objekti – Andrupenes lauku sētas muzejs, Lītaunīku Mēness akmens kalendārs un Andrupenes purva taka. Tā kā galvenie šobrīd izmantojamie resursi nav saistīti ar dabas tūrisma un Andrupenes purva laipa neierindošanas starp populārākajiem parka apskates objektiem, apmeklētāju radītā ietekme uz vidi nav būtiska un vērtīgākie aspekti minētajā teritorijā.	Lauku, kultūras, dabas, izziņas, kulinārais tūrisms, atpūta pie ūdens, makšķerēšana, izjādes ar zirgiem u.c.
Lielais Liepukalns	Salīdzinoši neliels areāls, kura galvenā piesaiste ir Latgales augstienes un RNP augstākā virsotne – Lielais Liepukalns, kas pēc plānotā skatu torņa izbūves kļūtu par vēl populārāku apmeklētāju piesaistes vietu. Areāla fizisko pieejamību (īpaši – pavasara, ziemas sezonā) kavē grantēto un zemes ceļu sliktais stāvoklis. Kaut arī šejienes „centrālais resurss” atrodas dabas lieguma zonā. Izbūvējot kāpnes un radot atbilstošu infrastruktūru, domājams, ka apmeklētāju radītais ietekmju spektrs un slodze varētu palikt minimāla, jo visas aktivitātes koncentrēties šaurā takas koridorā un lielpaugura virsotnē.	Dabas un izziņas tūrisms, ainavu vērošana, velotūrisms u.c.
Lūznavas	Mazākais no RNP tūrisma areāliem, kura centrā atrodas Lūznavas ciems, Lūznavas muiža un parks. Iecienīts Rēzeknes rajona tūrisma objekts ar pārdomātu un reklamētu tūrisma piedāvājumu. Tā kā galvenie šobrīd izmantojamie resursi nav saistīti ar dabas tūrisma, apmeklētāju radītā ietekme uz vidi šajā areālā nav būtiska.	Kultūras un izziņas tūrisms, kājnieku, velotūrisms u.c.
Valsts nozīmes autoceļi P55, P56 un P57	Galvenie transporta un RNP apmeklētāju pārvietošanās koridori, kas savieno visus iepriekšminētos areālus. Noslogotākais ir P 55 auto ceļš, kas savieno Latgales ģeogrāfiskos centrus – Rēzekni un Krāslavu. Areālā novērojamas visas tās antropogēnās ietekmes, kas saistītas ar autotransporta kustību – gaisa piesārņojums, troksnis u.tml. Labiekārtotu stāvlaukumu vai ceļa paplašinājumu automašīnu novietošanai trūkums, veicina ceļmalu veģetācijas izbraukāšanu.	Auto – moto, velotūrisms u.c.

3.3. Tūrisma ietekmes uz dabas resursiem vērtējums

Tā kā nozīmīga tūrismā izmantoto resursu daļa ir saistīta ar dabas vērtībām, kuru dēļ teritorijai piešķirts nacionālā parka statuss, savlaicīgi jādomā par minēto resursu ilgtspējīgu izmantošanu un adekvātu apsaimniekošanu, lai saglabātu tās RNP vērtības, kuru dēļ tūristi uz šejieni brauc.

Tūrisma ietekmēm visvairāk pakļautie resursi ir:

- Ezeri un to piekrastes (īpaši Rāznas ezers, tā austrumu un dienvidu daļas un Ežezera A daļa);
- Ezeru salas (īpaši Rāznas un Ežezera salas)
- Atsevišķu lielpauguru nogāzes (Lielā Liepukalna DR nogāze, Mākoņkalna virsotne un ZA nogāze);
- Atsevišķi biotopi (Piļoru ozolu audze, nogāžu meži, Rāznas un Ežezera salu biotopi);
- Atsevišķas savvaļas augu un dzīvnieku sugas, kas nākotnē varētu tikt izmantotas nepārdomātā un neilgtspējīgā tūrisma piedāvājumā;
- Putnu sugas, kuras tiek traucētas to ligzdošanas laikā.

Populārākie RNP tūrisma objekti un tajos fiksēto antropogēno ietekmju piemēri norādīti tabulā Nr. 7. Antropogēno ietekmi raksturojošas fotogrāfijas pievienotas attēlā Nr. 10.

Tabula Nr.7. Tūrisma radīto nozīmīgāko ietekmju piemēri

Nr.	Tūrisma objekts	Dažu tūrisma radīto nozīmīgāko ietekmju piemēri
1.	Rāznas ezers	Ūdens piesārņojums ar biogēniem elementiem, krastu un ūdens piesārņojums ar sadzīves atkritumiem, veģetācijas nomīdījums peldvietu un atpūtas vietu tuvumā, ugunsgrūdu kurināšana nelabiekārtotās vietās, koku zaru laušana ugunsgrūdu kurināšanas vajadzībām.
2.	Ežezers	Traucējuma efekts (salas), zemeszemes nomīdījums peldvietu un atpūtas vietu tuvumā, ugunsgrūdu kurināšana nelabiekārtotās vietās, koku zaru laušana, kritalu aizvākšana ugunsgrūdu kurināšanas vajadzībām, krastu, salu un ūdens piesārņojums ar sadzīves atkritumiem
3.	Mākoņkalns	Veģetācijas nomīdījums, ugunsgrūdu kurināšana nelabiekārtotās vietās, pils drupu bojāšana, infrastruktūras bojājumi, piesārņojums ar sadzīves atkritumiem
4.	Lielais Liepukalns	Veģetācijas nomīdījums, ugunsgrūdu kurināšana nelabiekārtotās vietās, koku zaru laušana, kritalu aizvākšana ugunsgrūdu kurināšanas vajadzībām, bez ceļu braukšanas ar dažādiem mehāniskā transporta līdzekļiem.
5.	Piļoru ozolu audze	Veģetācijas nomīdījums, ugunsgrūdu kurināšanas nelabiekārtotās vietās, aizsargājama biotopa postījumi (kritalu aizvākšana un koku zaru laušana ugunsgrūdu kurināšanas vajadzībām), traucējuma efekts, piesārņojums ar sadzīves atkritumiem
6.	Vecslobodas pilskalns	Veģetācijas nomīdījums

Veģetācijas nomīdīšana Pīloru ozolu audzē
(Foto – J.Smaļinskis).

Nelabiekārtota un neapsaimniekota atpūtas vieta Rāznas ezera krastā
(Foto – J.Smaļinskis).

Viena no divām stihiski izveidotām ugunsкура vietām Pīloru ozolu audzē
(Foto – J.Smaļinskis).

Nelabiekārtots un bez ceļu braucēju izmantots „ceļa” posms Lielajā Liepukalnā
(Foto – J.Smaļinskis).

Attēls Nr.10. Antropogēno ietekmi ilustrējoši attēli (Foto: Juris Smaļinskis)

Kā diskutējams dabas vērtību izmantošanas piemērs jāmin Pīloru ozolu audze, kurā iekārtota atpūtas vieta. No vienas puses, šī vieta atpūtai tika izmantota arī pirms labiekārtošanas, no otras puses – pašlaik minētā vieta piesaista aizvien vairāk apmeklētājus kā rezultātā aizsargājama biotopa un dabas lieguma zonā tiek pastiprināti nomīdīta veģetācija, ir redzamas četras jaunas (apmeklētāju stihiski veidotas) ugunsкура vietas, ir pastiprināts piesārņojums ar sadzīves atkritumiem u.c., t.sk. grūti fiksējamas ietekmes. Lai nepieļautu šī biotopa degradāciju, turpmāk nepieciešams sekot līdzi antropogēnās slodzes pieaugumam un nepieciešamības gadījumā pārtraukt tā reklamēšanu tūrisma informācijas materiālos un interneta vidē.

Lai mazinātu tūristu radīto slodzi uz nozīmīgiem dabas un kultūras tūrisma un rekreatīvajiem resursiem, RNP teritorijā nepieciešams realizēt vairāku aktivitāšu kompleksu.

- Uzturēt esošo tūrisma infrastruktūru un veidot jaunus infrastruktūras elementus. Labiekārtotas atpūtas vietas un apskates objekti “koncentrē” tūristus konkrētā, šim mērķim labiekārtotā vietā, tādējādi mazinot ietekmi uz apkārt esošām dabas vērtībām, kā arī mazina “stihisku” un nelabiekārtotu atpūtas un ugunsкура kurināšanas vietu izveidi, kas ir pretrunā ar RNP aizsardzības un apsaimniekošanas principiem un noteikumiem.
- Izstrādāt jaunus un pilnveidot esošos tūrisma maršrūtus. Tūrisma maršruti ļauj novirzīt apmeklētāju plūsmu no jutīgākajiem biotopiem un sugu dzīvotnēm.
- Veicināt vides gidu darbību. Arī vides gidi var novirzīt apmeklētāju plūsmas no jutīgākajiem dabas objektiem. Turklāt, gidu stāstījumā lielāku uzmanību var vērēt uz atraktīvām, bet plaši sastopamām sugām un biotopiem, tādējādi samazinot noslodzi uz unikālākajām un jutīgākajām RNP dabas vērtībām.
- Veidot jaunus tūrisma piedāvājumus, kas piesaistītu apmeklētājus pavasara, rudens un ziemas sezonā un izlīdzinātu kraso apmeklējuma sezonālītāti.
- Veidot jaunus produktus, kas saistīti ar teritorijas bagātīgo kultūras mantojumu, novēršot fokusu no dabas resursiem.
- Tūrisma piedāvājumā vairāk iekļaut vietējo iedzīvotāju sniegtos pakalpojumus un saražotos produktus. Vietējie cilvēki, kuriem nacionālais parks ir ikdienas dzīves telpa un ienākumu gūšanas avots būs vairāk ieinteresēti teritorijas vērtību saglabāšanā.
- Realizēt dažādas sabiedrības izglītošanas aktivitātes - semināri, zaļie padomi, nacionālo parku dienas u.c., kas paaugstina vides apziņu visiem nacionālā parkā esošajiem „spēlētājiem” – uzņēmējiem, vietējiem iedzīvotājiem, pašvaldību pārstāvjiem, NVO u.c.
- Realizēt regulāru teritorijas izmantošanu reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanas kontroli.
- Realizēt regulāru tūrisma iesaistīto dabas un kultūras resursu uzraudzību.

Tā kā liela daļa RNP tūrisma resursi ir saistīti ar dabas resursiem, to izmantošana tūrisma piedāvājumā jāplāno īpaši rūpīgi un jebkura darbība jāaskaņo ar DAP RNP administrāciju. Nekādu tūrisma un rekreācijas aktivitāšu organizēšana nav pieļaujama dabas aizsardzībai nozīmīgākajās ezeru salās (2.2. pielikuma karte).

3.4. Rāznas nacionālā parka kā tūrisma galamērķa raksturojums

Galamērķis "Rāznas nacionālais parks"

Tūrisma vietas jēdzienu tirgvedībā vistiešāk saista ar galamērķi (*tourism destination*). Galvenās pazīmes, pēc kurām nosaka galamērķa kvalitāti ir tūristu piesaistes, piedāvātās ērtības un galamērķa pieejamība. Galamērķa konkurētspēju raksturo tā atpazīstamība, spēja organizēt kopējas mārketinga aktivitātes, nodrošināt kvalitatīvus un konkurētspējīgus tūrisma pakalpojumus un neaizmirstamu pieredzi, kas palielina tūristu tēriņus un pakalpojumu sniedzēju peļņu, uzlabo vietējo iedzīvotāju dzīves apstākļus un saudzīgi izmanto dabas un kultūras resursus¹. RNP atbilstība tūrisma galamērķa kritērijiem analizēta tabulā Nr.8.

Tabula Nr. 8. Rāznas nacionālā parka atbilstība tūrisma galamērķa kritērijiem.

Tūrisma galamērķa kritēriji	RNP atbilstība tūrisma galamērķa kritērijiem
Tūrisma galamērķis ir lielāks par vienu apdzīvotu vietu.	RNP ietver plašu teritoriju Latgales vidienē.
Tūrisma galamērķis ir ainaviski vai kultūrvēsturiski vienota teritorija.	RNP statuss norāda uz teritorijas līdzību un unikalitāti.
Tūrisma galamērķim piemīt vietas tēls vai potenciāls tā attīstībai (unikāls raksturs vai apzināti veidots zīmols).	Kaut RNP tēls vēl nav izveidojies un tā identitāte ir fragmentēta, Latgales Zilo ezeru zeme, Rāznas ezera un Ežezera apkārtnē ir teritorijas ar senām tūrisma tradīcijām un stabili vietu Latvijas tūrisma kartē.
Tūrisma galamērķis ietver daudzveidīgas tūrisma piesaistes.	Lai arī lielāko daļu no RNP tūristu piesaistēm nepieciešams pilnveidot un kopējo piesaistu skaitu nepieciešams palielināt, vasaras sezonas tūrisma piedāvājums ir pietiekami daudzveidīgs, lai ceļotāji RNP teritorijā pavadītu vairāk nekā vienu dienu.
Tūrisma galamērķis ietver savstarpēji saistītu tūrisma piedāvājumu.	Tūrisma uzņēmēji maz sadarbojas kopēju piedāvājumu veidošanā. Kopējās piedāvājuma paketēs esošās tūrisma piesaistes ir sasaistītas maz.
Tūrisma galamērķis un tā tūrisma piesaistes ir ērti pieejamas.	Novietojums starp lielākajām Latgales pilsētām un intensīvām satiksmes plūsmām RNP kā tūrisma galamērķim ir laba pozīcija. Parka teritorija ir labi sasniedzama, bet tā vide mazāk cieš no tranzīta plūsmām. Lai arī ceļu kvalitāti nepieciešams būtiski uzlabot, RNP šķērsojošo ceļu tīkls ir samērā blīvs un lielākā daļa tūrisma piesaistu ir pieejamas.
Tūrisma galamērķim piemīt potenciāls jaunu piesaistu veidošanai.	RNP teritorijā atrodas daudzveidīgi, tūrisma vērtīgi dabas un kultūras resursi, kurus iespējams iesaistīt ilgtspējīgā, kvalitatīvā tūrisma piedāvājumā ar augstu pievienoto vērtību.
Tūrisma galamērķī ir attīstīta tūrisma veicinoša infrastruktūra - ceļi, inženierkomunikācijas, dažādi uzņēmējdarbības un sociālie pakalpojumi, kas nepieciešami gan vietējo iedzīvotāju, gan tūrisma uzņēmēju un tūristu vajadzību apmierināšanai.	Tūrisma atbalstošā infrastruktūra RNP ir nepilnīga. Atsevišķi pakalpojuma veidi RNP teritorijā ir maz pieejami (ēdināšanas piedāvājums, interneta, bezskaidras naudas norēķinu izmantošanas iespēja u.c.).
Tūrisma galamērķi raksturo viesus uzņemoša vietējā sabiedrība.	Latgales viesmīlības tradīcijas ir zināmas visā Latvijā.
Tūrisma galamērķa cena ir atbilstoša izvēlētajai mērķauditorijai un salīdzināma ar konkurējošiem galamērķiem (cenu veido gan nokļūšanas, gan nakšņošanas, ēdināšana un citu pakalpojumu izmaksas).	RNP tūrisma piedāvājuma cenas ir salīdzināmas ar vidējām cenām Latvijā.
Tūrisma galamērķī darbojas „galamērķa vadīšanas organizācija”, kurā pārstāvētas visas tūrisma attīstībā ieinteresētās puses un kura spējīga realizēt tūrisma plānošanas, organizēšanas un vienota mārketinga iniciatīvas.	Šobrīd RNP nedarbojas „galamērķa vadīšanas organizācija”. Līdzšinējās TIC, DAP RNP administrācijas, LPR un NVO realizētās galamērķa attīstības veicināšanas aktivitātes ir fragmentāras un neregulāras. Tomēr pieaugošā vietējo iedzīvotāju un NVO aktivitāte, ļauj cerēt uz šādas organizācijas izveidi tuvākajā nākotnē.
Aktīvs privātais sektors.	Tūrisma pakalpojumu sniegšanā 2008., 2009. gadā iesaistījās 39 uzņēmēji. Uzņēmēji samērā aktīvi iesaistās dažādu uzņēmējdarbības pilnveidošanas projektu realizēšanā un finansējuma piesaistē.

Kopumā RNP ar 700 gultavietām, samērā ērtu pieejamību, daudzveidīgām dabas un kultūras piesaistēm un aktīviem uzņēmējiem atbilst vienotam tūrisma galamērķim. Tomēr vienotas tirgvedības, pārvaldes un identitātes ziņā galamērķis ir fragmentēts. Plāna izstrādes laikā veiktā ceļotāju reģiona uztveres kartēšana² pierādīja, ka lielākā ceļotāju daļa spēj šo galamērķi identificēt kā vienotu. To veicina arī RNP administrācijas aktivitātes. Tomēr RNP atpazīstamība joprojām ir vāja un daudzus populārus tūrisma objektus ceļotāji bieži pat nesaista ar RNP. Arī uzņēmēju un pašvaldību savstarpējā sadarbība joprojām pārāk ietekmējās no administratīvā dalījuma un attāluma līdz novadu centriem – Rēzeknes vai Dagdas.

¹ Hall C.M. 2000. Tourism Planning. Policies, Processes and Relationships, Pearson Education Limited, Singapore.; UNWTO, 2007. A Practical guide to tourism destination management. Madrid.; UNEP: <http://www.unep.fr/scp/tourism/events/iye/outcomes.htm>.

² Auziņa B., Klepers A., Upīte M. RNP Ceļotāju aptauja, 2008./ 2009.g.

Pēc 2008. un 2009. gada vasaras sezonā veiktajām ceļotāju aptaujām pierādījās, ka ceļotāji kopumā ir apmierināti ar RNP tūrisma piedāvājumu. Mutvārdu reklāmu raksturojošais NPS indekss, kurš raksturo iespējamību, ka šo galamērķi ceļotāji ieteiks arī saviem draugiem un radiem, ir + 42,6 (no iespējamiem – 100 līdz +100). Pēc šī skaitļa var prognozēt, ka kopumā galamērķis savā attīstības ciklā ir sākuma stadijā un ilgtermiņā gaidāma galamērķa izaugsme un apmeklētāju plūsmas pieaugums. Tajā pat laikā ceļotāji norādīja uz dažādām nepilnībām infrastruktūrā vai nekvalitatīvi sniegtiem pakalpojumiem. To identificēšana un novēršana ir pozitīvas izaugsmes turpmāks priekšnoteikums.

Rāznas nacionālajā parkā realizētās tirgvedības aktivitātes

RNP minēšanas biežums interneta vidē

Pirmo priekšstatu par veiktajām aktivitātēm tirgvedības jomā var konstatēt pēc teritorijas nosaukuma „Rāznas nacionālais parks” pieminēšanas biežuma (latviešu valodā) pasaulē lielākajā meklēšanas sistēmā *Google*¹. Salīdzinājumam attēlots arī informācijas kopējās plūsmas daudzums saistībā ar pārējiem Latvijas nacionālajiem parkiem un trim populārākajiem RNP tūrisma resursiem (tabula Nr.9.).

Tabula Nr.9. Latvijas nacionālo parku un Rāznas populārāko tūrisma resursu pieminēšanas biežums *Google.lv* meklēšanas sistēmā (2008./2009.gads).

Vieta	Minēšanas biežums (latviešu val.) – 2008.g. septembris	Minēšanas biežums (latviešu val.) – 2009.g. septembris	Minēšanas biežums (angļu val.) – 2008.g. septembris	Minēšanas biežums (angļu val.) – 2009.g. septembris
Rāznas nacionālais parks	1150	6180	365	4780
Slīteres nacionālais parks	4760	12700	1190	4570
Ķemeru nacionālais parks	7740	15900	802	2920
Gaujas nacionālais parks	19600	566000	13900	3070000
Rāznas ezers	2310	23700	1090	6830
Ežezers	2940	4110	41	810
Mākoņkalns	10300	11700	4	2780

Izmantotais informācijas salīdzināšanas kritērijs neraksturo informācijas kvalitāti, taču zināmu priekšstatu tas dod. Īpaši par lielo atšķirību starp minēšanas biežumu latviešu un angļu valodā. Mākoņkalna vārda popularitāti latviešu valodā ietekmē tāda paša nosaukuma pagasts un otra tāda paša nosaukuma ģeogrāfiska vieta Ķekavas novadā. Kopumā informācijas apjoms pieaug lielā ātrumā. To labi raksturo ar gada starpību mērītie skaitļi. Plānveidīgas aktivitātes angļu valodas resursos RNP padarījušas populārāku par Slīteres un Ķemeru NP. Ārvalstu apmeklētāju skaita pieaugums un dalīšanās ceļojumu pieredzē dažādos blogos un forumos vairo RNP „vārda atpazīstamību”. Ņemot vērā faktu, ka arvien vairāk zūd iespēja kontrolēt publicēto saturu, primāri svarīga ir produktu kvalitāte un iespēja nodrošināt pozitīvas atsauksmes ikvienam ceļotājam. Ar sūdzībām un nepatiesu informāciju globālā tīmekļa vietnēs jāstrādā, populārāko ceļojuma atsauksmju vietās sniedzot atbildes un skaidrojumus.

Kā vadošā lapa *Google* meklētājā uzrādās *LIFE* projekta mājas lapa². Tai seko brīvā tiešsaistes enciklopēdija *Vikipēdija* un atpūtas kompleksa “Rāznas gulbis” mājas lapa www.razna.lv³. Līdz vienotas DAP mājas lapas izveidei 2010. gada martā, DAP RNP administrācijai bija sava mājas lapa www.rnpam.gov.lv. Kaut tūrisma informācija tajā bija nepilnīga un pieejama tikai Latviešu valodā, tajā bija apkopots samērā plašs informācijas klāsts par RNP dabas un kultūras vērtībām. Šobrīd apkopota informācija par RNP un tā tūrisma iespējām nav pieejama nevienā interneta vietnē. DAP mājas lapā www.daba.gov.lv nav ietverta informācija par RNP tūrisma iespējām. Rēzeknes, Dagdas un Ludzas novadu TIC mājas lapās tiek popularizēti tikai novadu teritorijā esošie objekti un pie tiem nav norādīts, ka tie atrodas RNP teritorijā. Arī lielākajā daļā uzņēmēju mājas lapu nav minēts, ka to uzņēmumi darbojas nacionālā parka teritorijā. Atbilstoša informācija angļu un krievu valodā pieejama vienīgi Latgales reģiona tūrisma portālos www.latgale.lv, www.balticlakes.com un atsevišķu tūristu mītnu mājas lapās (www.razna.lv, www.atputapieraznas.lv, www.raznaslicis.lv, www.osmany.lv).

RNP tūrisma informācijas mājas lapas trūkums ir viens no būtiskākajiem neizmantotajiem tirgvedības instrumentiem. Laikā, kad lielākā daļa ceļotāju informāciju meklē tieši internetā, vienotas, kvalitatīvas, mūsdienīgas un aktuālas RNP tūrisma mājas lapas izveide varētu būt viens no nozīmīgākajiem RNP atpazīstamības uzlabošanas instrumentiem.

Drukātie informācijas materiāli

Viens no precīzākajiem kritērijiem tūrisma galamērķa vienotas tirgvedības identificēšanai ir drukātie materiāli. Par Rēzeknes, Ludzas un Dagdas novadu (agrāk - Rēzeknes, Ludzas un Krāslavas rajonu) tūrisma piedāvājumu ik gadu tiek izdoti dažādi tūrisma informācijas materiāli - tūrisma kartes, bukleti un brošūras. Līdz administratīvi teritoriālajai reformai, lielāko daļu no tiem izdeva rajonu TIC. Pēc reformas šo darbu turpina reformas laikā izveidoto novadu TIC. TIC izdotajos tūrisma informācijas materiālos publicēta rajona/novada tūrisma karte, sniegta informācija par apskates objektiem, naktsmītnēm, ēdināšanas iespējām u.c. pakalpojumiem. Materiāli izdoti latviešu, angļu un krievu valodās.

Latgales reģiona tūrisma informatīvos materiālus ik gadu izdod TAVA. Plašs tematisku bukletu un brošūru klāsts sagatavots dažādu projektu ietvaros (velo maršruti, kulinārais mantojums, amatnieku darbnīcas u.tml.) Informatīvus bukletus

¹ Google.lv. meklēšanas sistēma. Resurss aprakstīts 2008. gada 10.septembrī un 2009. gada 6.novembrī.

² ES LIFE-Daba programmas finansēts projekts LIFE/O4/NAT/LV/000199 “Sugu un biotopu aizsardzība dabas parkā “Rāzna””. Daugavpils Universitāte, 2004./2009.gads <http://razna.dau.lv/>

³ Google.lv. meklēšanas sistēma. Resurss aprakstīts 2010. gada 1.jūnijā.

un reklāmas lapināšanas izdevumi arī vairāki RNP uzņēmēji (atpūtas komplekss "Rāznas Gulbis", kempings "Selēna", apskates saimniecība "Rudo kumeļu pauguri" u.c.).

Diemžēl, nevienā no minētajiem tūrisma informācijas materiāliem nav akcentēts RNP tūrisma piedāvājums. Kaut dažādi Latvijas tūrisma tirgus pētījumi rāda, ka ceļotāji ceļošanas laikā pievērš maz uzmanības administratīvajām robežām, TIC, TAVA un dažādu projektu izdotajos materiālos tūrisma piedāvājumi visbiežāk grupēti pēc administratīvās piederības pagastam vai novadam.

Vienīgā institūcija, kura izdod tieši ar RNP saistītus informācijas materiālus ir DAP RNP administrācija. Būtiska loma RNP tūrisma galamērķa atpazīstamības veicināšanā ir pēc DAP RNP administrācijas pasūtījuma karšu izdevniecības "Jāņa sēta" izdotajai RNP kartei mērogā 1:100 000. Karti papildina DAP RNP administrācijas izdotie bukleti, kuros sniegta informācija par RNP dabas un kultūras vērtībām, taču arī tajos pilnvērtīga tūrisma informācija par RNP netiek atspoguļota.

Diemžēl šobrīd RNP teritorijā vai tā apkārtnē nedarbojas institūcija, kura sekmīgi realizētu RNP kā vienota tūrisma galamērķa reklāmas aktivitātes. Rezultātā galamērķa atpazīstamības veicināšanas iespējas ir ierobežotas. Lai to atrisinātu nepieciešams izveidot RNP TIC, kurš veiktu RNP popularizēšanu. Turpmāk nav pieļaujama tūrisma veicināšanai domāta Dagdas vai Rēzeknes novada kartes un informācijas izdošana, ja RNP tajā pat nav pieminēts. Esošajā TIC struktūrā jārod iespēja vienotas informācijas plūsmas nodrošināšanai. Tādējādi tiktu strādāts uz tirgvedībā atpazīstama galamērķa veicināšanu, nevis kādas vienas konkrētas administratīvās teritorijas veicināšanu.

3.5. Tūrisma nozares stipro, vājo pušu un iespēju, draudu analīze

Nacionālā parka statuss un pārvalde

Stiprās puses	Vājas puses
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nacionālā parka statuss un vārda zīmola spēks, kas akcentē dabas un kultūras vērtības un norāda uz esošu/potenciālu tūrisma galamērķi. ▪ Apzināta teritorijas vērtība, uzsākta teritorijas izpēte, sekmēta teritorijas aizsardzība un plānota teritorijas attīstība – izstrādāti pašvaldību attīstības plāni, RNP dabas aizsardzības plāns, RNP individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, RNP ainavu ekoloģiskais plāns, RNP tūrisma attīstības plāns. ▪ Tūrisms ir izvirzīts par vienu no DAP RNP adm., pašvaldību un Latgales plānošanas reģiona attīstības prioritātēm. ▪ DAP RNP adm., pašvaldību un plānošanas reģiona darbinieki ir ieinteresēti tūrisma attīstībā un darbojas dažādu tūrisma attīstības projektu realizēšanā. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nacionālā parka statuss nosaka atsevišķu uzņēmējdarbības veidu ierobežojumus. ▪ Lielākā daļa RNP zemju pieder privātajiem zemju īpašniekiem, kas apgrūtina parka pārvaldi, tūrisma maršrutu izstrādi, to organizēšanu un tūrisma infrastruktūras ierīkošanas projektu realizāciju. ▪ Daļa no zemju īpašniekiem nedzīvo uz vietas (nav ar ko saskaņot tūrisma maršrūtus, nav kas apsaimnieko konkrētos īpašumus u.tml.). ▪ Daudzi uzņēmēji un vietējie iedzīvotāji savu dzīves un darbošanās vietu neasociē ar RNP un nacionālā parka statusu neuztver kā priekšrocību. ▪ RNP teritorijā nedarbojas stipra tūrisma NVO, kas realizētu kopīgas mārketinga aktivitātes, uzlabotu tūrisma attīstībā iesaistīto sadarbību, plānotu un realizētu kopīgus tūrisma attīstības projektus.
Iespējas	Draudi
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nacionālā parka statuss palielina pieejamo finansu avotu apjomu dažādu projektu realizācijai (piem., ERAF finansējums infrastruktūras attīstībai <i>Natura 2000</i> teritorijās, <i>LIFE-Daba</i> programmas finansējums u.tml.). ▪ Nacionālā parka statuss un tā sniegtā publicitāte ļauj RNP un tā tuvumā esošajiem uzņēmumiem izmantot papildus mārketinga līdzekļus klientu piesaistei. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Neprognozējama situācija politikas, ekonomikas un sociālās jomās, kā rezultātā var samazināties tūrisma attīstībai pieejamais finansējums un apmeklētāju plūsmas. ▪ DAP RNP administrācijas finansējuma un kapacitātes trūkums, var kavēt tās iespējas realizēt iecerētās tūrisma attīstības aktivitātes. ▪ DAP RNP adm. tieša atkarība no DAP centrālās struktūrvienības, kas ne vienmēr pārziņa situāciju uz vietas un spēj pieņemt labākos lēmumus konkrētu jautājumu risināšanā. ▪ Ierobežojumu nevis stipro pušu un vērtību izmantošanas iespēju uzsveršana var sekmēt sabiedrības un vietējo uzņēmēju negatīvas attieksmes veidošanos pret RNP kā teritoriju, kurai nepieciešams aizsardzības statuss.

Atrašanās vieta un pieejamība

Stiprās puses	Vājas puses
<ul style="list-style-type: none"> ▪ RNP novietojums starp lielākajām Latgales pilsētām, valsts galvenajiem autoceļiem un starptautiskām dzelzceļa līnijām nosaka labu teritorijas pieejamību un palielina potenciālo apmeklētāju skaitu. ▪ RNP nešķērso valsts galvenie autoceļi ar augstu tranzīta plūsmu, kas ietekmētu vidi un veidotu traucējumu gan RNP dzīvojošām sugām, gan vietējiem iedzīvotājiem un ceļotājiem. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Slikta reģiona sasniedzamība un vairāku to objektu pieejamība - slikta ceļu kvalitāte (īpaši pavasara, rudens sezonā), nepietiekams sabiedriskā transporta nodrošinājums, nepietiekama informācija par esošajiem sabiedriskā transporta maršrutiem un autobusu kursēšanas laikiem. ▪ RNP atrodas trijās pašvaldībās, kas kavē RNP kā vienota tūrisma galamērķa attīstību.

<ul style="list-style-type: none"> Attālums līdz lielākajiem tūrisma tirgiem un transporta mezgliem (starptautiskām lidostām, dzelzceļa stacijām, ostām un autoostām) nosaka nepieciešamību teritorijā pavadīt ilgāku laiku (atrodas pietiekami tālu, lai teritorijas apskates laikā tās tuvumā būtu nepieciešams nakšņot). 	<ul style="list-style-type: none"> Attālums līdz nozīmīgākajiem tūrisma tirgiem un svarīgākajiem transporta mezgliem (lidostām, dzelzceļa stacijām, ostām un autoostām) samazina kopējo tūristu plūsmas apjomu.
Iespējas	Draudi
<ul style="list-style-type: none"> RNP novietojums pierobežā rada iespēju īstenot pārrobežu sadarbības projektus un piesaistīt tūristus no Lietuvas, Krievijas un Baltkrievijas. RNP novietojums netālu no nozīmīgiem tūrisma galamērķiem (Aglonas), ļauj piesaistīt šo galamērķu apmeklētājus; Veicinot RNP popularitāti Latgales pilsētās, RNP apceļošanai iespējams piesaistīt gan šo pilsētu iedzīvotājus, gan to viesus. RNP novietojums netālu no starptautiskām dzelzceļa līnijām rada iespēju izmantot salīdzinoši ērtu, lētu un videi draudzīgu teritorijas sasniedzamības veidu. RNP novietojums salīdzinoši netālu no reģionālajām augstskolām uzlabo DAP RNP adm., uzņēmēju un augstskolu sadarbības iespējas 	<ul style="list-style-type: none"> Nepietiekams finansējums neļauj RNP ceļus uzturēt atbilstošā kārtībā. Ceļu kvalitāte samazina kopējo tūrisma plūsmas apjomu. Ceļotāji RNP vietā izvēlas ērtāk sasniedzamus galamērķus. Vīzu režīma un robežšķērsojošo jautājumu likumdošana ierobežo pārrobežu tūrisma attīstību un kavē Krievijas un Baltkrievijas tūristu ieceļošanas iespējas.

Dabas un kultūras mantojums

Stiprās puses	Vājas puses
<ul style="list-style-type: none"> Glezna, daudzveidīga mozaikveida ainava ar izciliem skatu punktiem un ainaviskiem ceļu posmiem. Liels ainavisku un rekreācijai piemērotu ezeru blīvums. Dabas vides kvalitāte, sugu un biotopu dažādība, dabas objekti ar augstu dabas tūrisma attīstības potenciālu. Latgales kultūrvide un kultūrainava, kas veido unikālu "vietas garu". Nozīmīgas kultūras tūrisma piesaistes ar augstu attīstības potenciālu – podniecības, zirgkopības tradīcijas, vecticībnieku kultūras mantojums u.c. 	<ul style="list-style-type: none"> Minimāls atbalsts ainavas uzturēšanai. Maz instrumentu kultūrvides un kultūrainavas saglabāšanai. Trūkst informācijas un pētījumu par dabas un kultūras tūrisma objektu noslodzi un to vides kapacitāti. Ierobežotie finanšu līdzekļi apgrūtina pašvaldībām piederošos kultūras pieminekļus uzturēt pienācīgā kārtībā. Liela daļa nozīmīgo dabas un kultūras objektu atrodas uz privāto īpašnieku zemes, kas apgrūtina finansējuma piesaistes iespējas dažādu objektu labiekārtošanas projektu realizēšanai.
Iespējas	Draudi
<ul style="list-style-type: none"> Dabas un kultūras resursu daudzveidība paver plašas iespējas dabas, kultūras, aktīvā un izziņas tūrisma attīstībai. Uzsverot tradicionālā dzīvesveida, nemateriālās kultūras un arhitektūras nozīmību, iespējams sekmēt teritorijas unikalitātes un tradīciju saglabāšanu. Ierīkojot jaunas atpūtas vietas un labiekārtojot jaunus apskates objektus, iespējams mazināt esošo tūrisma objektu noslodzi un palielināt teritorijas "atvērtību". 	<ul style="list-style-type: none"> Informācijas un atbilstoša labiekārtojuma trūkums var veicināt vērtīgo dabas objektu izpostīšanu un vides piesārņojumu. Neattīstīties pakalpojumiem, dabas un kultūras vērtības tiek „patērētas” „bez maksas”, neveicinot teritorijas ekonomisko attīstību. Pieaugot ezeru piesārņojumam un eutrofīkacijai var būtiski samazināties ezeru rekreācijas vērtība un to tūrisma potenciāls. Ekstensīvās lauksaimnieciskās prakses panikuma rezultātā var strauji samazināties zālāju platības un būtiski izmainīties parka ainava.

Cilvēku resursi

Stiprās puses	Vājas puses
<ul style="list-style-type: none"> Viesmīlīgi un patriotiski noskaņoti uzņēmēji un vietējie cilvēki, kas rūpējas par teritoriju un uztur tradicionālo dzīves veidu un kultūras tradīcijas. Multikulturāla vide, latgaliešu identitāte, kas veido RNP kultūrvides pamatu un izceļ citu nacionālo parku starpā. Aktīvi tūrisma uzņēmēji – aktīvi iesaistās produktu attīstībā, finansējuma piesaistē, līdzdarbojas dažādu pasākumu organizēšanā. Labā sadarbība Latgales plānošanas reģiona līmenī - saskaņotas rīcības un attīstības prioritātes. Laba sadarbība ar Lietuvas un Baltkrievijas pierobežas reģioniem. 	<ul style="list-style-type: none"> Maz apdzīvota teritorija, maz tūrisma uzņēmēju. Jauniešu un kvalificēta darbaspēka aizplūšana. Zema vietējā darbaspēka kvalifikācija. Vājas svešvalodu zināšanas. Nepietiekamas zināšanas mārketingā. Zems tūrisma uzņēmēju sadarbības līmenis – maz kopīgu tūrisma produktu, kopīgu pasākumu un vienotu tūrisma attīstību veicinošu darbību. Vāja dažādu organizāciju un iesaistīto pušu sadarbība RNP kā vienota galamērķa veidošanā un popularizēšanā. Neattīstīta sadarbība starp tūrisma produktu veidotājiem un to pārdevējiem (tūrisma aģentūrām).
Iespējas	Draudi
<ul style="list-style-type: none"> Izmantojot pozitīvo uzņēmēju nosakojumu turpmākai sadarbībai, RNP iespējams veidot par vienotu, unikālu un veiksmīgu tūrisma galamērķi ar daudzveidīgu tūrisma piedāvājumu. Labas krievu valodas zināšanas, ļauj piesaistīt tūristus no valstīm, kuru iedzīvotāji pārzina krievu valodu. 	<ul style="list-style-type: none"> Iedzīvotāju skaita samazināšanās, jauniešu un kvalitatīva darbaspēka aizplūšana, var ierobežot tūrisma produktu un pakalpojumu attīstības iespējas, samazināt teritorijas apsaimniekošanas intensitāti un ilgtermiņā izmainīt parka ainavu (pamestas viensētas, neapsaimniekoti lauki, neplautas ceļmalas u.tml.).

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Iesaistot vietējos iedzīvotājus, lauksaimniekus un ražotājus tūrisma piedāvājuma veidošanā, iespējams paaugstināt to dzīves kvalitāti un atbalstu RNP aizsardzībai un tā tūrisma attīstībai. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tūrisma uzņēmējiem nesadarbojoties var veidoties sadrumstalots, grūti pārskatāms un neizteismīgs piedāvājums, neefektīvi tērēti līdzekļi vienādu lietu un vietu atsevišķai popularizēšanai.
--	---

Tūrisma piedāvājums

Stiprās puses	Vājas puses
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nacionāla mēroga tūristu piesaistes objekti ar senām tūrisma tradīcijām un pozitīvu tūrisma tēlu – Rāznas ezers, Ežezers, Lielais Liepukalns, Mākoņkalns. ▪ Nozīmīgas kultūras tūrisma piesaistes ar augstu attīstības potenciālu - Andrupenes lauku sētas muzejs, podniecības, zirgkopības tradīcijas, latgaliešu, krievu vecticībnieku kultūras mantojums u.c. ▪ Tūrisma aktivitāšu formu daudzveidība un augsts to attīstības potenciāls (atpūta pie/uz/zem/virs ūdens, aktīvā atpūta (daba takas, pārgājēju, velo maršruti)), veselības kūres, ciemošanās pie amatniekiem un lauksaimniekiem u.c.) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Maz nacionāla un Eiropas mēroga tūristu piesaistes objektu. Nepietiekams kvalitatīvu tūrisma produktu skaits. ▪ Latgales ainava, kultūrvide un kultūrainava maz tiek izmantota kā tūrisma produkts. ▪ Trūkst kompleksu tūrisma piedāvājumu. ▪ RNP kā tūrisma galamērķis šobrīd nav atpazīstams. Esošais piedāvājums ir sadrumstalots. ▪ RNP nav izteikta "centra", kas kalpotu par RNP apceļošanas sākuma punktu. ▪ Vāji attīstīta ceļu atbalsta infrastruktūra – veikali, kafējnīcas, stāvlaukumi, tualetes u.tml. ▪ Nav pieejami RNP raksturojoši suvenīri.
Iespējas	Draudi
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Atraktīvi, līdz šim neizmantoti vai nepilnīgi izmantoti dabas un kultūras resursi, kas ļauj veidot jaunus RNP dabas un kultūras tūrisma "magnētus". ▪ Klusa un mierīga atmosfēra lauku teritorijās (mazs iedzīvotāju blīvums, zema transporta intensitāte) ļauj attīstīt lauku tūrisma piedāvājumu. ▪ Kontinentālāks un pastāvīgāks klimats nekā lielākajā Latvijas daļā ļauj attīstīt ziemas tūrisma piedāvājumu. ▪ Iestrādes ikgadēju pasākumu organizēšanai. Labi resursi pasākumu un jaunu tradīciju aizsākšanai, t.sk., "ne sezonā". ▪ Izmantot aizvien pieaugošo interesi par lokālajiem produktiem, kultūras mantojuma daudzveidību un reģionālām atšķirībām. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Citu tūrisma galamērķu atraktivitātes, popularitātes un konkurētspējas pieaugums. ▪ Zems apmeklētāju skaits, izteikta apmeklētāju sezonālitate. Pat pastāvot labam piedāvājumam, tie var nemainīt savus paradumus un turpināt ceļot tikai siltajā sezonā. ▪ Nesaudzējot kultūrvides unikalitāti un zaudējot tautas celtniecības tradīcijas, var tikt zaudēta RNP reģiona identitāte. ▪ Autentiski kultūras tūrisma produkti var tikt pārāk komercializēti, zaudējot savu šarmu un ekskluzivitāti.

Tūrisma informācija

Stiprās puses	Vājas puses
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informācija par RNP un tā apskates objektiem ir pieejama dabā - RNP robežzīmes, norādes un informācijas stendi. ▪ DAP RNP administrācija realizē dažādas RNP mārketinga pasākumus – RNP karte, bukleti u.tml. ▪ Regulāra dalība tūrisma izstādēs DAP vai Latgales novada stendā. ▪ RNP tūrisma produkti tiek popularizēti novadu un Latgales reģiona tūrisma mājas lapās un informācijas materiālos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ RNP nav apmeklētāju un informācijas centra, kurš nodarbotos ar RNP apmeklētāju informēšanu, RNP tūrisma iespēju reklamēšanu un kompleksu RNP apceļošanas piedāvājumu sagatavošanu. ▪ Trūkst apkopotas informācijas par RNP apskates iespējām, tajā pieejamajiem tūrisma pakalpojumiem un tūrisma aktualitātēm. ▪ RNP ir nepietiekami atpazīstams Latvijas mērogā. Populārākos tūrisma objektus (Rāznas ezeru, Mākoņkalnu, Lielo Liepukalnu, Ežezaru) ceļotāji nesaista ar RNP. ▪ Trūkst vietējo un vides gidu. Informācija par to piedāvājumu nav plaši pieejama. ▪ Novadu un Latgales reģionu tūrisma informācijas sniedzēji neakcentē, ka to popularizētie RNP objekti atrodas nacionālā parka teritorijā.
Iespējas	Draudi
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Latgales reģiona, pašvaldību un tūrisma uzņēmēju mājas lapas iespējams izmantot kā platformu RNP kā vienota tūrisma galamērķa reklamēšanai. ▪ Sadarbībā ar Vidzemes augstskolas tūristu gidu studiju programmu un mūžizglītības centru VITILU veicināt vietējo iedzīvotāju un uzņēmēju turpmāko izglītošanos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ RNP tēls ir vāji atpazīstams, tam nav fiziskas izpausmes neklātienē.

3.6. Tūrisma piedāvājuma salīdzinošā analīze

Lai arī Latvijā ir četri nacionālie parki un tie visi savstarpēji konkurē Rīgas, Latvijas un ārvalstu tūristu piesaistē, tomēr ļoti būtiski ir katram no nacionālajiem parkiem akcentēt tieši sev īpašo un raksturīgo. Tūrisma kontekstā būtiskākās nacionālo parku savstarpējās atšķirības izvērtētas tabulā Nr.10.

10.tabula. Latvijas nacionālo parku salīdzinājums.

Rāznas nacionālais parks	Ķemeru nacionālais parks	Slīteres nacionālais parks	Gaujas nacionālais parks
Stiprās puses			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Latgales novada kultūra, īpaši akcentējot Latgales podniecību, zirgkopību un nemateriālo kultūras mantojumu. ▪ Latgales augstienes paugurainā ainava ar daudzajiem (zivīm bagātajiem) ezeriem. ▪ Lielākais Latvijas ezers. ▪ Latgaliešu viesmīlība. ▪ Citu kultūru mijiedarbība – īpaši krievu vecdicinieku un poļu muižniecības tradīcijas. ▪ Jauns nacionālais parks – īsā termiņā – papildu aktualitāte apmeklējuma veicināšanai. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Viens no lielākajiem augstajiem purviem Latvijā – Lielais Ķemeru tīrelis, plaši mežu masīvi. ▪ Jūra un smilšaina pludmale Rīgas līča R piekrastē. ▪ Rīgas tuvums, pieejamība (labs ceļu tīkls, dzelzceļš). ▪ Kūrorta – atveseļošanās un dziedniecības tradīcijas Ķemerose. ▪ Vienīgā no teritorijām, kas mērķtiecīgi specializējas ārvalstu putnu vērotāju piesaistīšanā. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lībiešu kultūra (īpaši valoda, tradīcijas). ▪ Kolkas rags, „divu jūru satikšanās” ▪ Senais Baltijas ledus ezera krasts. ▪ Smilšainas vientuļīgas pludmales. ▪ Labākā putnu vērošanas vieta Latvijā pavasarī. ▪ Kurzeme, kuršu mantojums, zvejniecība, kulinārais mantojums. ▪ Vienīgā no teritorijām, kas piedāvā dzīvnieku vērošanas iespējas un pārgājienus DAP ekspertu un reindžeru pavadībā. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gaujas senieleja – Garākā Latvijas upe ar ainaviskām smilšakmeņu klintīm, stāviem pauguriem. Populārākā ūdens tūristu upe Latvijā. ▪ Laba pieejamība. Sigulda un Cēsis, kas aktīvi pozicionējas kā daudzveidīgi tūrisma centri. ▪ Turaidas muzejrezervāts - populārākā tūristu vieta ārpus Vecrīgas. Īpašs akcents - Vidzemes lībiešu kultūra. ▪ Garākais pārgājienu taku tīkls Latvijā. ▪ Senākais nacionālais parks ar stabilām tradīcijām, labu infrastruktūru un daudzveidīgu tūrisma piedāvājumu. ▪ Liela uzņēmējdarbības aktivitāte.
Vājās puses			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lielāks attālums līdz Rīgai (taču nodrošina ilgāku uzturēšanos – vairāk tūristu, mazāk vienas dienas apmeklētāju) un grūtāka pieejamība. ▪ Maz nacionāla mēroga tūristu piesaistes. Par maz daudzveidīgu un kvalitatīvu tūrisma produktu. ▪ Fragmentēts tūrisma piedāvājums, nepietiekoša sadarbība vienota galamērķa attīstībā. ▪ Trūkst izteikta nacionālā parka centra, kas vienlaicīgi kalpotu kā infrastruktūras centrs. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tūrisma produktā nav iesaistīta zemgaļu kultūra un tradīcijas, lai arī nacionālā parka lokalizācija nav viennozīmīga seno zemgaļu apdzīvotības zona. ▪ Maz nacionālā parka mēroga kultūras tūrisma produktu. ▪ Ķemerose nepievilcīgās vizuālās ainas ar pamestu un neizmantotu „padomju laika mantojumu”. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Salīdzinoši neliela un maz apdzīvota teritorija. Maz vietējo cilvēkresursu, kas vēlas iesaistīties tūrisma piedāvājumu veidošanā. ▪ Maz attīstītu pastāvīgu tūrisma tradīciju, pasākumu, produktu. ▪ Proporcioniāli liela rezervāta režīma zona un tradīcijas teritorijas kā rezervāta pārvaldīšanā. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fragmentēts, mazāk koordinēts kā vienots tūrisma galamērķis. Daudzas tūristu piesaistes pat nepiemin, ka atrodas GNP. ▪ Salīdzinoši blīvā apdzīvotība, kas vietām ierobežo dabas vai aktīvā tūrisma produktu iespējas. ▪ Lielas apmeklētāju plūsmas, kas ietekmē vides kapacitāti un vietām traucē cits citu.

Tā kā katrs no parkiem atrodas savā etnogrāfiskajā Latvijas novadā, tiem iespējams vēl vairāk uzsvērt tieši reģionālās atšķirības un kultūras mantojumu. Katrā no nacionālajiem parkiem ir kāds īpašs dabas elements, kas izceļ gan parka ainaviskumu, gan padara to atšķirīgu.

Bez nacionālajiem parkiem ir virkne citu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vai vērtīgu kultūrvēsturisku vietu, taču šajā salīdzinājumā tās nav ietvertas. Īpaši ienākošajā tūrismā tieši statusam „nacionālais parks” ir liela nozīme prioritāšu noteikšanā. Tā kā tradicionāli nacionālie parki koncentrē sevī konkrētam reģionam raksturīgās iezīmes, nereti etnogrāfisko novadu iepazīšanai tiek apmeklētas tieši nacionālo parku teritorijas. Perspektīvā tas nozīmē – ne tikai saglabāt, bet arī veicināt un palielināt reģionam raksturīgo dabas daudzveidību un kultūras tradīcijas.

3.7. Tūrisma nozīme RNP teritorijas sociālekonomiskajā attīstībā

Tūrisma nozares attīstības iespējas ir cieši saistītas ar ekonomisko aktivitāšu dažādošanu, inovatīvu ideju īstenošanu, pakalpojuma kvalitātes līmeņa celšanu, infrastruktūras nodrošināšanu un uzlabošanu, gan no pašvaldību, gan DAP RNP, gan privātā sektora puses. Veiksmīga rezultāta sasniegšanai ir nepieciešama abpusēja sapratne, atbalsts un sadarbība. Lai tūrisma uzņēmēji varētu sekmīgi darboties, tiem ļoti būtiska ir sakārtota infrastruktūra, pieejama tūrisma vide, atbalstoša ekonomiskā un finansiālā politika, birokrātisko šķēršļu mazināšana. Savukārt, pašvaldībai ir svarīga ekonomiskā aktivitāte, sociālā labklājība un drošība. Atbalstot tūrisma uzņēmējus un nodrošinot tiem labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi, pašvaldības iegūš:

- jaunas darba vietas (pieaugot nodarbināto skaitam, palielinās ieņēmumi no iedzīvotāju ienākumu nodokļa iemaksām, samazinās pieprasījums pēc pabalstiem un citiem sociālā atbalsta veidiem, pieaug iedzīvotāju labklājības līmenis un pieprasījums pēc precēm un pakalpojumiem, kas savukārt veicina arī citu nozaru attīstību);
- augstāku novadu iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti (līdz ar apmeklētāju skaita pieaugumu, pieaug pieprasījums pēc citiem pakalpojumiem un produkcijas, kas veicina arī pārējo nozaru attīstību);
- sakārtotu un regulāri apsaimniekotu infrastruktūru (piemēram, peldvietu un aktīvās atpūtas vietu izveide, labiekārtošana un apsaimniekošana);
- augstāku zemes hipotekāro vērtību tūrisma attīstībai nozīmīgās vietās (piemēram, pie ezeriem piegulošajai zemei).

Lai veiktu tūrisma nozares ietekmes izvērtējumu uz vietējo ekonomiku, nepieciešama precīza un daudzpusīga statistiskā informācija. Līdz šim precīza un pilnvērtīga RNP tūrisma nozares statistikas datu apkopošana un analīze nav veikta. Lielākā daļa RNP uzņēmēju precīzus un strukturētus statistikas datus neapkopo. Centrālās statistikas pārvaldes apkopotie statistikas dati tūrisma jomā ir ļoti konsolidēti – pieejami tikai valsts mērogā. Turklāt, lai vidējos statistikas rādītājus par tūristu tēriņiem Latvijā izmantotu analizējot situāciju lauku apvidos, tos nepieciešams koriģēt, tā kā tie aprēķināti iekļaujot datus par tēriņiem Rīgā un citās lielākajās pilsētās, kas būtiski atšķiras no tūristu tēriņiem laukos.

Lai radītu iespēju nākotnē objektīvi novērtēt tūrisma ietekmi uz RNP un RNP novadu ekonomiku, nepieciešams apkopot precīzu un sistemātisku informāciju par RNP apmeklētāju skaitu, to uzturēšanās ilgumu, nakšņošanas un ceļošanas veidu, ceļošanas iemesliem un izdevumiem, tūrisma uzņēmēju, pasākumu rīkotāju izdevumiem un ieņēmumiem u.c. (skat. 1.7. pielikumā). Regulāras tūrisma statistikas veidošana ļautu ne tikai aprēķināt tūrisma ekonomiskos ieguvumus, bet arī mērķtiecīgi plānot turpmākās aktivitātes.

Uzmaksu – ieguvumu analīzes piemēri

Tā kā precīza informācija par uzņēmēju darbības finansiālajiem rādītājiem, kas izlietoti un gūti tieši tūrisma jomā, un precīzi dati par tūristu apgrozījumu un tūristu tēriņiem konkrētajās piesaistēs vai nakšņošanas vietās nav pieejami, kopējo tūristu plūsmas atstāto ietekmi uz vietējo ekonomiku precīzi noteikt nevar, jo ir ļoti daudz mainīgo lielumu, kuri atkarīgi no daudziem faktoriem. Tomēr, lai gūtu priekšstatu par tiešajiem un netiešajiem ieguvumiem, projekta ietvaros sagatavota atsevišķu tūrisma piesaistu izmaksu – ieguvumu analīze.

Dažādu RNP pasākumu un projektu izmaksu – ieguvumu analīzes piemēros ir atšķirīgs izmaksu un/vai ieguldījumu un ieguvumu un/vai ieņēmumu risinājums. Ne visos gadījumos ir skaidri nosakāms tiešs un/vai pastarpināts finansiāls ieguvums. Tā vietā tajos ir lielāka sociāla, izglītojoša vai vidi saglabājoša ietekme.

1. piemērs. Plānotā Lielā Liepukalna infrastruktūras izveide

Izdevumu veidi	Izdevumi, latos
Kopējās investīcijas	
Autostāvvietas iekārtošana	54 800
Takas un ceļa izveide	16 100
Atpūtas vietu labiekārtošana	12 100
Skatu torņa izveide	59 000
Informatīvo stendu un norāžu uzstādīšana	1 200
Uzturēšana izdevumi gadā	
Atkritumu savākšana (atkritumu urnu noma gadā)	~ 500
Tualešu uzturēšana (tualešu noma gadā)	~ 1000
Teritorijas sakopšana, infrastruktūras labošana un atjaunošana	x

Ieguvumi

- Uzbūvējot tūrisma takas, skatu torni un uzstādot izglītojošus stendus, tiktu iegūta nepieciešamā infrastruktūra teritorijas apmeklētāju un vietējo iedzīvotāju izglītošanai un informēšanai.
- Iekārtojot autostāvvietu, tualetes, atkritumu urnas, laipas, kāpnes tiktu samazināta tūrisma negatīvā ietekme uz Lielo Liepukalnu un tā apkārtni.
- Jauna apskates objekta ierīkošana sekmētu apmeklētāju pieplūdumu ne tikai Lielajā Liepukalnā, bet visā RNP teritorijā.
- Pagarināts apmeklētāju uzturēšanās laiks un palielināts pieprasījums pēc pārtikas, ēdināšanas piedāvājuma, nakšņošanas nepieciešamības RNP vai tiešā tā tuvumā.

Neizmantojot iespējas

- Vietējo uzņēmēju sniegtie pakalpojumi Lielā Liepukalna apkārtnē, piem., Dubuļos – suvenīri, vienkāršas kafejnīcas, "lauku labumu" iegādes un degustācijas iespējas, gidu un tūrisma pavadonu pakalpojumu piedāvājums u.tml.

2. piemērs. Divu dienu izbrauciens no Rīgas uz RNP

Braucēji: Ģimene (divi vecāki un divi bērni).

Brauciena mērķis: apskatīt interesantas vietas un atpūsties.

Maršruts: Rīga – Andrupene – Dagda – Ežezers – Lielais Liepukalns – Akminīši - Rāznes ezers - Rudo kumeļu pauguri – Mākoņkalns – Rīga. Kopējais ceļa garums: 623 km ar automašīnu.

Izdevumu veidi	Izdevumi, latos	piezīmes
Kopējie izdevumi	186	Četriem cilvēkiem
Degviela	54	Rīgā, Vļānos
Pārtikas iegāde	12	Rīgā
Kafejnīcas apmeklējums	18	Plaviņās
Kafejnīcas apmeklējums	16	Kafejnīca Dīlers
Pārtikas iegāde	16	Dagdā, Kaunatā
Naktsmājas	40	Viesu namā "Rāznes stāvkrasti"
Ieejas biļetes, aktivitātes	3	Andrupenes lauku sētas muzejs
Vizināšanās zirga pajūgā	15	z/s "Rudo kumeļu pauguri"
Suvenīri (keramikas izstrādājumi)	12	E.Vasilevska podnieka dzīves un darba vieta

Ieguvumi

- No pārdotās degvielas – Rīgas un Vļānu novada uzņēmēji, Rīgas un Vļānu pašvaldība, valsts budžets.
- No nakšņošanas – Rēzeknes novada uzņēmējs, Rēzeknes pašvaldība.
- No ēdināšanas – Plaviņu un Krāslavas novada uzņēmēji, Plaviņu un Rēzeknes pašvaldība.
- No pārtikas iegādes – Rīgas, Dagdas, Rēzeknes novada uzņēmēji, Rīgas, Dagdas un Rēzeknes pašvaldība, valsts budžets.
- No tūrisma piesaistu apmeklējuma – Rēzeknes novada uzņēmēji, Dagdas novada pašvaldība.

Neizmantojot iespējas

- Interesantu un reģionam raksturīgu suvenīru piedāvājums.
- Daudzveidīgāks ēdināšanas piedāvājums, kas veicinātu vairāk izmantot vietējos ēdināšanas pakalpojumus, nevis Rīgas un Dagdas pārtikas veikalu piedāvājumu.
- Lielāks atraktīvu tūrisma piesaistu klāsts veicinātu ceļotājus RNP uzturēt lielāku dienu skaitu. 3

3. piemērs. Ezeru krastu sakopšanas talkas akcija "Vēlos tīru ezeru!" sadarbībā ar skolām un pašvaldībām

Izdevumu veidi	Izdevumi, latos
Kopējie izdevumi	~ 400
gumijas cimdi un atkritumu maisi	100
atkritumu transports	150
picniks ar desinām, tēju un pīrāgiem	150

Ieguvumi

- Izglītoti skolnieki (pastarpināti arī viņu vecāki un radnieki), veicināta to atbildības sajūta par dabas vērtību saglabāšanas un teritorijas sakopšanas nepieciešamību;
- Audzināti jauni un apzinīgi cilvēki, kuriem ir svarīgas ētiskas un estētiskas vērtības;
- Sakopti ezeru krasti, uzlabotas ainavu vērošanas iespējas;
- Stiprināta vietējo skolu skolēnu, skolotāju, pašvaldību un DAP RNP administrācijas darbinieku sadarbība.

4. piemērs. Pajūgu vadīšanas sacensību organizēšana

Izdevumu veidi	Izdevumi, latos
Izdevumi kopā:	~ 2000
Balvu fonds, dalībnieku izmitināšana, zirgu transportēšana u.c.	x

Ieguvumi

- Popularizētas Latgales zirgkopības tradīcijas, uzlabota RNP publicitāte.
- Amatnieku tirdziņu, folkloras kopu un etnogrāfisko ansambļu priekšnesumu laikā popularizēts Latgales nemateriālais kultūras mantojums.
- Lauksaimnieku saražotās produkcijas, amatnieku izgatavoto mākslas darbu pārdošana pasākuma ietvaros organizētā tirdziņa laikā.
- Piesaistīti apmeklētāji (tūrisma mītni, ēdināšanas uzņēmumu un pārtikas veikalu klienti).

Neizmantojot iespējas

- Uzlabojot pasākuma publicitāti, iespējams piesaistīt lielāku apmeklētāju skaitu.

- Citiem RNP uzņēmējiem sniedzot atbalstu pasākuma rīkošanā, izmantot pasākuma sniegtās reklāmas iespējas, pasākumu apmeklētāju piesaisti saviem tūrisma uzņēmumiem u.tml.

Tūristu izdevumu novērtējums

Lai gūtu priekšstatu par ceļotāju tēriņiem RNP teritorijā, tika aptaujāti 23 individuālie ceļotāji, kas braucienā pavadīja no 1 līdz 7 dienām ar mērķi atpūsties, apskatīt Latgali, tās dabu un kultūras pieminekļus un 33 dalībnieku liela tūristu grupa, kas RNP teritorijā pavadīja 2 dienas. 23 individuāli ceļojošie kopā RNP uzturējās 50 dienas un 28 nakts¹ (tabula Nr.11.).

Tabula Nr.11. Rāznas nacionālā parka apmeklētāju izdevumi 2009.gadā (n=55)

	Individuāli ceļojošais tūrists, Ls			Grupas tūrists, Ls			Individuālie un grupas tūristi kopā, Ls		
	Vidēji dienā	Vidēji visā braucienā	Aptaujāto grupa kopā	Vidēji dienā	Vidēji visā braucienā	Aptaujāto grupa kopā	Vidēji dienā	Vidēji visā braucienā	Aptaujāto grupa kopā
Ēdināšana	9,8	21,3	491,0	6,5	13,0	429,0	7,8	17,2	920
Billetes	1,3	2,8	63,6	2,5	5,0	165,0	2,0	3,9	229
Nakšņošana	0,6	1,2	28,5	12,0	12,0	396,0	6,5	6,6	429
Suvenīri	1,1	2,5	56,5	1,0	2,0	66,0	1,1	2,2	123
Kopā	12,8	27,8	639,6	22,0	32,0	1056,0	17,5	29,9	1696

Secinājumi

- Neskatoties uz RNP pavadīto dienu skaitu, grupā ceļojošie brauciena laikā vidēji iztērēja 32 latus, individuālie ceļotāji – 28 latus.
- Grupā ceļojošie brauciena laikā ēšanai iztērēja vidēji 7 latus dienā. Individuāli ceļojošie – gandrīz 10 latus. Tomēr katrs ceturtais individuālais ceļotājs ēšanai naudu netērēja.
- Katrs grupā ceļojošais brauciena laikā naksmājām iztērēja 12 latus. No 23 aptaujātajiem individuālajiem ceļotājiem katrs ceturtais RNP teritorijā bija ieradies uz vienu dienu un nakšņošanas pakalpojumus neizmantoja. Par naksmājām maksāja tikai katrs ceturtais ceļotājs, maksājot vidēji 6 latus par naksti. Pārējie viesojās pie radiem un draugiem vai nakšņoja līdzaņemtās teltīs vai kempu mājiņās.
- Katrs grupas tūrists iegādājās suvenīru 2 latu vērtībā, turklāt, to darīja visa grupa. No 23 individuāli ceļojošiem suvenīrus iegādājās tikai katrs ceturtais ceļotājs, suvenīru iegādei atvēlot vidēji 9 latus.

Neizmantojotās iespējas

- Lielākā tūristu daļa RNP teritorijā neveica nekādus pirkumus, tā kā RNP teritorijā pieejams ierobežots citu preču vai pakalpojumu klāsts.
- Suvenīrus iegādājās tikai daļa tūristu, tā kā suvenīru iegādes iespējas RNP ir ierobežotas.

Ekonomiskās ietekmes aprēķini

Pēc iepriekš veiktā novērtējuma, RNP teritoriju 2008. gadā apmeklēja vairāk nekā 60 000 cilvēku, no kuriem 24 712 nakšņoja kādā no viesu namiem. Ņemot vērā apkopoto informāciju par naksmāju cenām un ceļotāju interviju laikā sniegto informāciju par ceļojuma tēriņiem, vidējā cena par nakšņošanu vienam cilvēkam ir 5,6 lati, kas indikatīvi 2008. gadā nodrošināja vietējiem uzņēmējiem ienākumus 138 387 latu apjomā par nakšņošanas pakalpojumu sniegšanu. Diemžēl pilnīgas statistiskās informācijas (par uzņēmējdarbības formu, nodarbināto skaitu, pakalpojumu izmaksu struktūru u.c.) trūkuma dēļ nav iespējams noteikt šo izdevumu precīzu ietekmi uz valsts un pašvaldību budžetiem, iedzīvotāju un uzņēmumu ieņēmumiem (kāda summa tiek novirzīta nodokļiem, kāda – norēķiniem par precēm un pakalpojumiem un kāda veido atalgojumu un peļņu vai zaudējumus).

Spriežot pēc plāna izstrādes ietvaros veiktajām ceļotāju intervijām, ceļojuma laikā ēšanai vidēji tiek tērēti 8 lati dienā (tabula Nr.11.). Ja šie astoņi lati tiktu tērēti RNP ēdināšanas uzņēmumos, kopējie ēdināšanas pakalpojumu ieņēmumi tikai no ceļotājiem, kuri nakšņo kādā no RNP tūrisma mītnēm, varētu būt 197 696 lati gadā. Tomēr, zinot RNP ēdināšanas pakalpojumu pieejamību, skaidrs, ka lielākā daļa šīs summas tiek tērēta RNP apkārtnes pārtikas veikalos un Rēzeknes u.c. pilsētu ēdināšanas uzņēmumos.

Zināms finansiāls atbalsts vietējiem amatniekiem varētu būt suvenīru un dažādu vietējo ražojumu pārdošana, kas varētu veicināt ekonomisko aktivitāti un sniegt papildus ienākumus. Piemēram, ja katrs Andrupenes muzeja apmeklētājs iegādātos latu vērtu suvenīru, tad kopējie ieņēmumi no suvenīru pārdošanas būtu 3 000 lati gadā.

Kā tālāk sadalās šie ieņēmumi ir atkarīgs no konkrētās uzņēmuma finansiālās un ekonomiskās darbības – kādā daļā tiek novirzīta izdevumu segšanai, kādā daļā tiek nomaksāta nodokļos un citos maksājumos, kādā daļā atliek peļņai/zaudējumiem. Kopumā papildus ieņēmumi nodrošinātu lielākas dabas algas, lielākus nodokļu maksājumus, citu preču un pakalpojumu apgrozījuma pieaugumu, kas, savukārt, saistās ar citu uzņēmēju atbalstu. Tā rezultātā tiktu veicināta ekonomiskā aktivitāte pašvaldībā un paaugstināts iesaistīto iedzīvotāju labklājības līmenis.

Pēc TIC un DAP RNP apkopotajām ziņām, 2008. un 2009. gadā RNP tūrisma pakalpojumu sniegšanā bija iesaistīti 106 darbinieki. Pieņemot, ka darbiniekiem tika maksāta vismaz minimālā mēnešalga – 180 lati, tad kopumā aptuveni rēķinot valsts budžetā tika ieskaitīti 6 314 lati sociālais nodoklis (33,09% 2009. gadā) un 2 936 lati iedzīvotāju ienākumu nodoklis (2009.gadā – 23%), no kuriem 83% jeb 2 437 lati ieskaitīti pašvaldību budžetā un 499 lati - valsts budžetā.

Lai turpmāk veiktu pamatotākus analītiskus situācijas izvērtējumus par tūrisma saistītu pakalpojumu sniegšanu un to ekonomisko ietekmi, jāveic pilnīgāka statistiskās informācijas apkopošana gan uzņēmējiem, gan individuālajiem darbu veicējiem.

¹ M.Upīte, B.Auziņa, A.Klepers, 2009

IV RNP Tūrisma attīstības stratēģija

4.1. Tūrisma attīstības vīzija, attīstības virzieni un nosacījumi

Ieviešot RNP tūrisma attīstības stratēģiju, turpmāko desmit gadu laikā RNP kļūs par Baltijas mēroga dabas, kultūras, izziņas un aktīvā tūrisma galamērķi ar kvalitatīvu un apsaimniekotu vides, tūrisma un sociālo infrastruktūru, pievilcīgām, Latgali un Rāznes nacionālo parku reprezentējošām tūristu piesaistēm, daudzveidīgu un kvalitatīvu tūrisma produktu piedāvājumu, veiksmīgiem tūrisma uzņēmējiem un ar dzīvi apmierinātiem, par teritoriju lepniem vietējiem iedzīvotājiem, kuri iesaistās tūrisma piedāvājuma veidošanā un gūst no tā ekonomisku labumu. Tūrisma nozare ne tikai palīdzēs saglabāt RNP dabas un kultūras vērtības, bet sekmēs to pieaugumu ilgtermiņā. RNP apmeklēs izglītoti un “zaļi” domājoši tūristi, kuri respektēs RNP dabas vērtības un tradicionālo Latgales kultūrvīdi.

Veiksmīgas tūrisma attīstības nodrošināšanai, ieviešot stratēģiju un tās aktivitāšu kopumu nepieciešams ievērot vairākus nosacījumus.

RNP tūrisma attīstība mērķtiecīgi jābalsta uz dabas un kultūras resursiem ar vislielāko potenciālu piesaistīt potenciālo teritorijas apmeklētāju uzmanību:

- Rāznes ezers un Ežezers;
- Mākoņkalns un Lielais Liepukalns;
- Latgales ainava;
- Andrupenes lauku sētas muzejs;
- Latgales podniecības, zirgkopības un kulinārās tradīcijas;
- Latgaliešu un dažādu Latgalē dzīvojošo tautu kultūras mantojums;
- Pārdomāti pasākumi, kas ietver Latgales dabas un kultūras vērtību popularizēšanu.

RNP tūrisma attīstība mērķtiecīgi jābalsta uz sekojošu mērķu sasniegšanu:

- RNP dabas, kultūras un ainavisko vērtību saglabāšanu un palielināšanu;
- Latgales novadu un RNP reprezentējošu, kvalitatīvu, konkurētspējīgu un tūrisma nozares attīstības tendencēm atbilstošu tūrisma produktu veidošanu;
- Kvalitatīvas un aktuālas tūrisma informācijas nodrošināšanu;
- Mērķtiecīgu RNP kā tūrisma galamērķa virzīšanu Latvijas un Baltijas tūrisma tirgū;
- Mērķtiecīgu tūrisma attīstībā iesaistīto un ieinteresēto pušu sadarbību;
- Tūrisma uzņēmēju konkurētspējas paaugstināšanu;
- Tūrisma atbalstošās infrastruktūras pilnveidošanu;
- Regulāru tūrismā iesaistīto resursu uzraudzību un apsaimniekošanu.

Visas minētās aktivitātes ir savstarpēji saistītas un atkarīgas viena no otras, tādēļ aktivitātes ir jāievieš kompleksi, neizlaižot nevienu šīs ķēdes posmu.

Plānojot RNP tūrisma attīstību un realizējot tūrisma attīstības pasākumus un projektus jāpatur prātā galvenie ilgtermiņīgas attīstības principi, kuriem jābūt līdzsvarā:

- vides aizsardzība, dabas daudzveidības saglabāšana un to vērtību paaugstināšana;
- kultūras mantojuma saglabāšana un popularizēšana;
- vietējo iedzīvotāju sociālās un ekonomiskās labklājības celšana;
- dabas aizsardzības un vietējās uzņēmējdarbības interešu sabalansēšana;
- pārdomāta ilgtermiņa tūrisma attīstības plānošana.

4.2. Tūrisma attīstības mērķi

DABAS, KULTŪRAS UN AINAVISKO VĒRTĪBU SAGLABĀŠANA UN PALIELINĀŠANA

ilgtermiņa mērķis:

1. Nodrošināta ilgspējīga RNP tūrisma attīstība, sekmējot RNP dabas, kultūras un ainavisko vērtību pieaugumu ilgtermiņā.

Īstermiņa mērķi:

- 1.1. Ieviests RNP dabas aizsardzības un ainavu ekoloģiskais plāns.
- 1.2. Nodrošināta RNP ezeru un to zivju resursu apsaimniekošana.
- 1.3. Sekmēta RNP kultūras mantojuma un identitātes saglabāšana.
- 1.4. Pilnveidota RNP iedzīvotāju, tūrisma uzņēmēju un ceļotāju vides izglītība.
- 1.5. Pilnveidota RNP tūrisma infrastruktūra, mazinot negatīvo tūrisma ietekmi uz RNP dabas un kultūras vērtībām.

TŪRISMA ATTĪSTĪBĀ IEISAISTĪTO UN IEINTERESĒTO PUŠU SADARBĪBAS UZLABOŠANA

ilgtermiņa mērķis:

2. Mērķtiecīga sadarbība starp tūrisma sektorā iesaistītajām pusēm nodrošina tūrisma uzņēmējdarbības attīstību.

Īstermiņa mērķi:

- 2.1. Uzlabota uzņēmēju, lauksaimnieku un amatnieku sadarbība RNP tūrisma piedāvājumu veidošanā.
- 2.2. Nodrošināta tūrisma uzņēmēju, pašvaldību, NVO un DAP RNP administrācijas sadarbība RNP kā vienota tūrisma galamērķa attīstībā.

RNP REPREZENTĒJOŠU, KONKURĒTSPĒJĪGU UN KVALITATĪVU TŪRISMA PRODUKTU VEIDOŠANA

ilgtermiņa mērķis:

3. RNP pieejams daudzveidīgs un kvalitatīvs RNP un Latgales reģionu reprezentējošs tūrisma piedāvājums.

Īstermiņa mērķi:

- 3.1. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas plašas dzīvnieku vērošanas un dabas procesa izziņas iespējas.
- 3.2. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas plašas izziņošu pastaigu, daudzveidīgu pārgājienu, nūjošanas un slēpošanas iespējas.
- 3.3. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas plašas ūdens tūrisma iespējas.
- 3.4. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas plašas velo tūrisma iespējas.
- 3.5. RNP ezeru krastos pieejamas drošas peldvietas un daudzveidīgas atpūtas iespējas.
- 3.6. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas plašas ainavu vērošanas iespējas.
- 3.7. Apskatīti piemērotie RNP un tuvākās apkārtnes dabas objekti un kultūras pieminekļi ir pieejami apmeklētājiem.
- 3.8. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejami tūrisma produkti, kuros iekļauti amatu demonstrēšanas un apmācības elementi.
- 3.9. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejami tūrisma piedāvājumi, kuros iekļauti Latgales zirgkopības tradīciju elementi.
- 3.10. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejami tūrisma produkti, kuros iekļauti ezeru zvejniecības tradīciju elementi.
- 3.11. RNP un tā tuvākajā apkārtnē nodrošināta pastāvīga Latgales kulinārā mantojuma ēdienu pieejamība.
- 3.12. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas kvalitatīvas dziedniecības un rehabilitācijas iespējas.
- 3.13. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejami inovatīvi un RNP raksturojoši tūrisma produkti.

TŪRISMA ATBALSTOŠĀS INFRASTRUKTŪRAS PILNVEIDOŠANA

ilgtermiņa mērķis:

4. Pilnveidota tūrisma atbalstošā infrastruktūra.

Īstermiņa mērķi:

- 4.1. Uzlabota RNP tūrisma objektu pieejamība.
- 4.2. Pilnveidota atkritumu apsaimniekošanas sistēma.
- 4.3. Uzlabota interneta pieejamība.

KVALITATĪVAS UN AKTUALAS TŪRISMA INFORMĀCIJAS NODROŠINĀŠANA

ilgtermiņa mērķis:

5. RNP un tā tūristu piesaistes vietās pieejama daudzpusīga, aktuāla un kvalitatīva tūrisma informācija.

Īstermiņa mērķi:

- 5.1. RNP teritorijā nodrošināta ērta tūrisma informācijas pieejamība, izveidojot jaunas tūrisma informācijas sniegšanas vietas un nodrošinot to darbību.
- 5.2. Uzlabota vietējo gidu un tūrisma pavadonju sniegto pakalpojumu pieejamība.
- 5.3. Tūristu piesaistes vietās nodrošināta aktuālas tūrisma informācijas pieejamība, uzstādot trūkstošos tūrisma informācijas standus un norādes.

MĒRĶTIECĪGA RNP KĀ TŪRISMA GALAMĒRĶA VIRZĪŠANA LATVIJAS UN BALTIJAS TŪRISMA TIRGŪ

ilgtermiņa mērķis:

6. RNP kā tūrisma galamērķis mērķtiecīgi tiek virzīts Latvijas un Baltijas tūrisma tirgū.

Īstermiņa mērķi:

- 6.1. Uzlabota RNP atpazīstamība.
- 6.2. Veikta RNP kā vienota tūrisma galamērķa popularizēšana.
- 6.3. Uzlabota sadarbība, RNP atpazīstamības veicināšanai.

TŪRISMA UZŅĒMĒJU KONKURĒTSPĒJAS UN KVALIFIKĀCIJAS PILNVEIDOŠANA

ilgtermiņa mērķis:

7. RNP tūrisma pakalpojumu sniedzēji ir konkurētspējīgi ar citu Latvijas reģionu piedāvājumu

Īstermiņa mērķi:

- 7.1. Paaugstināta tūrisma sektorā strādājošo konkurētspēja.
- 7.2. Ieviesta tūrisma pakalpojumu kvalitātes vērtēšanas sistēma.

TŪRISMA NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCĒM ATBILSTOŠU PIEDĀVĀJUMU SAGATAVOŠANA

ilgtermiņa mērķis:

8. Pilnveidota RNP izpēte un nodrošināta tūrisma arhīva veidošana.

Īstermiņa mērķi:

- 8.1. Veikta regulāra RNP tūrisma aktualitāšu apzināšana un tūrisma arhīva veidošana.
- 8.2. Veikta tūrisma attīstības tendenču apzināšana, jaunu, tendencēm atbilstošu piedāvājumu veidošanas iespēju nodrošināšanai.

REGULĀRU TŪRISMĀ IESAISTĪTO RESURSU UZRAUDZĪBA UN APSAIMNIEKOŠANA

ilgtermiņa mērķis:

9. Nodrošināta regulāra tūrisma resursu, tūrisma infrastruktūras un tūrisma ietekmju uzraudzība, savlaicīgu negatīvo tūrisma ietekmju novēršanas iespēju nodrošināšanai.

Īstermiņa mērķi:

- 9.1. Radīta ilgtermiņa tūrisma plūsmas reģistrēšanas un uzskaites sistēma.
- 9.2. Nodrošināta RNP apmeklētāju radīto ietekmju fiksēšana un izpēte.
- 9.3. Nodrošināta tūrisma radīto negatīvo ietekmju un seku novēršana.
- 9.4. Nodrošināta regulāra teritorijas sakopšana un tūrisma infrastruktūras atjaunošana.

4.3. Tūrisma mārketinga vadlīnijas

Tūrisma marketings ir instruments ar, kura palīdzību sasniegt tūrisma plānā izvirzītos mērķus un nodrošināt līdzsvarotu ilgtermiņa attīstību. Pareizi noteiktas mērķauditorijas un prasmīga komunikāciju politika ļauj teritorijai piesaistīt tūristus, kuri spēj novērtēt vietas dabas un kultūras unikālītāti. Šādi tūristi nodrošina uzņēmējiem ienākumus un rada papildus motivāciju sargāt galvenās vērtības, kuru dēļ tie šeit ir ieradušies – ainavu, dabas daudzveidību, Latgalei raksturīgo kultūras mantojumu un tradīcijas.

Tūrisma attīstības tendences

Lai nodrošinātu sekmīgu tūrisma attīstību un ļautu efektīvāk izmantot pieejamos mārketinga līdzekļus, svarīgi apzināt tūrisma attīstības tendences, kas iezīmējas gan Latvijā, gan citos Eiropas galamērķos¹. Tās jāņem vērā plānojot gan atsevišķu tūrisma objektu, gan RNP kā tūrisma galamērķa attīstību.

- Ekonomiskas recesijas laikā priekšroka tiek dota tuvākiem ceļojumiem, kas rada papildu priekšrocības vietējā tūrisma veicināšanai.
- Lietuvā saglabājas stabils ceļotāju skaits uz Latviju ar nelielu samazinājumu 2009. gada 1.ceturksnī².
- Ceļojumi kļūst īsāki, taču biežāki.
- Palielinās vecāka gadagājuma ceļotāju īpatsvars.
- Samazinās grupu ceļojumu ar autobusiem īpatsvars.
- Palielinās individuāli organizēto ceļojumu skaits.
- Paaugstinās pirms ceļojuma pieejamas informācijas apjoms un kvalitāte.
- Samazinās ceļojumu plānošanas laiks. Rezervācijas tiek veiktas tuvu izbraukšanas datumam.
- Pieaugot informācijas tehnoloģiju attīstībai, strauji pieaug informācijas un rezervēšanas sistēmu un dažādu e-pakalpojumu pieejamība. Pakalpojumu rezervēšana ar interneta palīdzību kļūst aizvien vienkāršāka. Internets kļūst par galveno tūrisma informācijas un pakalpojumu pārdošanas kanālu. Aizvien plašāk tiek izmantotas mobilo sakaru un GPS tehnoloģiju sniegtās priekšrocības.
- Pieaug tūrisma produktu individualizācija konkrētajiem klientiem. Palielinās iespēja iesaistīties un līdzdarboties. Palielinās interese par piedzīvojumu brīvdienām.
- Cilvēki meklē īstas, neviltotas vērtības un oriģinalitāti. Papildus produktu racionālajam pielietojumam augsti tiek vērtētas sajūtas, ko tās rada.
- Klimata izmaiņas, piesārņojums, pieaugošais sociālās atbildības līmenis rada pieprasījumu pēc ekoloģiskiem, videi draudzīgiem un ilgtspējīgiem tūrisma piedāvājumiem. Pieaugošā interese par veselīgu un aktīvu dzīves veidu rada pieprasījumu pēc dabiskiem, veselīgiem un ekoloģiski sertificētiem produktiem. Uzņēmēji, kuri veido ilgtspējīgus tūrisma produktus, iegūst jaunu konkurētspējas priekšrocību.
- Pieaug starpnozaru sadarbība tūrisma galamērķu konkurētspējas uzlabošanā. Veidojas alianses, apvienības un sadarbības organizācijas.

Tūrisma mārketinga vadlīnijas

Mērķa tirgu svarīguma noteikšana

Šobrīd RNP apmeklē visdažādākie ceļotāji – lielākā daļa no Rīgas, apkārtējām pilsētām un citām Latvijas vietām, mazāk no Lietuvas, Igaunijas, Krievijas un citām ārvalstīm. Lai skaidri noteiktu darbības prioritātes un ierobežotas kapacitātes un finanšu resursu apstākļos atvieglotu lēmuma pieņemšanu, veicama mērķauditoriju prioritizēšana.

Pamatojoties uz līdzšinējo ceļotāju plūsmu izvērtējumu, tūrisma attīstības tendencēm, stratēģijas mērķiem, tūrisma tirgus tuvumu un potenciālu, tiek noteiktas trīs mērķtirgus grupas:

prioritāri

- Rīga;
- Vidzeme, Kurzeme, Zemgale;
- Latgale;

sekundāri

- Lietuva, Polija (attāluma, pieejamības, kopējās vēstures un ceļošanas aktivitātes dēļ, lai arī līdzšinējā statistika to vairāk raksturo kā „perspektīvu”);

¹ Klepers A. & Vidzemes Augstskolas Tūrisma un Viesmīlības vadības fakultātes studenti, 2009. Ceļotāju aptauja Valmierā (n=292). Latvijas Tūrisma mārketinga stratēģija 2010.-2015.gadam. TAVA, 2010. Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam. RAPLM, 2010.

² Statistics Lithuania, Database of Indicators; stat.gov.lt, 2009

perspektīvi

- Krievija, Igaunija un citi ārvalstu tirgi. Ierobežota finansējuma apstākļos perspektīvo tūrisma tirgu ceļotāju piesaistei izmantojamas pasīvas metodes – angļu un krievu valodā sagatavojot tūrisma informācijas materiālus un nodrošinot to pieejamību interneta vidē, tūrisma informācijas mājas lapās izveidojot informācijas sadaļas angļu un krievu valodā.

Lai identificētu vēlamās mērķauditorijas konkrētajos mērķtirgos, izmantojami sekojoši kritēriji:

- Ceļojuma mērķis – dabas baudīšana un izziņāšana, aktīvā, kultūras mantojuma iepazīšana.
- Ceļotāja vajadzības, motivācija un labumi pēc kā tiekiet – saturīga atpūta dabā, dabas un kultūras izziņāšana, „bēgšana” no ikdienas, pilsētas vai trokšņa, tradicionālās dzīvesziņas apguve.
- Demogrāfiskais rādītājs – mērķauditoriju vecums un dzimums nav noteicošais, tomēr svarīgi to ņemt vērā produktu veidošanā, paredzot atbilstošus piedāvājumus ģimenēm, skolēnu vai pensionāru grupām, jauktu vecumu ceļotājiem. Svarīgi pozicionēt ģimeni kā vērtību. Nav atbalstāmi ģimeniskās vērtības noniecinoši piedāvājumi.
- Psihogrāfiskais raksturojums – apmeklētāji, kurus raksturo augsta vides un kultūras apziņa, spēja novērtēt ainavas un tradīciju vērtības. Baudīšana un nesteidzīgums pretstatā steigai un paviršai apskatei. Pretstats atpūtai - „iedzeršanu pie dabas” vienalga kur. „Lēnā tūrisma” filozofijas piekritēji.
- Cena – pēc pirktspējas apmeklētāji raksturojami kā maksātspējīgi, jo lai atbrauktu no izvēlētajiem mērķtirgiem, jābūt vidējam vai tuvu vidējam ienākumu līmenim. Svarīgi pozicionēt produktus arī pēc dažādām cenu kategorijām – visvairāk tas attiecas uz nakšņošanas iespējām. Cenas ziņā jāspēj nodrošināt kultūras un dabas piedāvājuma pieejamību ikvienam Latvijas iedzīvotājam, veidojot atbilstošus piedāvājumus tūrisma neaktīvajā sezonā.

Jebkuru jaunu tūrisma produktu veidot konkrētai mērķauditorijai. Censties iespējami sīkāk izprast mērķauditorijas intereses, vajadzības, ceļošanas veidu (sabiedriskais transports, auto, velo, tūristu autobuss) un labumus pēc kā tie tiecas. Viens no šādas informācijas avotiem ir katra tūrisma pakalpojuma sniedzēja viesu grāmata. Viesu rakstītajās atsauksmēs atspoguļojas arī pašu rakstītāju vērtības, intereses un stereotipi, ko veiksmīgi iespējams izmantot turpinot produktu attīstību un uzlabojot to reklāmu.

Lai sekmīgāk varētu piesaistīt vēlamās ceļotāju grupas, jāapzinās galvenie lēmuma pieņēmēji un to pamatvajadzības.

- Organizētas tūristu grupas. Galvenie lēmumu pieņēmēji ir ceļojumu konsultanti, kas organizē maršrutus, veicina jaunu programmu izveidi un par saviem līdzekļiem tos reklamē gan internetā, gan uzņēmumu katalogos. Svarīgi īstajā brīdī (septembrī, oktobrī) ceļojumu konsultantus informēt par nākošā gada pasākumiem un tūrisma piedāvājumiem.
- Skolēnu grupas. Lēmuma pieņēmēji – skolotāji un ārpusklasses darba organizētāji. Svarīgs atraktīvu vietējo gidu piedāvājums.
- Ģimenes ar bērniem. Lēmuma pieņēmēji visticamāk - vecāki. Lai vecāki ar ceļojumu būtu apmierināti svarīgi it visā ietvert atraktīvus piedāvājumus gan vecākiem, gan arī bērniem. Ja vecāki ar ceļojumu būs apmierināti, tie iespējams atgriezīsies kā darījumu tūristi vai atgriezīsies šeit atpūtas braucienos ar kolēģiem vai draugiem.
- Draugu kompānijas. Lēmumus visbiežāk pieņem kopā. Svarīgi laicīgi nodrošināt ērti pieejamu un precīzu informāciju par tematiski grupētu un sezonāli aktuālu piedāvājumu.
- Individuālie ceļotāji vai tematiski noskaņoti ziņkārīgie. Tie lielākoties meklē autentiskas un unikālas lietas un vietas. Nereti sajūsmā par lietām un vietām, kas ir “nost no tūrisma takas”.
- Pārējie lietotāji un lēmuma pieņēmēji – atkarībā no aktivitātēm un situācijas.

Konkurētspējas priekšrocības

Rāznas nacionālais parks no tūrisma tirgvedības aktivitāšu viedokļa ir ērta teritorija, jo:

- teritorijai piešķirts nacionālā parka statuss, kas akcentē dabas un kultūras vērtības un norāda uz esošu vai potenciālu tūrisma galamērķi;
- teritorijai piešķirts nacionālas un starptautiskas (*Natura 2000*) nozīmes īpaši aizsargājamas dabas teritorijas statuss, kas sekmē teritorijas dabas, kultūras un ainavisko vērtību saglabāšanu ilgtermiņā;
- ir liela teritoriāla vienība, kura skar vairākas pašvaldības;
- daudz tūrisma attīstībā ieinteresētās puses;
- izmantojama gan vietējam tūrismam, gan tūrisma eksportam;
- ir vēsturiski mantotas tūrisma tradīcijas;
- piemīt pozitīvs tūrisma tēls attiecībā uz Latgales dabu, vietējo iedzīvotāju viesmīlību un kultūras tradīcijām.

RNP konkurētspējas priekšrocības raksturo pats vārds „Nacionālais parks”. Turklāt, RNP ir vienīgais tāda veida vērtību nesējs Latgales novadā, kas izceļ novadam raksturīgākās dabas un kultūras vērtības. Sākotnēji pozicionējumam var tikt izmantots arī statuss „jaunākais nacionālais parks Latvijā”. Ilgtermiņā konkurētspējīgo priekšrocību pamatā noteikti būs vietējie cilvēkresursi – to iniciatīva, uzņēmējdarbības gars, vides izpratne un spēja ieviest jauninājumus pakalpojumu sniegšanā.

Pozicionēšana

Pozicionēšana tiek veidota ar atbilstošu vārdu, teikumu vai citātu, konkrētai mērķauditorijai norādot gan RNP, gan katra tā tūrisma produkta piedāvājumu.

Daži raksturvārdi, ko var izmantot pozicionēšanai dažādos mērķtirgos:

- Rīga – daba un ainava, klusums, tradīcijas, „katram latvietim *Bāba* no Latgales”, makšķerēšana u.c.
- Vidzeme, Kurzeme, Zemgale – vienīgais nacionālais parks Latgalē, viesmīlība, Latgales augstiene, Lielākais Latvijas ezers, Latgales augstākie kalni, Zilo ezeru zeme, Latgales jūra, Mākoņkalns, melnās pirts tradīcijas;
- RNP apkārtnē un Latgale – vērtība, ko novērtē citur pasaulē, mūsu dabas un kultūras bagātības, tradīciju spēka izziņošana;
- Lietuva, Polija – senās kopīgās vēstures tradīcijas;
- citi ārvalstu tirgi – nacionālais parks – Latvijas etnogrāfiskā novada Latgales tradīcijas, daba, savvaļa u.c.

Produktu veidošana un attīstīšana

Plānojot produktu attīstību un jaunu produktu veidošanu, svarīgi saglabāt skaidru fokusu un prioritātes.

- RNP nepieciešama **tūrisma piedāvājuma dažādošana**, veidojot daudzveidīgu un kvalitatīvu dabas un kultūras tūrisma piedāvājumu. Svarīgi palielināt labiekārtoto **apskates objektu, pasākumu, kultūras un dabas izziņas un aktīvās atpūtas piedāvājumu**. Īpaši jāakcentē **autentiski**, RNP dabas un kultūras vērtības izceļoši piedāvājumi, kas sniedz gan atpūtu, gan izziņu. Autentiskuma elementi iekļaujami ikvienā jaunā un jau esošā piedāvājumā. Priekšroka dodama aktivitātēm, kuras mazina apmeklētāju sezonālītāti un palielina teritorijā pavadīto laiku.
- Daudz vairāk RNP nepieciešams attīstīt produktus **ar augstu pievienoto vērtību** un mazu tiešo dabas resursu patēriņu, t.i., produktus, kuru vērtību veido cilvēks ar savām zināšanām un profesionalitāti. Izglītoti vides gidi, tematiski pasākumi, dziedniecības un rehabilitācijas piedāvājums tikai daži piemēri. Produkti ar augstu pievienoto vērtību sniedz ne tikai lielāku finansiālo atdevi, bet arī palielina teritorijā pavadīto laiku un palielina pieprasījumu pēc citiem pakalpojumiem (ēdināšana, naktsmītnes, veikali u.tml.). Īpaši svarīgi individuālus un augstas pievienotas vērtības produktus veidot ekoloģiski jutīgākās teritorijās. No vidi degradējošām aktivitātēm vajadzētu izvairīties visā parka teritorijā.
- Piedāvājuma veidošanā tiek ties izmantot Latvijai, Latgalei vai RNP **inovatīvus piedāvājumus**, izmantojot dabas un kultūras resursus, kas tiek akcentētas kā RNP vērtības – klusums, miers, maz pārveidota daba, “zilo ezeru zeme”, “Latgales jūra”, Latgaliešu un citu Latgalē dzīvojošu tautu tradīcijas u.tml.
- Ikvienam esošam un jaunam tūrisma produktam jātiecas izmantot produktu **personalizēšanas**, tūristu **iesaistīšanas** un **jaunas pieredzes gūšanas iespēju**. Jebkuru piedāvājumu nepieciešams pielāgot konkrētās mērķauditorijas pieredzei, interesēm un vajadzībām. Kur vien iespējams ļaut apmeklētājiem pašiem līdzdarboties, iesaistīties, piedalīties, gūt jaunu, nebijušu pieredzi un pozitīvas emocijas. Tā vietā, lai stāstītu kā dzīvoja Latgalē, rādīt, ļaut piedzīvot un sajūst. Ikvienā esošā un jaunā tūrisma produktā iesaistīt piemiņlietas (suvenīrus), kas kalpo par taustāmu piedzīvojuma pierādījumu.
- Ikvienā esošā un jaunā tūrisma produktā jānodrošina maksimāli iespējamā **kvalitāte**. Tieši piedāvājuma kvalitāte un viesmīlība ir noteicošais kritērijs, lai ceļotāji RNP atgrieztos vēlreiz un parka apmeklējumu rekomendētu arī citiem. Rekomendācijas un ieteikumi ir viens no efektīvākajiem mūsdienu mārketinga komunikāciju elementiem. Kvalitātes uzlabošana ietver arī uzņēmēju un darbinieku apmācības, kas ļauj uzlabot pakalpojumu kvalitāti un gūt lielāku finansiālo atdevi.
- RNP nepieciešams veidot par **Ilgtspējīgu tūrisma galamērķi**, ko raksturo spēja palielināt tūristu tēriņus, nodrošināt tiem neaizmirstamu pieredzi un kvalitatīvus pakalpojumus, vienlaikus saglabājot dabas un kultūras resursus, palielinot pakalpojumu sniedzēju peļņu un uzlabojot vietējo iedzīvotāju dzīves apstākļus (darba vietas, produkcijas noiets, sakārtota infrastruktūra u.tml.). Ilgtspējīgas attīstības principi jāietver ikvienā esošā un jaunā tūrisma piedāvājumā.
- Tūristu mītnēm svarīgi **niansēt esošo piedāvājumu**, kāpināt to kvalitāti un konkurētspēju, uzlabot sadarbību un tikai tad veidot papildus piedāvājumus. Svarīgi paust savu pozicionējumu – uzsvērt atšķirību un unikalitāti citu RNP pakalpojumu sniedzēju vidū.
- Bez dziļās iesaistīšanās tirgū (tradicionālu tūrisma piedāvājumu kvalitātes kāpināšana un niansēšana) RNP nepieciešams pilnveidot esošos un attīstīt jaunus **Nišas produktus** - uz šaurām mērķauditorijām orientētus piedāvājumus. No šī brīža RNP piedāvājumiem nišas produktu grupā iekļaujas latgaļu paleoastronomijas zināšanu iepazīšana Andrupenes pagasta Lītaunīkos, skijorings “Rudo kumelju pauguros”, vizināšanās ar PSRS laika automašīnām u.c.
- RNP produktu piedāvājumā **iesaistīt tuvākās apkārtnes tūrisma uzņēmējus**. Aktīva apkārtējo uzņēmēju iesaistīšana var daļēji atslēgt arī apmeklētāju plūsmas nākotnē, lai neizraisītu draudus vides pārmērīgai noplicināšanai.
- Lai veicinātu efektīvāku tūristu piesaisti, tūrisma uzņēmējiem jāveido savstarpēji **savietoti tūrisma piedāvājumi un tīklveida piedāvājuma struktūra**. Piemēram, laivu nomniekiem sadarbojoties ar tūrisma mītnju saimniekiem, ēdināšanas un transporta pakalpojumu sniedzējiem jāpiedāvā kopīgs Rāznas ezera ūdens

tūrisma maršruts – tādējādi piesaistot tūristus uz ilgāku laiku un gūstot papildus ienākumus vietējai ekonomikai.

Palielinoties galamērķu konkurencei dažādos mērogos, RNP ir jāmeklē jaunas un radošas pieejas ceļotāju piesaistē un piedāvājuma daudzveidošanā, vēl vienotāk jāpārstāv sava pozīcija, jo tieši sadarbībā iespējams panākt lielāku efektivitāti un sasniegt kopīgus mērķus. Esošais administratīvais dalījums neatbilst RNP galamērķim, tāpēc dažādu līmeņu sadarbība kļūs kritiski nozīmīga šāda galamērķa pastāvēšanai ilgākā laika posma.

Cenu politika

Rāznas nacionālais parks neveido vienotu cenu politiku – tā atkarīga no uzņēmēju stratēģijām un izmantojama kā pozicionēšanas instruments dažādu mērķauditoriju piesaistīšanai. Taču svarīgi vienoties par kopīgu cenu politiku vietējām skolām, maznodrošinātajiem, reģiona iedzīvotājiem, lai radītu ciešāku saikni ar vietējo sabiedrību un veicinātu savu kultūras un dabas vērtību audzināšanu. Cenu politikas noteikšanai uzņēmējiem ieteicams saglabāt cenas un kvalitātes samērību kā galveno principu.

Izplatīšanas politika

Plānot vienotu uzņēmēju iekļaušanos kopējā galamērķa tūrisma pakalpojumu rezervēšanas sistēmā, kas būtu veidota vienotā mājas lapā šobrīd vēl ir pārāgri. Tā vietā uzņēmējiem pašiem jāizvērtē dažādu nacionālo vai starptautisko izplatīšanas kanālu iespējas, lai pieņemtu lēmumu veiksmīgākai produkta pārdošanai. Lai pietuvotos vienotas RNP tūrisma piedāvājuma izplatīšanas iespējai un paaugstinātu galamērķa kopējo konkurētspēju, šobrīd stratēģiski svarīgi ir sasaistīt visu RNP uzņēmēju mājas lapas vienotā RNP tūrisma informācijas vietnē.

Komunikāciju politika, zīmolveidība

RNP zīmolveidība jābalsta uz vairākiem principiem.

- **RNP tūrisma informācijas mājas lapai jāklūst par galveno RNP tūrisma piedāvājuma pārdošanas instrumentu.** Mājas lapā jāietver kvalitatīvas fotogrāfijas, interaktīva tūrisma karte, ērti pārskatāma, latviešu, angļu un krievu valodā precīzi segmentēta, saistoša un aktuāla informācija par RNP dabas, kultūras un aktīvās tūrisma aktualitātēm, apskates objektiem un to pieejamību, tūrisma maršrutiem, tūrisma pakalpojumiem (t.sk., gidu un tūristu pavadonu pakalpojumi, tūrisma un aktīvās atpūtas inventāra noma, RNP audzētu un ražotu produktu iegādes iespēja u.tml.). Tā kā rekomendācijas un ieteikumi ir viens no efektīvākiem mūsdienu mārketinga komunikācijas elementiem, būtiski veidot atgriezenisko saiti, sniedzot iespēju apmeklētājiem iesaistīties, diskutēt un komentēt. Labs paraugs ir Mozeles ieleja Vācijā. Tā galamērķa mājas lapā www.moselle.de pieejama visa nepieciešamā informācija ceļojuma plānošanai.
- **Mērķtiecīgi jāizmanto sociālie tīkli** RNP un tā tūrisma piedāvājuma reklamēšanā, tādējādi pastiprinot kvalitatīvas informācijas apriti dažādās tematiskās atbilstošajās interešu grupās globālajā tīmeklī. Īpaši nozīmīgi sociālos tīklus izmantot veicinot RNP tūrisma piedāvājumu ārvalstu mērķtirgos.
- **Drukātiem materiāliem** jāietver precīza kartogrāfiska informācija, kvalitatīvas, raksturīgas un pozicionējumu precīzi attēlojošas fotogrāfijas. Ikvienam izdevumam jābūt uz videi draudzīga papīra – bez hlora balināšanas izmantošanas – vēlams no otrreizēji pārstrādāta vai nebalināta papīra. Ierobežotu finanšu līdzekļu apstākļos tipogrāfiski sagatavotu informācijas materiālu vietā iespējams izmantot kvalitatīvas informācijas materiālu elektroniskās versijas, kuras pieejamas interneta vidē un, kuras nepieciešamības gadījumā iespējams izdrukāt vajadzīgajā skaitā. Īpaši tas attiecas uz informācijas materiāliem svešvalodās, kuru noiets nav tik liels, taču to pieejamība ir svarīga, īpaši vietās, kur nav pieejami gidu pakalpojumi svešvalodās.
- **RNP zīmols jāattīsta izmantojot Rāznas ezera vārdu.** Rāznas ezers atspoguļots RNP nosaukumā un logo. Turpmāk nepieciešams izvērst tā jēdzienisko nozīmi un pielietojumu skaidrojumā ar vizuālo identitāti un logo.
- Mūsdienās viens no veiksmīgākajiem ziņas nodošanas un komunikācijas veidiem ir **netradicionālā mārketinga metodes un sabiedriskās attiecības.** Tās nodrošina nekomerciāla jeb „ziņas rakstura” informācijas plūsmu par notikumiem un aktualitātēm, tādējādi informējot un „ieintriģējot” potenciālos RNP apmeklētājus. Jau šobrīd sabiedriskās attiecības sekmīgi izmanto DAP RNP, regulāri sadarbojoties ar reģionālajiem un vietējiem masu medijiem. Turpmāk tās aktīvāk jāizmanto arī citām RNP tūrisma attīstībā iesaistītajām pusēm;
- **Mērķtiecīgi jāuzlabo iesaistīto pušu sadarbība un jāveido savstarpēji saistītu ķēdes produktu piedāvājums,** lai veicinātu kopējo galamērķa popularitāti, efektīvāku tirgvedībai tērēto līdzekļu atdevi un nedublētu līdzīgus pakalpojumus ar augstiem sākotnējiem ieguldījumiem tiešā ģeogrāfiskā tuvumā. Tas uzlabotu arī RNP tūrisma piedāvājuma konkurētspēju un veicinātu ilgāku apmeklētāju piesaisti galamērķim.
- Lai pilnveidotu RNP konkurētspēju, RNP uzņēmējiem, pašvaldībām, NVO, DAP RNP administrācijai un citām ieinteresētām pusēm **daudz ciešāk jāsadarbības vienotu mārketinga aktivitāšu realizēšanā.** Lai uzlabotu finansējuma piesaistes iespējas, tūrisma attīstībā iesaistītajām pusēm nepieciešams formalizēties NVO statusā. Lai uzlabotu RNP galamērķa popularizēšanas iespējas, RNP nepieciešams izveidot RNP tūrisma informācijas un uzņēmējdarbības atbalsta centru, kas kalpotu arī par RNP apceļošanas sākumpunktu.
- RNP nav iedomājams bez cilvēkiem, kas tajā dzīvo un strādā. Lai veicinātu atbalstu tūrisma attīstībai, tūrisma piedāvājumu veidošanā vietējie un tuvākās apkārtnes iedzīvotāji jāiesaista daudz ciešāk.
- Lai uzlabot RNP atpazīstamību Eiropas mērogā, jāveicina RNP līdzdalība starptautiskos projektos un dažādos ĪADT tīklos.

4.4. Tūrisma attīstības rīcības plāns

RNP tūrisma attīstības mērķu realizēšanai izstrādāts rīcības plāns tuvākajiem 10 gadiem (tabula Nr.12). Rīcības izstrādātas, pamatojoties uz situācijas analīzi un definētajiem tūrisma attīstības mērķiem un uzdevumiem. Rīcību prioritātes vērtētas sekojoši: I – augstāka prioritāte, III – zemāka prioritāte. Pasākumu īstenošanas novērtēšanai izmantojamie indikatori norādīti 5.2. nodaļā.

Tabula Nr.12. RNP tūrisma attīstības rīcības plāns.

Mērķis	Uzdevums	Rīcības	Iespējamie īstenotāji	Prioritāte, izpildes laiks	Iespējamās izmaksas un finansējuma avots
1. Nodrošināta ilgtspējīga RNP tūrisma attīstība, sekmējot RNP dabas, kultūras un ainavisko vērtību pieaugumu ilgtermiņā.					
1.1. Ieviests RNP dabas aizsardzības un ainavu ekoloģiskais plāns.	1.1.1. Nodrošināt RNP dabas aizsardzības plāna ieviešanu.	Realizēt RNP dabas aizsardzības plāna apsaimniekošanas pasākumus.	DAP, pašvaldības, uzņēmēji, zemju īpašnieki un apsaimniekotāji.	I, 2019	skat. RNP Dabas aizsardzības plānu
	1.1.2. Nodrošināt RNP ainavu ekoloģiskā plāna ieviešanu.	Ievērot RNP ainavu ekoloģiskajā plānā norādītās ainavu izmantošanas un apsaimniekošanas vadlīnijas.	DAP, pašvaldības, zemju īpašnieki un apsaimniekotāji.	I, regulāri	
1.2. Nodrošināta RNP ezeru un zivju resursu apsaimniekošana.	1.2.1. Nodrošināt RNP ezeru zivju resursu apsaimniekošanu.	Nodrošināt zivsaimnieciski nozīmīgāko ezeru zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumu un licencētās makšķerēšanas nolikumu izstrādi. Ezeru un zivju resursu apsaimniekošanu deleģēt pašvaldību iestādēm, NVO vai uzņēmējiem.	Pašvaldības.	I, 2020	
		Nodrošināt ezeru apsaimniekošanu un zivju resursu atjaunošanu atbilstoši ezeru zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumiem un licencētās makšķerēšanas nolikumiem.	Ezeru apsaimniekotāji.	I, regulāri	
1.3. Sekmēta RNP kultūras mantojuma un identitātes saglabāšana.	1.3.1. Sekmēt nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu un nodrošināt tā popularizēšanu.	Izmantot latgaļu valodu tūrisma produktu nosaukumos, maršrutos, ēdienkartēs, suvenīros, visa veida informācijas nesējos un tūristu gidu un pavadonu sniegtajos pakalpojumos.	TIC, NVO, gidi, tūristu pavadoni, uzņēmēji u.c.	I, regulāri	Tūrisma piedāvājumu un info. materiālu sagatavošanas izmaksu ietvaros.
		Apkopot teikas, leģendas un nostāstus. Nodrošināt apkopotās informācijas pieejamību un izmantošanu tūrisma maršrutos, produktos, suvenīros un visa veida informācijas nesējos.	Vietējie iedzīvotāji, izglītības iestādes, NVO, TIC, uzņēmēji, gidi un tūrisma pavadoni.	I, regulāri	Tūrisma piedāvājumu sagatavotāju un info. materiālu izdevēju līdzekļi, F14 ¹
		Veicināt Latgalē dzīvojošo tautu tradicionālā kulināra mantojuma saglabāšanu, turpinot recepšu apzināšanu, apkopošanu un popularizēšanu.	Andrupenes lauku sētas muzejs, NVO.	I, regulāri	Muzeja, F14 un NVO piesaistīti līdzekļi
		Atbalstīt pašdarbības kolektīvu, amatnieku, NVO darbību.	Pašvaldības	I, regulāri	Pašvaldību līdzekļi
		Nodrošināt pagastu tautas namu un muzeju darbību.	Pašvaldības	I, regulāri	Pašvaldību līdzekļi

¹ šeit un turpmāk pasākuma realizēšanai pieejamie 1.8.pielikumā minētie finansējuma avoti

Mērķis	Uzdevums	Rīcības	Iespējamie īstenotāji	Prioritāte, izpildes laiks	Iespējamās izmaksas un finansējuma avots		
1.3.2. Pilnveidot RNP teritorijā organizētos pasākumus un tradicionālos svētkus.		Organizēt ikgadējus pasākumus un svētkus, RNP kultūras vērtību akcentēšanai un popularizēšanai.	Pašvaldības, NVO, uzņēmēji sadarbībā ar pašdarbības kolektīviem u.c.	I, katru gadu	Pašvaldību, uzņēmēju, NVO piesaistīti līdzekļi		
		Apkopot pasākumu rīkošanas atbalsta infra. uzlabošanas vajadzības.	Pasākumu rīkotāji	I, 2011	--		
		Sniegt finansiālu un organizatorisku atbalstu svētku organizēšanā un pasākumu organizēšanai nepieciešamās infrastruktūras pilnveidošanā.	Pašvaldības, DAP, tūrisma uzņēmēji, NVO	I, katru gadu	Pašvaldību, DAP, uzņēmēju, F5, NVO piesaistīti līdzekļi		
		Savlaicīgi izstrādāt ikgadējo pasākumu kalendāru un nodrošināt regulāru tā aktualizēšanu.	TIC sadarbībā ar pasākumu rīkotājiem.	I, katra gada beigās	TIC darbības ietvaros		
		Nodrošināt RNP teritorijā organizēto pasākumu kalendāra pieejamību.	TIC sadarbībā ar tūrisma informācijas mājas lapu uzturētājiem.	I, regulāri	TIC darbības un mājas lapu uztur. izmaksu ietvaros		
		Uzlabot RNP teritorijā organizēto pasākumu publicitāti (ziņas un raksti novadu, DAP, potenciālajā RNP mājas lapā u.c.).	Pasākumu rīkotāji sadarbībā ar TIC, DAP RNP, žurnālistiem, NVO.	I			
		Veicināt jaunu festivālu un svētku iedzīvināšanu īpaši pavasara, rudens un ziemas sezonā.	Pašvaldības, tautas un kultūras nami, NVO, uzņēmēji u.c.	I			
		1.3.3. Veidot jaunus muzejus, ekspozīcijas un apskates saimniecības, RNP kultūras mantojuma, tradicionālā dzīves un saimniecības veida liecību saglabāšanai. Pilnveidot esošo muzeju un apskates saimniecības darbību.		Izveidot vecdicībnieku amatniecības brīvdabas muzeju, vecdicībnieku kultūras mantojuma saglabāšanas veicināšanai.	Uzņēmēji sadarbībā ar pašvaldību, NVO un nozares speciālistiem.	II, 2020	Uzņēmēju, F5, F14, NVO piesaistīti līdzekļi
				Izveidot apskates saimniecības, interaktīvas novadpētniecības ekspozīcijas vai nelielu muzeju ("Zvejnieku sēta", "Zirgs lauku sēta", "Siera sēta", "Alus nams" u.tml.), tradicionālā dzīves un saimniecības veida liecību saglabāšanai.	Uzņēmēji, lauksaimnieki, zvejnieki sadarbībā ar pašvaldībām, NVO u.c.	II, 2020	Uzņēmēju, F5, F6, F14, NVO piesaistīti līdzekļi
				Pilnveidot RNP muzeju un apskates saimniecību darbību, papildinot to ekspozīcijas, pilnveidojot apmācību iespējas u.tml.	Muzeju un apskates saimniecību darbinieki.	I, 2020	Muzeju, pašvaldību, F4, F5, F14 līdzekļi
1.3.4. Nodrošināt RNP kultūras pieminekļu saglabāšanu.		Nodrošināt arhitektūras pieminekļu apsaimniekošanu un saglabāšanu.	Ēku īpašnieki un apsaimniekotāji.	I, regulāri	Ēku īpašnieku līdzekļi ¹		
		Izstrādāt Zosnas un Jaundomes muižu attīstības stratēģijas un sekmēt to realizēšanu.	Pašvaldības.	III, 2015	Pašvaldību līdzekļi		
		Nodrošināt Lūznavas, Zosnas, Veczosnas, Bukmuižas, Andzeļu, Žogotu un Jaundomes muižu parku inventarizāciju, sakopšanu un atjaunošanu.	Parku īpašnieki un apsaimniekotāji.	II, 2015	Pašvaldību, zemju īpašnieku, F5 līdzekļi		
1.3.5. Veicināt tautas celtniecības tradīciju saglabāšanu un tās elementu izmantošanu esošo ēku rekonstrukcijā un jaunu ēku būvniecībā.		Sagatavot tradicionālās apbūves vadlīnijas (ēku izvietojums, apdares materiāli, jumtu segumi, dekoratīvie elementi, žogi u.tml.).	Izglītības iestādes, pašvaldības vai NVO sadarbībā ar nozares ekspertiem.	I, 2013	Pašvaldību, F5, NVO piesaistīti līdzekļi		
		Nodrošināt apbūves vadlīniju pieejamību.	Vadlīniju izstrādātāji sadarbībā ar novadu mājas lapu uzturētājiem.	I, 2013	Mājas lapu uzturēšanas izdevumu ietvaros		
		Apbūves vadlīniju elementus iekļaut novadu apbūves noteikumos.	Pašvaldības.	II, 2015	Pašvaldību līdzekļi		
		Apzināt meistarus. Organizēt aroda demonstrēšanu un apguvi.	Muzeji, NVO u.c.	II, 2015	Pašvaldību, NVO piesaistīti līdzekļi.		

¹ Ēkās ierīkojot saieta namus un iedzīvotāju brīvā laika pavadīšanas vietas, ēku rekonstrukcijai pieejami F3 līdzekļi.

Mērķis	Uzdevums	Rīcības	Iespējamie īstenotāji	Prioritāte, izpildes laiks	Iespējamās izmaksas un finansējuma avots
1.4. Pilnveidota RNP iedzīvotāju, tūrisma uzņēmēju un ceļotāju vides izglītība, sekmējot saudzīgu to dabas resursu izmantošanu.	1.4.1. Popularizēt videi draudzīgus saimniekošanas un ceļošanas principus.	Informāciju par dažādiem videi draudzīgus un ilgtspējīgas saimniekošanas principiem, novitātēm, praktiskiem padomiem un piemēriem publicēt vietējos un reģionālajos laikrakstos un pašvaldību mājas lapās.	DAP, pētnieki, NVO sadarbībā ar reģionālo laikrakstu žurnālistiem un mājas lapu uzturētājiem.	I, regulāri	DAP, NVO līdzekļi
		Videi draudzīgas ceļošanas principus (skat. LLTA "Lauku ceļotājs" mājas lapā) norādīt tūrisma informācijas sniedzēju mājas lapās.	Tūrisma informācijas mājas lapu uzturētāji.	I, regulāri	Mājas lapu uzturēšanas izmaksu ietvaros
		Videi draudzīgas ceļošanas principus norādīt tūrisma informācijas stendos un RNP tūrisma informācijas materiālos.	Tūrisma informācijas stendu un informatīvo materiālu sagatavotāji.	I	Info. materiālu sagatavošanas izmaksu ietvaros
		Apzināt un popularizēt "labos" dabas resursu izmantošanas piemērus.	NVO.	I, regulāri	NVO piesaistīti līdzekļi.
	1.4.2. Organizēt izglītojošus pasākumus dabas procesu iepazīšanai un izpratnei.	Organizēt seminārus par dažādiem videi draudzīgas un ilgtspējīgas saimniekošanas jautājumiem.	DAP vai NVO sadarbībā ar pētniekiem, izglītības un dabas aizsardzības iestādēm, dabas un tūrisma NVO.	I, reizi gadā	400 – 500 LVL DAP, pašvaldību, NVO piesaistīti līdzekļi
		Organizēt ikgadējas nacionālo parku, ūdens, putnu dienas, RNP dabas vērtību akcentēšanai un popularizēšanai.	DAP sadarbībā ar NVO, pašvaldībām, uzņēmējiem.	I, katru gadu	DAP, uzņēmēju, NVO līdzekļi
		Uzlabot DAP RNP administrācijas izstrādāto vides izglītības programmu publicitāti un pieejamību.	DAP sadarbībā ar TIC un tūrisma informācijas mājas lapu uzturētājiem.	I, 2011	Mājas lapu uzturēšanas izmaksu ietvaros.
1.5. Pilnveidota RNP tūrisma infrastruktūra, mazinot negatīvo apmeklētāju ietekmi uz RNP dabas un kultūras vērtībām.	1.5.1. Pilnveidot popularizēto, plaši vai publiski izmantoto peldvietu labiekārtojumu.	Pilnveidot peldvietu labiekārtojumu atbilstoši 1.6. pielikumā uzskaitītajām peldvietu labiekārtojuma prasībām.	Peldvietu ierīkotāji vai apsaimniekotāji	I, 2013	Peldvietu apsaimniekotāju, F2, F3, F5, F6 līdzekļi
	1.5.2. Pilnveidot popularizēto, plaši vai publiski izmantoto atpūtas vietu labiekārtojumu.	Pilnveidot atpūtas vietu labiekārtojumu atbilstoši 1.6. pielikumā uzskaitītajām atpūtas vietu labiekārtojuma prasībām.	Atpūtas vietu ierīkotāji vai apsaimniekotāji	I, 2013	Atpūtas vietu apsaimniekotāju, F5, F6 līdzekļi
	1.5.3. Pilnveidot popularizēto, plaši vai publiski izmantoto laivu piestātņu un laivu ielaišanas vietu labiekārtojumu.	Pilnveidot laivu piestātņu un laivu ielaišanas vietu labiekārtojumu atbilstoši 1.6. pielikumā uzskaitītajām laivu piestātņu labiekārtojuma prasībām.	Ezeru apsaimniekotāji, laivu nomnieki.	I, 2013	Ezeru un laivu piestātņu apsaimniekotāju., F2, F5, F6 līdzekļi
	1.5.4. Pilnveidot Ežezera ūdens tūrisma maršrutu un nodrošināt tā labiekārtošanu.	Pilnveidot Ežezera ūdens tūrisma maršrutu, maršruta aprakstā norādot salas, kurās atpūtas vietu un apmetņu ierīkošana nav pieļaujama.	Maršruta izstrādātāji.	I, 2011	Uzņēmuma darbības ietvaros
		Nodrošināt Ežezera ūdens tūrisma maršruta labiekārtojumu atbilstoši 1.6. piel. uzskaitītajām ūdens tūrisma maršrutu labiekārtojuma prasībām.	Maršruta izstrādātāji, ezera apsaimniekotāji.	I, 2013	Maršruta izstrādātāju, ezera apsaimniekotāju līdzekļi

Mērķis	Uzdevums	Rīcības	Iespējamie īstenotāji	Prioritāte, izpildes laiks	Iespējamās izmaksas un finansējuma avots
	1.5.5. Pilnveidot apmeklētāju iecienītāko apskates objektu labiekārtojumu.	Pilnveidot Mākoņkalna labiekārtojumu – nostiprināt Volkenbergas pilsdrupas, uzbūvēt skatu platformu, uzlabot skatu vietu segumu, uzstādīt velo statīvus, atjaunot estrādes infrastruktūru un pielāgot to vides izglītības pasākumu organizēšanas vajadzībām.	Zemes īpašnieki, nomnieki vai apsaimniekotāji.	I, 2013	Mākoņkalna apsaimniekotāju, F5, F10 līdzekļi
		Pilnveidot Piloru ozolu audzes labiekārtojumu – uzstādīt nojumi malkas glabāšanai.	Zemes apsaimniekotāji.	I, 2013	DAP līdzekļi
		Nodrošināt Lielā Liepukalna labiekārtošanu – uzbūvēt skatu torni, ar tualetēm, atkritumu urnām aprīkoti stāvlaukumu, ierīkot kāpnes, atpūtas un ugunsкура vietas, nojumi malkas glabāšanai, nostiprināt takas segumu, uzstādīt soliņus, velo statīvus, automašīnu kustību ierobežojošās barjeras, informācijas standus un norādes.	Zemes īpašnieki, nomnieki vai apsaimniekotāji.	I, 2013	Lielā Liepukalna apsaimniekotāju, F5, F10 līdzekļi
		Pilnveidot Andrupenes purva labiekārtojumu - uzstādīt informācijas standus un norādes zīmes. Stāvlaukumā uzstādīt velo statīvus.	Purva takas apsaimniekotāji.	I, 2013	Muzeja, DAP līdzekļi
		Pilnveidot Lūznavas muižas parka labiekārtojumu – ierīkot ar tualeti un atkritumu urnām aprīkoti stāvlaukumu, uzstādīt informācijas standus un norādes, atjaunot celiņu segumu, atpūtas vietas un soliņus.	Muižas apsaimniekotāji.	I, 2013	Pašvaldības, F5 līdzekļi
		Pilnveidot sanatorijas "Rāzna" parka labiekārtojumu – uzstādīt info. standus un norādes zīmes, labiekārtot atpūtas vietu Zosnas ezera krastā.	Muižas apsaimniekotāji.	II, 2013	LNRC, F5 līdzekļi
		Pilnveidot Zosnas muižas parka labiekārtojumu – atjaunot celiņu segumu, uzstādīt informācijas standus, norādes un nojumi malkas glabāšanai, ierīkot stāvlaukumu.	Muižas apsaimniekotāji.	II, 2013	Pašvaldību, F5, F6 līdzekļi
		Pilnveidot Lītaunieku mēness akmens teritoriju – ierīkot ar tualeti un atkritumu urnu aprīkoti stāvlaukumu, uzstādīt informācijas standus.	Zemes īpašnieks sadarbībā ar DAP, NVO vai pašvaldību.	II, 2013	DAP, pašvaldības, NVO piesaistīti līdzekļi
2. Mērķtiecīga sadarbība starp tūrisma sektorā iesaistītajām pusēm nodrošina tūrisma uzņēmējdarbības un RNP kā tūrisma galamērķa attīstību.					
2.1. Uzlabota uzņēmēju, lauksaimnieku un amatnieku sadarbība RNP tūrisma piedāvājumu veidošanā.	2.1.1. Stiprināt esošo un sekmēt jaunu sadarbības tīklu veidošanos.	Veidot kopīgus piedāvājumus. Attīstīt tīklveida piedāvājuma struktūru.	Uzņēmēji	I, regulāri	Uzņēmumu darbības ietvaros
		Tūrisma pakalpojumu sniegšanas vietās veicināt RNP amatnieku izstrādājumu, RNP audzētās un saražotās produkcijas noietu.	Uzņēmēji	I, regulāri	Uzņēmumu darbības ietvaros
	2.1.2. Organizēt ikgadējus pieredzes apmaiņas braucienus, labāko RNP un reģiona tūrisma produktu iepazīšanai un jaunu sadarbības projektu iniciēšanai.	TIC, NVO	I, reizi gadā	Pašvaldību, NVO piesaistīti līdzekļi	
2.2. Nodrošināta tūrisma uzņēmēju, pašvaldību, NVO un DAP RNP sadarbība RNP kā vienota tūrisma galamērķa attīstībā.	2.2.1. Izveidot tūrisma uzņēmēju, pašvaldību, NVO un DAP RNP partnerību, biedrību vai asociāciju. Nodrošināt aktīvu tās līdzdalību RNP tūrisma galamērķa veidošanā.	Izveidot jaunu vai aktivizēt esošas NVO darbību. Piesaistīt biedrus (DAP RNP, NVO, uzņēmējus, vietējos iedzīvotājus u.c.) un finansējumu biedrības darbības nodrošināšanai.	Pašvaldības, DAP, TIC, uzņēmēji, NVO u.c. RNP tūrisma attīstībā ieinteresētie	I, 2011	Pašvaldību, DAP, F5, F8 līdzekļi
		Plānot un organizēt kopīgas tūrisma aktivitātes. Izstrādāt kopīgus tūrisma maršrūtus, tūrisma piedāvājuma paketes un brīvdienu piedāvājumus. Realizēt kopīgas mārketinga aktivitātes. Uzlabot sadarbību ar ienākošā tūrisma apkalpojošām aģentūrām.	Potenciālā RNP tūrisma NVO sadarbībā ar uzņēmējiem, TIC, DAP u.c.	I, regulāri	NVO piesaistīti līdzekļi
	2.2.2. Organizēt ikgadējas RNP uzņēmēju informācijas dienas.	Organizēt ikgadējas RNP informācijas dienas, RNP un uzņēmēju jaunumu, tūrisma attīstības problēmu apzināšanai un to risinājumu meklēšanai, RNP TAP ieviešanas gaitas izvērtēšanai, nozares aktualitāšu pārrunāšanai.	Potenciālā RNP tūrisma NVO sadarbībā ar pašvaldībām, uzņēmējiem, TIC, DAP u.c.	I, reizi gadā	Pašvaldību, NVO piesaistīti līdzekļi

Mērķis	Uzdevums	Rīcības	Iespējamie īstenotāji	Prioritāte, izpildes laiks	Iespējamās izmaksas un finansējuma avots
3. RNP pieejams daudzveidīgs un kvalitatīvs RNP un Latgales reģionu reprezentējošs tūrisma piedāvājums.					
3.1. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas daudzveidīgas dzīvnieku vērošanas un dabas procesa izzināšanas iespējas.	3.1.1. Uzbūvēt putnu vērošanas torni un uzstādīt atbilstošu infrastruktūru.	Identificēt un saskaņot piemērotāko putnu vērošanas torņa vietu (Rāznas ezera Zosnas vai Dūkstīgala līcī, uz Andrupenes pagasta Bižas ezera pussalas vai citviet RNP teritorijā). Izstrādāt un saskaņot torņa projektu. Realizēt torņa būvniecību. Sagatavot un uzstādīt informācijas standus par biežāk novērojamām putnu sugām. Labiekārtot apkārtni.	DAP, pašvaldības vai NVO	I, 2015	Ls 15 000 – 20 000 F5, F10, NVO piesaistīti līdzekļi
	3.1.2. Organizēt ikgadējas putnu dienas un putnu vērošanas sacensības.		DAP sadarbībā ar NVO un uzņēmējiem.	I, reizi gadā	DAP, NVO, uzņēmēju līdzekļi.
	3.1.3. Izstrādāt dzīvnieku vērošanas un dabas izzināšanas piedāvājumu.	Apkopot informāciju par potenciālajiem gidu un tūristu pavadoniem. Ņemot vērā pieejamo gidu un tūristu pavadoni zinašanos, izstrādāt dzīvnieku vērošanas un dabas izzināšanas "ekspedīciju" piedāvājumu. Sagatavot pieejamo ekspedīciju kalendāru.	NVO sadarbībā ar DAP speciālistiem, dabas ekspertiem, mežsargiem, medniekiem u.c.	I, 2013	NVO piesaistīti līdzekļi
	3.1.4. Nodrošināt informācijas pieejamību par dzīvnieku vērošanas un dabas izzināšanas iespējām RNP.	Sagatavot detālus dzīvnieku vērošanas un dabas izzināšanas piedāvājuma aprakstus, ietverot informāciju par gidu pakalpojumu pieejamību, biežāk novērojamām sugām, to sezonālo sastopamību, atpazīstamību (uzvedība, pēdas u.c.), sezonālajiem izzināšanas ekspedīciju piedāvājumiem, tematiskajiem pasākumiem u.c.	Piedāvājuma veidotāji sadarbībā ar TIC vai NVO.	I, 2013	Piedāvājumu plānošanas un sagatavošanas izmaksu ietvaros.
3.2. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas daudzveidīgas izzinošu pastaigu, pārgājienu, nūjošanas un slēpošanas iespējas.	3.2.1. Pilnveidot dabas taku, pastaigu, pārgājienu un nūjošanas maršrutu tīklojumu, izstrādājot jaunus dabas taku, dažāda garuma un sarežģītības pakāpes pastaigu, pārgājienu un nūjošanas maršrutus.	Izstrādāt jaunas dabas procesa izzināšanas takas, pārgājienu un nūjošanas maršrutus apskatei piemēroto augu un dzīvnieku sugu, biotopu, lielpauguru, pilskalnu, dižkoku, laukakmeņu u.c. objektu iepazīšanai.	Uzņēmēji, NVO, DAP sadarbībā ar izglītības iestādēm (maršrutu plānošana, testēšana).	I, 2013	Uzņēmēju, DAP, NVO piesaistīti līdzekļi
		Izstrādāt pastaigu maršrutus RNP ciematā, nozīmīgāko ēku un to vēstures iepazīšanai.	NVO, gidu, tūristu pavadoni sadarbībā ar izglītības iestādēm (maršrutu plānošana, testēšana).	I, 2013	NVO piesaistīti līdzekļi
		Izstrādāt garākus pārgājienu un nūjošanas maršrutus ainaviskāko RNP vietu iepazīšanai, nodrošinot iespēju interesentiem doties dienas vai vairāku dienu garos pārgājienu.	NVO, gidu, tūristu pavadoni sadarbībā ar izglītības iestādēm (maršrutu plānošana, testēšana).	II, 2013	NVO piesaistīti līdzekļi
	3.2.2. Nodrošināt dabas taku, pastaigu un pārgājienu maršrutu labiekārtojumu.	Nodrošināt dabas taku, pastaigu un pārgājienu maršrutu labiekārtojumu atbilstoši 1.6. pielikumā uzskaitītajām dabas taku, pārgājienu un pastaigu maršrutu labiekārtojuma prasībām.	Uzņēmēji, NVO, DAP u.c.	I, 2013	Uzņēmēju, DAP, F5, F2, NVO piesaistīti līdzekļi
	3.2.3. Nodrošināt distanču slēpošanas trašu ierīkošanu un uzturēšanu.		Uzņēmēji, NVO	II, katru ziemu	Uzņēmēju, NVO piesaistīti līdzekļi u.c.
3.2.4. Nodrošināt slēpošanas un nūjošanas inventāra nomas iespējas.		Uzņēmēji	III, 2020	Uzņēmēju, F2, F5 līdzekļi	
3.2.5. Nodrošināt informācijas pieejamību par pastaigu, pārgājienu, nūjošanas un distanču slēpošanas iespējām RNP.	Sagatavot detālas dabas taku, pastaigu, pārgājienu un distanču slēpošanas maršrutu shēmas un aprakstus, ietverot informāciju par slēpošanas un nūjošanas inventāra nomas iespējām, gidu, tūristu pavadoni un instruktoru pakalpojumu pieejamību u.tml.	Taku ierīkotāji, maršrutu izstrādātāji sadarbībā ar TIC, NVO un izglītības iestādēm	I, 2013	Taku un maršrutu plānošanas un ierīkošanas izmaksu ietvaros	
3.3. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas daudzveidīgas ūdens tūrisma iespējas.	3.3.1. Pilnveidot ūdens tūrisma maršrutu tīklojumu.	Izstrādāt ūdens tūrisma maršrutus Rāznas, Salāja u.c. ezeru apskates iespēju nodrošināšanai.	Uzņēmēji, laivu nomnieki, ezeru apsaimniekotāji, NVO	I, 2015	Uzņēmēju, ezeru aps., NVO piesaistīti līdzekļi.
	3.3.2. Nodrošināt ūdens tūrisma maršrutu labiekārtojumu.	Nodrošināt ūdens tūrisma maršrutu labiekārtojumu atbilstoši 1.6. pielikumā uzskaitītajām laivu maršrutu labiekārtojuma prasībām.	Laivu nomnieki, ezeru apsaimniekotāji, uzņēmēji u.c.	I, 2015	Uzņēmēju, laivu nomnieku, ezeru aps., F5 līdzekļi
	3.3.3. Pilnveidot ūdens transporta līdzekļu nomas iespējas.	Ierīkot jaunus ūdens transporta līdzekļu nomas punktus (Rāznas ezera R piekrastē, Ezezerā, Salāja ezerā u.c.).	Uzņēmēji, ezeru apsaimniekotāji.	II, 2015	Uzņēmēju, ezeru apsaimniekotāju, F2, F5 līdzekļi

Mērķis	Uzdevums	Rīcības	Iespējamie īstenotāji	Prioritāte, izpildes laiks	Iespējamās izmaksas un finansējuma avots
	3.3.4. Daudzveidot ūdens tūrisma piedāvājumu, attīstot inovatīvas ziemas un vasaras aktīvās atpūtas iespējas.	Izvērtēt <i>snorkelēšanas, veikborda, kaitborda</i> , ziemas un vasaras burāšanas, slidošanas u.tml. aktivitāšu organizēšanas iespējas un sagatavot atbilstošus piedāvājumus.	Uzņēmēji, ezeru apsaimniekotāji.	III, 2020	Uzņēmēju, ezeru apsaimniekotāju, F2 līdzekļi
	3.3.5. Nodrošināt informācijas pieejamību par ūdens tūrisma iespējām RNP.	Sagatavot detālas ūdens tūrisma maršrutu shēmas un aprakstus, ietverot informāciju par maršrutos ietvertajiem apskates objektiem un atpūtas vietām, laivu nomas iespējām, gidu, tūristu pavadonu un instruktoru pakalpojumu pieejamību un inovatīvām ūdens tūrisma iespējām.	Maršrutu izstrādātāji, piedāvājumu veidotāji sadarbībā ar TIC, NVO un izglītības iestādēm.	I, 2015	Maršrutu plānošanas un ierīkošanas izmaksu ietvaros
3.4. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas daudzveidīgas velo tūrisma iespējas.	3.4.1. Pilnveidot velo maršrutu tīklojumu, izstrādājot jaunus dažāda garuma un sarežģītības pakāpes velo maršrutus.	Izstrādāt velo maršrutus, kuri ved pa ainaviskākajām RNP lauku ceļiem (Andrupene – Brīveri – Krievu Virauda – Andrupene, Andrupene – Brīveri – Rešetņiki – Andzeļi – Andrupene u.c.). Izstrādāt velo maršrutu, kurš sasaista RNP ar Rēzeknes dzelzceļa staciju.	TIC, NVO sadarbībā ar izglītības iestādēm (maršrutu plānošana, testēšana).	II, 2015	TIC, NVO piesaistīti līdzekļi
	3.4.2. Nodrošināt velo maršrutu labiekārtojumu.	Nodrošināt velo maršrutu labiekārtojumu atbilstoši 1.6. pielikumā uzskaitītajām velo maršrutu labiekārtojuma prasībām.	Maršrutu izstrādātāji (TIC, NVO, pašvaldības)	I, 2015	Pašvaldību, F5, NVO piesaistīti līdzekļi
	3.4.3. Pilnveidot velo nomas un nodrošināt velo servisa piedāvājumu.		Uzņēmēji	III, 2020	Uzņēmēju, F2, F5 līdzekļi
	3.4.4. Riteņbraucēju drošības uzlabošanai, gar valsts 1.šķirtas autoceļiem ierīkot velo ceļņus.	Izbūvēt velo ceļņus gar valsts 1.šķirtas autoceļiem Rēzekne – Krāslava (P55) un Malta – Kaunata (P56).	Pašvaldība sadarbībā ar valsts a/s "Latvijas Valsts ceļi"	III, 2020	Auto ceļu fonda, F3 līdzekļi
	3.4.5. Nodrošināt informācijas pieejamību par velo tūrisma iespējām RNP.	Sagatavot detālas velo maršrutu shēmas un aprakstus, ietverot informāciju par velo maršrutu grūtības pakāpi, maršrutu marķējuma zīmēm, velo nomas un velo servisa iespējām, gidu un tūristu pavadonu pakalpojumu pieejamību u.tml.	Maršrutu izstrādātāji sadarbībā ar TIC, NVO, izglītības iestādēm	I, 2015	Maršrutu plānošanas un ierīkošanas izmaksu ietvaros
3.5. RNP ezeru krastos pieejamas drošas peldvietas un daudzveidīgas atpūtas iespējas.	3.5.1. Izveidot valsts nozīmes peldvietu prasībām atbilstošas peldvietas.	Nodrošināt Lamašu, Tilišu, Malukštas, Astiču un Ezernieku peldvietu labiekārtošanu atbilstoši valsts nozīmes peldvietu prasībām ¹ . Nodrošināt ūdens kvalitātes kontroli pašvaldību teritorijas plānos norādītajās un atbilstoši valsts nozīmes peldvietu prasībām labiekārtotajās peldvietās. Noslogotākajās peldvietās vismaz brīvdienās un svētku dienās nodrošināt glābšanas dienestu darbu.	Peldvietu apsaimniekotāji sadarbībā ar pašvaldībām Pašvaldības	I, 2015 I, 2015	Uzņēmēju, pašvaldību, F2, F5 līdzekļi Pašvaldību līdzekļi
	3.5.2. RNP ezeru krastos ierīkot jaunas, labiekārtotas atpūtas vietas un peldvietas.	Nodrošināt jaunu atpūtas vietu un peldvietu ierīkošanu atbilstoši 1.6. piel. uzskaitītajām peldvietu un atpūtas vietu labiekārtojuma prasībām.	Zemju īpašnieki, apsaimniekotāji, uzņēmēji, NVO.	III, 2020	Pašvaldību, uzņēmēju, F2, F5, NVO piesaistīti līdzekļi
	3.5.3. Pilnveidot peldvietu tuvumā pieejamo pakalpojumu klāstu.		Uzņēmēji	III, 2020	Uzņēmēju līdzekļi.
	3.5.4. Nodrošināt informācijas pieejamību par labiekārtotajām RNP peldvietām un atp.v.	Tūrisma informācijas materiālos norādīt labiekārtotās RNP peldvietas un atpūtas vietas.	Tūrisma informācijas materiālu sagatavotāji.	I, regulāri	Tūrisma info. materiālu sagatavošanas izmaksu ietvaros.
3.6. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas plašas ainavu vērošanas	3.6.1. Uzbūvēt ainavā iederīgus skatu torņus vai skatu platformas ainavu vērošanas iespēju nodrošināšanai.	Identificēt piemērotāko Ezezerska skatu torņa vietu. Izstrādāt un saskaņot skatu torņu vai skatu platformu projektus. Realizēt skatu torņu vai skatu platformu būvniecību. Sagatavot un uzstādīt informācijas stendus. Labiekārtot apkārtni.	DAP, pašvaldības vai NVO.	II, 2015	Ls 15 000 – 20 000 F5, F10, NVO piesaistīti līdzekļi

¹ 06.04.2010. MK not. Nr. 341. "Peldvietu izveidošanas un uzturēšanas kārtība".

Mērķis	Uzdevums	Rīcības	Iespējamie īstenotāji	Prioritāte, izpildes laiks	Iespējamās izmaksas un finansējuma avots
iespējas.	3.6.2. Nodrošināt vizuāli augstvērtīgāko skatu vietu labiekārtošanu.	Labiekārtot vizuāli augstvērtīgākās skatu vietas atbilstoši 1.6.pielikumā uzskaitītajām skatu vietu labiekārtojuma prasībām.	Pašvaldības, NVO.	II, 2015	Pašvaldību, NVO piesaistīti līdzekļi.
	3.6.3. Izstrādāt RNP auto tūrisma maršrutu, ietverot ainaviskākos parka ceļus.		TIC, NVO	II, 2013	TIC, NVO piesaistīti līdzekļi
	3.6.4. Nodrošināt informācijas pieejamību par ainavu vērošanas iespējām RNP.	Tūrisma informācijas materiālos iezīmēt vizuāli augstvērtīgākos skatu punktus, gleznainākos ceļus, labiekārtotās skatu vietas un skatu torņus.	Tūrisma informācijas materiālu sagatavotāji.	I, regulāri	Tūrisma info. materiālu sagatavošanas izmaksu ietvaros.
3.7. Apskatei piemērotie RNP dabas objekti un kultūras pieminekļi ir pieejami apmeklētājiem.	3.7.1. Pilnveidot arhitektūras pieminekļu apskates iespējas.	Izstrādāt muižu kompleksu apskates maršrutus, ietverot muižu iekštelpu apskates iespējas.	TIC, NVO, gidi, tūrisma pavadoni sadarbībā ar izglītības iestādēm un muižu apsaimniekotājiem.	I, 2013	TIC, muižu apsaimniekotāju, NVO piesaistīti līdzekļi u.c.
		Izstrādāt dievnamu apskates maršrutus, ietverot dievnamu iekštelpu apskates iespējas (vismaz svētdienās un svētku laikā).	TIC, NVO, tūrisma gidi, izglītības iestādes, sadarbībā ar dievnamu apsaimniekotājiem.	I, 2013	TIC, NVO piesaistīti līdzekļi u.c.
	3.7.2. Labiekārtot apskatei piemērotus dabas un kultūras objektus.	Nodrošināt apskatei piemēroto dabas un kultūras objektu (muižu parkus, apskatei piemērotos paugurus, pilskalnus, dižkokus, laukakmeņus u.c.) labiekārtojumu atbilstoši 1.6.pielikumā uzskaitītajām tūrisma objektu labiekārtojuma prasībām un DAP ieteikumiem.	Teritoriju apsaimniekotāji, sadarbībā ar NVO, pašvaldību, DAP RNP u.c.	III, 2020	Pašvaldību, objektu apsaimniekotāju, DAP, F5, NVO piesaistīti līdzekļi
	3.7.3. Nodrošināt informācijas pieejamību par RNP kultūras pieminekļu un labiekārtoto dabas objektu apskates iespējām.	Sagatavot saistošus dabas un kultūras objektu aprakstus un to apskates maršrutu shēmas, ietverot informāciju par gidu un tūristu pavadonu pakalpojumu pieejamību un arhitektūras pieminekļu iekštelpu apskates iespējām.	Objektu labiekārtotāji un maršrutu izstrādātāji sadarbībā ar TIC, NVO un izglītības iestādēm	I	Maršrutu plānošanas un objektu labiekārtošanas izmaksu ietvaros.
3.8. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejami tūrisma piedāvājumi, kuros iekļauti tradicionālo amatu demonstrēšanas un apmācības elementi.	3.8.1. Sagatavot jaunus tūrisma piedāvājumus, kuros iekļauta tradicionālo amatu, lauku un zvejas darbu demonstrēšana un aktīva līdzdarbošanās iespēja.		Uzņēmēji, NVO sadarbībā ar amatniekiem, zvejniekiem un lauksaimniekiem.	I, 2015	Uzņēmēju, lauksaimnieku, zvejnieku, NVO piesaistīti līdzekļi
	3.8.2. Organizēt ikgadējas amatu dienas.		NVO sadarbībā ar pašvaldībām, uzņēmējiem, DAP u.c.	II, 2015	Pašvaldību, uzņēmēju, NVO, DAP līdzekļi
	3.8.3. Nodrošināt info. pieejamību par RNP tūrisma piedāvājumā iekļautajiem tradicionālo amatu iepazīšanas piedāvājumiem.	Sagatavot saistošus Latgales amatniecības tradīciju un ar tām saistīto tūrisma piedāvājumu aprakstus, ietverot aktuālu informāciju par to pieejamību.	Piedāvājumu veidotāji sadarbībā ar TIC, NVO un izglītības iestādēm.	I, 2011	Piedāvājumu veidošanas izmaksu ietvaros.
3.9. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejami tūrisma piedāvājumi, kuros iekļauti Latgales zirgkopības tradīciju elementi.	3.9.1. Pilnveidot izjāžu, pajūgu, kamanu un skjoringa maršrutu tīklojumu.		Uzņēmēji, zirgu īpašnieki, NVO	I, 2015	Uzņēmēju, zirgu īpašnieku, NVO piesaistīti līdzekļi
	3.9.2. Sagatavot tūrisma piedāvājumu "Ceļojums zirga pajūgā".		Uzņēmēji, zirgu īpašnieki, NVO	II, 2015	Uzņēmēju, zirgu īpašnieku, NVO piesaistīti līdzekļi
	3.9.3. Ierīkot pajūgu skriešanās un pajūgu vadīšanas sacensību laukumus.		Uzņēmēji, zirgu īpašnieki, NVO	I, 2015	Uzņēmēju, pašvaldību, F2, F5, NVO piesaistīti līdzekļi
	3.9.4. Organizēt ikgadējas kamanu un pajūgu vadīšanas sacensības.		NVO sadarbībā ar zirgu īpašniekiem, DAP, pašvaldībām, uzņēmējiem u.c.	I, divas reizes gadā	NVO, pašvaldību, uzņēmēju, DAP līdzekļi

Mērķis	Uzdevums	Rīcības	Iespējamie īstenotāji	Prioritāte, izpildes laiks	Iespējamās izmaksas un finansējuma avots
	3.9.5 Nodrošināt informācijas pieejamību par Latgales zirgkopības tradīcijām un RNP tūrisma piedāvājumā iekļautajiem zirgkopības elementiem.	Sagatavot saistošus Latgales zirgkopības tradīciju un ar tām saistīto tūrisma piedāvājumu aprakstus, ietverot informāciju par gidu un instruktoru pakalpojumu pieejamību. Sagatavot saistošus kamanu un pajūgu vadīšanas sacensību aprakstus, ietverot informāciju par sacensību norises laikiem.	Piedāvājumu veidotāji sadarbībā ar TIC, NVO un izglītības iestādēm. Sacensību organizētāji sadarbībā ar TIC	I, 2011 I	Piedāvājumu veidošanas izmaksu ietvaros. Sacensību rīkošanas izmaksu ietvaros
3.10. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejami tūrisma piedāvājumi, kuros iekļauti ezeru zvejniecības tradīciju elementi.	3.10.1. Sagatavot tūrisma piedāvājumus, kuros iekļauti izbraucieni ar zvejnieku laivu, līdzdalība ziemas un vasaras zvejā, nozvejoto zivju pagatavošana un degustācija.		Uzņēmēji, NVO sadarbībā ar vietējiem zvejniekiem	II, 2015	Uzņēmēju, zvejnieku, F2, NVO piesaistīti līdzekļi
	3.10.2. Iekļaut RNP ezeru zivju ēdienus RNP ēdināšanas uzņēmumu ēdienkartēs.		Uzņēmēji sadarbībā ar vietējiem zvejniekiem	I, 2011	Ēdināšanas uzņēmumu darbības ietvaros
	3.10.3. Nodrošināt RNP ezera zivju iegādes un zivju ēdienu degustācijas iespējas.		Zvejnieki, uzņēmēji u.c.	I, 2013	
	3.10.4. Organizēt ikgadējus zvejnieku svētkus.		Pašvaldības, to iestādes vai NVO, sadarbībā ar zvejniekiem, amatniekiem, folkloras kolektīviem u.c.	II, 2015	Pašvaldību, uzņēmēju, DAP, NVO piesaistīti līdzekļi
	3.10.5. Nodrošināt informācijas pieejamību par ezera zvejniecības tradīcijām un RNP tūrisma piedāvājumā iekļautajiem ezeru zvejniecības elementiem.	Sagatavot saistošus Latgales ezeru zvejniecības tradīciju un ar tām saistīto tūrisma piedāvājumu aprakstus, ietverot informāciju par to pieejamību un ezera zivju iegādes un degustācijas iespējām.		Piedāvājumu veidotāji sadarbībā ar TIC, NVO un izglītības iestādēm.	I, 2011
3.11. RNP un tā tuvākajā apkārtnē nodrošināta pastāvīga Latgales kulinārā mantojuma ēdienu pieejamība.	3.11.1. RNP teritorijā un tā tuvumā uzlabot ēdināšanas pakalpojumu pieejamību.		Uzņēmēji	I, 2013	Uzņēmēju, F2 līdzekļi
	3.11.2. Iekļaut Latgales kulinārā mantojuma ēdienus RNP ēdināšanas uzņēmumu ēdienkartēs.		Uzņēmēji	I, 2011	Ēdināšanas uzņēmumu darbības ietvaros
	3.11.3. Pilnveidot Latgales kulinārā mantojuma ēdienu degustācijas un iegādes iespējas.		Andrupenes lauku sētas muzeja darbinieki, uzņēmēji, lauksaimnieki u.c.	I, 2013	
	3.11.4. Nodrošināt informācijas pieejamību par Latgales kulinārā mantojuma tradīcijām un gastronomiskā tūrisma iespējām RNP.	Sagatavot saistošus Latgales kulinārā mantojuma un ar tām saistīto tūrisma piedāvājumu aprakstus, ietverot informāciju par kulinārā mantojuma ēdienu iegādes un degustācijas iespējām. Tūrisma info. materiālos norādīt ēdināšanas uzņēmumus, kuru ēdienkartēs iekļauti Latgales kulinārā mantojuma ēdieni un informācija par Latgales kulinārā mantojuma ēdienu degustācijas un iegādes iespējām.	Andrupenes lauku sētas muzeja darbinieki sadarbībā ar TIC un NVO Tūrisma informācijas materiālu sagatavotāji.	I, 2011 I, regulāri	Piedāvājumu veidošanas izmaksu ietvaros. Tūrisma info. materiālu sagatavošanas izmaksu ietvaros.
3.12. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas kvalitatīvas dziedniecības un	3.12.1. Pilnveidot esošos un sagatavot jaunus dziedniecības tūrisma piedāvājumus (pirts rituāli, pēršanās procedūras, veselību stiprinošas zāļu tējas, animālterapija u.c.).		Uzņēmēji	II, 2020	Uzņēmēju, F2, F5 līdzekļi

Mērķis	Uzdevums	Rīcības	Iespējamie īstenotāji	Prioritāte, izpildes laiks	Iespējamās izmaksas un finansējuma avots
rehabilitācijas iespējas.	3.12.2. Nodrošināt informācijas pieejamību par dziedniecības un rehabilitācijas iespējām RNP.	Sagatavot dziedniecības un rehabilitācijas piedāvājumu aprakstus, ietverot informāciju par to pieejamību.	Piedāvājuma veidotāji.	I, 2011	Piedāvājumu veidošanas izmaksu ietvaros
3.13. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejami inovatīvi, RNP raksturojoši tūrisma piedāvājumi.	3.13.1. Plānot un realizēt inovatīvus tūrisma piedāvājumus, izmantojot dabas un kultūras elementus, kas tiek akcentētas kā RNP vērtības.	Plānot un realizēt inovatīvus tūrisma piedāvājumus, izmantojot klusumu, mieru, mazskartu dabu, svaigu gaisu u.tml. vienkāršus un brīvi pieejamus elementus, kas tiek akcentētas kā RNP vērtības.	Uzņēmēji, NVO	III, 2020	Uzņēmēju, NVO piesaistīti līdzekļi
		Plānot un realizēt inovatīvus tūrisma piedāvājumus, kuros iekļauti sēņošanas, ogošanas, zāļu tēju lasišanas u.tml. darbību apmācības elementi (no atpazīšanas līdz pagatavošanai un pielietošanai).	Uzņēmēji, vides gidi, NVO	III, 2020	Uzņēmēju, NVO piesaistīti līdzekļi
		Plānot un realizēt inovatīvus tūrisma piedāvājumus, izmantojot PSRS mantojumu (kolhozs, ferma, veikals u.c.), atainojot RNP dzīvojošo tautu dzīvi gadsimtu gaitā, organizējot "večerinkas", arheoloģijas pieminekļu labiekārtošanā izmantojot pieminekļu rekonstrukcijas elementus u.tml.	Uzņēmēji, NVO	III, 2020	Uzņēmēju, NVO piesaistīti līdzekļi
	3.13.2. Nodrošināt informācijas pieejamību par inovatīviem RNP tūrisma piedāvājumiem.	Sagatavot saistošus inovatīvo tūrisma piedāvājumu aprakstus, ietverot informāciju par to pieejamību.	Piedāvājuma veidotāji sadarbībā ar TIC un NVO	I	Piedāvājumu sagatavošanas izmaksu ietvaros
4. Pilnveidota tūrisma atbalstošā infrastruktūra.					
4.1. Uzlabota RNP tūrisma objektu pieejamība.	4.1.1. Pilnveidot RNP ceļu seguma kvalitāti.	Nodrošināt regulāru ceļu seguma uzturēšanu. Nepieciešamības gadījumā veikt ceļu rekonstrukciju.	Valsts a/s "LVC", pašvaldības	I, regulāri	Valsts un pašvaldību autoceļu fonda, F3 līdzekļi
	4.1.2. Pilnveidot RNP ceļu tīklu.	Rekonstruēt Lipušķu ciema apvedceļu, Lipušķu ciema rekreācijas tūrisma atfistības iespēju nodrošināšanai.	Pašvaldība sadarbībā ar valsts a/s "Latvijas Valsts ceļi"	III, 2020	Valsts autoceļu fonda līdzekļi
	4.1.3. Nodrošināt RNP tūrisma piesaistu pieejamību, pie pakalpojumu sniegšanas vietām, apskates objektiem, skatu vietām un ezeriem ierīkot stāvlaukumus vai ceļa paplašinājumus automašīnu novietošanai.	Ierīkot stāvlaukumus vai ceļa paplašinājumus automašīnu novietošanai atbilstoši 1.6. pielikumā norādītajām dabas un kultūras objektu labiekārtojuma prasībām.	Pašvaldības sadarbībā ar ceļu un objektu apsaimniekotājiem un zemes īpašniekiem	I, 2015	Valsts un pašvaldību autoceļu fonda līdzekļi
	4.1.4. Popularizēt sabiedriskā transporta izmantošanu.	Sabiedriskā transporta pieturvietās izvietot autobusu kustības sarakstus.	Pašvaldības, Pasažieru pārvadājumu organizētāji	III, 2015	Pašvaldību, pasažieru pārvadājumu organizētāju līdzekļi
		Tūrisma informācijas mājas lapās ievietot sabiedriskā transporta maršrutu shēmas, informāciju par maršrutu kustības laikiem un to kombinēšanas iespējām.	Tūrisma informācijas mājas lapu uzturētāji	II, 2011	Esošo mājas lapu uzturēšanas izmaksu ietvaros
4.1.5. Nodrošināt tūrisma objektu un pakalpojumu pieejamību cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.	Plānojot objektu ierīkošanu, labiekārtošanu un atjaunošanu, iespēju robežās objekta labiekārtošanā izmantot visiem pieejamas vides standartus (skat. www.pieejamavide.lv)	Tūrisma objektu īpašnieki un apsaimniekotāji	I	Objektu apsaimniekotāju, F2 līdzekļi	
	Apmeklētāju pulcēšanās vietās un interneta vidē nodrošināt brīvi pieejamu informāciju par tūrisma objektiem, kuri labiekārtoti atbilstoši visiem pieejamas vides standartiem.	Tūrisma objektu apsaimniekotāji sadarbībā ar tūr. info. sniedzējiem un tūr. mājas lapu uzturētājiem	I, regulāri	TIC, TIP darbības un mājas lapu uzturēšanas izmaksu ietvaros	
4.2. Uzlabota	4.2.1. Uzlabot publiski pieejamu interneta	Nozīmīgākajās apmeklētāju pulcēšanās vietās (TIC, TIP, muzeji u.c.)	LPR, Pašvaldības u.c.	II, 2015	Pašvaldību, F4, F5 līdzekļi

Mērķis	Uzdevums	Rīcības	Iespējamie īstenotāji	Prioritāte, izpildes laiks	Iespējamās izmaksas un finansējuma avots
interneta pieejamība.	punktu pieejamību.	ierīkot publiskus interneta pieejas punktus.			
		Apmeklētāju pulcēšanās vietās un interneta vidē nodrošināt brīvi pieejamu informāciju par interneta pieejas punktiem un to izmantošanas iespējām.	Interneta pieejas punktu aps. sadarbībā ar tūrisma info. sniedzējiem un tūrisma mājas lapu uzturētājiem	I, regulāri	TIC, TIP darbības un mājas lapu uzturēšanas izmaksu ietvaros
5. RNP un tā tūristu piesaistes vietās pieejama daudzpusīga, aktuāla un kvalitatīva tūrisma informācija.					
5.1. RNP teritorijā nodrošināta tūrisma informācijas pieejamība, izveidojot tūrisma informācijas centrus un nodrošinot to darbību.	5.1.1. Izveidot daudzfunkcionālu RNP apmeklētāju un uzņēmējdarbības atbalsta centru un nodrošināt tā darbību.		DAP sadarbībā ar NVO vai uzņēmējiem un pašvaldībām (publiskā - privātā partnerībā)	I, 2015.	DAP, uzņēmēju, pašvaldību vai NVO piesaistīti līdzekļi
	5.1.2. Nozīmīgākajās apmeklētāju pulcēšanās vietās ierīkot tūrisma informācijas punktus un nodrošināt to darbību.	ierīkot tūrisma informācijas punktu Andrupenes lauku sētas muzejā un nodrošināt tā darbību.	Andrupenes muzejs sadarbībā ar TIC, NVO un uzņēmējiem	I, 2013.	Pašvaldību, muzeja, F5 līdzekļi
		ierīkot tūrisma informācijas punktu Ezerniekos un nodrošināt tā darbību.	Pašvaldība sadarbībā ar TIC, NVO un uzņēmējiem	I, 2013.	Pašvaldību līdzekļi
	5.1.3. Pilnveidot Kaunatas TIP darbību.		Pašvaldība sadarbībā ar TIC, NVO un tūrisma uzņēmējiem	I, 2013.	Pašvaldību līdzekļi
5.2. Uzlabota gidu, tūrisma pavadoņu un instruktoru sniegto pakalpojumu pieejamība.	5.2.1. Sagatavot kvalificētus tūristu gidus.	Sagatavot jaunus gidus un tūristu pavadoņus. Nodrošināt esošo gidu tālāk izglītošanās iespējas, ietverot arī svešvalodu apmācību.	Pašvaldības sadarbībā ar VITILU, reģionālajām augstskolām u.c.	I, 2015.	
	5.2.2. Uzlabot gidu, tūristu pavadoņu un dažādu aktīvās atpūtas veidu instruktoru sniegto pakalpojumu pieejamību.	Apkopot informāciju par pieejamajiem gidu pakalpojumiem	TIC	I, 2011.	TIC darbības ietvaros
		Apmeklētāju pulcēšanās vietās un interneta vidē nodrošināt brīvi pieejamu informāciju par gidu, tūristu pavadoņu un instruktoru pakalpojumu pieejamību	TIC, tūrisma informācijas mājas lapu uzturētāji	I, 2011.	TIC darbības un mājas lapu uzturēšanas izmaksu ietvaros
5.3. Tūristu piesaistes vietās nodrošināta aktuālas tūrisma informācijas pieejamība, uzstādot trūkstošos tūrisma informācijas standus un norādes.	5.3.1. Tūristu piesaistes vietās (apskates objekti, pakalpojumu sniegšanas vietas, peldvietas, atpūtas vietas, laivu piestātnes, stāvvietas u.c.) uzstādīt trūkstošos tūrisma informācijas standus atbilstoši 1.6. pielikumā minētajiem ieteikumiem.	Nodrošināt RNP stenda maketa pieejamību un sekmēt tā izmantošanu.	DAP RNP	I, 2011.	
		Identificēt trūkstošo informācijas stendu uzstādīšanas vietas. Saskaņot plānotās stendu izvietojuma vietas ar zemju īpašniekiem un valsts a/s "LVC". Stenda maketu saskaņot ar DAP RNP. Nodrošināt trūkstošo stendu izgatavošanu un uzstādīšanu.	Uzņēmēji, objektu apsaimniekotāji	II, 2013.	~ Ls 600 viena stenda sagatavošanai un uzstādīšanai Uzņēmēju, pašvaldību, NVO piesaistīti līdzekļi.
	5.3.2. Nodrošināt tūristu piesaistes vietu (apskates objekti, pakalpojumu sniegšanas vietas, peldvietas, atpūtas vietas, laivu piestātnes, stāvvietas) iezīmēšanu ar RNP norāžu stilam vai ceļa zīmju valsts standartam LVS 77 atbilstošam norādes zīmēm.	Nodrošināt RNP norāžu maketa pieejamību un sekmēt tā izmantošanu.	DAP RNP	I, 2011.	
	Identificēt trūkstošās norādes zīmes. Saskaņot plānotās norāžu izvietojuma vietas ar zemju īpašniekiem, valsts a/s "LVC" un DAP. Nodrošināt trūkstošo norāžu izgatavošanu un uzstādīšanu.	Uzņēmēji, objektu apsaimniekotāji	I, 2013.	Uzņēmēju, pašvaldību, NVO piesaistīti līdzekļi.	
	5.3.3. Nodrošināt dabas taku, pārgājienu, nūjošanas, laivu un velo maršrutu iezīmēšanu atbilstoši 1.6. pielikumā sniegtajiem ieteikumiem.		Taku un maršrutu ierīkotāji un apsaimniekotāji	I, 2013.	Uzņēmēju, pašvaldību, NVO piesaistīti līdzekļi.

Mērķis	Uzdevums	Rīcības	Iespējamie īstenotāji	Prioritāte, izpildes laiks	Iespējamās izmaksas un finansējuma avots
	5.3.4. Vietās, kur pajūgu un velo maršruti šķērso valsts 1. šķiras autoceļus, uzstādīt brīdinājuma zīmes vai ātruma ierobežojumus.		Maršrutu ierīkotāji vai apsaimniekotāji, sadarbībā ar pašvaldībām un valsts a/s "LVC"	II, 2015.	
	5.3.5. Nodrošināt novecojošo vai bojāto stendu un norāžu aizvākšanu vai to informācijas aktualizēšanu.	Veikt uzstādīto stendu un norāžu inventarizāciju. Apzināt to uzstādīšanas, aizvākšanas un atjaunošanas nosacījumus. Nodrošināt bojāto vai neaktuālo stendu un norāžu aizvākšanu vai atjaunošanu.	Pašvaldības, TIC vai NVO	I, 2011	Stendu un norāžu uzstādītāju, pašvaldību vai NVO piesaistīti līdzekļi.
6. RNP kā tūrisma galamērķis mērķtiecīgi tiek virzīts Latvijas un Baltijas tūrisma tirgū.					
6.1. Uzlabota RNP atpazīstamība.	6.1.1. Izveidot vienotu RNP tūrisma informācijas mājas lapu un nodrošināt regulāru tās uzturēšanu un aktualizēšanu.	Izveidot RNP tūrisma informācijas mājas lapu atbilstoši 4.3. nodaļā sniegtajiem ieteikumiem. Nodrošināt regulāru RNP tūrisma mājas lapas uzturēšanu un aktualizēšanu.	NVO. NVO, sadarbībā ar DAP, TIC un uzņēmējiem.	I, 2011. I, regulāri	lapas dizaina izstrādāšanas un maketa sagatavošanas ... ¹ Ls 60-120/gadā (maksā par servera vietas izmantošanu). ²
	6.1.2. Pilnveidot RNP tūrisma uzņēmēju, novadu un Latgales reģiona tūrisma informācijas mājas lapas.	Nodrošināt regulāru tūrisma uzņēmēju mājas lapu atjaunošanu. Norādīt, ka uzņēmums darbojas RNP teritorijā. Reklamējot RNP objektus norādīt, ka tie atrodas RNP teritorijā.	Uzņēmēji Novadu un reģiona tūrisma informācijas mājas lapu uzturētāji	I, regulāri I, regulāri	Mājas lapu uzturēšanas izmaksu ietvaros Mājas lapu uzturēšanas izmaksu ietvaros
	6.1.3. Nodrošināt RNP dabas un kultūras vērtību raksturojošu suvenīru pieejamību.	Nodrošināt suvenīru izgatavošanu (t.sk., keramikas izstrādājumi, atbilstoši noformētas RNP plāvas lasītas zāļu tējas, RNP mežos lasītu ogu ievārtījumi u.tml.). Nodrošināt suvenīru iegādes iespējas nozīmīgākajās apmeklētāju pulcēšanās vietās un tūrisma informācijas sniegšanas vietās.	Amatnieki, lauksaimnieki, NVO u.c. Uzņēmēji, tirgotāji, TIC, TIP u.c.	I, regulāri I, regulāri	Amatnieku, lauksaimnieku līdzekļi. Uzņēmēju, pašvaldību līdzekļi (pasūtīt suvenīru izgatavošanu).
	6.1.4. Nodrošināt RNP logo izmantošanu RNP un ilgtspējīgu RNP produktu un pakalpojumu reklamēšanai.	Izstrādāt kritērijus kvalitatīvu, ilgtspējīgu un RNP "draudzīgu" pakalpojumu sniedzējiem (piemēru skat. www.naturensbasta.se). Veicināt RNP logo izmantošanu kritērijiem atbilstošu pakalpojumu un ražoto produktu reklamēšanā.	NVO sadarbībā ar DAP, uzņēmējiem un pašvaldībām NVO, DAP, pašvaldības	II, 2013. II, regulāri	
	6.2. Veikta RNP kā vienota tūrisma galamērķa popularizēšana.	6.2.1. Sagatavot un izdot RNP tūrisma ceļvedi latviešu, krievu un angļu valodā. 6.2.2. Iekļaut informāciju par RNP Latvijas un Baltijas Nacionālo parku tūrisma ceļvežos. 6.2.3. Organizēt ikgadējas RNP ceļotāju dienas, RNP tūrisma iespēju popularizēšanai. 6.2.4. Apmeklētāju pulcēšanās vietās un interneta vidē nodrošināt aktuālas RNP tūrisma informācijas un tūrisma piedāvājumu aprakstu pieejamību.	Organizēt ikgadējas ceļotāju dienas iekļaujot dažādas ekskursijas un ekspedīcijas, atvērto durvju dienas, amatnieku, zemnieku un zvejnieku tirdziņus, radošas darbnīcas, folkloras kopu priekšnesumus u.tml. aktivitātes. Īpašu uzmanību veltīt RNP tūrisma jaunumiem.	NVO, DAP vai TIC sadarbībā ar tūrisma uzņēmējiem TIC, NVO un uzņēmēji sadarbībā ar ceļvežu izstrādātājiem Pašvaldības vai NVO sadarbībā ar NVO, TIC, DAP, uzņēmējiem, amatniekiem, folkloras kopām u.c. Piedāvājuma veidotāji sadarbībā ar tūrisma informācijas sniedzējiem, uzņēmējiem un tūrisma mājas lapu uzturētājiem	I, 2015. I, 2020. II, reizi gadā I, regulāri

¹ ... izmaksas (iespējams izmantot RNP administrācijas mājas lapu, papildinot to ar jaunām informācijas sadaļām, vai internetā pieejamas bezmaksas interneta lapu sagataves), informācijas ievietošanas un aktualizācijas izmaksas (pasākumu iespējams realizēt sadarbojoties ar TIC un piesaistot brīvprātīgos).

² ... Ls 8,7/gadā (maksā par lapas nosaukuma (domēna) izmantošanu). Maksimāli vienkāršojot informācijas atjaunošanas iespēju, sadarbojoties ar TIC, TIP un pakalpojumu sniedzējiem, informācijas atjaunošanu iespējams realizēt esošo darbu un budžetu ietvaros.

Mērķis	Uzdevums	Rīcības	Iespējamie īstenotāji	Prioritāte, izpildes laiks	Iespējamās izmaksas un finansējuma avots
6.3. Uzlabota sadarbība RNP atpazīstamības veicināšanai.	6.3.1. Nodrošināt regulāru sadarbību ar masu medijiem, RNP kā tūrisma galamērķa reklamēšanai.	Sagatavot preses relīzes un informācijas apkopojumus par RNP un RNP tūrisma jaunumiem.	TIC, DAP, NVO, pašvaldības.	I, regulāri	DAP, NVO un pašvaldību sabiedrisko attiecību izdevumu ietvaros.
		Organizēt "mēdiju braucienus", žurnālistu iepazīstināšanai ar RNP un RNP tūrisma jaunumiem.	TIC, NVO.	II, reizi gadā.	Pašvaldību, NVO piesaistīti līdzekļi.
	6.3.2. Pilnveidot sadarbību novadu TIC starpā, RNP kā vienota tūrisma galamērķa reklamēšanā.	Izdoti kopīgi tūrisma informācijas materiāli.	TIC	I, regulāri	Pašvaldību līdzekļi.
		Sasaistīt Rēzeknes, Dagdas un Ludzas novadu mājas lapu tūrisma sadaļas.	TIC	I, 2011	Novadu mājas lapu uzturēšanas izmaksu ietvaros.
	6.3.3. Nodrošināt RNP pārstāvniecību Baltijas reģiona tūrisma izstādes DAP un Latgales reģiona stendu ietvaros.		DAP, TIC, NVO, sadarbībā ar LRAA, LRTA un TAVA.	I, regulāri	
7. RNP tūrisma pakalpojumu sniedzēji ir konkurētspējīgi ar citu Latvijas reģionu piedāvājumu.					
7.1. Paaugstināta tūrisma sektorā strādājošo konkurētspēja.	7.1.1. Organizēt regulāras tūrisma uzņēmēju, darbinieku, tūrisma gidu, tūristu pavadonju un citu tūrisma pakalpojumu sniedzēju apmācības.	Organizēt izglītojošus seminārus par lauku sētās biežāk sastopamām augu un dzīvnieku sugām, dabas procesiem un jauniegūto zināšanu interpretācijas iespējām.	DAP, dabas un tūrisma NVO sadarbībā ar pētniekiem, VITILU u.c.	I, reizi gadā	400 – 500 LVL DAP vai NVO piesaistīti līdzekļi
		Organizēt izglītojošus seminārus par tūrisma produktu veidošanu, kvalitātes pilnveidošanu, mārketingu, normatīvajām prasībām tūrisma uzņēmumu darbā u.tml.	Pašvaldības, LRTA sadarbībā ar uzraudzības un izglītības iestādēm	I, reizi gadā	400 – 500 LVL Pašvaldību vai NVO piesaistīti līdzekļi
		Nodrošināt mūžizglītības pieejamību, ietverot valodu, mārketinga, tūrisma produktu veidošanas, vides gidu u.tml. prasmju apguves iespējas.	Pašvaldība	I, regulāri	Pašvaldību, F5 līdzekļi
	7.1.2. Organizēt regulāru Latgales reģiona tūrisma forumu, sekmējot informācijas apmaiņu un informācijas par nozares aktualitātēm izplatīšanu.		LRTA sadarbībā ar TAVA	I, reizi gadā	TAVA, LRTA piesaistīti līdzekļi
	7.1.3. Organizēt konkursus uzņēmēju aktivitātes, izdomas un uzņēmumu attīstības veicināšanai.	Veicināt lauku tūrisma mītnu pakalpojumu sniedzējus aktīvai dalībai konkursa „Sējējs” ekotūrisma nominācijā, kas ir augstākais valsts apbalvojums šajā jomā.	Pašvaldības, NVO	III	
		Organizēt konkursus uzņēmējdarbības aktivitātes veicināšanai – “Labākais tūrisma uzņēmējs”, “Inovātīvākais tūrisma produkts” u.tml.	Pašvaldības	III	Pašvaldību līdzekļi

Mērķis	Uzdevums	Rīcības	Iespējamie īstenotāji	Prioritāte, izpildes laiks	Iespējamās izmaksas un finansējuma avots
7.2. Ieviesta tūrisma pakalpojumu kvalitātes vērtēšanas sistēma un nodrošināt tās ieviešanu.	7.2.1. Izstrādāt tūrisma pakalpojumu kvalitātes vērtēšanas sistēmu un nodrošināt tās ieviešanu.	Izstrādāt ceļotāju aptaujas anketas, apmeklētāju viedokļa par RNP tūrisma piedāvājumu izzināšanai.	TIC, NVO, izglītības iestādes	I, 2011	
		Nodrošināt anketu pieejamību visās tūrisma pakalpojumu sniegšanas vietās.	Tūrisma uzņēmēji sadarbībā ar TIC un NVO	I, regulāri	Uzņēmēju, TIC, NVO piesaistīti līdzekļi
		Veikt ceļotāju intervēšanu ārpus pakalpojumu sniegšanas vietām (apskates objekti, peldvietas u.c.)	TIC, NVO sadarbībā ar izglītības iestādēm	II, reizi 2, 3 gados	Pašvaldību, NVO piesaistīti līdzekļi
		Veikt anketu apkopošanu un izvērtēšanu.	TIC sadarbībā ar izglītības iestādēm	I, reizi gadā	TIC darbības ietvaros
	7.2.3. Veicināt RNP tūrisma pakalpojumu sniedzējus izmantot Latvijā izmantotās tūrisma mītņu kvalitātes kategorijas un kvalitātes vērtēšanas sistēmas.	Veicināt Latvijā izmantoto tūrisma mītņu kategorizācijas un tūrisma pakalpojumu kvalitātes sistēmu ieviešanu (Q-Latvia, LVS 200). Organizēt izglītojošus seminārus par kvalitātes sistēmu ieviešanas ieguvumiem un to iegūšanas procedūru.	TAVA, NVO	II	TAVA, NVO piesaistīti līdzekļi
	Veicināt Zaļā sertifikāta ieviešanu parka tūrisma mītnēs. Organizēt izglītojošus seminārus par "Zaļās sertifikāta" ieguvumiem, sertifikāta iegūšanas procedūru un pieejamo finansējumu uzņēmumu pielāgošanai "Zaļā sertifikāta" prasībām.	NVO	II	NVO piesaistīti līdzekļi	
	7.2.2. Veikt regulāru tūrisma uzņēmumu apsekošanu to piedāvājuma, jaunumu un apkalpošanas kvalitātes apzināšanai.		Tūrisma informācijas sniedzēji	I, reizi gadā	TIC līdzekļi
8. Pilnveidota RNP izpēte un nodrošināta tūrisma arhīva veidošana.					
8.1. Veikta regulāra RNP tūrisma aktualitāšu apzināšana un tūrisma arhīva veidošana.	8.1.1. Veidot RNP tūrisma informācijas arhīvu.	Apkopot publikācijas un informatīvos materiālus par RNP un tā tūrisma piedāvājumu.	TIC	II, regulāri	TIC darbības ietvaros
	8.1.2. Veidot RNP fotogrāfiju datu bāzi, kvalitatīvu informācijas stendu un tūrisma informācijas materiālu izdošanas iespēju nodrošināšanai.		TIC vai NVO sadarbībā ar profesionāliem fotogrāfiem, organizējot fotogrāfiju konkursus u.tml.	II	Pašvaldību, NVO piesaistīti līdzekļi
8.2. Veikta tūrisma attīstības tendenču apzināšana, jaunu, tendencēm atbilstošu piedāvājumu veidošanas iespēju nodrošināšanai.	8.2.1. Sekmēt RNP tūrisma nozares izpēti.	Sekmēt vecāko klašu skolnieku un studentu pētniecisko darbu izstrādi par RNP aktuālām tēmām. Darbu rezultātus publicēt potenciālās RNP tūrisma informācijas mājas lapas profesionālās informācijas sadaļā.	DAP, TIC un NVO sadarbībā ar izglītības iestādēm	III, regulāri	DAP, TIC, NVO darbības ietvaros
	8.2.2. Apkopot informāciju par RNP un citviet Latvijā veiktajiem tūrisma pētījumiem.	Uzkrāt un analizēt informāciju par RNP un citviet Latvijā veiktajiem tūrisma pētījumiem. Pētījumu rezultātus publicēt potenciālajā RNP tūrisma mājas lapas profesionālās informācijas sadaļā	TIC, NVO	III, regulāri	TIC, NVO darbības ietvaros
9. Nodrošināta regulāra tūrisma resursu, tūrisma infrastruktūras un tūrisma ietekmju uzraudzība, savlaicīgu negatīvo tūrisma ietekmju novēršanas iespēju nodrošināšanai.					
9.1. Izveidota RNP apmeklētāju plūsmas uzskaites sistēma.	9.1.1. Ieviest vienotu apmeklētāju uzskaites sistēmu, atbilstoši 1.7. pielikumā sniegtajām vadlīnijām.	Nodrošināt regulāru apmeklētāju uzskaiti visās tūrisma pakalpojumu sniegšanas vietās.	Uzņēmēji	I, regulāri	Ikdienas darbu ietvaros
		Populārākajos apskates objektos un tūrisma maršrutos veikt apmeklētāju klātienē uzskaites.	NVO sadarbībā ar izglītības iestādēm	II, 4 – 6 dienas gadā	NVO piesaistīti līdzekļi
		Noslogotākajos RNP apskates objektos uzstādīt elektroniskās apmeklētāju uzskaites aparātūru. Nodrošināt iegūto datu apkopošanu un analīzi.	DAP	III, 2020	~ Ls 10 000 (aparātūras iegādei un uzstādīšanai)
		Nodrošināt apmeklētāju uzskaites datu apkopošanu. Apmeklētāju uzskaites rezultātus publicēt novadu, DAP un pot. RNP mājas lapā.	TIC sadarbībā uzņēmējiem, NVO un DAP RNP	I	TIC darbības un mājas lapu uzturēšanas izmaksu

Mērķis	Uzdevums	Rīcības	Iespējamie īstenotāji	Prioritāte, izpildes laiks	Iespējamās izmaksas un finansējuma avots
9.2. Nodrošināta RNP apmeklētāju radīto ietekmju fiksēšana un izpēte.	9.2.1. Ieviest apmeklētāju ietekmes novērtēšanas sistēmu, atbilstoši 1.7. pielikumā sniegtajām vadlīnijām.	Nodrošināt visu tūrismā iesaistīto resursu, tūrisma maršrutu un ierīkotās tūrisma infrastruktūras stāvokļa uzraudzību (vizuālo monitoringu).	NVO sadarbībā ar izglītības iestādēm	I, vismaz 2 reizes gadā	NVO piesaistīti līdzekļi
		Populārākajos RNP dabas objektos realizēt foto monitoringu.	NVO sadarbībā ar izglītības iestādēm	I, reizi gadā	NVO piesaistīti līdzekļi
		RNP tūrisma maršrutos veikt negatīvo apmeklētāju ietekmju uzskaiti.	NVO sadarbībā ar izglītības iestādēm	I, reizi gadā	NVO piesaistīti līdzekļi
		Noslogotākajos RNP dabas objektos realizēt parauglaukumu monitoringu.	DAP	II	Teritorijas uzraudzības izmaksu ietvaros
		Nodrošināt ietekmes monitoringa datu apkopošanu un analīzi. Monitoringa rezultātus publicēt DAP un potenciālajā RNP mājas lapā.	DAP sadarbībā ar NVO un izglītības iestādēm	I, reizi gadā	DAP, NVO piesaistīti līdzekļi
		Izstrādāt priekšlikumus konstatēto negatīvo ietekmju novēršanai.	DAP sadarbībā ar objektu apsaimniekotājiem	I, reizi gadā	Teritorijas apsaimniekošanas izmaksu ietvaros
9.3. Nodrošināta regulāra teritorijas apsaimniekošana, tūrisma infrastruktūras atjaunošana un tūrisma radīto negatīvo ietekmju un seku novēršana.	9.3.1. Realizēt regulāru tūrismā iesaistīto resursu apsaimniekošanu, atbilstoši 1.7. pielikumā sniegtajām vadlīnijām.		Objektu apsaimniekotāji	I, regulāri	Objektu apsaimniekotāju līdzekļi
		9.3.2. Nodrošināt optimālu atkritumu urnu izvietošanu un regulāru to apsaimniekošanu.	Nodrošināt optimālu atkritumu urnu skaita izvietošanu un regulāru atkritumu izvešanu.	Objektu apsaimniekotāji sadarbībā ar atkritumu apsaimniekotājiem	I, regulāri
		Sniegt atbalstu valsts nozīmes peldvietu prasībām labiekārtotu peldvietu apsaimniekotājiem (labvēlīgi nosacījumi papildus atkritumu urnu uzstādīšanai vasaras sezonā).	Pašvaldības sadarbībā ar atkritumu apsaimniekotājiem	I, 2011	Pašvaldību līdzekļi
		Atrisināt atkritumu apsaimniekošanas jautājumus problemātiskās RNP vietās (zemes īpašnieku neapsaimniekotās peldvietās un atpūtas vietās, mazdārziņu teritorijās u.c.).	Pašvaldības	I, 2011	Pašvaldību līdzekļi
	9.3.3. Realizēt nepieciešamos infrastruktūras (t.sk. informācijas stendu un norāžu) objektu remonta un atjaunošanas darbus.		Objektu apsaimniekotāji	I	Pēc novēršamo ietekmju apjoma – apsaimniekotāja jeb dažādu projektu līdzekļi
	9.3.4. Realizēt nepieciešamās darbības konstatēto tūrisma negatīvo ietekmju novēršanai un seku mazināšanai.		Objektu apsaimniekotāji	I	Pēc novēršamo ietekmju apjoma – apsaimniekotāja jeb dažādu projektu līdzekļi
	9.3.5. Koordinēt brīvprātīgo darbu RNP sakopšanā, labiekārtošanā un infrastruktūras atjaunošanā.		DAP, pašvaldības	I	DAP, pašvaldību līdzekļi
	9.3.6. Rast iespēju DAP RNP un pašvaldību labiekārtotos objektus nodot apsaimniekošanā privātajiem uzņēmējiem vai NVO, kuri objekta teritorijā vai to tuvumā sniedz maksas pakalpojumus.		Pašvaldības, DAP sadarbībā ar uzņēmējiem un NVO	III, 2020	

V RNP tūrisma attīstības plāna ieviešana un atjaunošana

5.1. Plāna ieviešanas novērtējums

Plāna ieviešanas novērtēšanai, katram īstermiņa mērķim izstrādāti indikatori, kurus izmantot novērtējot pasākuma efektivitāti. Izvēlētie indikatori ļautu iegūt informāciju par plāna pasākumu ietekmi uz vides stāvokli un ekonomiskajām aktivitātēm.

Tabula Nr.13. RNP tūrisma attīstības plāna ieviešanas indikatori.

Īstermiņa mērķi	Mērķu sasniegšanas indikatori
1. Nodrošināta RNP dabas, kultūras un ainavisko vērtību saglabāšana un to vērtību pieaugums ilgtermiņā	
1.1. Ieviests RNP dabas aizsardzības un ainavu ekoloģiskais plāns.	skat. RNP dabas aizsardzības un ainavu ekoloģisko plānu
1.2. Nodrošināta RNP ezeru un to zivju resursu apsaimniekošana.	Noslēgto ezeru apsaimniekošanas līgumu skaits. Ielaisto zivju mazuļu skaits.
1.3. Sekmēta RNP kultūras mantojuma un identitātes saglabāšana.	Tūrisma piedāvājumu skaits, kuros izmantota latgaļu valoda, teikas, nostāsti, leģendas. Aktīvu pašdarbības kolektīvu, amatnieku, NVO skaits, kuras iesaistās RNP kultūras dzīvē. RNP organizēto kultūras pasākumu, to organizēšanā iesaistīto organizāciju un pasākumu apmeklētāju skaits. Atbilstoši apsaimniekotu kultūras pieminekļu skaits. Muzeju, apskates saimniecību un izstāžu zāļu skaits.
1.4. Pilnveidota RNP iedzīvotāju, tūrisma uzņēmēju un ceļotāju vides izglītība.	Publikāciju skaits par dažādiem viedei draudzīgas un ilgtspējīgas saimniekošanas aspektiem. Organizēto semināru un semināru dalībnieku skaits. RNP dabas vērtību popularizējošu pasākumu skaits.
1.5. Pilnveidota RNP tūrisma infrastruktūra.	Pilnveidots Ežezera ūdens tūrisma maršruts. Pilnvērtīgi labiekārtoti peldvietu, atpūtas vietu, laivu piestātņu un laivu ielaišanas vietu skaits. Pilnveidots Mākoņkalna, Piloru ozolu audzes, Lielā Liepukalna, Andrupenes purva, Lūznavas, Zosnas un Veczosnas muižas parka un Lītavnieku mēness akmens kalendāra labiekārtojums.
2. Mērķtiecīga sadarbība starp tūrisma sektorā iesaistītajām pusēm nodrošina RNP kā tūrisma galamērķa attīstību.	
2.1. Uzlabota sadarbība RNP tūrisma piedāvājumu veidošanā.	Uzņēmēju piedāvāto tīklveida piedāvājumu skaits. Pieredzes apmaiņas braucieni un to dalībnieku skaits.
2.2. Nodrošināta sadarbība, RNP kā vienota tūrisma galamērķa attīstība.	Izveidota RNP tūrisma NVO, kuras mērķis ir RNP kā vienota tūrisma galamērķa attīstība un popularizēšana. RNP tūrisma NVO realizēto piedāvājuma veidošanas un mārketinga aktivitāšu skaits. Organizēto RNP uzņēmēju informācijas dienu un to dalībnieku skaits.
3. RNP pieejams daudzveidīgs un kvalitatīvs RNP un Latgales reģionu reprezentējošs tūrisma piedāvājums.	
3.1. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas plašas dzīvnieku vērošanas un dabas procesu izziņas iespējas.	Labiekārtotu putnu vērošanas vietu skaits. Organizēto putnu dienu un putnu vērošanas sacensību un to dalībnieku skaits. Izstrādātu dzīvnieku vērošanas piedāvājumu un to apmeklētāju skaits. Izstrādāto putnu un dzīvnieku vērošanas aprakstu skaits.
3.2. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas plašas izziņošu pastaigu, daudzveidīgu pārgājienu, nūjošanas un slēpošanas iespējas.	Labiekārtoto dabas taku un pārgājienu maršrutu garums. Izstrādāto pastaigu maršrutu skaits. Distanču slēpošanas trašu skaits un garums. To apmeklētāju skaits. Slēpju un nūjošanas nomas vietu un pieejamā inventāra vienību skaits. Izstrādāto dabas taku un pārgājienu maršrutu aprakstu skaits.
3.3. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas plašas ūdens tūrisma iespējas.	Izstrādāto un labiekārtoto ūdens tūrisma maršrutu skaits. Laivu nomas punktu un tajos pieejamo laivu skaits. Izstrādāto ūdens tūrisma maršrutu un laivu nomu piedāvājumu skaits.
3.4. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas plašas velo tūrisma iespējas.	Izstrādāto un labiekārtoto velo tūrisma maršrutu skaits. Ierīkoto velo ceļiņu garums. Velo nomas punktu un tajos pieejamo velosipēdu skaits. Izstrādāto velo maršrutu aprakstu skaits.
3.5. RNP ezeru krastos pieejamas drošas peldvietas.	Labiekārtoto peldvietu skaits.
3.6. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas plašas ainavu vērošanas iespējas.	Labiekārtoto ainavu vērošanas vietu skaits. Uzbūvēto skatu torņu skaits. Izstrādāto auto tūrisma maršrutu un tajos ietvertu vizuāli augstvērtīgo skatu vietu skaits.
3.7. Apskatei piemērotie RNP un tuvākās apkārtnes dabas objekti un kultūras pieminekļi ir pieejami apmeklētājiem.	Izstrādāto arhitektūras pieminekļu apskates maršrutu skaits. Labiekārtoto apskatei piemērotu dabas objektu un kultūras pieminekļu skaits. Izstrādāto dabas un kultūras objektu apskates maršrutu aprakstu skaits.
3.8. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejami tūrisma produkti, kuros iekļauti amatu demonstrēšanas un apmācības elementi.	Tūrisma piedāvājumu skaits, kuros ietverti tradicionālo amatu, lauku un zvejas darbu demonstrēšana un līdzdarbošanās iespēja. Organizēto amatu dienu un to apmeklētāju skaits.
3.9. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejami tūrisma piedāvājumi, kuros iekļauti Latgales zirgkopības tradīciju elementi.	Izjāžu, pajūgu, kamanu un skjoringa maršrutu skaits. Ierīkoto pajūgu skriešanās un pajūgu vadīšanas sacensību laukumu skaits. Organizēto pajūgu vadīšanas sacensību un to dalībnieku skaits. Izstrādāto Latgales zirgkopības tradīciju iepazīšanas piedāvājumu aprakstu skaits.
3.10. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejami tūrisma produkti, kuros iekļauti ezeru zvejniecības tradīciju elementi.	Tūrisma piedāvājumu skaits, kuros iekļauti izbraucieni ar zvejnieku laivām un līdzdalība ezeru zvejā. Latgales ezeru zivju iegādes un degustācijas piedāvājumu skaits.

Īstermiņa mērķi	Mērķu sasniegšanas indikatori
3.11. RNP un tā tuvākajā apkārtnē nodrošināta pastāvīga Latgales kulinārā mantojuma ēdienu pieejamība.	RNP ēdināšanas piedāvājumu skaits. Ēdināšanas uzņēmumu skaits, kuros pieejami Latgales kulinārā mantojuma ēdieni. Latgales kulinārā mantojuma ēdienu degustācijas vietu skaits. Kulinārā mantojuma ēdienu pagatavošanas apmācību piedāvājumu skaits. Izstrādāto Latgales kulinārā mantojuma ēdienu pagatavošanas apguves piedāvājumu skaits.
3.12 RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejamas kvalitatīvas dziedniecības un rehabilitācijas iespējas.	Dziedniecības un rehabilitācijas piedāvājumu un to izmantotāju skaits.
3.13. RNP un tā tuvākajā apkārtnē pieejami inovatīvi un RNP raksturojoši tūrisma produkti.	Inovatīvu tūrisma piedāvājumu skaits.
4. Pilnveidota tūrisma atbalstošā infrastruktūra.	
4.1. Uzlabota RNP tūrisma objektu pieejamība.	Uzturēto un rekonstruēto ceļu kopgarums. Ierīkoto stāvlaukumu un ceļa paplašinājumu automašīnu novietošanai skaits. Visiem pieejamas vides standartiem pielāgotu tūrisma objektu skaits.
4.2. Uzlabota interneta pieejas punktu pieejamība.	Publiski pieejamu interneta pieejas punktu skaits, to darba laiks.
5. Uzlabota tūrisma informācijas pieejamība.	
5.1. RNP teritorijā izveidoti tūrisma informācijas centri un nodrošināta to darbība.	Ierīkoto TIC un TIP skaits, to darba laiks. Tajos pieejamās tūrisma informācijas apjoms. Apkalpoto klientu skaits.
5.2. Uzlabota gidu, tūristu pavadonju un instruktoru sniegto pakalpojumu pieejamība.	Pieejamais kvalificētu gidu, tūristu pavadonju un dažādu sporta un aktīvās atpūtas veidu instruktoru skaits.
5.3. Tūristu piesaistes vietās uzstādīti trūkstošie tūrisma informācijas stendi un norādes zīmes.	Sagatavoto un uzstādīto vienota stila tūrisma informācijas stendu un norāžu skaits. Atjaunoto, laboto un aizvākto neaktuālo vai bojāto stendu skaits.
6. RNP kā tūrisma galamērķis mērķtiecīgi tiek virzīts Latvijas un Baltijas tūrisma tirgū.	
6.1. Uzlabota RNP atpazīstamība.	Izveidota RNP tūrisma informācijas mājas lapa. Mājas lapā ievietoto ziņu skaits. Lapas apmeklētāju skaits. Mājas lapu skaits, kurās reklamēti RNP tūrisma objekti. Mājas lapu skaits, kurās reklamējot RNP tūrisma objektus norādīts, ka ir atrodas RNP teritorijā. Sagatavoto suvenīru veidu skaits, to pārdošanas apjoms un tirgošanas vietu skaits. Pakalpojumu un produktu skaits, kuru reklamā izmantota RNP simbolika.
6.2. Veikta RNP kā vienota tūrisma galamērķa popularizēšana.	Izdoto ceļvežu skaits, kuros iekļauta informācija par ceļojumu galamērķi RNP. RNP popularizēšanas pasākumu un to apmeklētāju skaits. RNP tūrisma piedāvājumu aprakstu, to izplatīšanas vietu skaits un izplatīšanas apjoms.
6.3. Uzlabota sadarbība, RNP atpazīstamības veicināšanai.	Publikāciju par RNP un tā tūrisma piedāvājumu skaits. Rēzeknes, Dagdas un Ludzas TIC kopīgi realizēto aktivitāšu skaits. Tūrisma izstāžu skaits, kurās pieejama informācija par RNP un tā tūrisma piedāvājumu.
7. RNP tūrisma pakalpojumu sniedzēji ir konkurētspējīgi ar citu Latvijas reģionu piedāvājumu.	
7.1. Paaugstināta tūrisma sektorā strādājošo konkurētspēja.	Notikušo semināru, apmācību un tūrisma forumu skaits. Uzņēmējdarbības attīstības veicināšanas konkursu skaits, izvērtēto pieteikumu skaits.
7.2. Ieviesta tūrisma pakalpojumu kvalitātes vērtēšanas sistēma.	Aizpildīto ceļotāju anketu skaits. Uzņēmēju skaits, kuros izmanto Latvijā vai Eiropā izmantotās tūrisma pakalpojumu sniedzēju kvalitātes kategorijas un sertifikātus.
8. Pilnveidota RNP izpēte un nodrošināta tūrisma arhīva veidošana.	
8.1. Veikta regulāra RNP tūrisma aktualitāšu apzināšana un tūrisma arhīva veidošana.	Ierakstu skaits RNP tūrisma informācijas arhīvā. Fotografiju skaits RNP foto arhīvā.
8.2. Veikta tūrisma attīstības tendenču apzināšana.	RNP tūrisma pētījumu skaits. Publiskoto pētījumu rezultātu skaits.
9. Nodrošināta regulāra tūrisma resursu, tūrisma infrastruktūras un tūrisma ietekmju uzraudzība.	
9.1. Izveidota RNP apmeklētāju plūsmas uzskaites sistēma.	Vietu skaits, kurās tiek veikta regulāra apmeklētāju uzskaitē. Uzstādīto elektronisko apmeklētāju uzskaites ierīču skaits. Kopējais apmeklētāju skaits.
9.2. Nodrošināta RNP apmeklētāju radīto ietekmju fiksēšana un izpēte.	Vietu skaits, kurās tiek veikts regulārs apmeklētāju ietekmes monitorings. Fiksēto negatīvo ietekmju skaits.
9.3. Nodrošināta regulāra teritorijas apsaimniekošana, tūrisma infrastruktūras atjaunošana un tūrisma radīto negatīvo ietekmju un seku novēršana.	Atjaunoto un laboto tūrisma infrastruktūras objektu skaits. Uzstādīto publiski izmantojamo atkritumu urnu skaits. Izvesto atkritumu daudzums. Teritoriju sakopšanas talku laikā, salasīto atkritumu daudzums. Apmeklētāju negatīvo ietekmju un seku novēršanas gadījumu skaits. NVO un uzņēmējiem apsaimniekošanai nodoto objektu skaits.

5.2. Plāna ieviešanas un aktualizācijas priekšlikumi

Lai sekmīgi veiktu RNP tūrisma attīstības plāna ieviešanu, nepieciešams izveidot RNP tūrisma NVO, kura uzņemtos atbildību par RNP tūrisma attīstības veicināšanu, koordinēšanu, vienotu tūrisma piedāvājumu sagatavošanu un mārketinga aktivitāšu realizēšanu. Iniciatīvu RNP tūrisma NVO izveidē jāuzņemas DAP RNP, sadarbojoties ar pašvaldībām un TIC. Līdz RNP tūrisma NVO izveidei, RNP mārketinga aktivitātes jārealizē novadu TIC.

Plāna aktualizācija veicama 2020. gadā, vai ātrāk, ja strauja apstākļu maiņa nosaka ātrāku plāna atjaunošanas nepieciešamību. 2015. gadā veikt plāna ieviešanas inventarizāciju un nepieciešamības gadījumā – rīcību un uzdevumu maiņu. Plāna aktualizēšanu un ieviešanas inventarizāciju veikt RNP tūrisma NVO. Izmaiņas rīcības plānā saskaņot ar DAP, LPR, pašvaldībām, TIC, NVO, uzņēmējiem un vietējiem iedzīvotājiem.

Izmantotie informācijas avoti

Plānošanas dokumenti

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam. RAPLM, 2010.

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013.gadam. RAPLM, 2006.

Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnes 2009. – 2015.gadam

Latvijas tūrisma mārketinga stratēģija 2010. – 2015.gadam. TAVA, 2010.

Latgales attīstības plāns, 2000.

Latgales reģiona telpiskās struktūras plāns, 2004.

Latgales plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2006-2026.gadam, 2006.

Latgales reģiona attīstības programma 2007.-2013.gadam, 2007.

Andrupenes pagasta teritorijas plānojums 2006.-2018.gadam

Andrupenes pagasta attīstības programma 2008. – 2020.gadam

Čomajas pagasta teritorijas plānojums 2007.-2019.gadam

Ezernieku pagasta teritorijas plānojums 2007.-2019.gadam

Ezernieku pagasta attīstības programma 2007. – 2019.gadam

Kaunatas pagasta teritorijas plānojums 2007.-2019.gadam

Lūznavas pagasta teritorijas plānojums 2007.-2019.gadam

Lūznavas pagasta attīstības programma 2006. – 2011.gadam

Mākoņkalna pagasta teritorijas plānojums 2008.-2020.gadam

Rove I. (red.) 2009. Rāznas Nacionālā parka dabas aizsardzības plāns, Latvijas Dabas fonds

Rāznas nacionālā parka ainavu ekoloģiskais plāns. SIA "ELLE", 2009.

Eiropreģiona "Ezeru zeme" attīstības stratēģija 2008.-2013.gadam. LPR

Eiropreģiona "Ezeru zeme" lauku tūrisma attīstības stratēģija. "Landkreis Bautzen", 2004.

Eiropreģiona "Ezeru zeme" tūrisma mārketinga stratēģija 2006.-2010.gadam. Eiropas reģionālā tūrisma institūts.

Biedrības "Rēzeknes rajona kopienu partnerība" attīstības stratēģija 2008.-2013.gadam.

Biedrības "Krāslavas rajona partnerība" attīstības stratēģija 2009.-2013.gadam.

Biedrības "Ludzas rajona kopienu partnerība" attīstības stratēģija 2009.-2013.gadam.

Normatīvie akti

02.03.1993. likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" ar grozījumiem līdz 31.03.2010.

02.11.2006. "Rāznas nacionālā parka likums" ar 25.01.2007., 14.06.2007. un 30.04.2009. grozījumiem.

12.02.1992. likums "Par kultūras pieminekļu aizsardzību" ar grozījumiem līdz 12.11.2009.

05.02.1997. "Aizsargjoslu likums" ar grozījumiem līdz 14.05.2009.

17.09.1998. "Tūrisma likums" ar grozījumiem līdz 10.12.2009.

21.03.2002. "Reģionālās attīstības likums" ar grozījumiem līdz 25.02.2010.

19.05.1994. likums "Par Pašvaldībām" ar grozījumiem līdz 01.12.2009.

12.04.1995. "Zvejniecības likums" ar grozījumiem līdz 01.12.2009.

26.06.2007. MK not. Nr. 477. "Rāznas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"

26.08.2003. MK not. Nr.474 "Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirmspirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu" ar 06.04.2010. grozījumiem.

02.06.2009. MK not. Nr. 507 "Dabas aizsardzības pārvaldes nolikums"

27.03.2007. MK not. Nr. 210. "Rāznas nacionālā parka konsultatīvās padomes nolikums".

16.11.2004. MK not. Nr. 936. "Tūrisma attīstības valsts aģentūras nolikums"

09.11.2004. MK not. Nr. 916. "Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas nolikums"

Literatūra un publikācijas

- Aboltiņš O., 1995. Latgales augstiene. - Latvijas daba, 3: Rīga: Latvijas Enciklopēdija.
- Beunder N. 2002. PAN Parks manual For Sustainable Tourism & Development. Practical Guidelines for The Formulation Of A Sustainable Tourism Development Strategy For Protected Areas And Their Regions. Budapest, PAN Parks Foundation in Hungary & WWF
- Dabas aizsardzības pārvalde. 2007. Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vienotais stils.
- Drumm A., Moore A. 2002. Ecotourism Development. A Manual for Conservation Planners and Managers. Arlington, The Nature Conservancy.
- Dunsdorfs E. 1991. Skaistā Latgale. Melburna, Kārļa Zariņa fonds
- Eipurs I. 1995. Ežezers. - Latvijas daba. Enciklopēdija. 2. sēj. Rīga, Latvijas enciklopēdija.
- Font X., Cochrane J., Tapper R. 2004. Tourism for Protected Area Financing: Understanding Tourism Revenues for Effective Management Plans. Leeds, Leeds Metropolitan University.
- Gebhard K., Meyer M., Roth S., 2006. Eight Steps Towards a Tourism Management Plan. Bonn, ETE & UNESCO MaB
- Gebhard K., Meyer M., Roth S., 2007. Sustainable Tourism management Planning in Biosphere Reserves. Bonn, ETE & UNESCO MaB
- Gebhard K., Meyer M., et.al. 2007. Sustainable Tourism. Training the Trainers Programme. Bonn, ETE & UNESCO MaB
- Gutierrez E., Lamoureux K. et.al. 2005. Linking Communities, Tourism & Conservation. Washington, Conservation International & The George Washington University.
- Hajdu K. (eds.), 2008. How Local Agenda 21 Can Change Your Community. Warsaw, CEEweb.
- Hall C.M. 2000. Tourism Planning. Policies, Processes and Relationships, Pearson Education Limited, Singapore
- Kajala L., Almik A., et.al. 2007. Visitor Monitoring in Nature Areas – A Manual Based on Experiences from The Nordic and Baltic Countries. Stockholm, Swedish Environmental Protection Agency & Nordic Council of Ministers.
- Kalniņa A. 1995. Klimatiskā rajonēšana. – Latvijas daba. Enciklopēdija. 2. sēj. Rīga, Latvijas enciklopēdija.
- Klepers A., Rozīte M., Smaļinskis J. 2009. Spatial Structures of Tourism in the Rāzna National Park and Planning for Sustainable Development. - Sustainable Planning Instruments and Biodiversity Conservation. Rīga, University of Latvia Press.
- Krūmiņš A. 2003. Latgales koka baznīcas. Rīga, grāmatu apgāds "Jumava".
- LR Ekonomikas ministrija. 2008. Tūrisma un viesmīlības terminu skaidrojošā vārdnīca.
- Lūrmane H. 1997. Rāznas ezers. - Latvijas daba, 4: Rīga: Latvijas Enciklopēdija.
- Maldups A. 1937. Aprinču un pagastu apraksti. Rīga, Valsts statistikas pārvalde.
- Markots A. 1994. Dagdas pauguraine. - Latvijas daba, 1: Rīga: Latvijas Enciklopēdija.
- Markots A., 1995. Maltas pazeminājums. - Latvijas daba, 3: Rīga: Latvijas Enciklopēdija.
- Markots A. 1997. Rāznavas pauguraine. - Latvijas daba, 4: Rīga: Latvijas Enciklopēdija.
- Račinskis E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga, LOB.
- Sabiedrisko Lietu Ministrijas Tūrisma nodaļa. 1937. Tūristu apmetņu saraksts. izdevums. Rīga, "Latviju Kultūras" spiestuve.
- Smaļinskis J. (red.), 2007. Velo ceļvedis pa aizsargājamām dabas teritorijām. Rīga, LLTA "Lauku ceļotājs"
- Stankey G.H., Cole D.N., et. al. 1985. The Limits of Acceptable Change System for Wilderness Planning. Ogden, US Department of Agriculture.
- Turlajs J. (red.), 2004, Latvijas ceļvedis. SIA Karšu izdevniecība Jāņa sēta.
- UNWTO, 2007, A Practical guide to tourism destination management. Madrid,
- Vanags K. 1939. Ceļvedis pa Dzimto zemi. Tūristu ceļojumu maršruti Latvijā. Nr.7. Rēzekne – Latgales sirds. Rīga, Sabiedrisko lietu ministrijas Tūrisma nodaļa.
- Vētra K., Eglīte P. 1968. Putešestvije po Latviskoj CCP. Po rodnim prostoram. Minska, Izdatelstvo – Fizkultura I Sport.
- Žīgurs E. (red.). 1957. Brīvā Daugava: Tūrisma maršruti I. Rīga, Latvijas PSR Izglītības ministrija, Republikāniskā bērnu ekskursiju un tūrisma stacija.

Interneta avoti

Dabas aizsardzības pārvaldes Rāznas nacionālā parka administrācijas mājas lapa www.raznasnpa.gov.lv¹

Dabas aizsardzības pārvaldes mājas lapa www.daba.gov.lv

Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapas www.csb.gov.lv

Latvijas Tūrisma attīstības valsts aģentūras mājas lapa www.latviatourism.lv

Nodarbinātības valsts aģentūras mājas lapa <http://cvp.nva.gov.lv>

¹ Lapa slēgta līdz ar vienotas DAP mājas lapas www.daba.gov.lv izveidi 01.03.2010.

Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes mājas lapa www.pmlp.gov.lv
Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas mājas lapa www.mantojums.lv
Valsts akciju sabiedrības "Latvijas Valsts ceļi" mājas lapa www.lvceli.lv

Latgales plānošanas reģiona informācijas portāls www.latgale.lv
Rēzeknes novada mājas lapa www.rezeknesnovads.lv
Dagdas novada mājas lapa www.dagda.lv
Ludzas novada mājas lapa www.ludzaspils.lv
Kaunatas pagasta mājas lapa www.kaunata.lv
Čomajas pagasta mājas lapa www.cornaja.lv
Lūznavas pagasta mājas lapa www.luznava.lv

Biedrības "Latvijas ezeri" izveidotā Latvijas ezeru datu bāze www.ezeri.lv
Eiropas reģionālā kultūras mantojuma tīkla (*the European Network of Regional Culinary Heritage*) mājas lapa www.culinary-heritage.com
Daugavpils Universitātes realizētā LIFE-Daba projekta "Sugu un biotopu aizsardzība dabas parkā „Rāzna” mājas lapa <http://razna.dau.lv/>

Latgales tūrisma asociācijas mājas lapa www.latgaletourism.lv
Latvijas Kultūras fonda kopas "Pūdņiku skūļa" mājas lapa www.pudnikuskula.viss.lv
Ludzas amatnieku centra mājas lapa www.ludzasamatnieki.lv
Latgales mākslas un amatniecības centra mājas lapa www.latgalesamatnieki.lv
Latvijas Velo informācijas centrs www.bicycle.lv
Latvijas Zirgaudzētāju mājas lapa www.petnet.lv/horses/
Latvijas Piļu un muižu asociācijas mājas lapa www.pilis.lv
Latvijas muižās esošo skolnieku un skolotāju veidota mājas lapa "Skolas Latvijas muižās un pilīs" www.liis.lv/skolas/pilis/
Latvijas reģionu attīstības portāls www.latreg.lv

Latvijas Lauku tūrisma asociācijas "Lauku ceļotājs" mājas lapa www.celotajs.lv
Tūrisma informācijas mājas lapa www.celtaka.lv
Tūrisma informācijas mājas lapa www.etaka.lv
Tūrisma informācijas mājas lapa www.redziruna.lv
Tūrisma informācijas mājas lapa www.vietas.lv

RNP tūrisma uzņēmumu mājas lapas:

www.laivaslatgale.lv
www.razna.lv
www.osmany.lv
www.raznaslicis.lv
www.atputapieraznas.lv
www.lnrc.lv
www.raznastavkrasti.lv
www.selena.lv
www.baltkrasts.lv

Pielikumi

1. pielikums. APRAKSTI UN TABULAS

1.1. pielikums. Rāznas nacionālā parka pagastu/novadu sociālekonomiskie rādītāji

ledzīvotāju skaits RNP teritorijā esošajos novados (avots: PMLP, NVA)

Novads/pagasts	01.01.2000		01.01.2010		01.12.2007	01.12.2008	01.12.2009
	ledzīvotāju skaits	ledzīvotāju blīvums	ledzīvotāju skaits	ledzīvotāju blīvums	Bezdarba Līmenis, %	Bezdarba Līmenis, %	Bezdarba Līmenis, %%
Rēzeknes novads			31 876		16,4	17	32,7
Čornajas pagasts	1680	11,2	1419	9,5	-	-	-
Lūznavas pagasts	1352	18,2	1119	15,2	-	-	-
Kaunatas pagasts	1550	9,2	1350	8,1	-	-	-
Mākoņkalna pagasts	873	5,3	726	4,5	-	-	-
Dagdas novads			9 396		10,6	10,2	25,0
Andrupenes pagasts	1657	12,2	1390	10,4	-	-	-
Andzeļu pagasts	824	8,5	695	7,2	-	-	-
Ezernieku pagasts	1156	9	930	7,4	-	-	-
Ludzas novads			15 844		13,9	13,9	28,3
Rundēnu pagasts	800	6,4	602	5,1	-	-	-
valsti kopā	2 381 715	36,9	2 254 653	35,0	4,8	6,1	16,0

ledzīvotāju skaits galvenajās vecuma grupās RNP teritorijā esošajos pagastos/novados (avots: CSP)

Novads/pagasts	01.01.2000			01.10.2010		
	ledzīvotāji līdz darba spējas vecumam, %	ledzīvotāji darbības vecumā, %	ledzīvotāji pēc darbības vecuma, %	ledzīvotāji līdz darba spējas vecumam, %	ledzīvotāji darbības vecumā, %	ledzīvotāji pēc darbības vecuma, %
Rēzeknes novads				14	66	20
Čornajas pagasts	21	57	22	15	66	19
Lūznavas pagasts	17	60	23	12	67	21
Kaunatas pagasts	18	54	28	13	65	22
Mākoņkalna pagasts	17	52	31	11	64	25
Dagdas novads				13	65	22
Andrupenes pagasts	21	53	26	13	66	21
Andzeļu pagasts	20	54	26	14	65	21
Ezernieku pagasts	17	57	27	12	64	24
Ludzas novads				12	66	22
Rundēnu pagasts	17	50	33	8	64	28
valsti kopā				14	66	20

RNP teritorijā esošo pagastu/novadu iedzīvotāju nacionālais sastāvs (01.01.2010.) (avots: PMLP)

Novads/pagasts	Latvieši, %	Krievi, %	Baltkrievi, %	Poļi, %	Ukraiņi, %	Citi, %
Rēzeknes novads	58	37	1	1	x	2
Čornajas pagasts	40	54	x	1	2	1
Lūznavas pagasts	55	38	4	2	x	1
Kaunatas pagasts	67	29	1	1	x	1
Mākoņkalna pagasts	62	32	1	x	3	1
Dagdas novads	61	26	7	4	x	2
Andrupenes pagasts	60	29	7	4	x	0
Andzeļu pagasts	52	41	4	3	x	x
Ezernieku pagasts	55	37	5	3	x	1
Ludzas novads	54	39	3	1	1	1
Rundēnu pagasts	31	66	1	x	1	1
valsti kopā	59	28	4	2	2	5

1.2. pielikums. Rāznas nacionālā parka tūrisma piedāvājums

Tūrisma informācijas sniedzēji

Nr.	Nosaukums	Adrese	Interneta adrese	Telefons	Darba laiks
Rāznas nacionālā parka teritorijā					
1.	Kaunatas TIP	Kaunatas pagasta pārvalde, Kaunata		64667002	- ¹
Ārpus Rāznas nacionālā parka					
1.	Rēzeknes novada TIC	Atbrīvošanas aleja 98, Rēzekne	www.rezekne.lv	64605005	Ot.-Tr. 10:00 – 18:00 Ce.-Pk. 10:00 – 19:00 Se. 10:00 – 16:00
2.	Dagdas novada TIC	Daugavpils iela 8, Dagda	www.dagda.lv	65681420	
3.	Ludzas novada TIC	Baznīcas iela 42, Ludza	www.turisms.ludza.lv	65707203	
4.	LRTA "Ezerzeme"	Somersētas iela 34, Aglona	www.latgaletourism.lv	-	- ²
5.	LRAA	Saules iela 15a, Daugavpils	www.latgale.lv	-	- ²
6.	Eiropa reģions „Ezeru zeme”	Brīvības iela 13, Krāslava	www.ezeruzeme.lv	-	- ²

Muzeji, ekspozīcijas, radošās darbnīcas, apskates saimniecības

Nr.	Nosaukums	Adrese	Telefons	Darba laiks
Rāznas nacionālā parka teritorijā				
1.	Etnogrāfiskais muzejs „Andrupenes lauku sēta”	Andrupene, Andrupenes pagasts	26458876	Pi.-Pk. 8:00 – 17:00; Se. 10:00 – 14:00
2.	Apskats saimniecība “Rudo kumeļu pauguri”	Šļakoti, Kaunatas pagasts	29184286	lepriekš piesakoties
3.	Podnieka Evalda Vasilevska dzīves un darba vieta	Akminiši, Kaunatas pagasts	29230805	lepriekš piesakoties
4.	Andra Platača gravīru un stikla gleznu izgatavošanas darbnīca	Ezernieki, Ezernieku pagasts	29164771	lepriekš piesakoties
5.	Koktēlnieka Viktora Ivanova darbnīca	Andrupene, Andrupenes pagasts	65659339	lepriekš piesakoties
6.	PSRS lauku tehnikas ekspozīcija z/s “Mežāres”	Dūkstīgals, Čornajās pagasts	20203335	lepriekš piesakoties
7.	20.gs. 1.puses automašīnu un dekoratīvo augu kolekcijas apskate z/s “Upmalas”	Mākoņkalna pagasts	29491945	lepriekš piesakoties
Ārpus Rāznas nacionālā parka				
1.	Latgales Kultūrvēstures muzejs	Atbrīvošanas aleja 102, Rēzekne	64622464	Ot.-Pk. 10:00 – 17:00; Se. 10:00 – 16:00
2.	Ludzas amatnieku centrs	Tālavijas iela 27a, Ludza	65707203	lepriekš piesakoties
3.	Maltas 2.vsk. muzejs	Sporta iela 5, Malta	64634355	Pi.-Pk. 9:00 – 16:00
4.	Maltas Vēstures muzejs	Parka 8, Malta	29477761	Pi.-Pk. 9:00 – 17:00
5.	Pušas pagasta muzejs	Puša, Pušas pagasts	26189569	lepriekš piesakoties
6.	Latgales lauku sēta “Mežmalas”	Dītlīvi, Pušas pagasts	64645215	lepriekš piesakoties
7.	Baldas ūdensdzirnavas	Balda, Pušas pagasts		lepriekš piesakoties
8.	Podnieka Staņislava Viļuma darba un dzīves vieta	Bekši, Ozolaines pagasts	29106193	lepriekš piesakoties
9.	Podnieka Andra Ušpeļa darba un dzīves vieta	Pocelujevka, Griškānu pagasts	64625370	lepriekš piesakoties
10.	Podnieka Viktora Ušpeļa un gleznotājas Vēsma Ušpeles darba un dzīves vieta	Pocelujevka, Griškānu pagasts	28214013	lepriekš piesakoties
11.	Podnieka Aivara Ušpeļa darba un dzīves vieta	Garkalni, Maltas pagasts	29466372	lepriekš piesakoties

Nozīmīgākie apskates objekti

Nr.	Nosaukums	Adrese	Piezīmes
Kalni, pilskalni			
1.	Mākoņkalns	Mākoņkalna pagasts	Ierīkotas kāpnes, skatu stīga, atpūtas vieta u.c.
2.	Lielais Liepukalns	Kaunatas pagasts	Uzstādīts informācijas stends, norādes
3.	Milkas pilskalns	Mākoņkalna pagasts	Uzstādīta dievmātes statuļa, ierīkotas kāpnes u.c.
4.	Grumušku pilskalns	Andzeļu pagasts	Ierīkots pārgājienu maršruts
5.	Stalidzānu Svīlušais kalns	Andrupenes pagasts	Sākta pārgājienu maršruta ierīkošana
Meži, purvi			
6.	Piloru ozolu audze	Ezernieku pagasts	Ierīkota atpūtas vieta
7.	Andrupenes purvs	Andrupenes pagasts	Ierīkota dabas taka
Kultakmeņi			
8.	Lītavnieku Mēness akmens kalendārs	Andrupenes pagasts	Uzstādīts informācijas stends, norāde
9.	Jaunstašuļļu Velnakmens	Mākoņkalna pagasts	Ierīkots pārgājienu maršruts, uzstādītas norādes
10.	Plakanais akmens	Mākoņkalna pagasts	Ierīkots pārgājienu maršruts, uzstādītas norādes
11.	Āžmuguras akmens	Mākoņkalna pagasts	Ierīkots pārgājienu maršruts, uzstādītas norādes
12.	Juguļu akmens	Kaunatas pagasts	Uzstādīta norāde

¹ Pieejamas telefoniskas konsultācijas.

² Sniedz tūrisma informāciju tikai interneta vidē.

Nr.	Nosaukums	Adrese	Piezīmes
Muižas			
13.	Lūznavas muiža un parks	Lūznavas pagasts	Iespējama muižas apskate, uzstādītas norādes u.c.
14.	Veczosnas muiža (Sanatorija "Rāzna") un parks	Lūznavas pagasts	Iespējama muižas apskate, uzstādītas norādes u.c.
15.	Zosnas muiža un parks	Lūznavas pagasts	Uzstādītas norādes, ierīkota atpūtas vieta u.c.
16.	Andzeļu muiža un parks	Andzeļu pagasts	Ierīkota atpūtas vieta
17.	Bukmuižas parks	Ezernieku pagasts	Ierīkota atpūtas vieta
Dievnamu			
18.	Ismeru vecticībnieku lūgšanu nams	Lūznavas pagasts	
19.	Bļižņevas vecticībnieku lūgšanu nams	Rundēnu pagasts	
20.	Lipušu vecticībnieku lūgšanu nams	Mākoņkalna pagasts	
21.	Rudušķu vecticībnieku lūgšanu nams	Andzeļu pagasts	
22.	Rečeņu vecticībnieku lūgšanu nams	Čornajas pagasts	
23.	Vertulovas pareizticīgo baznīca	Rundēnu pagasts	
24.	Jaundomes katoļu kapella	Ezernieku pagasts	
25.	Dukstīgala Sv. Jaunavas Marijas Romas katoļu baznīca	Čornajas pagasts	
26.	Zosnas Sv. Ercenģeļa Miķeļa katoļu baznīca	Lūznavas pagasts	
27.	Kaunatas Sv. Jaunavas Marijas Romas katoļu baznīca	Kaunatas pagasts	
28.	Bukmuižas Sv. Ludviga Romas katoļu baznīca	Mākoņkalna pagasts	
29.	Andrupenes Romas katoļu baznīca	Andrupenes pagasts	
Ciematu vēsturiskie centri			
30.	Andrupenes ciema vēsturiskā daļa	Andrupenes pagasts	
31.	Kaunatas ciema vēsturiskā daļa	Kaunatas pagasts	
32.	Lipušu ciema vēsturiskā daļa	Mākoņkalna pagasts	
33.	Zosnas ciema vēsturiskā daļa	Lūznavas pagasts	

Dabas takas, pārgājienu, nūjošanas un velo maršruti

Nr.	Nosaukums	Adrese	Raksturojums
Dabas takas un pārgājienu maršruti			
1.	Andrupenes purva taka	Andrupenes pagasts	Ierīkota laipa, kāpnes, uzstādītas norādes, info. stends
2.	Nūjošanas maršruts "Salājs – Asreits - Dubleits"	Andrupenes pagasts	Uzstādītas norādes
3.	Pārgājienu maršruts "Akmeņi – pagātnes liecinieki"	Mākoņkalna pagasts	Uzstādītas norādes, informācijas stends
4.	Pārgājienu maršruts "Zīli ezeri zaļos mežos"	Mākoņkalna pagasts	
5.	Grumušķu piiskalnu taka	Andzeļu pagasts	Uzstādītas norādes, informācijas stends
6.	Stalidzānu Svīlušā kalna taka	Andrupenes pagasts	
Velo maršruti			
1.	"Ežezera noslēpumi"	Dagdas, Ezernieku pagasts	Uzstādītas norādes, info. stends, ierīkotas atp. v.
2.	"Latgales virsotnē"	Kaunatas pagasts	Uzstādītas norādes
3.	"Kulta vietas Mākoņkalna apkārtnē"	Mākoņkalna pagasts	Uzstādītas norādes
4.	"Mākoņkalna akmeņu leģendas"	Mākoņkalna pagasts	Uzstādītas norādes
5.	"Zosnas muižas apkārtnē"	Lūznavas pagastā	Uzstādītas norādes

Ēdināšanas uzņēmumi

Nr.	Nosaukums	Adrese	Telefons	Darba laiks
Rāznas nacionālā parka teritorijā				
1.	Vasaras kafejnīca "Dīleri"	Kempinga "Jaunais Dinamietis" teritorijā	29277171	
2.	Kafejnīca „Ezerkrasti”	Atpūtas kompleksa „Ezerkrasti” teritorijā		Iepriekš vienojoties
3.	Kafejnīca „Rāznas Gulbis”	Atpūtas kompleksa „Rāznas gulbis” teritorijā	29994444	9:00 – 23:00 ¹
4.	Etnogr. muzejs „Andrupenes lauku sēta”	Muzeja "Andrupenes lauku sēta" teritorijā	26458876	Iepriekš vienojoties
Ārpus Rāznas nacionālā parka				
1.	Kafejnīca "Kornerstone"	Rīgas iela 4, Dagda	29766513	Pi.-Ce. 11:00 – 17:00; Pk.-Se. 11:00 – 17:00, 19:00 – 3:00
2.	Kafejnīca "Papardes zieds"	Alejas 29, Dagda	29519410	Iepriekš vienojoties
3.	Dagdas arodvidusskolas ēdnīca	Brīvības iela 3, Dagda	65681158	Pi.-Pk. 8:00 – 16:30
4.	Kafejnīca "Kapriže"	1.maija iela 70a, Malta	64634674	Pi.-Pk. 11:00 – 19:00 Se.-Sv. 11:00 – 13:00

¹ ziemas/rudens sezonā kafejnīca pieejama pēc iepriekšējas viesošānās. Vasaras sezonā vēlams iepriekš paaieresēties, vai kafejnīca nav rezervēta privātiem pasākumiem

Naktsmītnes

Nr.	Nosaukums	Adrese	Interneta adrese	Telefons	Istabu skaits	Vietu skaits
Rāznas nacionālā parka teritorijā						
Dagdas novads						
1.	Atpūtas komplekss "Obiteļa"	Upmāji, Andzeļu pagasts		29152078	8	25 + 5
2.	Ciema māja „Papeles”	Ezernieki, Ezernieku pagasts		26127161	2	6
3.	Brīvdienu māja „Pinti”	Grabova, Andrupenes pag.		26410859	4	12 + 2
4.	Brīvdienu māja „Runčuki”	Vigori, Andrupenes pagasts		28375881	2	5 + 5
5.	Ciema māja „Savaži”	Andzeļi, Andzeļu pagasts		28797802	3	7
6.	Brīvdienu māja “Vuciņi”	Vuciņi, Andzeļu pagasts			3	10 + 3
7.	Brīvdienu māja „Zundi”	Zundi, Andrupenes pagasts		29134246	3	6
Rēzeknes novads						
8.	Brīvdienu māja „Albatross”	Rogos, Kaunatas pagasts		64667229	6	18 + 2
9.	Pirts „Dana”	Mākoņkalna pagasts		64621001	6	35 + 5
10.	Atpūtas komplekss “Ezerkrasti”	Dukstīgals, Čornajas pagasts	www.raznaslicis.lv	26411207	22	75
11.	Kempings „Jaunais Dinamietis”	Rogos, Kaunatas pagasts	www.atпустiespieraznas.lv	26409809	35	200 + 100
12.	Brīvdienu māja „Laukmalas”	Strodi, Kaunatas pagasts		26437778	2	4 + 2
13.	Lūznavas prof. v-sk. dienesta viesnīca	Lūznavā, Lūznavas pagasts		64607441	4	10+80
14.	Brīvdienu māja „Osmany”	Dvarči, Mākoņkalna pagasts	www.osmany.lv	29483600	7	14 + 6
15.	Brīvdienu māja “Pie Rāznas”	Rāznas iela 66, Kaunata	www.hotelzalasala.lv	29373015	4	8 + 2
16.	Vasaras māja „Pie Rāznas”	Vilkakrogs, Kaunatas pag.		29373015	2	6
17.	Kempings „Priedes”	Rogos, Kaunatas pagasts		26566558	20	53
18.	LNRC „Rāzna”	Veczosna, Lūznavas pagasts	www.lnrc.lv	64646495	10	15
19.	Atpūtas komplekss “Rāznas Gulbis”	Astiči, Kaunatas pagasts	www.razna.lv	29994444	36	75 + 28
20.	Atpūtas komplekss „Rāznas Pērle”	Malukšta, Mākoņkalna pag.		29364196	11	18 + 12
21.	Atpūtas komplekss “Rāznas Stāvkrasti”	Lesinski, Kaunatas pagasts	www.raznasstavkrasti.lv	29141134	20	32
22.	Kempings „Selēna”	Astici, Kaunatas pagasts		29179338	7	40+20
23.	Brīvdienu māja “Vecziedi”				2	5 + 3
24.	Brīvdienu māja „Vītoli”	Astici, Kaunatas pagasts		29117570	5	12 + 3
25.	Atpūtas komplekss “Zīdu kalns”	Zīdi, Čornajas pagasts	www.baltkrasts.lv	26453309	4	8 + 2
Ārpus Rāznas nacionālā parka						
Aglonas novads						
1.	Brīvdienu mājas „Ezersētas”	Murančiki, Kastuļinas pag.	www.laivaslatgale.lv	29166259	6	12
2.	Brīvdienu māja „Pie Okras ezera”	Vecokra, Andrupenes pag.		26473072	4	10 + 2
3.	Brīvdienu māja „Zemeņu krastiņi”	Kastuļinas pagasts	zemenukrastini.viss.lv	29185234	7	27 + 4
Dagdas novads						
4.	Viesnīca “Avotiņš”	Brīvības iela 3, Dagda		65681161	5	7
5.	Dagdas arod. v-sk. dienesta viesnīca	Brīvības iela 3, Dagda		65681158	10 ¹	30
6.	Dagdas v-sk. dienesta viesnīca	Mičurina iela 3a, Dagda		65681523	10	40 + 50
7.	Lauku māja „Tinēji”	Beitāni, Dagdas pagasts	www.tineji.lv	26832249	4	15
8.	Brīvdienu māja „Vējrozes”	Beitāni, Dagdas pagasts		28758771	4	8 + 2
Rēzeknes novads						
9.	Brīvdienu māja „Baldas ūdensdzirnavas”	Balda, Pušas pagasts	www.atputa-latgale.lv	64645248	2	4 + 6
10.	Brīvdienu māja „Dīķi”	Grumuži, Lūznavas pagasts		26175505	5	14
11.	Brīvdienu māja „Kazupes”	Rikopole, Stoļerovas pagasts		26382851	3	5
12.	Brīvdienu māja „Leiči”	Leiči, Pušas pagasts	www.uzlatgali.lv	26378000	13	30 + 20
13.	Maltas 2 v-sk. dienesta viesnīca	Sporta iela 5, Malta		26317032	16	30 + 70
14.	Brīvdienu māja “Vēžu sala”	Gaidulji, Ozolaines pagasts			3	12
15.	Brīvdienu māja „Vilniši V”	Ozolaines pagasts		26725256	3	14

Telts vietas

Nr.	Nosaukums	Adrese	Telefons	Telts vietu skaits
Rāznas nacionālā parka teritorijā				
Dagdas novads				
1.	Telts vieta “Gulbju krasti” Ežezera krastā	Ostrovļāni, Ezernieku pagasts	65681421	20
2.	Telts vieta “Lilītas” Ežezera krastā	Altinīki, Ezernieku pagasts	26175588	12
3.	Telts vieta pie ciema mājas „Papeles” Ežezera krastā	Ezernieki, Ezernieku pagasts	26127161	15
4.	Telts vieta brīvdienu mājas „Pinti” teritorijā Oloveca krastā	Grabova, Andrupenes pagasts	26410859	

¹ darbojas tikai vasaras sezonā

Nr.	Nosaukums	Adrese	Telefons	Telts vietu skaits
Rāznas nacionālā parka teritorijā				
5.	Telts vieta brīvdienu mājas „Runčuki” teritorijā Oloveca krastā	Vigori, Andrupenes pagasts	28375881	20
6.	Telts vieta pie ciema mājas „Savaži” Ežezera krastā	Andzeļi, Andzeļu pagasts	28797802	20
7.	Telts vieta brīvdienu mājas „Vuciņi” teritorijā	Vuciņi, Andzeļu pagasts		2
8.	Telts vieta brīvdienu mājas „Zundi” teritorijā Zundu ezera krastā	Zundi, Andrupenes pagasts	29134246	
Rēzeknes novads				
9.	Telts vieta brīvdienu mājas „Albatross” teritorijā Rāznas ez. krastā	Rogos, Kaunatas pagasts	64667229	
10.	Telts vieta atpūtas bāzes „Dana” teritorijā Salāja krastā	Milka, Mākoņkalna pagasts	64621001	
11.	Telts vietas “Eko punkts” Lamašu pludmalē			
12.	Telts vietas atpūtas kompleksa “Ezerkrasti” ter. Tilīšu pludmalē	Dukstīgals, Čornajas pagasts	26411207	
13.	Telts vietas kempingā „Jaunais Dinamietis” Rāznas ezera krastā	Rogos, Kaunatas pagasts	26409809	
14.	Telts vieta “Jaunliepiņas”	Škrabji, Mākoņkalna pagasts		
15.	Telts vieta „Līdaciņas” Pārtovas ezera krastā	Kaunatas pagasts	29252998	5
16.	Telts vieta “Mežāri” Rāznas ezera krastā	Dūkstīgals, Čornajas pagasts	20203335	
17.	Telts vieta brīvdienu mājas „Osmany” teritorijā Rāznas ezera krastā	Dvarči, Mākoņkalna pagasts	29483600	
18.	Telts vieta “Pakuļmājas”	Dūkstīgals, Čornajas pagasts	26451063	5
19.	Telts vietas pie vasaras mājas “Rāznas ezera krastā”	Vilkakrogs, Kaunatas pagasts	29373015	
20.	Telts vietas viesu nama „Rāznas Pērle” ter. Malukštas pludmalē	Malukšta, Mākoņkalna pagasts	29364196	30
21.	Telts vietas atpūtas kompleksa “Rāznas Stāvkrasti” teritorijā	Lesinski, Kaunatas pagasts	29141134	
22.	Telts vietas kempingā „Selēna” pie Rāznas ezera	Astīci, Kaunatas pagasts	29179338	15
23.	Telts vieta “Tauriņi” Rāznas ezera krastā	Kaunatas pagasts		
Ārpus Rāznas nacionālā parka				
Aglonas novads				
1.	Brīvdienu mājas „Ezersētas”	Murančiki, Kastuļinas pagasts	29166259	20
2.	Brīvdienu māja „Zemeņu krastiņi”	Kastuļinas pagasts	29185234	20
Dagdas novads				
3.	Telts vieta “Mīlestības krasti”	Vecokra, Andrupenes pagasts		100
4.	Telšu vieta brīvdienu mājas “Pie Okras ezera” teritorijā	Vecokra, Andrupenes pagasts	26473072	10
5.	Telšu vieta brīvdienu mājas „Tinēji” teritorijā Gaļšūna krastā	Beitāni, Dagdas pagasts	26832249	10
6.	Telšu vieta brīvdienu māja „Vējrozes” teritorijā Gaļšūna krastā	Beitāni, Dagdas pagasts	28758771	10
Rēzeknes novads				
7.	Telšu vietas brīvdienu mājas „Balda ūdensdzirnavas”	Balda, Pušas pagasts	64645248	
8.	Telšu vietas brīvdienu mājas „Kazupes” teritorijā	Rikopole, Stoļerovas pagasts	26382851	
9.	Telšu vietas brīvdienu mājas „Leiči” teritorijā Pušas ezera krastā	Leiči, Pušas pagasts	26378000	
10.	Telšu vietas lauku sētā „Mežmalas”	Dīļlovi, Pušas pagasts,	26402687	10
11.	Telšu vietas brīvdienu mājas „Vilniši V” teritorijā Gaiduļa krastā	Pleikšņi, Ozolaines pagasts	26725256	

Semināru telpas

Nr	Nosaukums	Adrese	Telefons	Vietu skaits
Rāznas nacionālā parka teritorijā				
Dagdas novads				
1.	Andrupenes lauku sētas muzejs	Andrupene, Andrupenes pagasts	26458876	40
2.	Andrupenes pagasta pārvalde	Andrupene, Andrupenes pagasts	65681681	200
3.	Atpūtas komplekss “Obiteļa”	Upmaļi, Andzeļu pagasts	29152078	50
Rēzeknes novads				
4.	Atpūtas komplekss “Ezerkrasti”	Dukstīgals, Čornajas pagasts	26411207	30 + 40
5.	Kaunatas pagasta pārvalde	Kaunata, Kaunatas pagasts		50
6.	Latgales novada rehabilitācijas centrs „Rāzna”	Veczosna, Lūznavas pagasts	64646495	35
7.	Atpūtas komplekss “Rāznas Gulbis”	Astīci, Kaunatas pagasts	29994444	50 + 100
8.	Atpūtas komplekss “Rāznas Stāvkrasti”	Lesinski, Kaunatas pagasts	29141134	50
Ārpus Rāznas nacionālā parka				
Aglonas novads				
1.	Brīvdienu māja „Zemeņu krastiņi”	Vortiki, Kastuļinas pagasts	29185234	50
Dagdas novads				
2.	Dagdas arodvidusskola	Brīvības iela 3, Dagda	65681158	20 + 50
3.	Dagdas v-sk. dienesta viesnīca	Mičurina iela 3a, Dagda	65681523	100
4.	Dagdas novada domes semināru zāle	Alejas 4, Dagda	65681436	20
5.	Dagdas tautas nams	Alejas 29, Dagda	65653265	20 + 300

Pirts

Nr.	Nosaukums	Adrese	Telefons	Pirts veids	Vietu skaits	Pasākumu rīkošanas iespējas
Rāznas nacionālā parka teritorijā						
Dagdas novads						
1.	Atpūtas komplekss "Obiteļa"	Upmaļi, Andzeļu pagasts	29152078	krievu	15	50
2.	Ciema māja „Papeles”	Ezernieki, Ezernieku pagasts	26127161	somu	2	-
3.	Brīvdienu māja „Pinti”	Grabova, Andrupenes pagasts	26410859	krievu	6	25
4.	Brīvdienu māja „Runčuki”	Vigori, Andrupenes pagasts	28375881	krievu	6	20
5.	Ciema māja „Savaģi”	Andzeļi, Andzeļu pagasts	28797802	krievu	10	-
6.	Brīvdienu māja “Vuciņi”	Vuciņi, Andzeļu pagasts		krievu		-
7.	Brīvdienu māja „Zundi”	Zundi, Andrupenes pagasts	29134246	krievu	10	-
Rēzeknes novads						
8.	Brīvdienu māja „Albatross”	Rogos, Kaunatas pagasts	64667229	krievu	4	30
9.	Pirts „Dana”	Mākoņkalna pagasts	64621001	somu		20 + 100
10.	Atpūtas komplekss “Ezerkrasti”	Dukstīgals, Čornajas pagasts	26411207	krievu + somu	15 + 15	15 + 100
11.	Kempings „Jaunais Dinamietis”	Rogos, Kaunatas pagasts	26409809	somu + melnā	10 + 10	50
12.	Brīvdienu māja „Laukmalas”	Strodi, Kaunatas pagasts	26437778	krievu		-
13.	Brīvdienu māja „Osmany”	Dvarči, Mākoņkalna pagasts	29483600	sauna		-
14.	“Pakuļmājas”	Dūkstīgals, Čornajas pagasts	26451063	krievu		-
15.	Brīvdienu māja „Pie Rāznas”	Rāznas iela 66, Kaunata	29373015	krievu		-
16.	Vasaras māja Rāznas ezera krastā	Vilkakrogs, Kaunatas pagasts	29373015	krievu		-
17.	LNRC „Rāzna”	Veczosna, Lūznavas pagasts	64646495	krievu		-
18.	Atpūtas komplekss “Rāznas Gulbis”	Astiči, Kaunatas pagasts	29994444	somu	15	15 + 50 + 90 + 126
19.	Atpūtas komplekss „Rāznas Pērle”	Malukšta, Mākoņkalna pagasts	29364196	somu	4	60
20.	Atpūtas komplekss “Rāznas Stāvkrasti”	Lesinski, Kaunatas pagasts	29141134	somu	15	20 + 60
21.	Kempings „Selēna”	Astici, Kaunatas pagasts	29179338	somu		50
22.	“Ūdensrozes”	Putriši, Čornajas pagasts	29255622	krievu	20	60
23.	Brīvdienu māja “Vecziedi”			krievu		-
24.	Brīvdienu māja „Vītoli”	Astici, Kaunatas pagasts	29117570	somu	12	35
25.	Atpūtas komplekss “Zīdu kalns”	Zīdi, Čornajas pagasts	26453309	somu	10	60
Ārpus Rāznas nacionālā parka						
Aglonas novads						
1.	Brīvdienu mājas „Ezersētās”	Murančiki, Kastuļinas pagasts	29166259	melnā + krievu	10	
2.	Brīvdienu māja „Zemeņu krastiņi”	Kastuļinas pagasts	29185234	krievu		15
Dagdas novads						
3.	Brīvdienu māja „Pie Okras ezera”	Vecokra, Andrupenes pagasts	26473072	krievu	9	12
4.	Lauku māja „Tinēji”	Beitāni, Dagdas pagasts	26832249	melnā + krievu	4 + 4	20
5.	Brīvdienu māja „Vējrozes”	Beitāni, Dagdas pagasts	28758771	somu	4	-
Rēzeknes novads						
6.	Brīvdienu māja „Balda ūdensdzirnavas”	Balda, Pušas pagasts	64645248	krievu		60
7.	Brīvdienu māja „Dīķi”	Grumuži, Lūznavas pagasts	26175505	krievu		20
8.	Brīvdienu māja „Kazupes”	Rikopole, Stojerovas pagasts	26382851	krievu		-
9.	Brīvdienu māja „Leiči”	Leiči, Pušas pagasts	26378000	latgalieši	20	50
10.	Brīvdienu māja “Vilniši V”	Gaiduļi, Ozolaines pagasts	26725256	krievu		

Aktīvās atpūtas iespējas

	Nosaukums	Adrese	Peldvieta	Laivu noma	Makšķerēšana	Atpūtas vieta	Velo noma	cits
Rāznas nacionālā parka teritorijā								
Dagdas novads								
1.	Telts vieta “Gulbju krastī”	Ostrovļāni, Ezernieku pagasts	Ežezērā	x	x	x		
2.	Telts vieta “Līlitas”	Altīnīki, Ezernieku pag.	Ežezērā	x	x	x		rotāļu laukums
3.	Atpūtas k. “Obiteļa”	Upmaļi, Andzeļu pagasts	baseins	x	x	x	x	hokeja, tenisa, rotāļu laukumi
4.	Ciema māja „Papeles”	Ezernieki, Ezernieku pagasts	Ežezērā	x	x	x		sporta laukums, ūdens motociklu noma u.c.
5.	Brīvdienu māja „Pinti”	Grabova, Andrupenes pagasts	Olovecas	x	x	x		sporta, rotāļu laukumi

Nr.	Nosaukums	Adrese	Peldvieta	Laivu noma	Makšķerēšana	Atpūtas vieta	Velo noma	cits
6.	Brīvdienu māja „Runčuki”	Vigori, Andrupenes pagasts	Olovecas ez	x	x	x		sporta laukumi, ogošana, sēņošana, dalība medībās
7.	Ciema māja „Savaži”	Andzeļi, Andzeļu pagasts	Ežezērā	x	x	x	x	sporta laukums, sēņošana, ogošana
8.	Brīvdienu māja “Vuciņi”	Vuciņi, Andzeļu pagasts	Vuciņu ez,	x	x	x		ūdens motociklu, sniega motociklu noma
9.	Br. māja „Zundi”	Zundi, Andrupenes pag.	Zundu ez.	x	x	x	x	sporta laukums, izjādes
Rēzeknes novads								
10.	Br. māja „Albatross”	Rogos, Kaunatas pag.	Rāznas	x	x	x		sporta laukums
11.	z/s “Cīruļkalni”	Kaunatas pagats						peintbols
12.	Pirts „Dana”	Mākoņkalna pagasts	Salāja ez.	x	x	x		sporta laukums
13.	“Eko punkts”	Lamaši, Kaunatas pagasts	Rāznas ez.	x	x	x		dažāda veida ūdens transporta līdzekļu noma
14.	Atpūtas komplekss “Ezerkrasti”	Dukstīgals, Čornajas pagasts	Rāznas ez.	x	x	x		sporta, rotaļu laukumi, vēja dēļu noma
15.	Kempings „Jaunais Dinamietis”	Rogos, Kaunatas pagasts	Rāznas ez.	x	x	x		sporta, rotaļu laukumi, pļosta u.c. ūdens transporta līdzekļu noma
17.	Atpūtas vieta “Jaunliepiņas”	Škrjabi, Mākoņkalna pagasts	Rāznas ez.	x	x	x		
16.	Brīvdienu māja „Laukmalas”	Strodi, Kaunatas pagasts	Rāznas ez.	x	x	x	x	
18.	Atpūtas vieta “Lidaciņas”	Kaunatas pagasts	Pārtovas ez.	x	x	x		ūdens motociklu, ūdensslēpju noma un transportēšana
19.	Telts vieta “Mežāres”	Dūkstīgals, Čornajas pagasts	Rāznas ez.	x	x	x		padomju laiku tehnikas apskate
20.	Brīvdienu māja „Osmany”	Dvarči, Mākoņkalna pagasts	Rāznas ez.	x	x	x	x	sporta, rotaļu laukumi, zemledus makšķerēšana
21.	Telts vieta “Pakuļmājas”	Dūkstīgals, Čornajas pagasts		x	x			pastaigu taka, sēņošana, ogošana
22.	Brīvdienu māja „Pie Rāznas”	Rāznas iela 66, Kaunata				x		sporta, rotaļu laukums, sēņošana, ogošana
23.	Kempings „Priedes”	Rogos, Kaunatas pagasts	Rāznas ez.	x	x	x		sporta, rotaļu laukumi
24.	LNRC „Rāzna”	Veczosna, Lūznavas pag.asts	Zosnas ez.	x	x	x		
25.	Vasaras māja Rāznas ezera krastā	Vilkakrogs, Kaunatas pagasts	Rāznas ez.	x	x	x		
26.	Atpūtas komplekss “Rāznas Gulbis”	Astiči, Kaunatas pagasts	Rāznas ez.	x	x	x	x	sporta, rotaļu laukumi, dažādu ūd. transporta līdzekļu noma, zemledus makšķ., niršana
27.	Atpūtas komplekss „Rāznas Pērle”	Malukšta, Mākoņkalna pagasts	Rāznas ez.	x	x	x		sporta, rotaļu laukumi, pastaigu taka
28.	Atpūtas komplekss “Rāznas Stāvkrausti”	Lesinski, Kaunatas pagasts	Rāznas ez.	x	x	x		sporta, rotaļu laukumi, batuts, ogošana, sēņošana
29.	z/s “Rudo kumeļu pauguri”	Šjakoti, Kaunatas pagasts						izjādes, vizināšanās kamanās, skijorings u.c.
30.	Kempings „Selēna”	Astiči, Kaunatas pag.			x	x	x	sporta, rotaļu laukumi
31.	Telts vieta “Tauriņi”	Šjakoti, Kaunatas pag.	Rāznas	x	x	x		
32.	Atpūtas vieta “Upmalas”	Mākoņkalna pagasts				x		vizināšanās ar padomju laiku automašīnām
33.	Br. māja “Vecziedi”	Čornajas pagasts				x		sporta, rotaļu laukumi
34.	Br. māja „Vītoli”	Astiči, Kaunatas pag.	Rāznas	x	x	x		
35.	Atp. k. “Zīdu kalns”	Zīdi, Čornajas pag.	Rāznas	x	x	x		sporta, rotaļu laukumi
36.	Treuhu šautuve	Treuhi, Čornajas pag.						šautuve

Nr.	Nosaukums	Adrese	Peldvieta	Laivu noma	Makšķerēšana	Atpūtas vieta	Velo noma	cits
Ārpus Rāzņas nacionālā parka								
Aglonas novads								
1.	Brīvdienu mājas „Ezersētas”	Murančiki, Kastuļinas pagasts	Užuņa ez.	x	x	x		sporta laukumi, kanoē laivu un laivu braucieniem nepieciešamā inventāra noma un transportēšana
2.	Brīvdienu māja „Zemeņu krastiņi”	Vortņiki, Kastuļinas pagasts	Ilzas ez.	x	x	x		pastaigu takas, sporta, rotaļu laukumi, batuts, sēņošana, ogošana
Dagdas novads								
3.	Telts v. ”Mīlestības krasti”	Vecokra, Andrupenes pagasts	Okras ez.	x	x	x		
4.	Brīvdienu māja „Pie Okras ezera”	Vecokra, Andrupenes pagasts	Okras ez.	x	x	x		sporta, rotaļu laukumi, sēņošana, ogošana
5.	Lauku māja „Tinēji”	Beitāni, Dagdas pagasts	Gaišūna ez.	x	x	x	x	sporta, rotaļu laukums, ogošana, sēņošana
6.	Brīvdienu māja „Vējrozēs”	Beitāni, Dagdas pagasts	Gaišūna ez.	x	x	x	x	sporta, rotaļu laukumi, sēņošana, ogošana
Rēzeknes novads								
7.	Brīvdienu māja „Baldas ūdensdzirnavas”	Balda, Pušas pagasts	Dzirnavu dīķi	x	x	x		sporta, rotaļu laukumi, bebru vērošana
8.	Brīvdienu māja „Dīķi”	Grumuži, Lūznavas pagasts	Dīķī	x	x			peintbols, kvadricikli, vizināšanās ar kamanām, stresu noņemšanas istaba.
9.	Brīvdienu māja „Kazupes”	Rikopole, Stojerovas pagasts	Dīķī	x	x			pastaigu, sēņošanas, ogošanas vietas
10.	Brīvdienu māja „Leiči”	Leiči, Pušas pagasts	Pušas ez.					sporta, rotaļu laukumi, sēņošana, ogošana, putnu vērošana
11.	Lauku sēta “Mežmalas”	Dītlavi, Pušas pagasts						pastaigu taka
12.	Brīvdienu māja “Vilniši V”	Gaiduļi, Ozolaines pagasts	Gaiduļu ez.	x	x	x		kvadriciklu noma

1.3. pielikums. Ikgadējie pasākumi Rāzņas nacionālajā parkā un tā apkārtnē

Ikgadējie pasākumi Rāzņas nacionālajā parkā

Norises laiks	Pasākums	Norises vieta	Organizators	Piezīmes
marts	Ziemas sporta spēles	Lipuški	Mākoņkalna tautas nams	
marts	Kamanu vadīšanas sacensības “Tautas draivings”	z/s “Rudo kumēļu pauguri”	Lauku klubs “Latgales rikšotājs” sadarbībā ar zirgu īpašniekiem, uzņēmējiem, pašvaldībām, DAP RNP	
marts	Starptautiskā ūdens diena	RNP administrācijas telpas Lipuškos	RNP administrācija	
aprīlis	Ezeru krastu sakopšanas talkas	dažādas RNP vietas	RNP administrācija, pašvaldības	
aprīlis	Lieldienu pasākums	Pagastu tautas nami	Pagastu tautas nami	
aprīlis	Putnu dienas	dažādas RNP vietas	RNP administrācija	
maijs	Tautas muzikantu saiets “Saspēle”	Andrupenes tautas nams	Andrupenes tautas nams	D.Platacis, 29254747
maijs	Nacionālo parku diena	RNP administrācijas telpas Lipuškos	RNP administrācija	
jūnijs	Bēmu svētki	Pagastu tautas nami	Pagastu tautas nami	
jūnijs	Līgo svētki	Andrupenes lauku sētas muzejs; Andzeļu, Ezemieku, Kaunatas, Čornajas, Lipušku, Lūznavas ciemi	Andrupenes lauku sētas muzejs; Pagastu tautas nami, pašvaldības	
jūnijs	Latgales novada muzikantu saiets	Andrupenes lauku sētas muzejs	Andrupenes kultūras nams	kopš 1996.gada
jūnijs	Pajūgu vadīšanas sacensības “Tautas draivings”	z/s “Rudo kumēļu pauguri”	Lauku klubs “Latgales rikšotājs” sadarbībā ar zirgu īpašniekiem, uzņēmējiem, pašvaldībām, DAP RNP	
jūlijs	Iljas gadatirgus	Kaunata	Kaunatas kultūras nams	N.Vasiljeva, 64667003

Norises laiks	Pasākums	Norises vieta	Organizators	Piezīmes
jūlijs	Annas dienas	atpūtas bāze "Dana"	Mākoņkalna tautas nams sadarbībā ar RNP administrāciju un atpūtas bāzes saimniekiem	kopš 1999.gada
jūlijs	Pils svētki	Mākoņkalns	Mākoņkalna tautas nams	S.Beitāne, 64648642
augusts	Sadancis "Vēlreiz"	Andrupenes tautas nams	Andrupenes tautas nams	D.Platacis, 29254747
augusts	Mākslinieku plenērs "Akminiši" jeb "Zaļās mākslas dienas Latvijas"	Akminiši	LKF kopa "Pūdņiku skūļa" sadarbībā RNP administrāciju	kopš 1987.gada
augusts	Deju mūzikas festivāls "Summer House"	Kaunata	Kaunatas kultūras nams Edgars Bulis, Sergejs Košeļovs	kopš 1996.gada N.Vasiljeva, 64667003
augusts	Ludviga gadatirgus Bukmuižā	Ezernieki	Ezernieku tautas nams	A.Vītāne, 65653127
septembris	Miķeļdienas gadatirgus	Lipušķu ciems Andrupenes lauku sētas muzejs	Mākoņkalna tautas nams Andrupenes tautas nams	D.Platacis, 29254747
oktobris	Putnu dienas	Dažādas vietas RNP	DAP RNP	
novembris	Mārtiņdienas svinības	Lipušķi	RNP administrācija sadarbībā ar z/s "Rudo kumeļu pauguri" un Mākoņkalna pagasta folkloras kopu.	
novembris	Radošās darbnīcas un darinājumu izstāde "Ziemassvētku noskaņas"	RNP administrācijas telpas Lipušķos	RNP administrācija	
decembris	Ziemassvētku pasākumi, Jaunā gada svinības	Pagastu tautas nami	Pagastu tautas nami	

Nozīmīgākie pasākumi Rāznas nacionālajā parka apkārtnē

Norises laiks	Pasākums	Norises vieta	Organizators	Piezīmes
janvāris	Starptautiskais krievu tautas dziesmu festivāls „Častuška”	Malta	Maltas KN	E.Prusaka, 64632065
februāris	Džeza mūzikas dienas	Rēzekne		rezeknesnovads.lv
februāris	Metēdienes jampadracis	Ludza	Ludzas amatnieku centrs	ludzasamatnieki.lv
marts	Lauku kapelu un ansambļu festivāls	Malta	Maltas kultūras nams	E.Prusaka, 64632065
marts	Folkloras kopu sadziedāšanās festivāls	Malta	Maltas kultūras nams	E.Prusaka, 64632065
marts	Jāzepa dienas tiernis	Ludza	Ludzas amatnieku centrs	ludzasamatnieki.lv
aprīlis	Latgales podnieku dienas	dažādas vietas Latgales novadā	Latgales kultūrvēstures muzejs, TLMS "Rēzeknes apriņķa podnieki", LKF "Pūdņiku skūļa" u.c.	I.Pleikšne, 64607199
aprīlis	Latgaliešu galda dziesmu festivāls	Dagda	Dagdas TN	S.Pliviča, 65653265
aprīlis	Garīgās mūzikas festivāls	Malta	Maltas kultūras nams	E.Prusaka, 64632065
aprīlis	Mākslas dienas	Rēzekne	Latgales kultūrvēstures muzejs	rezeknesnovads.lv
aprīlis	Lieldienu zaļais tiernis	Ludza	Ludzas amatnieku centrs	ludzasamatnieki.lv
maijs	Vasaras sezonas atklāšanas svētki	Rēzekne		rezeknesnovads.lv
maijs	Starptautiskais tautas mūzikas festivāls „Mana tautasdziesma”	Malta	Maltas kultūras nams	E.Prusaka, 64632065
maijs	Vasarasvētku tiernis	Ludza	Ludzas amatnieku centrs	ludzasamatnieki.lv
jūnijs	Dagdas novada tūrisma diena – apceļo Dagdas novadu!	Dagdas novada	Dagdas TIC	dagda.lv
jūnijs	Lielais Latgaļu tiernis	Ludzas pilskaļns	Ludzas amatnieku centrs	ludzasamatnieki.lv
jūlijs	Dagdas pilsētas svētki	Dagdas pilsētas parks	Dagdas TN	S.Pliviča, 65653265
jūlijs	Arodu dienas Ludzas pilsētas svētkos	Ludza	Ludzas amatnieku centrs	ludzasamatnieki.lv
augusts	Svētās Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas svētki	Aglona		www.aglona.lv
augusts	Rēzeknes pilsētas svētki	Rēzekne	Rēzeknes kultūras pārvalde	rezeknesnovads.lv
septembris	Latgaliešu kultūras diena	Malta	Maltas kultūras nams	E.Prusaka, 64632065
septembris	Baroka mūzikas dienas	Rēzekne	Rēzeknes kultūras pārvalde	rezeknesnovads.lv
septembris	Starptautiskais teātru festivāls "Soli pa solim"	Rēzekne	Rēzeknes kultūras pārvalde	kopš 2000.gada
septembris	Latgaliešu kultūras diena	Malta	Maltas kultūras nams	E.Prusaka, 64632065
septembris	Miķeļdienas gadatirgus	Rēzekne		rezeknesnovads.lv
oktobris	Miķeļa tiernis	Ludza	Ludzas amatnieku centrs	ludzasamatnieki.lv
oktobris	Jāņa Ivanova mūzikas dienas	Rēzekne		kopš 1983.gada
oktobris	„Pieturpunkti Zirgu pasta ceļā Sanktpēterburga - Varšava”	Malta	Maltas kultūras nams	E.Prusaka, 64632065
novembris	Latgales mākslinieku darbu izstāde "Rudens"	Rēzekne	Rēzeknes kultūras pārvalde	rezeknesnovads.lv
decembris	Latgaļu ziemassvētku tiernis	Ludza	Ludzas amatnieku centrs	ludzasamatnieki.lv
decembris	Jaunā gada sagaidīšana	Rēzeknes Festivāla parks		rezeknesnovads.lv

1.4. pielikums. Sabiedriskā transporta kustības grafiks

a/s "Pasažieru vilciens" organizētie pasažieru pārvadājumi (www.ldz.lv)

maršruts	atiešanās laiks no Rīgas (pienākšanas laiks Rēzeknē)	maršruts	atiešanās laiks no Rēzeknes (pienākšanas laiks Rīgā)
Rīga – Rēzekne – Zilupe	10:28 (14:12)	Zilupe – Rēzekne - Rīga	4:39 (8:30)
Rīga - Rēzekne	11:27 (14:29)	Sanktpēterburga - Rēzekne - Rīga	6:35 (9:35)
Rīga – Rēzekne – Zilupe	16:45 (21:45)	Maskava – Rēzekne - Rīga	9:02 (12:05)
Rīga – Rēzekne - Maskava	18:10 (21:24)	Rēzekne - Rīga	15:00 (18:00)
Rīga – Rēzekne - Sanktpēterburga	19:30 (22:27)	Zilupe – Rēzekne - Rīga	16:55 (20:40)

Starpilsētu autobusu kustības grafiks (www.1188.lv)

maršruts	atiešanās laiks	maršruts	atiešanās laiks
Rīga – Rēzekne	7:50; 12:50 (caur Maltu); 14:40 (uz Ludzu); 15:25; 16:25 (uz Dagdu caur Ezerniekiem); 19:05; 21:20; 21:25 (uz Sanktpēterburgu); 23:00	Rēzekne – Rīga	2:00 (caur Maltu); 2:45 (uz Dagdu caur Ezerniekiem); 3:50; 5:10 (no Sanktpēterburgas); 5:40; 7:55; 11:45; 14:00; 17:20 (V, VII)
Rīga – Dagda	16:25 (caur Rēzekni, Čornaju, Kaunatu, Ezerniekiem); 18:20 (caur Aglonu)	Dagda – Rīga	1:35 (caur Rēzekni, Čornaju, Kaunatu, Ezerniekiem); 3:45 (caur Aglonu)
Dagda – Rēzekne	1:35; 5:50; 7:40; 10:40; 11:20; 13:45; 14:50; 15:30	Rēzekne – Dagda	7:35; 7:55; 10:10; 12:30; 16:15; 17:30; 21:40
Daugavpils - Rēzekne	7:10; 11:10; 12:10; 13:10; 16:00; 16:40	Rēzekne - Daugavpils	6:50; 7:45; 9:10; 10:30; 12:50; 16:55
Daugavpils - Dagda	10:10 (caur Krāslavu); 12:25 (caur Aglonu); 15:50 (caur Krāslavu)	Dagda - Daugavpils	7:00 (caur Krāslavu); 10:10 (caur Krāslavu); 14:50 (caur Krāslavu)
Krāslava - Dagda	7:05; 9:30; 9:55; 11:25; 14:15; 15:30; 17:05; 18:45	Dagda - Krāslava	7:00; 8:15; 8:20; 10:10; 11:30; 12:30; 14:20; 14:50; 17:15
Krāslava - Rēzekne	7:00 (caur Aglonu)	Rēzekne - Krāslava	15:00 (caur Aglonu)
Ludza - Rēzekne	3:20; 7:00; 9:05; 10:10; 10:44; 11:40; 13:40; 13:55; 15:15; 16:10; 17:27; 18:40; 19:10	Rēzekne - Ludza	6:55; 7:55; 9:25; 9:50; 11:25; 12:00; 13:10; 14:15; 16:40; 16:55; 17:35; 18:00; 18:20
Zilupe - Rēzekne	9:55	Rēzekne - Zilupe	7:55

Sabiedriskā transporta kustības grafiks lielākajos RNP ciemos (www.1188.lv)

Autobusa pienākšanas laiks Andrupenes ciematā	Autobusa pienākšanas laiks Lūznava ciematā
6:12 (Dagda – Andrupene – Zundi – Puša – Malta – Rēzekne - Čornaja – Ezernieki - Dagda) (I-V)	6:38 (Rēzekne – Vertūkšņa - Lūznava – Vertūkšņa - Rēzekne) (I-V)
7:31 (Andrupene – Dagda) (I-V no 1.09 līdz 15.06)	8:01 (Rēzekne–Lūznava–Zosna–Lipuški–Kaunata–Čornaja–Rēz.)(II, IV)
8:27 (Dagda – Andrupene) (I-V no 1.09 līdz 15.06)	8:05 (Rēzekne – Vrtūkšņa - Lūznava – Vertūkšņa – Rēzekne) (I-VI)
8:54 (Rēzekne – Puša – Zundi – Andrupene – Dagda) (I-VII)	8:37 (Lazareva – Malta – Lūznava – Ismeri – Bratova – Rēzekne) (V)
11:41 (Dagda – Andrupene – Zundi - Patmalnieki – Puša – Balda – Malta - Rēzekne) (I-VII)	8:55 (Rēzekne – Ismeri - Lūznava – Ismeri – Rītiņi – Rēzekne) (II, VII)
13:38 (Dagda – Ezernieki – Čornaja – Rēzekne – Malta – Puša – Zundi – Andrupene – Dagda) (-VII)	12:00 (Rēzekne – Vertūkšņa – Lūznava – Vertūkšņa – Malta) (V)
15:32 (Andrupene – Zundi – Andrupene)	12:29 (Malta – Vertūkšņa – Lūznava – Vrtūkšņa – Rēzekne) (V)
15:51 (Andrupene – Dagda)	14:25 (Rēzekne – Ismeri - Lūznava – Ismeri – Rēzekne) (VII)
15:52 (Dagda – Andrupene- Zundi -Puša – Malta – Rēzekne – Čornaja –Ezernieki - Dagda) (I-VII)	14:41 (Rēzekne – Ismeri – Lūznava – Malta)
16:52 (Dagda - Andrupene) (I-V no 1.09 līdz 15.06)	15:11 (Malta – Vertūkšņa – Lūznava – Ismeri – Bratova – Rēzekne) (I-V)
17:23 (Dagda – Ezernieki – Čornaja – Rēzekne – Malta – Puša – Zundi – Andrupene – Dagda) (-VII)	16:15 (Rēzekne – Vertūkšņa - Lūznava – Vertūkšņa – Rēzekne) (I-V, VII)
	18:22 (Rēzekne – Lūznava – Malta – Rēzekne) (I-V, VII)

Autobusa pienākšanas laiks Andzeļu ciematā	Autobusa pienākšanas laiks Lipušķu ciematā
7:06 (Dagda – Andzeļi – Rešetņiki – Ruduški) (I-VII)	7:04 (Rēzekne – Čornaja – Malukšta – Lipuški – Rukmaņi – Zosna – Malta – Rēzekne) (I-VI)
7:47 (Ruduški – Rešetņiki - Andzeļi – Dagda) (I-VII)	8:49 (Rēzekne – Ismeri – Lūznava – Malta – Zosna – Dvarči – Lipuški – Malukšta – Kaunata – Čornaja – Rēzekne) (II, IV)
11:36 (Dagda – Andzeļi – Rešetņiki – Ruduški) (V)	13:51 (Rēzekne – Čornaja – Kaunata – Malukšta – Lipuški – Dvarči – Zosna- Malta – Rēzekne) (I-VII)
12:09 (Ruduški – Rešetņiki- Andzeļi – Dagda) (V)	16:04 (Rēzekne – Malta – Zosna – Rukmaņi – Lipuški – Malukšta – Čornaja – Rēzekne) (I-VII)
15:31 (Dagda – Andzeļi – Rešetņiki – Ruduški) (I-VII)	
16:09 (Ruduški – Rešetņiki - Andzeļi – Dagda) (I-VII)	

Autobusa pienākšanas laiks Kaunatas ciematā	Autobusa pienākšanas laiks Čornajas ciematā
2:13 (Dagda – Ezernieki – Kaunata – Čornaja – Rēzekne – Rīga) (I-VII)	2:24 (Dagda – Ezernieki – Čornaja – Rēzekne – Rīga) (I-VII)
6:26 (Rēzekne – Čornaja - Kaunata – Čornaja - Rēzekne) (I-V)	5:50 (Dagda–Andrupene – Rēzekne – Čornaja – Ezernieki – Dagda) (I-VII)
7:39 (Rēzekne - Vecsloboda - Kaunata – Vecsloboda – Rēzekne) (VI, VII)	6:06 (Rēzekne - Čornaja - Kaunata) (I-V)
8:11 (Rēzekne – Čornaja - Kaunata – Čornaja - Rēzekne) (I-VII)	6:49 (Kaunata – Čornaja – Rēzekne) (I-V)
9:10 (Rēzekne – Ismeri – Lūznava – Malta – Zosna – Dvarči – Lipuški – Malukšta – Kaunata – Čornaja - Rēzekne) (II, IV)	6:26 (Rēzekne - Čornaja – Lipuški – Zosna – Malta - Rēzekne) (I-VI)
12:11(Rēzekne – Čornaja - Kaunata – Čornaja - Rēzekne) (I-VII)	7:40 (Dagda – Ezernieki – Čornaja – Rēzekne) (I-V)
13:30 (Rēzekne – Čornaja – Kaunata – Malukšta – Lipuški – Dvarči – Zosna – Malta – Rēzekne)(I-VII)	7:51 (Rēzekne - Čornaja - Kaunata) (I-VII)
15:06 (Rēzekne – Čornaja - Kaunata – Čornaja – Rēzekne)(I-VII)	8:34 (Kaunata – Čornaja – Rēzekne) (I-VII)
15:42 (Rēzekne – Vecsloboda - Kaunata – Vecsloboda - Rēzekne - (I-V)	7:56 (Dagda–Andrupene–Rēzekne – Čornaja – Ezernieki – Dagda) (I-VII)
15:51(Dubuļi - Kaunata – Čornaja – Rēzekne) (I-VII)	8:45 (Dagda – Ezernieki – Čornaja – Rēzekne) (I-V)
15:55 (Kaunata – Vecsloboda – Rēzekne) (VI, VII)	9:29 (Rēzekne–Ismeri–Lūznava–Lipuški–Kaunata–Čornaja–Rēz.)(II, IV)
17:46 (Rēzekne – Čornaja - Kaunata – Čornaja – Rēzekne) (I-VI)	10:31 (Rēzekne – Čornaja – Ezernieki – Dagda) (I-V)
19:06 (Ezernieki – Kaunata – Čornaja – Rēzekne) (VII)	11:39 (Dagda – Ezernieki – Čornaja – Rēzekne–Andrupene–Dagda)(I-VII)
22:09 (Rīga – Rēzekne – Čornaja – Kaunata – Ezernieki – Dagda) (I-VII)	11:51 (Rēzekne - Čornaja - Kaunata) (I-VII)
	12:30 (Kaunata – Čornaja – Rēzekne) (I-VII)
	13:13 (Rēzekne - Čornaja – Kaunata – Lipuški – Zosna –Rēzekne) (I-VII)
	14:46 (Rēzekne - Čornaja - Kaunata) (I-VII)
	15:29 (Kaunata – Čornaja – Rēzekne) (I-VII)
	15:30 (Dagda–Andrupene–Rēzekne - Čornaja – Ezernieki – Dagda) (I-VII)
	16:39 (Rēzekne – Malta – Zosna – Lipuški – Čornaja – Rēzekne) (I-VII)
	17:26 (Rēzekne - Čornaja - Kaunata) (I-VI)
	18:09 (Kaunata – Čornaja – Rēzekne) (I-VI)
	17:51 (Dagda – Andrupene – Malta – Rēzekne – Čornaja – Ezernieki)
	19:26 (Ezernieki – Kaunata – Čornaja – Rēzekne) (VII)
	20:29 (Rēzekne – Malta – Zosna - Lipuški – Čornaja – Rēzekne) (II, IV)
	21:58 (Rīga – Rēzekne - Čornaja – Kaunata – Ezernieki - Dagda) (I-VII)

1.5. pielikums. RNP individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un to grozījumu projekts

Rāznas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumu¹ punkti uzskaitīti izmantojot Arial Narrow Normal fontu. RNP dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros sagatavotie noteikumu papildinājumi – izmantojot ZILU ARIAL NARROW fontu. To stāšanās spēkā un apstiprināšana Ministru Kabinētā šobrīd nav zināma. Spēkā esošo noteikumu normas, kuras noteikumu grozījumu projektā paredzētas dzēst ir pārsvītrotas. Noteikumu grozījumu punkti, kuri izsludināti valsts sekretāru sanāksmē (iesniegti apstiprināšanai Ministru kabinetā) – ar sarkanu Arial Narrow fontu (stāsies spēkā jau tuvākajā laikā).

I. Vispārīgie jautājumi

- Noteikumi nosaka:
 - Rāznas nacionālā parka (RNP) aizsardzības un izmantošanas kārtību;
 - RNP apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās lietošanas kārtību;
 - RNP esošo dabas pieminekļu - aizsargājamo ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko dabas pieminekļu un aizsargājamo koku - aizsardzības un izmantošanas kārtību.
- RNP teritorijā nav spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.
- RNP robežas dabā apzīmē ar speciālām informatīvām zīmēm. Informatīvās zīmes paraugs un lietošanas kārtība noteikta šo noteikumu 1.pielikumā.
- RNP ārējo robežu un funkcionālo zonu robežu shēma un robežu apraksts noteikts RNP likumā.

II. Vispārīgie aprobežojumi visā RNP teritorijā

- Jebkāda veida reklāma ārpus apdzīvotajām vietām nacionālā parka teritorijā dabā izvietojama ar DAP rakstisku atļauju.
- Informāciju par RNP īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnēm un īpaši aizsargājamiem biotopiem drīkst izplatīt tikai ar DAP rakstisku atļauju.
- ~~Būvniecība nacionālā parka teritorijā pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību un ierobežojumus.~~
 - ~~Rāznas, Zosnas, Salāja ezerā un Ežezērā aizliegts pārvietoties ar jebkādiem kuģošanas līdzekļiem, izmantojot iekšdedzes dzinēju. Izņēmumi ir:
 - ~~ezera apsaimniekotāja organizēta pārvietošanās (rūpnieciskā zveja, licencētās maksšķerēšanas organizēšana, ūdens bioloģisko resursu kontrole, tūrisma pakalpojumi) ar RNP administrācijas rakstisku atļauju~~
 - ~~valsts institūciju amatpersonu pārvietošanās, pildot dienesta pienākumus;~~
 - ~~zinātnisko pētījumu veikšana ar RNP administrācijas rakstisku atļauju.~~~~
 - Rāznas, Zosnas, Salāja, Oļovecas ezerā, Ežezērā un Bižas ezerā, kas atrodas Rundēnu pagastā, aizliegts pārvietoties ar jebkādiem kuģošanas līdzekļiem, izmantojot iekšdedzes dzinēju, izņemot:
 - valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu, kuras pilda dienesta pienākumus, pārvietošanos;
 - ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju:
 - pārvietošanos zinātniskās izpētes nolūkos un zvejai īpašos nolūkos;
 - ūdenstilpes nomnieka vai viņa pilnvarotas personas pārvietošanos:
 - ezera un zivju resursu apsaimniekošanas pasākumu un uzraudzības veikšanai, vienlaikus izmantojot ne vairāk kā divus kuģošanas līdzekļus;
 - rūpnieciskās zvejas tiesību īstenošanai, ja zvejas licencē noteiktais rūpnieciskās zvejas limits ir vismaz 1000 metri zivju tīklu, uz katriem 1000 zivju tīklu metriem izmantojot vienu kuģošanas līdzekli ar iekšdedzes dzinēju, kura jauda nepārsniedz 7,46 kW (10 ZS). Rūpnieciskā zveja ar tīkliem nav atļauta sestdienās, svētdienās un svētku dienās no ledus brīvajā zvejas sezonā;
 - tūrisma pakalpojumu sniedzēja, kuram ir attiecīgajam ezeram pieguloša nekustamā īpašuma lietošanas tiesība, organizētu pārvietošanos, izmantojot vienu kuģošanas līdzekli, un pārvietošanās notiek pa Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiski saskaņotu maršrutu. Pārvietošanās nav atļauta ar ūdens motocikliem.
 - ~~Ledus periodā Rāznas, Zosnas, Salāja ezerā un Ežezērā aizliegts pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem un mopēdiem.~~
 - Ledus periodā Rāznas, Zosnas, Salāja, Oļovecas ezerā, Ežezērā un Bižas ezerā, kas atrodas Rundēnu pagastā, aizliegts pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem un mopēdiem, izņemot:
 - valsts un pašvaldību institūciju amatpersonas, kuras pilda dienesta pienākumus;
 - ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju:
 - zinātniskās izpētes nolūkos un zvejai īpašos nolūkos;
 - ūdenstilpes nomnieka vai viņa pilnvarotas personas pārvietošanos:
 - ezera un zivju resursu apsaimniekošanas pasākumu un uzraudzības veikšanai, vienlaikus izmantojot ne vairāk kā divus mehāniskos transportlīdzekļus vai mopēdus;
 - rūpnieciskās zvejas tiesību īstenošanai, ja zvejas licencē noteiktais rūpnieciskās zvejas limits ir vismaz 1000 metri zivju tīklu, uz katriem 1000 zivju tīklu metriem izmantojot vienu mehānisko transportlīdzekli vai mopēdu.
 - ^{9.1} Rāznas ezera daļā – Zosnas, Dukstīgala un Čonajas līcī, kas noteikta šo noteikumu 3.pielikumā, aizliegta jebkura veida maksšķerēšana no laivām un citiem peldošiem transportlīdzekļiem laikā no 1.marta līdz 31.maijam.
- Bez DAP rakstiskas atļaujas aizliegts jebkādā veidā būtiski pārveidot nacionālā parka teritorijā esošo dabisko virszemes ūdensobjektu (ezeru, upju un strautu) grunts reljefu, veidot mākslīgas salas, kā arī būvēt un izvietot peldošas konstrukcijas.

¹ 26.06.2007. MK noteikumu Nr. 447 „Rāznas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

11. RNP teritorijā esošo dabisko virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās aizliegts pārveidot dabisko zemes reljefu, izņemot gadījumus, ja attiecīgās darbības paredzētas pašvaldības teritorijas plānojumā UN TĀM IR VEIKTS IETEKMES UZ VIDĪ ZVĒRTĒJUMS, ATBILSTOŠI NORMATĪVO AKTU PRASĪBĀM.
12. 10m platā joslā ap Rāznas ezeru aizliegts izvietot un būvēt jebkādas ēkas un būves (tajā skaitā uz vecajiem pamatiem), izņemot hidrotehniskās būves, ūdens transportlīdzekļu piestātnes un uzpildes vietas, krastu nostiprināšanas būves un peldvietas, kas paredzētas teritorijas plānojumā.
13. Aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība, kuras rezultātā mainās esošā Rāznas ezera krasta līnija.
14. Aizliegts būvēt un izvietot dabisko virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar filtrāciju gruntī, kā arī novadīt vidē neattīrītus ražošanas un sadzīves notekūdeņus un notekūdeņu dūņas.
15. Aizliegts atstāt neiekonservētus (neietamponētus) ūdensapgādes urbumus.
16. RNP teritorijā aizliegts ierīkot atkritumu poligonus, kā arī piesārņot un piegružot vidi ar atkritumiem un uzglabāt atkritumus tiem neparedzētās vietās.
 - Visā RNP teritorijā kopšanas cirtes rezultātā mežaudzes valdošās koku sugas koku vidējais caurmērs un vidējais augstums nedrīkst kļūt mazāks par to valdošās koku sugas koku vidējo augstumu un vidējo caurmēru, kāds bija pirms cirtes uzsākšanas.
 - Visā RNP teritorijā aizliegta to platlapju koku ciršana, kuru diametrs pārsniedz 40 cm, izņemot gadījumus, kad koks apdraud cilvēkus, ēkas vai infrastruktūras objektu drošību. Platlapju koku ciršana mežā un nemežā zemēs pieļaujama tikai ar DAP rakstisku atļauju.
 - Veicot visa veida cirtes RNP mežaudzēs, jāsaglabā vismaz 10 kritālas uz 1 ha, kuru vidējais caurmērs ir virs 30 cm vai, ja tādu nav, attiecīgs skaits pēc caurmēra lielāko kritālu, saglabājot cirsmā visas šo kritālu daļas. Pieļaujama kritālu pārvietošana cirsmas robežās, ja tas traucē meža atjaunošanai.
 - Visā RNP teritorijā, atjaunojot un kopjot mežaudzes pēc cirtes veikšanas vai citu faktoru ietekmes, saglabājami visi izcirtumā dabiski atjaunojušies platlapju, izņemot skuju koku sausieņu mežos – silā, mētrājā, lānā, damaksnī un vērī.
 - Visā RNP teritorijā, atjaunojot vai kopjot mežaudzi pēc cirtes veikšanas vai citu faktoru ietekmes, veidojamas mistraudzes (mežaudzes, kuru 1. stāvā ir divu vai vairāku koku sugu piemistrojums. Citas koku sugas piemistrojums ir lielāks par 5% no 1. stāva krājas).
 - Mežaudzēs, kas atbilst dabisku meža biotopu atlases kritērijiem pirms ciršanas apliecinājuma saņemšanas valsts meža dienestā, jābūt veiktai meža biotopu ekspertīzei un valsts meža dienestā iesniegtam meža biotopu eksperta atzinumam par to, ka mežaudze nav atzīstama par dabisku meža biotopu, kuram veidojams mikroliegums ar mežsaimnieciskās darbības aizliegumu.
 - Visā RNP teritorijā, izņemot neitrālo zonu, veicot koku ciršanu mežaudzēs ar valdošo koku sugu baltalksnis, ir jāievēro RNP dabas aizsardzības plāna 5.1. pielikumā noteiktie minimālie un kritiskie šķērslaukumi. Galvenā cirte baltalkšņa mežaudzēs ir atļauta, ja baltalksnis ir sasniedzis 41 gadu vecumu ūdensteču un ūdenstilpu aizsargjoslās un 31 gadu vecumu pārējos mežos.
 - Visā RNP teritorijā aizliegta būvniecība uz ezeru salām, izņemot atpūtas vietu un izziņas infrastruktūras ierīkošanu, kas paredzēta RNP dabas aizsardzības plānā un rakstiski saskaņota ar DAP.
 - Rāznas ezera sateces baseinā (dabas aizsardzības plāna 2.8. pielikums), rekonstruējot vai ierīkojot jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar jaudu virs 20 m³/diennaktī, jāpielieto tehnoloģijas fosfora reducēšanai.
17. Bez RNP administrācijas rakstiskas atļaujas aizliegts:
 - 17.1. veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu;
 - 17.2. veikt arheoloģiskās izpētes darbus.

III. Dabas lieguma zona

- DABAS LIEGUMA ZONA IZVEIDOTA, LAI AIZSARGĀTU CILVĒKU DARBĪBAS MAZPĀRVEIDOTĀS EKOSISTĒMAS, SAGLABĀTU RETU UN IZZĪDOŠU SUGU ATRADNES, KĀ ARĪ SAGLABĀTU ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS SUGAS UN BIOTOPUS.

18. Dabas lieguma zonā aizliegts:
 - 18.1. lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas satur svīnu;
 - 18.2. pļaut pļavas virzienā no lauka malām uz centru;
 - 18.3. mainīt zemes lietošanas veidu, izņemot šo noteikumu 18.4. apakšpunktā noteiktos gadījumus;
 - 18.3. mainīt zemes lietošanas kategoriju, izņemot ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju:
 - 18.3.1. biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai;
 - 18.3.2. šo noteikumu 18.2.2. apakšpunktā noteikto darbību veikšanai;
 - 18.3.3. publiski pieejamu dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektu (taku, telšu un atpūtas vietu, stāvlaukumu, tualesu, skatu torņu, apmeklētāju un informācijas centru) būvniecībai un ierīkošanai.
 - 18.4. veikt zemes transformāciju un būvniecību. Ar RNP administrācijas rakstisku atļauju zemes transformāciju un būvniecību drīkst veikt, ja tas nepieciešams:
 - 18.4.1. biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai;
 - 18.4.2. šo noteikumu 18.2.2. apakšpunktā noteikto darbību veikšanai;
 - 18.4.3. izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu (telšu un atpūtas vietu, dabas taku, stāvlaukumu, tualesu, skatu torņu) būvniecībai un ierīkošanai;
 - 18.5. nosusināt purvus.
 - 18.6. dedzināt sauso zāli un niedres, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas apsaimniekošanas pasākumu veikšanai un saņemta DAP un tās institūcijas rakstiska atļauja, kas atbild par ugunsdrošību un ugunsdzēsību-
 - 18.7. cirst kokus galvenajā cirtē un rekonstruktīvajā cirtē;
 - 18.8. cirst kokus kopšanas cirtē (izņemot slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus saskaņā ar šo noteikumu 29.30.9. apakšpunktu), ja valdaudzes vecums pārsniedz:
 - 18.8.1. priežu un ozolu audzēm – 60 gadu;
 - 18.8.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 50 gadu;
 - 18.8.3. apšu audzēm – 30 gadu;
 - 18.9. no 15. aprīļa līdz 31. jūlijam veikt mežsaimniecisko darbību, izņemot meža ugunsdrošības pasākumus, meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem un bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu;

- 18.10. atzarot augošus kokus mežaudzēs un nemeža zemēs, izņemot koku atzarošanu skatu punktu ierīkošanai un uzturēšanai, elektrolīniju uzturēšanai, kā arī satiksmes drošībai uz ceļiem;
- 18.11. cirst nokaltušus kokus un izvākt kritušus kokus, kritalas vai to daļas, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 25 cm (izņemot svaigos vēja gāztos ošus un egles, ja to apjoms pārsniedz 5 m³ uz hektāru un koku atstāšana mežaudzē var veicināt kaitēkļu masveida savairošanos, attiecīgo darbu veikšanu māju pagalmos, kā arī bīstamo koku novākšanu);
- ~~18.12. pārvietoties ar jebkādiem kuģošanas līdzekļiem, izmantojot iekšdedzes dzinēju; izņēmumi ir valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu pārvietošanās, pildot dienesta pienākumus, pārvietošanās zinātnisko pētījumu veikšanai.~~
- 18.13. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, mopēdiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību;
- 18.14. ierīkot nometnes, atpūtas vietas un celt teltis ārpus dabā īpaši norādītām vietām, izņemot pagalmus;
- 18.15. kurināt ugunscurus ārpus īpaši norādītām vai speciāli ierīkotām vietām, (izņemot pagalmus, kā arī ciršanu atlieku sadedzināšana saskaņā ar meža apsaimniekošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem);
- 18.16. rīkot autosacensības, motosacensības, ūdensmotosporta un ūdensslēpošanas sacensības, kā arī rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus;
- 18.17. ierīkot savvaļas augu, sēņu un dzīvnieku, kā arī to produktu pārdošanas un iepirkšanas punktus;
- 18.18. izmantot speciālas vākšanas palīgierīces savvaļas ogu un sēņu lasīšanai;
- 18.19. uzstādīt vēja ģeneratorus;
- 18.20. pieļaut suņu atrašanos brīvā dabā bez pavadas un uzpurņa, izņemot medības regulējosajos normatīvajos aktos noteiktos gadījumus un kārtību;
- 18.21. iegūt derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdens ieguvī personiskajām vajadzībām;
- 18.22. bojāt vai iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot) palieņu, terašu un meža pļavas un lauces, izņemot medijamo dzīvnieku piebarošanas lauces;
- 18.23. sadalīt zemes īpašumus zemes vienībās, kas mazākas par 10ha;
- 18.24. veikt darbības, kas izraisa augsnes eroziju;
- 18.25. ierīkot iežogotas platības savvaļas dzīvnieku turēšanai nebrīvē;
- 18.26. celt un ierīkot jaunas hidrotehniskas būves un meliorācijas sistēmas, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai un saņemta DAP rakstiska atļauja;
- VEIKT MEŽSAIMNIECISKO DARBĪBU DABISKAJOS MEŽA BIOTOPOS, IZŅEMOT DARBĪBAS, KAS NEPIECIEŠAMAS INFRASTRUKTŪRAS OBJEKTU UZTURĒŠANAI UN TŪRISMA VAJADZĪBĀM, SASKAŅOJOT TO AR DAP;
 - VEIKT MEŽSAIMNIECISKO DARBĪBU DABISKĀS GRAVĀS, JA TĀS DZĪLUMS VISMĀZ VIENĀ NO MĒRĪJUMU PUNKTIEM SASNIEDZ 5 M;
 - MEŽAUDZĒS, KAS IR SASNIEGUŠĀS GALVENĀS CIRTES VEĶUMU UN ATRODAS UZ NOGĀZĒM, KURU SLĪPUMS IR LIELĀKS PAR 30 GRĀDIEM, PIRMS CIRŠANAS APLIECINĀJUMA SAŅEMŠANAS VALSTS MEŽA DIENESTĀ, JĀBŪT VEIKTAI MEŽA BIOTOPU EKSPERTĪZEI UN VALSTS MEŽA DIENESTĀ IESNIEGTAM MEŽA BIOTOPU EKSPERTA ATZINUMAM PAR TO, KA MEŽAUDZE NAV ATZĪSTAMA PAR DABISKU MEŽA BIOTOPU, KURAM VEIDOJAMS MIKROLIEGUMS AR MEŽSAIMNIECISKĀS DARBĪBAS AIZLIEGUMU; NĀKOŠĀ MEŽSAIMNIECISKĀS DARBĪBAS APLIECINĀJUMA SAŅEMŠANAI ATKĀRTOTA DABISKO MEŽA BIOTOPU INVENTARIZĀCIJA NAV NEPIECIEŠAMA;
- 18.27. bez DAP rakstiskas atļaujas:
- 18.27.1. organizēt brīvā dabā publiskus pasākumus ārpus tiem paredzētām un speciāli ierīkotām vietām;
- 18.27.2. veikt ceļu, inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju;
- 18.27.3. ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus;
- 18.27.4. veikt biotopu apsaimniekošanas pasākumus;
- 18.27.5. atjaunot mežu stādus vai sējot un ieaudzēt mežu;
- 18.27.6. vākt dabas materiālus kolekcijām;
- 18.27.7. veikt zinātniskos pētījumus;
- 18.27.8. ierīkot jaunas un paplašināt esošās ūdenstransporta līdzekļu bāzes;
- 18.27.9. cirst slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus kopšanas cirtē, sanitārajā cirtē un galvenajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma; VEIKT MEŽSAIMNIECISKO DARBĪBU;
- 18.27.10. ierīkot purvos dzērveņu plantācijas;
- PĻAUT NIEDRES RNP EZEROS BEZ IETEKMES UZ VIDI IZVĒRTĒJUMA ATBILSTOŠI NORMATĪVO AKTU PRASĪBĀM, IZŅEMOT GADĪJUMUS, KAD NIEDRES TIEK PĻAUTAS VIENĀ JOSLĀ, KAS NAV PLATĀKA PAR 5M INDIVIDUĀLAS PELDVIETAS VAI LAIPAS IERĪKOŠANAI VIENĀ ZEMES ĪPAŠUMĀ AR NOSACĪJUMU, KA PĻAUŠANAS VIETA SAGLABĀJAS NEMAINĪGA.

IV. Dabas parka zona

- DABAS PARKA ZONA IZVEIDOTA, LAI NODROŠINĀTU ATPŪTAI UN TŪRISMAM PIEMĒROTAS VIDES SAGLABĀŠANU, DABU SAUDZĒJOŠU SAIMNIEKOŠANAS METOŽU PIELIETOJUMU, KĀ ARĪ LAI SAGLABĀTU DABAS ANAVU UN KULTŪRAINAVU UN SAMAZINĀTU ANTROPOĢĒNO IETEKMI UZ DABAS LIEGUMA ZONU.
19. Dabas parka zonā aizliegts:
- 19.1. pļaut pļavas virzienā no lauka malām uz centru
- 19.2. nosusināt purvus
- 19.3. dedzināt sauso zāli un niedres, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas apsaimniekošanas pasākumu veikšanai un saņemta RNP administrācijas rakstiska atļauja;
- 19.4. cirst kokus rekonstruktīvajā cirtē;
- 19.5. cirst kokus kailcirtē LATGALES AUGSTIENES CENTRĀLAJĀ DAĻĀ, KAS NORĀDĪTA RNP DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNA 5.1. PIELIKUMĀ; PĀRĒJĀ PARKA ZONAS TERITORIJĀ AIZLIEGTS CIRST KOKUS KAILCIRTĒ, KURAS PLATĪBA IR LIELĀKA PAR 1 ha, IZŅEMOT MEŽA CIRŠANU LĪDZ 50 M PLATĀS JOSLĀS;
- 19.6. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem un mopēdiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību;
- 19.7. kurināt ugunscurus ārpus īpaši norādītām vai speciāli ierīkotām vietām (izņemot pagalmus, kā arī ciršanas atlieku sadedzināšanu saskaņā ar meža apsaimniekošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem);
- 19.8. izmantot speciālas vākšanas palīgierīces savvaļas ogu un sēņu lasīšanai;

- 19.9. uzstādīt vēja ģeneratorus, Uzstādīt vēja ģeneratorus virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās; Citviet dabas parka zonā aizliegts uzstādīt vēja ģeneratorus, kuru darba rata diametrs ir lielāks par 2 m vai augstākais punkts pārsniedz 11 m augstumu; vēja ģeneratoru uzstādīšana pieļaujama individuālajām vajadzībām un ne vairāk par vienu vienā īpašumā;
- 19.10. pieļaut surnu atrašanos brīvā dabā bez pavadas un uzpurnja, izņemot medības regulējošajos normatīvajos aktos noteiktos gadījumus un kārtību;
- 19.11. sadalīt zemes īpašumus un koptīpašumu domājamās daļas zemes vienībās, kas mazākas par 10 5 ha, izņemot gadījumus, kad īpašums sastāv no vairākām kadastra vienībām, kuras nav izvietotas blakus viena otrai, šajā gadījumā nodalītā kadastra vienība veido atsevišķu zemes īpašumu;
- 19.12. celt un ierīkot jaunas hidrotehniskas būves dabiskajos virszemes ūdensobjektos, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai un saņemta DAP rakstiska atļauja;
- 19.13. veicot kopšanas cirti, izcirst valdošās koku sugas valdaudzes kokus (izņemot augšānā atpalikušos, slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus), ja valdošās koku sugas vecums pārsniedz:
- 19.13.1. priežu un ozolu audzēm – 60 gadu;
- 19.13.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 50 gadu;
- 19.13.3. apšu audzēm – 30 gadu;
- VEIKT MEŽSAINIECISKO DARBĪBU DABISKAJOS MEŽA BIOTOPOS, IZŅEMOT DARBĪBAS, KAS NEPIECIEŠAMAS INFRASTRUKTŪRAS OBJEKTU UZTURĒŠANAI TŪRISMA VAJADZĪBĀM;
 - VEIKT MEŽSAINIECISKO DARBĪBU GRAVĀS, JA TĀS DZIĻUMS VISMĀZ VIENĀ NO MĒRĪJUMU PUNKTIEM SASNIEDZ 5 m;
 - MEŽAUDZES, KAS IR SASNIEGUŠAS GALVENĀS CIRTES VECUMU UN ATRODAS UZ NOGĀZĒM, KURU SLĪPUMS IR LIELĀKS PAR 30 GRĀDIEM, PIRMS CIRŠANAS APLIECINĀJUMA SAŅEMŠANAS VALSTS MEŽA DIENESTĀ, JĀBŪT VEIKTAI MEŽA BIOTOPU EKSPERTĪZEI UN VALSTS MEŽA DIENESTĀ IESNIEGTAM MEŽA BIOTOPU EKSPERTA ATZINUMAM PAR TO, KA MEŽAUDZE NAV ATZĪSTAMA PAR DABISKO MEŽA BIOTOPU, KURAM VEIDOJAMS MIKROLIEGUMS AR MEŽSAINIECISKĀS DARBĪBAS AIZLIEGUMU; NĀKOŠĀ MEŽSAINIECISKĀS DARBĪBAS APLIECINĀJUMA SAŅEMŠANAI ATKĀRTOTA DABISKO MEŽA BIOTOPU INVENTARIZĀCIJA NAV NEPIECIEŠAMA;
 - No 1. MAIJA LĪDZ 30. JŪNIJAM VEIKT MEŽSAINIECISKO DARBĪBU, IZŅEMOT MEŽA UGUNSDROŠĪBAS PASĀKUMUS, MEŽA ATJAUNOŠANU AR ROKAS DARBARĪKIEM UN BĪSTAMO KOKU (KOKU, KAS APDRAUD CILVĒKU DZĪVĪBU UN VESELĪBU, TUVUMĀ ESOŠĀS ĒKAS VAI INFRASTRUKTŪRAS OBJEKTS) CIRŠANU UN NOVĀKŠANU, KĀ ARĪ DABAS STĪHIJU SEKU LIKVIDĒŠANU;
 - VEIKT ĢEOLOĢISKO IZPĒTI DERĪGO IZRAKTEŅU IEGUVEI;
 - IEGŪT DERĪGOS IZRAKTEŅUS ĀRPUS DERĪGO IZRAKTEŅU ATRADNĒM, IZŅEMOT IEGUVI NEKOMERCIĀLIEM MĒRĶIEM, PAZEMES ŪDENS IEGUVI UN SAPROPEĻA IEGUVI PĒC IETEKMES UZ VIDĪ IZVĒRTĒJUMA ATBILSTOŠI NORMATĪVO AKTU PRASĪBĀM UN DAP RAKSTISKAS ATĻAUJAS SAŅEMŠANAS;
- 19.14. bez DAP rakstiskas atļaujas:
- 19.14.1. organizēt brīvā dabā publiskus pasākumus ārpus tam paredzētām vai speciāli ierīkotām vietām, ja šajos pasākumos piedalās vairāk nekā 100 cilvēku;
- 19.14.2. veikt zemes transformāciju un mainīt zemes lietošanas kategoriju mērķi;
- 19.14.3. veikt ceļu, inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju;
- 19.14.4. ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus;
- 19.14.5. ierīkot iežogotas platības savvaļas dzīvnieku turēšanai nebrīvē;
- 19.14.6. rīkot autosacensības, motosacensības, ūdensmotosporta un ūdensslēpošanas sacensības, kā arī rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus;
- 19.14.7. cirst kokus sanitārajā cirtē un galvenajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma.
- PĻAUT NIEDRES RNP EZEROS BEZ IETEKMES UZ VIDĪ IZVĒRTĒJUMA, ATBILSTOŠI NORMATĪVO AKTU PRASĪBĀM, IZŅEMOT GADĪJUMUS, KAD NIEDRES TIEK PĻAUTAS VIENĀ JOSLĀ, KAS NAV PLATĀKA PAR 5m INDIVIDUĀLAS PELDVIETAS VAI LAIPAS IERĪKOŠANAI VIENĀ ZEMES ĪPAŠUMĀ AR NOSACĪJUMU, KA PĻAUŠANAS VIETA SAGLABĀJAS NEMAINĪGA;
 - EZEROS AUDZĒT ZIVIS IEŽOGOTĀS PLATĪBĀS;
 - VEIKT JEBKĀDU DARBĪBU, KAS BŪTISKI VAI NEATGRIEZIENISKI PĀRVEIDO REĢIONAM RAKSTURĪGO AINAVU, IZMAINA KULTŪRVĒSTURISKĀS VIDES ĪPATNĪBAS UN RAKSTURĪGOS AINAVU ELEMENTUS VAI SAMAZINA BILOĢISKO DAUDZVEIDĪBU UN EKOLOĢISKO STABILITĀTI;
 - BŪVĒT JAUNAS UN PAPLAŠINĀT ESOŠĀS BŪVES, KAS NEIEKĻAUJAS AINAVĀ UN IENĒM TĀM NEATBILSTOŠU DOMNĒJOŠU LOMU;
 - STĀDĪT KOKAUGUS, KAS AIZSEDZ SKATUS NO SKATU PUNKTIEM UZ VĒSTURES, KULTŪRAS UN AINAVAS VĒRTĪBĀM, KAS NORĀDĪTAS RNP DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNA 3.2. PIELIKUMĀ;
- DABAS PARKA ZONAS TERITORIJĀS JĀIEVĒRO SEKOJOŠAS PRASĪBAS:
- JEBKURU BŪVJU BŪVNĪCĪBA PIELĀGOJAMA ESOŠĀS TERITORIJAS RAKSTURĪGAJAI ARHITEKTŪRAI UN AINAVAI;
 - VIETĒJO PAŠVALDĪBU TERITORIJAS PLĀNOJUMOS JĀPAREDZ PRASĪBAS AINAV AIZSARDZĪBAI, ŅEMOT VĒRĀ AINAVU VIZUĀLOS, KULTŪRVĒSTURISKOS UN EKOLOĢISKOS ASPEKTUS.

V. Ainau aizsardzības zona

- AINAVU AIZSARDZĪBAS ZONA IR IZVEIDOTA, LAI VEICOT ILGTSPĒJĪGU SAINIECISKO DARBĪBU, SAGLABĀTU RNP NEMEŽA ZEMES UN NODROŠINĀTU BUFRZONU DABAS PARKA ZONAS TERITORIJĀM.
- AINAVU AIZSARDZĪBAS ZONĀ AIZLIEGTS:
 - SADALĪT ZEMES ĪPAŠUMUS ZEMES VIENĪBĀS, KAS MAZĀKAS PAR 3 ha, IZŅEMOT GADĪJUMUS, KAD ĪPAŠUMS SASTĀV NO VAIRĀKĀM KADAISTRA VIENĪBĀM, KURAS NAV IZVIETOTAS BLAKUS VIENA OTRAI, ŠAJĀ GADĪJUMĀ NODALĪTĀ KADAISTRA VIENĪBA VEIDO ATSEVIŠĶU ZEMES ĪPAŠUMU;
 - NOBRAUKT NO CEĻIEM UN PĀRVIETOTIES AR MEHĀNISKĀJIEM TRANSPORTLĪDZEKĻIEM UN MOPĒDIEM PA MEŽA UN LAUKS. ZEMĒM, JA TĀS NAV SAISTĪTS AR ŠO TERITORIJU APSAIMNIEKOŠANU VAI UZRAUDZĪBU UN TŪRISMA AKTĪVITĀTĒM;
 - IZMANTOT SPECIĀLAS VĀKŠANAS PALĪGIERĪCES SAVVAĻAS OGU UN SĒŅU LASĪŠANAI;
 - UZSTĀDĪT VĒJA ĢENERATORUS, KURU DARBA RATA DIAMETRS IR LIELĀKS PAR 2 m VAI AUGSTĀKAIS PUNKTS PĀRSNIEDZ 11 m AUGSTUMU; VĒJA ĢENERATORU UZSTĀDĪŠANA PIEĻAUJAMA INDIVIDUĀLAJĀM VAJADZĪBĀM UN NE VAIRĀK PAR VIENU VIENĀ ĪPAŠUMĀ;
 - CELT UN IERĪKOT JAUNAS HIDROTEHNISKAS BŪVES DABISKAJOS VIRSZEMES ŪDENSOBJEKTOŠ, IZŅEMOT GADĪJUMUS, JA TĀS NEPIECIEŠAMS BIOTOPU ATJAUNOŠANAS PASĀKUMU VEIKŠANAI UN SAŅEMTA RNP ADM. RAKSTISKA ATĻAUJA;
 - VEIKT ĢEOLOĢISKO IZPĒTI DERĪGO IZRAKTEŅU IEGUVEI UN IEGŪT DERĪGOS IZRAKTEŅUS, IZŅEMOT TO IEGUVI PERSONISKĀJĀM VAJADZĪBĀM UN IEPRIEKŠ IZPĒTĪTAJĀS VIETĀS (DERĪGO IZRAKTEŅU ATRADNĒS);
 - LIETOT ŪDENSPUTNU MEDĪBĀS ŠĀVIŅUS, KAS SATUR SVĪNU;
 - PĻAUT PĻĀVAS VIRZIENĀ NO LAUKA MALĀM UZ CENTRU;
 - NOSUSINĀT PURVUS;

- DEDZINĀT SAUSO ZĀLI UN NIEDRES, IZŅEMOT GADĪJUMUS, JA TĀS NEPIECIEŠAMS DABAS APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMU VEIKŠANAI UN SAŅEMTA DAP UN TĀS INSTITŪCIJAS RAKSTISKA ATĻAUJA, KAS ATBILD PAR UGUNSDROŠĪBU UN UGUNSDZĒSĪBU;
- **Bez DAP** RAKSTISKAS ATĻAUJAS AINAVU AIZSARDZĪBAS ZONĀ AIZLIEGTS:
 - IERĪKOT IZZIŅAS, ATPŪTAS UN TŪRISMA INFRASTRUKTŪRAS OBJEKTUS;
 - ORGANIZĒT BRĪVĀ DABĀ PUBLISKUS PASĀKUMUS ĀRPUS TAM PAREDZĒTĀM VAI SPECIĀLI IERĪKOTĀM VIETĀM, JA ŠAJOS PASĀKUMOS PIEDALĀS VAIRĀK NEKĀ 150 CILVĒKU;
 - VEIKT ZEMES TRANSFORMĀCIJU UN MAINĪT ZEMES LIETOŠANAS KATEGORIJU;
 - IERĪKOT IEŽOGOTAS PLATĪBAS SAVVAĻAS DZĪVNIĒKU TURĒŠANAI NEBRĪVĒ;
 - RĪKOT AUTOSACENSĪBAS, MOTOSACENSĪBAS, ŪDENS MOTOSPORTA UN ŪDENSSLĒPOŠANAS SACENSĪBAS, KĀ ĀRĪ RALLIUS, TRENIŅBRAUCIENUS UN IZMĒGINĀJUMA BRAUCIENUS;

VI. Neitrālā zona

- NEITRĀLĀ ZONA IR IZVEIDOTA, LAI NODROŠINĀTU ILGTSPĒJĪGU ATTĪSTĪBU UN SAIMNIECISKO DARBĪBU RNP APDZĪVOTAJĀS VIETĀS.
20. Bez DAP un pašvaldības rakstiskas atļaujas neitrālajā zonā aizliegts ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus.

VII. Dabas pieminekļi

21. RNP ir šādi dabas pieminekļi:
- 21.1. aizsargājami ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi;
 - 21.2. aizsargājami koki - vietējo un svešzemju sugu dižkoki (koki, kuru apkārtmērs 1,3m augstumā no koka sakņu kakla vai augstums nav mazāks par noteikumu 7.pielikumā noteiktajiem izmēriem (skat. DAP mājas lapā);
22. Dabas pieminekļu teritorijā un 10m rādiusā ap aizsargājamiem kokiem (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas ārējās malas) aizliegts:
- 22.1. veikt jebkādu saimniecisko vai cita veida darbību, kura bojā vai varētu bojāt vai iznīcināt dabas pieminekli vai mazināt tā dabisko estētisko nozīmi;
 - 22.2. iegūt derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdens ieguvu personiskajām vajadzībām;
 - 22.3. ierīkot atpūtas vietas un celt teltis ārpus īpaši norādītām vai speciāli ierīkotām vietām (izņemot pagalmus);
 - 22.4. bez DAP rakstiskas atļaujas:
 - 22.4.1. veikt dabas pieminekļu apsaimniekošanas pasākumus to turpmākai saglabāšanai;
 - 22.4.2. veikt tādu pazemes būvju celtniecību un ekspl., kas nav saistītas ar derīgo izrakteņu ieguvu.
23. Papildus šo noteikumu 22.punktā noteiktajām prasībām aizs. ģeol. un ģeomorf. dabas pieminekļu teritorijā aizliegts:
- 23.1. rakstīt, zīmēt un gravēt uz dabas pieminekļiem un tos pārvietot;
 - 23.2. cirst kokus kalcirtē;
 - 23.3. bez DAP rakstiskas atļaujas:
 - 23.3.1. tīrīt dabas pieminekļus;
 - 23.3.2. rīkot nodarbības un sacensības klinšu kāpšanā;
 - 23.3.3. cirst kokus galvenajā cirtē, kā arī galvenajā cirtē pēc VMD sanitārā atzinuma saņemšanas.
24. Ja ģeoloģiskajam vai ģeomorfoloģiskajam dabas piemineklim piešķirts kultūras pieminekļa statuss, šo noteikumu 23.3. apakšpunktā minēto darbību veikšanai papildus nepieciešama Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas rakstiska atļauja.
25. Papildus šo noteikumu 39. punktā noteiktajām prasībām 10m rādiusā ap aizsargājamiem kokiem aizliegts:
- 25.1. veikt jebkādas darbības, kas var negatīvi ietekmēt aizsargājamo koku augšanu un dabisko attīstību;
 - 25.2. apkraut aizsargājamus kokus;
 - 25.3. mainīt vides apstākļus - ūdens un barošanās režīmu;
 - 25.4. iznīcināt vai bojāt zemsedzi, izņemot krūmu un koku ciršanu saskaņā ar šiem u.c. normatīvajiem aktiem;
 - 25.5. cirst kokus bez DAP rakstiskas atļaujas.
26. Aizsargājamā koka nociršana (novākšana) pieļaujama tikai gadījumos, ja tas kļuvis bīstams (apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) un saņemta DAP rakstiska atļauja.

VIII. Noslēguma jautājumi

27. Jebkuru būvniecības ieceri, kurai nepieciešama publiskā apspriešana, rakstiski saskaņo ar DAP. Ja DAP:
- 27.1. saskaņo būvniecības ieceri, minētā būvniecības iecere nododama publiskai apspriešanai;
 - 27.2. nesaskaņo būvniecības ieceri, pašvaldība to noraida.

1.6. pielikums. Dabas un kultūras objektu labiekārtojuma un uzturēšanas prasības

Dabas un kultūras objektu labiekārtojuma prasības

Lai mazinātu negatīvās tūrisma un rekreācijas ietekmes uz RNP dabas un kultūras vidi, popularizētos un reklamētos dabas un kultūras objektus nepieciešams labiekārtot, nodrošinot tās ar zemāk minētajiem labiekārtojuma elementiem.

Labiekārtotas atpūtas vietas

Publiski izmantojamām atpūtas vietām jābūt aprīkotām ar sekojošu infrastruktūru:

- norāde;
- informācijas stends;
- ar galdu un soliēm aprīkota piknika vieta;
- atkritumu urna ar vāku (lai urnas saturs nebūtu pieejams dzīvniekiem) vai informācija par vietu, kur tuvākā atkritumu urna pieejama (piem., tuvākajā stāvlaukumā);
- tualete ar nodrošinātu notekūdeņu apstrādi uz vietas vai ar nodrošinātu notekūdeņu uzkrāšanu hermētiskā krāj tvertnē un izvešanu uz notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, ja atpūtas vieta atrodas vietā, kur iespējams piekļūt ar autotransportu;
- automašīnas novietošanas vieta atpūtas vietas tuvumā, ja atpūtas vieta atrodas vietā, kur iespējams piekļūt ar autotransportu;
- droša un ierīkota ugunsкура vieta, malka un nojume malkas uzglabāšanai vai informācija par vietu, kur malka pieejama (dabas lieguma un dabas parka zonā ugunscurus var kurināt tikai speciāli ierīkotās vietās¹);

Ja atpūta vieta atrodas dabas lieguma zonā, dabas pieminekļu teritorijā vai 10m rādiusā ap aizsargājamiem kokiem, tās vieta jāiezīmē ar informācijas zīmi, tā kā minētajās teritorijās ierīkot nometnes, atpūtas vietas un celt teltis var tikai dabā īpaši norādītās vietās¹. Uz ezera salām atpūtas vietas ļauns ierīkot vienīgi RNP dabas aizsardzības plānā norādītās vietās².

Labiekārtotas peldvietas

Publiski izmantojamām peldvietām jābūt aprīkotām ar sekojošu infrastruktūru:

- norāde;
- informācijas stends;
- gājēju celiņš, ja nepieciešams - kāpnes, laipas un pontoni, kas nodrošina ērtu pieeju ūdenim;
- bojās peldvietas un ūdens transporta līdzekļu izmantošanas zonas nodalīšanai, ja peldvietā tiek piedāvāta motorizēto ūdens transporta līdzekļu noma;
- pārgērbšanās kabīne;
- atkritumu urna ar vāku (lai urnas saturs nebūtu pieejams dzīvniekiem);
- tualete ar nodrošinātu notekūdeņu apstrādi uz vietas vai ar nodrošinātu notekūdeņu uzkrāšanu hermētiskā krāj tvertnē un izvešanu uz notekūdeņu attīrīšanas iekārtām;
- soliņi;
- automašīnas novietošanas vieta peldvietas tuvumā.

Rāznas ezerā jaunas peldvietas var ierīkot tikai teritorijas plānojumos norādītās vietās¹. Niedru pļaušana peldvietu ierīkošanai vai laipu uzstādīšanai bez DAP saskaņojuma pieļaujama līdz 5 m platās joslās².

Labiekārtota laivu ielaišanas vieta un laivu piestātne

Publiski izmantojamām laivu ielaišanas vietām un laivu piestātnēm jābūt aprīkotām ar sekojošiem infrastruktūras elementiem:

- norāde;
- informācijas stends;
- laipas un pontoni, kurus ik rudeni iespējams nomontēt.

Pie laivu ielaišanas vietām ierīkot ar atkritumu urnām un tualetēm aprīkotas atpūtas vietas (skat. iepriekš). Jaunas laivu piestātnes var ierīkot tikai teritorijas plānojumos norādītās vietās¹.

Labiekārtotas telšu vietas

Publiski izmantojamām telšu vietām jābūt aprīkotām ar sekojošu infrastruktūru:

- norāde;
- informācijas stends;
- līdzena telšu celšanas vieta;
- labiekārtota atpūtas vieta (skat. iepriekš).

¹ 26.06.2007. MK noteikumi Nr. 447 „Rāznas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”

² RNP Dabas aizsardzības plāns

Ja telšu vieta atrodas dabas lieguma zonā, dabas pieminekļu teritorijā vai 10 m rādiusā ap aizsargājamiem kokiem, tās vieta jāiezīmē ar informācijas zīmi, tā kā minētajās teritorijās ierīkot nometnes, atpūtas vietas un celt teltis var tikai dabā īpaši norādītās vietās¹.

Labiekārtoti apskates objekti

Labiekārtotiem un apskatei piemērotiem dabas un kultūras objektiem jābūt aprīkoti ar sekojošu minimālo infrastruktūru:

- nepārprotamas norādes (izvietotas tā, lai vadoties pēc tām var nokļūt no pirmās norādes līdz meklētajam apskates objektam);
- informācijas stends;
- gājēju celiņš vai taka, ja nepieciešams – stāvākās vietās ierīkot koka kāpnes, mitrākās - izvietot laipas;
- automašīnas novietošanas vieta apskates objekta tuvumā vai takas sākumā.

Plašāk apmeklēto apskates objektu tuvumā nepieciešams ierīkot labiekārtotas atpūtas vietas (skat. iepriekš). Populārāko apskates objektu labiekārtojumu iespēju robežās veidot atbilstoši biedrības Apeironis izstrādātajiem visiem pieejamas vides standartiem (skat. www.videspieejamiba.lv), tādejādi radot iespēju tos apmeklēt cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, ģimenēm ar maziem bērniem u.c.

Labiekārtotas skatu vietas

Labiekārtotām skatu vietām jābūt aprīkotām ar sekojošu minimālo infrastruktūru:

- norāde;
- automašīnas novietošanas vieta skatu vietas tuvumā.

Plašāk apmeklētākajās skatu vietās, kur vērojama zemeszemes izmīņāšana, nepieciešams ierīkot skatu platformas. To tuvumā - ierīkot labiekārtotas atpūtas vietas (skat. iepriekš).

Dabas takas, pārgājienu un nūjošanas maršruti

Dabas takām, pārgājienu un nūjošanas maršrutiem jābūt aprīkoti ar sekojošu minimālo infrastruktūru:

- maršruta marķējuma zīmes (vienota stila marķējuma zīmes vai iekrāsotas atzīmes un koku stumbriem, akmeņiem un tml. elementiem);
- gājēju celiņš vai taka, kur nepieciešams – koka laipas un kāpnes;
- norādes, informācijas stendi ar izglītojošu informāciju pie maršrutā ietvertajiem dabas un kultūras objektiem;
- labiekārtotas atpūtas vietas (dabas takas vai maršruta sākumā, beigās un pie atsevišķiem apskates objektiem) (skat. iepriekš);
- automašīnu novietošanas vietas (dabas takas vai maršruta sākuma un/vai beigu vietā).

Velo maršruti

Velo maršrutiem jābūt aprīkoti ar sekojošu minimālo infrastruktūru:

- maršruta marķējuma zīmes (vienota stila marķējuma zīmes vai iekrāsotas atzīmes un koku stumbriem, akmeņiem vai tml. elementiem);
- informācijas stendi (maršruta sākumā un pie maršrutā iekļautajiem apskates objektiem);
- velo statīvi pie maršrutos ietvertajiem apskates objektiem, atpūtas un tūrisma pakalpojumu sniegšanas vietām;
- labiekārtotas atpūtas vietas (maršruta sākumā, beigās un vismaz reizi 15 – 20 km) (skat. iepriekš.);
- automašīnu novietošanas vietas (maršrutu sākuma un beigu vietā).

Tā kā esošie RNP velo maršruti marķēti ar vienota stila norādēm, jauno maršrutu iezīmēšanai vēlams izmantot tā paša stila marķējuma zīmes. Lai samazinātu norāžu izgatavošanas izmaksas, ierobežotu finanšu līdzekļu apstākļos, norāžu uzstādīšanai var izmantot vienkāršākus norāžu stabus un grebuma vietā izmantot krāsojumu, saglabājot jau izmantoto riteņbraucēja siluetu.

Praktiski velo maršrutu ierīkošanas un labiekārtošanas padomi sniegti LLTA "Lauku ceļotājs" izstrādātajās velo tūrisma maršrutu plānošanas un izveides vadlīnijās¹, kuras pieejamas Lauku ceļotāja mājas lapā www.macies.celotajs.lv.

Laivu maršruti

Ūdens tūrisma maršrutiem jābūt aprīkoti ar sekojošu minimālo infrastruktūru:

- labiekārtota laivu ielaišanas vieta (maršruta sākumā un beigās) (skat. iepriekš);
- no ezera viegli pamanāmas norādes, laipas, pontoni un kāpnes, ja nepieciešams, pie maršrutā ietvertajiem apskates objektiem, atpūtas vietām un tūrisma pakalpojumu sniegšanas vietām;
- labiekārtotas atpūtas vietas (skat. iepriekš).

¹ Smāļinskis J., 2007. Vadlīnijas viedī/tūristiem draudzīga un ilgtspējīga velotūrisma maršrutu plānošanā un izveidē īpaši aizsargājamās dabas un NATURA 2000 teritorijās. Rīga, LLTA "Lauku ceļotājs".

Atkritumu urnas uzstādīt tikai pie tām atpūtas vietām, kur iespējams piebraukt ar atpūtas vietas apsaimniekotāju transportu un nodrošināt regulāru atkritumu umu izvešanu. Citviet uzstādīt informācijas stendu vai zīmi ar informāciju par tuvākajām atkritumu izmešanas vietām.

Plānojot laivu maršrutus jāņem vērā, ka Rāznas, Zosnas, Salāja, Oloveca, Rundēnu pagasta Bižas ezerā un Ežezērā noteikti motorizēto ūdens transporta līdzekļu ar iekšdedzes dzinējiem lietošanas ierobežojumi (skat. 1.5. pielikumā). Atpūtas vietas un izziņas infrastruktūru ar DAP RNP administrācijas saskaņojumu drīkst ierīkot uz tām salām, kuras norādītas RNP dabas aizsardzības plānā¹.

Informācijas stendi

Informācijas stendos nepieciešams norādīt sekojošu informāciju:

- vietas nosaukums;
- galvenie fakti un saistoša informācija par objektu, pie kura stends ir uzstādīts;
- informācija, ka vieta atrodas Rāznas nacionālajā parkā;
- informatīvs tālruņa numurs, kur iespējams iegūt informāciju par vietas izmantošanas kārtību, papildus pakalpojumiem (naktsmītņu piedāvājumu, iespēju ieturēt maltīti u.tml.), kā arī saskaņot vietas apmeklējumu ar tās apsaimniekotāju, ja nepieciešams;
- karte vai shēma ar atainotiem tuvākajiem apskates objektiem un pakalpojumu sniegšanas vietām, kas palīdz plānot tālāko ceļojuma maršrutu un labāk orientēties teritorijā;
- brīdinājumi, ja vietā ir apmeklētāju drošību apdraudoši apstākļi;
- labas uzvedības ieteikumi, vietas izmantošanas ierobežojumi un maksa, ja tāda noteikta;
- Informācijas kopsavilkums angļu un krievu valodā.

Papildus prasības stendiem, kuri uzstādīti peldvietās un laivu pietātnēs:

- informācija par izstrādātajiem laivu maršrutiem un laivu nomas iespējām;
- informācija par makšķerēšanas iespējām un vietu, kur iespējams iegādāties makšķerēšanas licenci, ja tāda nepieciešama;
- Informācija par alternatīvām atpūtas iespējām;
- operatīvo dienestu tālruņa numuri.

Papildus prasības stendiem, kuri uzstādīti dabas takās, pārgājienu vai nūjošanas maršrutos:

- Tsa informācija par takas vai maršruta izveides mērķi;
- informāciju par maršruta garumu, grūtības pakāpi, tā veikšanai nepieciešamo laiku, izmantoto marķējumu;
- dabas takas vai maršruta karte vai shēma ar norādītiem apskates, atpūtas un pakalpojumu sniegšanas vietām;
- informācija par maršrutā vai tā tuvumā esošajām apskates, atpūtas un pakalpojumu sniegšanas vietām;
- informācija par to, vai dabas taku vai maršrutu iespējams izbraukt ar bērnu ratiņiem, ratiņkrēslu, velo.

Papildus prasības stendiem, kuri uzstādīti velo vai ūdens tūrisma maršrutos:

- informācija par maršruta garumu, grūtības pakāpi un tā veikšanai nepieciešamo laiku;
- maršruta karte vai shēma ar norādītiem apskates objektiem, atpūtas un pakalpojumu sniegšanas vietām;
- informācija par velo un ūdens transporta inventāra nomas un servisa iespējām.

Informācijas stendus un norādes uzstādīt tikai pie labiekārtotiem, apskatei vai tūrisma aktivitātēm piemērotiem objektiem ar sakārtotu infrastruktūru.

Tā kā informāciju par RNP īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnēm un īpaši aizsargājamiem biotopiem drīkst izplatīt tikai ar DAP rakstisku atļauju, stendu saturu nepieciešams saskaņot ar DAP RNP⁵. Ja norādes zīmes, informācijas stendi u.c. informācijas materiāli, t.sk. reklāma, tiek uzstādīta uz valsts vai pašvaldības ceļiem, informatīvo materiālu izvietošanas vietas nepieciešams saskaņot arī ar valsts a/s "Latvijas Valsts ceļi" un pašvaldību (ja informācijas materiāli tiek izvietoti pie pašvaldības ceļiem)².

Papildus padomi informācijas stendu un norāžu zīmju izgatavošanai un izvietošanai sniegti DAP izstrādātajā Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vienotajā stilā³, kurš pieejams DAP mājas lapā www.daba.gov.lv. Tajā ietverti stendu rāmju un norāžu zīmju rasējumi, stendu maketu sagataves, stendu rāmju un informācijas planšetu materiālu izvēles un informācijas noformēšanas ieteikumi (burtu lielums, krāsu izvēle, tekstu un attēlu proporcija u.tml.), kas var būtiski atvieglojot stendu izgatavošanas darbus.

Praktiski padomi tūrisma informācijas stendu satura sagatavošanā, stendu un norāžu izvietošanā apkopoti brīvdabas stendu sagatavošanas vadlīnijās⁴, kuras pieejamas LLTA "Lauku ceļotājs" mājas lapā www.celotajs.lv.

¹ RNP Dabas aizsardzības plāns

² 07.06.2005. MK not. Nr. 402. "Noteikumi par reklāmas vai informācijas objektu izvietošanu gar ceļiem, kā arī kārtību, kādā reklāmas vai informācijas objektu izvietošana saskaņojama".

³ Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vienotais stils. DAP, 2007.

⁴ Kā izstrādāt brīvdabas informācijas stendu. Vadlīnijas informācijas stendam. LLTA "Lauku ceļotājs", 2009.

Vispārējās dabas un kultūras objektu apsaimniekošanas prasības

Ikvienam popularizētam un reklamētam tūrisma objektam un maršrutam ir jābūt konkrētam apsaimniekotājam, kas plāno ar objekta vai maršruta izmantošanu saistītas aktivitātes, uztur infrastruktūru, uzrauga maršrutā ietvertu dabas un kultūras resursu stāvokli un realizē nepieciešamos resursu stāvokļa uzlabošanas pasākumus.

Izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektos nepieciešams nodrošināt regulāru atkritumu izvešanu, apkārtnes un tualešu sakopšanu, infrastruktūras labošanu un malkas piegādāšanu, ja atpūtas vietā ir ierīkota ugunsкура vieta. Lai neveicinātu pastāvīgu ugunsкура kurināšanu nelabiekārtotās vietās, stihiski izveidotās ugunsкура vietās regulāri veicama augšnes uzirdināšana. Atpūta vietās, dabas takās un citviet, kur tas nepieciešams, jānodrošina regulāra zāles izpļaušana.

Stendu un norāžu uzstādītājiem jāuzņemas atbildība un jānodrošina to atjaunošana, ja stends vai norāde ir bojāta, aktualizēšana, ja tie satur novecojušu informāciju vai nojaukšanu, ja stends vai norāde vairs nav aktuāla. Vietās, kuras kļuvušas apmeklētājiem bīstamas, nepieciešamas uzstādīt brīdinošas zīmes.

Vispārējā tūrisma infrastruktūras objektu ierīkošanas kārtība

Jebkāda veida jaunu dabas, izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu ierīkošanu vai paplašināšanu nepieciešams saskaņot ar DAP¹. Tas novērsīs nejaūšu no dabas aizsardzības viedokļa nozīmīgu teritoriju degradāciju.

Lai atvieglotu saskaņošanas procedūru, DAP mājas lapā ir ievietota iesnieguma veidlapa "Atļauja izziņas/atpūtas/infrastruktūras objekta ierīkošanai", kurā jānorāda ierīkojamā objekta veids, to raksturojošie izmēri, objekta atrašanās vieta zemes gabala robežu plānā un transformējamās zemes, vai zemes, kurai nepieciešams mainīt zemes lietošanas mērķi, platība.

Ja objekta ierīkošanai nepieciešama zemes transformācija vai zemes lietošanas kategorijas maiņa, DAP RNP administrācijā jāiesniedz DAP mājas lapā pieejamā iesnieguma veidlapa "Atļauja zemes transformācijas/zemes lietošanas mērķa maiņai", kurā jānorāda zemes transformācijas vai zemes lietošanas mērķa maiņas pamatojums, transformējamā platība, sākotnējais zemes lietošanas veids pēc eksplikācijas un zemes lietošanas veids pēc transformācijas vai lietošanas mērķa maiņas.

Ja objekta ierīkošanai nepieciešama būvniecība, DAP RNP administrācijā jāiesniedz DAP mājas lapā pieejamā iesnieguma veidlapa "Būvniecības ieceres saskaņojums", kurā jānorāda plānoto būvju nosaukums, būvju skaits, būvniecības veids (jaunbūve, rekonstrukcija vai renovācija), būvju izmēri, būves atrašanās vieta eksplikācijā, transformējamās zemes, vai zemes, kurai nepieciešams mainīt zemes lietošanas mērķi, platība, kā arī plānoto ūdensapgādes, kanalizācijas, siltumapgādes, elektroapgādes un telekomunikāciju pieslēguma raksturojums.

Papildus zemes transformācija, zemes lietošanas kategorijas maiņa un būvniecība jāaskaņo ar Latgales reģionālo vides pārvaldi. Pēc iesnieguma saņemšanas noteiktajā kārtībā DAP savas kompetences ietvaros izsniedz transformācijas atļauju, RVP – tehniskos noteikumus transformācijas veikšanai.

1.7. pielikums. Tūrisma monitoringa vadlīnijas

Tūrisma monitoringa vadlīnijas ir ieteikumi tūristu un to darbības izpausmju fiksācijai un novērtēšanai, tūrisma iesaistīto dabas un kultūras objektu ilgtermiņa novērošanai un iegūto rezultātu izvērtēšanai. Iegūtie dati izmantojami ietekmju mazināšanas pasākumu noteikšanai.

Tūrisma monitoringa potenciālie veicēji var būt:

- dabas aizsardzības pārvalde;
- pašvaldības;
- dabaszinātņu un tūrisma nozares speciālisti, eksperti;
- izglītības iestāžu mācībspēki un studenti;
- tūrisma uzņēmēji, objektu īpašnieki vai apsaimniekotāji;
- NVO biedri;
- vietējie iedzīvotāji.

Vietējos iedzīvotājus, mācībspēkus, vecāko klašu skolniekus un studentus monitoringa veikšanā iespējams iesaistīt izmantojot sabiedriskā monitoringa iespējas, kas veiksmīgi kopš 2006. gada tiek izmantotas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā.

Ieguvumi, īstenojot tūrisma monitoringu ir:

- dati, kas parāda tūrisma plūsmas telpiskos virzienus, dinamiku un tendences gan atsevišķos dabas, kultūras, infrastruktūras un pakalpojumu sniegšanas objektos, gan teritorijā kopumā;
- dati, kas nepieciešami un noder objekta vai teritorijas labiekārtojuma un tūrisma nozares plānotājiem;
- dati, kas vietējiem uzņēmējiem palīdz plānot un izvērtēt ar tūrisma saistītas aktivitātes ilgtermiņā.

Nozīmīgākie zaudējumi tūrisma monitoringa neīstenošanas gadījumā var būt degradēti un teritorijas apmeklētāju negatīvi ietekmēti dabas un kultūras objekti, nepievilcīga ainava, „slikts” teritorijas tūrisma tēls, bojāti (un apmeklētājiem bīstami) infrastruktūras elementi, kā arī konkrētajos apstākļos un situācijā nepamatoti izveidoti uzņēmumi un nefiktīvi tūrisma piedāvājumi.

Svarīgākie priekšnoteikumi tūrisma monitoringa veikšanai ir:

¹ 26.06.2007. MK noteikumi Nr. 447 „Rāznas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

- visu tūrismā, dabas aizsardzībā un teritorijas ilgtermiņa attīstībā iesaistīto pušu ieinteresētība un izpratne par monitoringa nepieciešamību un tā īstenošanas ieguvumiem;
- vismaz minimāls finansējums atsevišķiem - prioritāriem monitoringa veidiem (ierobežota finansējuma apstākļos monitoringa veikšanā var iesaistīt studentus un brīvprātīgos);
- visu monitoringā iesaistīto pušu sadarbība;
- monitoringa un tā rezultātā iegūto datu sistemātiska uzglabāšana un pieejamība ikvienam interesentam ilgtermiņā;
- monitoringa rezultātiem sekojošas rīcības, kas vērstas uz monitoringa laikā konstatētu tūrisma, dabas resursu aizsardzības un sociāli - ekonomisko problēmu saprātīgu un loģisku risinājumu;
- monitoringa veidiem ir jābūt izvēlētiem adekvāti esošajai situācijai, tiem ir jābūt pēc iespējas vienkāršākiem, viegli saprotamiem, viegli interpretējamiem un relatīvi lētiem.

Rāznas nacionālā parka apmeklētāju skaita novērtējums

Apmeklētāju klātienē uzskaitē tūrisma pakalpojumu sniegšanas vietās

Tūrisma objektos, kuros apmeklētājs nonāk tiešā kontaktā ar pakalpojuma sniedzēju (tūristu mītnes, ēdināšanas uzņēmumos, inventāra nomas punktos, amatnieku sētās, lauku labumu saimniecībās, tūrisma informācijas centros u.c.), iespējams veikt apmeklētāju klātienē uzskaites.

Apmeklētāju skaita datus vēlams vākt vairākos griezumos:

- gada kopējais apmeklētāju skaits;
- apmeklētāju skaits pa mēnešiem;
- apmeklētāju skaits, kas izmantojuši konkrētu tūrisma produktu;
- nomāto inventāra vienību skaits;
- pasākumu apmeklētāju skaits.

Uzskaiti veic objekta īpašnieki, apsaimniekotāji vai to nolīgti darbinieki, kuri atbild par klientu apkalpošanu. Apmeklētāju skaita monitoringu nepieciešams veikt pēc iespējas vairāk tūrismā iesaistīto pakalpojumu sniedzējiem, lai pēc iegūtajiem datiem var spriest par tūrisma plūsmām, to virzieniem un apjomiem. Dati noderētu arī turpmāko aktivitāšu plānošanā gan atsevišķu pakalpojumu sniedzējiem, gan tūrisma nozares plānotājiem.

Apmeklētāju klātienē uzskaites datus (dažādos griezumos) apkopo attiecīgo novadu TIC. Dati tiek savākti un apkopoti jaunajā gadā par iepriekšējo gadu, digitalizēti, vizualizēti un publicēti novadu, DAP un potenciālajā RNP tūrisma informācijas mājas lapā.

Apmeklētāju klātienē uzskaitē apskates objektos un tūrisma maršrutos

Populārākajos apskates objektos un tūrisma maršrutos, piemēram, Mākoņkalnā, Pīloru ozolu audzē, Andrupenes purva laipu takā un citviet, vasaras sezonā noteiktu brīvdienu un darba dienu skaitu labos laika apstākļos veikt apmeklētāju klātienē uzskaites. Apmeklētāju uzskaitē iespējams iesaistīt dažādu izglītības iestāžu studentus, kuri iegūtos datus var izmantot pētījumu un zinātnisko darbu izstrādē. Datus apkopo attiecīgo novadu TIC.

Apmeklētāju elektroniskā uzskaitē

Noslogotākajos dabas tūrisma objektos (piem., Mākoņkalnā, Lielajā Liepukalnā, Pīloru ozolu audzē) ieteicams veikt apmeklētāju elektroniskās uzskaites. Metode izmantojama tikai tad, ja attiecīgas tehnoloģijas var nemanāmi noslēpt, lai novērstu to bojāšanu vai zādzību. Metodes rezultātā tiek iegūta precīza informācija par apmeklētāju skaitu, ko var izmantot dažādu apsaimniekošanas pasākumu plānošanā.

Apmeklētāju elektronisko uzskaiti vēlams realizēt līdz ar apmeklētāju ietekmes novērtējumu, izmantojot zemāk minētās ietekmju fiksēšanas metodes. Tas radītu iespēju laicīgi meklēt risinājumus, nevēlamu tūrisma ietekmju seku novēršanai, kā arī plānot un virzīt tūristu plūsmu.

Rāznas nacionālā parka apmeklētāju ietekmes novērtējums

Objekta vizuālais monitorings

Jebkurā dabas vai kultūras objektā, kurš iekļauts tūrisma piedāvājumā, sezonas sākumā un beigās veikt objektu vizuālo monitoringu. Šī ir lētākā un vienkāršākā monitoringa metode, kuru var īstenot ikviens. Tā veikšanai nav nepieciešams speciāls inventārs. Metode piemērota, lai sekotu līdzi tūrisma infrastruktūras (t.sk. informācijas stendu un norāžu zīmju) stāvoklim. Tāpat, metode izmantojama, lai sekotu līdzi mazāk apmeklētu un ietekmētu tūrisma objektu stāvoklim. Lai novērojumu dati būtu salīdzināmi, novērojumu fiksēšanai izstrādāt novērojumu anketu.

Objekta foto monitorings

Noslogotākajos tūrisma objektos veikt objektu digitālo foto monitoringu. Foto monitoringa laikā nepieciešams fiksēt tūrisma infrastruktūras un tūrisma objektu apkārtnes stāvokli. Prioritāri foto monitoringu nepieciešams veikt populārākajos un visbiežāk apmeklētajos tūrisma objektos – Mākoņkalns, Lielais Liepu kalns, noslogotākās peldvietas un atpūtas vietas. Metode piemērota, lai ilgstošā laikā sekotu līdzi kāda objekta izmaiņām, piem., atpūtas vietas vai peldvietas stāvoklim, krasta erozijas

pakāpei, nomīdījumam u.tml. Arī šī metode ir samērā lēta un vienkārša un tā veikšanai nav nepieciešams īpašs inventārs vai speciālas zināšanas. Paralēli foto monitoringam, objektā veikt klātienes uzskaites.

Parauglaukumu monitorings

Pie jutīgākajiem dabas objektiem vai biotopiem, kas tiek izmantoti kā nozīmīgi tūrisma resursi, vai atrodas tiešā populāru tūrisma objektu tuvumā, ieteicams veikt parauglaukumu monitoringu. Metode piemērota nomīdījuma pakāpes, veģetācijas izmaiņu noteikšanai, sugu atradņu kontrolei u.tml. Prioritāri parauglaukumu monitoringu nepieciešams veikt noslogotākajās Ežezera salās, Piļoru ozolu audzē, Andrupenes purva laipu takā. Paralēli parauglaukuma monitoringam, objektā veikt klātienes uzskaites. Zinot vietas noslodzi, metode ļauj spriest par vietas kapacitāti. Metodes rezultātus izmantot, plānojot citu objektu apsaimniekošanas pasākumus.

Negatīvo ietekmju uzskaitē dabas takās un tūrisma maršrutos

Metodes ietvaros aktīvā tūrisma sezonas beigās tūrisma maršrutos tiek uzskaitītas un fiksētas dažādas negatīvo tūrisma ietekmju izpausmes, piem., jaunas ugunsкура vietas, atkritumi, nocirsti koki, laužti zari u.c. Paralēli negatīvo ietekmju uzskaitē, objektā veikt klātienes uzskaites.

Tūrisma pakalpojumu kvalitātes novērtējums

Ceļotāju anketēšana

Ceļotāju anketēšana ļauj noskaidrot ceļotāju apmierinātības līmeni, apzināt nozīmīgākās ceļotāju grupas, to intereses un nepieciešamības. Šāda informācija palīdz sagatavot konkurētspējīgāku tūrisma piedāvājumu. Ceļotāju anketēšanu veikt tūrisma pakalpojumu sniegšanas vietās (lūdzot apmeklētājiem aizpildīt īsas anketas) un pie apskates objektiem (lūdzot apmeklētājiem atbildēt uz pāris jautājumiem).

Lai turpmāk varētu veikt precīzākus tūrisma ekonomiskās ietekmes aprēķinus, ceļotāju anketēšanas ietvaros nepieciešams noskaidrot apmeklētāju sadalījumu pēc uzturēšanās ilguma, nakšņošanas (viesu māja, dienesta viesnīca, kempings, telts, treileris, viesos pie paziņām, radiem) un ceļošanas veida (automašīna, sabiedriskais transports, velo u.c.), reālos un plānotos ceļojuma izdevumus.

Tūrisma nozarē iesaistīto intervēšana

Vismaz reizi divos - trijos gados nepieciešams veikt vietējo uzņēmēju, pašvaldības darbinieku, NVO u.c. valsts iestāžu amatpersonu, kā arī vietējo iedzīvotāju aptaujas un intervijas par problēmu jautājumiem, kas saistīti ar tūrisma aktivitāšu plānošanu un īstenošanu konkrētajā teritorijā.

Lai turpmāk varētu veikt precīzākus tūrisma ekonomiskās ietekmes aprēķinus, nepieciešams apkopot regulāru un sistemātisku informāciju par:

- ieņēmumiem no tūristu nakšņošanas, ēdināšanas, citu pakalpojumu sniegšanas (laivu, velosipēdu vai slēpju noma, gida pakalpojumi, suvenīru iegādes u.c.);
- RNP tūrismā un ar to saistītajās jomās nodarbināto skaitu, piedāvāto resursu un pakalpojuma dažādību un apjomiem;
- speciāli organizēto pasākumu apmeklētību, to izdevumiem un ieņēmumiem;
- netiešo tūrisma ietekmi uz ar tūrismu saistīto pakalpojumu sniegšanu (piem., pārtikas produktu tirdzniecība).

Regulāras tūrisma statistikas veidošana turpmāk nodrošinās iespēju objektīvi novērtēt tūrisma ietekmi uz RNP vietējo ekonomiku, kā arī mērķtiecīgi plānot turpmākās aktivitātes.

1.8. pielikums. Plāna ieviešanai pieejamais finansējums

Latvijas Lauku attīstības programma 2007.-2013. gadam (Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai)

3. ass. Dzīves kvalitāte lauku apvidos un lauku ekonomikas dažādošana

312. pasākums: Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (F1).	
Mērķis	Pasākuma mērķis ir veicināt ar lauksaimniecību nesaistītu saimniecisko darbību vai nodarbinātību lauku teritorijā un dažādot ar lauksaimniecību nesaistītas aktivitātes, lai attīstītu alternatīvus ienākumu avotus un palielinātu ienākumu līmeni lauku reģionos.
Atbalstāmās aktivitātes	Jaunu mikro uzņēmumu radīšana, esošo uzņēmumu attīstība.
Atbalsta veids	Programma tiek ieviesta, izmantojot atklātus projektu konkursus, kurus organizē LAD.
Atbalsta saņēmējs	Fiziska persona, kas vēlas dibināt jaunu mikro uzņēmumu, vai uzņēmums, kurš ražo lauksaimniecības produkciju, kurā strādā mazāk nekā 10 darbinieku un, kura gada apgrozījums nepārsniedz 2 milj. eiro.
Atbalsta apjoms	Kopējā attiecināmo izmaksu summa uzņēmuma radīšanai – līdz 35 000 LVL, esošo uzņēmumu attīstībai – līdz 70 000 LVL. Atbalsta intensitāte – 40 % no kopējās attiecināmo izmaksu summas.
Papildus informācija	09.02.2010. MK not. Nr. 132., www.lad.gov.lv
313. pasākums: Tūrisma aktivitāšu veicināšana (F2).	
Mērķis	Veicināt nelauksaimnieciskās aktivitātes lauku teritorijā, attīstot un pilnveidojot lauku tūrismu un ar tūrismu saistītos pakalpojumus un infrastruktūru.
Atbalstāmās aktivitātes	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Esošo tūristu mītnu (līdz 20 gultasvietām) rekonstrukcija un aprīkošana un jaunu tūrisma mītnu līdz 20 gultasvietām kā papildus piedāvājuma izveide un aprīkošana uzņēmumos, kas nodarbojas ar cita veida tūrisma pakalpojumu sniegšanu. ▪ Esošo tūristu mītnu ēdināšanas bloka būvniecība vai rekonstrukcija un nepieciešamā aprīkojuma iegāde. ▪ Esošo kempingu un jaunatnes tūrisma mītnu koplietošanas virtuves, ēdamtelpas, tualetes un dušas būvniecība, rekonstrukcija vai aprīkošana (neietverot pirts vai saunas būvniecību vai rekonstrukciju). ▪ Tūrisma pakalpojumu sniegšanas dažādošana (peldvietu izveide; dabas vai aktīvo atpūtas taku izveide vai pilnveidošana; atrakciju, zirgu izjāžu laukumu, distanču slēpošanas trašu, veloceliņu izveide vai pilnveidošana; ūdens tūrisma apmetņu vietu izveide vai labiekārtošana; infrastruktūras pielāgošana personām ar funkcionāliem traucējumiem; inventārs tūrisma pakalpojuma nodrošināšanai; sporta laukumu un sporta un atpūtas būvju celtniecība; nojumes vai slēgtu telpu izveide vai paplašināšana inventāra glabāšanai, kas nepieciešams tūrisma pakalpojuma nodrošināšanai). ▪ Vides aizsardzības un energoefektivitātes paaugstināšanas investīcijas lauku tūristu mītnē.
Atbalsta veids	Programma tiek ieviesta, izmantojot atklātus projektu konkursus, kurus organizē LAD.
Atbalsta saņēmējs	Tūrisma pakalpojumu sniedzēji (Komersanti, z/s, fiziskās personas, kuras veic saimniecisko darbību).
Atbalsta apjoms	Visā plānošanas periodā vienam atbalsta saņēmējam maksimālā attiecināmo izmaksu summa ir ~263 000 LVL. Viena projekta maksimālā attiecināmo izmaksu summa ir 70 000 LVL. Atbalsta intensitāte – 30 līdz 50%.
Papildus informācija	15.08.2008 MK not. Nr. 754., www.lad.gov.lv
321. pasākums: Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem (F3).	
Mērķis	Atbalstīt investīcijas publiskās infrastruktūras kvalitātes uzlabošanai lauku teritorijās, lai veicinātu apdzīvotības saglabāšanos.
Atbalstāmās aktivitātes	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pašvaldību ceļu būvniecība vai rekonstrukcija (neietverot uzturēšanu). ▪ Saietu namu, brīvā laika pavadīšanas, sporta un kultūras objektu būvniecība vai rekonstrukcija, kuri atrodas uz pašvaldībai piederošas vai ilgtermiņā nomātas zemes. ▪ Publiski pieejamu pašvaldībām piederošu vai ilgtermiņā nomātu teritoriju labiekārtošana, rekreācijas pakalpojumu nodrošināšanai pašvaldību teritorijās. ▪ Atjaunojamo energoresursu energoapgādes sistēmas būvniecība vai rekonstrukcija.
Atbalsta veids	Programma tiek ieviesta, izmantojot atklātus projektu konkursus, kurus organizē LAD.
Atbalsta saņēmējs	Pašvaldības
Atbalsta apjoms	Visā plānošanas periodā vienam atbalsta saņēmējam maksimālā attiecināmo izmaksu summa ir 140 000 latu. Atbalsta intensitāte – 90% no kopējās attiecināmo izmaksu summas.
Papildus informācija	07.07.2008 MK not. Nr. 525., www.lad.gov.lv
323. pasākums: Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana (F4).	
Mērķis	Pasākuma mērķis ir veicināt ar lauksaimniecības, mežsaimniecības, pārtikas ražošanas un apstrādes nozari saistītā kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, atjaunošanu un uzlabošanu, padarot to pieejamu sabiedrībai.
Atbalstāmās aktivitātes	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Muzeja darbības attīstība - ēku renovācija vai piemērošana muzeja funkciju veikšanai, muzeja priekšmetu restaurācija, muzeja norāžu un informācijas stendu izveide, interneta nodrošināšana, muzeja tīpašumā vai valdījumā esošās teritorijas sakopšana vai labiekārtošana. ▪ Ar lauksaimniecības un mežsaimniecības, pārtikas ražošanas vai apstrādes nozari saistītu iekārtu, tehnikas, darbarīku restaurācija, izgatavošana, ekspozīcijas izveidei un demonstrēšanai darbībā.
Atbalsta veids	Programma tiek ieviesta, izmantojot atklātus projektu konkursus, kurus organizē LAD.
Atbalsta saņēmējs	Ar lauksaimniecības, mežsaimniecības, amatniecības, pārtikas ražošanas vai apstrādes nozari saistīts akreditēts muzejs, pašvaldība vai institūcija, kuras iestāde vai struktūrvienība ir akreditēts muzejs.
Atbalsta apjoms	Visā plānošanas periodā vienam atbalsta saņēmējam maksimālā attiecināmo izmaksu summa ir 140 000 latu. Atbalsta intensitāte valsts un pašvaldību iestādēm – 100 % no projekta kopējās attiecināmo izmaksu summas, pārējiem - 75%.
Papildus informācija	15.09.2008. MK not. Nr. 755., www.lad.gov.lv

4.ass. LEADER pieejas īstenošana

413. pasākums: Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īstenošanas teritorijā (F5).	
Mērķis	Novadu iedzīvotāju sabiedrisko aktivitāšu dažādošana, ieskaitot tādu uzņēmēju, NVO, pašvaldību un sabiedrības projektu īstenošanu, kas vērsti uz iniciatīvas veicināšanu, aktīva un radoša brīvā laika pavadīšanas iespējām, kā arī iedzīvotāju izglītošanu, veselīga dzīvesveida aktivizēšanu un dzīves vides uzlabošanu.
Atbalstāmās aktivitātes	<p>Pasākuma ietvaros tiek atbalstītas aktivitātes, kuras ietvertas kopienu attīstības stratēģijās.</p> <p>Rēzeknes rajona teritorijā pasākuma ietvaros tiek līdzfinansēti projekti, kuru rezultātā tiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uzlabota vietējo iedzīvotāju dzīves kvalitāte un vietējo iedzīvotāju aktivitāte, t.sk., uzlabota vietējo interešu kopu darbība, izveidotas jaunas interešu kopas un sniegts atbalsts to darbības uzsākšanai vai pilnveidošanai, uzlabota ārpuskolas aktivitāšu un mūžizglītības pakalpojumu kvalitāte, pieejamība un to tehniskais nodrošinājums, sakārtoti un aprīkoti lauku kultūras centri, uzlabota vietējiem iedzīvotājiem nozīmīgu sociālo un atpūtas pakalpojumu pieejamība; ▪ Labiekārtota un sakopta apkārtnē vide un dažādotas brīvā laika pavadīšanas iespējas, t.sk. sakopti kultūrvēsturiski nozīmīgi objekti, izveidoti, rekonstruēti vai labiekārtoti lauku māju un sētu muzeji, sakoptas un labiekārtotas brīvā laika pavadīšanas vietas (parki, pludmales, atpūtas vietas, sporta un rotaļu laukumi, brīvdabas estrādes, kultūras nami, bibliotēkas u.c.). <p>Krāslavas rajona teritorijā pasākuma ietvaros tiek līdzfinansēti projekti, kuru rezultātā tiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dažādotas vietējo iedzīvotāju brīvā laika pavadīšanas iespējas, veicināta iedzīvotāju izglītošana, veselīga dzīves veida aktivizēšana, dzīves vides uzlabošana, t.sk.: <ul style="list-style-type: none"> ○ labiekārtoti dabas un kultūras objekti vai pilnveidots to labiekārtojums (t.sk. dabas taku, pārgājienu, velo maršrutu, peldvietu u.tml. objektu ierīkošana), ○ izveidotas vai labiekārtotas brīvā laika pavadīšanas, sporta, interešu izglītības un interešu kopu vietas; ○ veicināta kultūras mantojuma un tradīciju saglabāšana un attīstība; ▪ uzlabota vietējiem iedzīvotājiem nozīmīgu pakalpojumu kvalitāte un pieejamība. <p>Ludzas rajona teritorijā pasākuma ietvaros tiek līdzfinansēti projekti, kuru rezultātā tiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ labiekārtotas sabiedrībai pieejamas ārtelpas, t.sk., parki, skvēri, bērnu laukumi, atpūtas vietas u.c. ▪ attīstīta kultūras infrastruktūra, veicināta kultūrvēsturiskās vides un tradīciju saglabāšana, t.sk., ierīkoti jauni vai uzlaboti esošie muzeji, izstāžu zāles un ekspozīcijas, izbūvētas vai rekonstruētas brīvdabas estrādes, sabiedriski un kultūrvēsturiski nozīmīgas ēkas, labiekārtota to teritorija, iegādāts pasākumu rīkošanai nepieciešamais inventārs; ▪ attīstīta sporta, tūrisma un atpūtas infrastruktūra, t.sk., ierīkotas un labiekārtotas peldvietas, dabas takas, tūrisma maršruti, izveidoti un aprīkoti sporta un tūrisma inventāra nomas punkti ▪ izveidoti, aprīkoti, celti vai remontēti interešu kopu, brīvā laika pavadīšanas, interešu izglītības centri ▪ uzlabota sociālā infrastruktūra un vietējiem iedzīvotājiem nozīmīgu pakalpojumu pieejamība, t.sk. sabiedrisko iestāžu un pakalpojumu pieejamība cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. <p>Pasākuma ietvaros tiek atbalstītas darbības, kuras neatbilst LAP 1. un 3. ass pasākumu atbalsta saņemšanas nosacījumiem.</p>
Atbalsta veids	Programma tiek ieviesta, izmantojot atklātus projektu konkursus, kurus organizē rajonu partnerības, kuru stratēģijas apstiprinātas ELAF 4.ass pasākumu saņemšanai.
Atbalsta apjoms	Maksimālā attiecināmo izmaksu summa vienam projektam variē no 2 000 līdz 14 000. Atbalsta apjoms - līdz 90% biedrībām un nodibinājumiem, līdz 75 % pašvaldībām, līdz 50 % citām juridiskām un fiziskām personām.
Pieteikšanās termiņš	Projektu konkursi tiek organizēti Rēzeknes, Ludzas un Krāslavas rajona attīstības stratēģijās norādītos laikos.
Atbalsta saņēmējs	NVO, pašvaldības, citas juridiskas un fiziskas personas.
Papildus informācija	13.01.2009. MK not. Nr. 33.; www.lad.gov.lv ; www.rezeknespartneriba.lv ; www.kraslavaspartneriba.lv ; www.ludzaspartneriba.lv .

Rīcības programma Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) atbalsta ieviešanai Latvijā 2007. – 2013.gadam

401. pasākums: Teritoriju attīstības stratēģiju īstenošana (F6).	
Mērķis	Veicināt maza mēroga infrastruktūras, kā arī ar zivsaimniecību saistītās infrastruktūras kvalitātes uzlabošanu, kā arī nodarbošanās dažādošanu zivsaimniecībai nozīmīgajās teritorijās, apdzīvotības un teritoriju pievilcības saglabāšanai.
Atbalstāmās aktivitātes	<p>Pasākuma ietvaros tiek atbalstītas aktivitātes zivsaimniecībai nozīmīgās teritorijās (07.07.2008. MK not. Nr. 515.), kurām izstrādātas un LAD apstiprinātas kopienu attīstības stratēģijās. No RNP ietvertajiem novadiem atbalsts pieejams vienīgi Rēzeknes novadā.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. aktivitātes „Ciematu, kuros veic zivsaimniecības darbības, atjaunošana un attīstība” ietvaros līdzfinansēti projekti, kuru rezultātā tiek pilnveidots pašvaldības ceļu tīklojums un uzlabots to stāvoklis, rekonstruētas brīvā laika pavadīšanas vietas un veikta ciematu labiekārtošana (parku, ezeru krastu sakopšana un labiekārtošana, ierīkoti sporta un rotaļu laukumi, uzbūvēti velo celiņi u.tml.); 2. aktivitātes „Ar zivsaimniecību un tūrisma saistītās maza mēroga infrastruktūras un pakalpojumu attīstība” ietvaros līdzfinansēti projekti, kuru rezultātā tiek daudzveidoti tūrisma pakalpojumi, uzlabota to kvalitāte un izbūvēti maza mēroga infrastruktūras objekti (izveidotas dabas takas un pārgājienu maršruti, ar zirgu izjādēm saistīti infrastruktūras objekti u.tml.); 3. aktivitātes „Ekonomikas darbības rekonstruēšana, pārorientēšana un darbību dažādošana” ietvaros līdzfinansēti projekti, kuru rezultātā tiek izveidoti ar zivsaimniecību nesaistīti mikro uzņēmumi un dažādota zivsaimniecības uzņēmumu darbība (mazumtirdzniecība, suvenīru ražošana, tūrisma pakalpojumu sniegšana u.tml.).

	Pasākuma ietvaros tiek atbalstītas darbības, kuras neatbilst LAP 3. ass pasākumu atbalsta saņemšanas nosacījumiem.
Atbalsta veids	Programma tiek ieviesta, izmantojot atklātus projektu konkursus, kurus organizē rajonu partnerības, kuru attīstības stratēģijas apstiprinātas LAD EZF saņemšanai.
Atbalsta saņēmējs	1. aktivitātē - pašvaldība, komersants, biedrība vai nodibinājums. 2. aktivitātē - uzņēmums, kura darbība ir saistīta ar tūrisma pakalpojumu sniegšanu, biedrība vai nodibinājums. 3. aktivitātē - fiziska persona, kura pēdējo divu gadu laikā bijusi nodarbināta zivsaimniecībā un uzņēmums, kura darbība ir saistīta ar zivsaimniecību.
Atbalsta apjoms	Maksimālā attiecināmo izmaksu summa vienam projektam ir līdz 14 000 LVL. Atbalsta apjoms - līdz 90% biedrībām un nodibinājumiem, līdz 75% pašvaldībām, līdz 50% citām juridiskām un fiziskām personām.
Papildus informācija	27.01.2009. MK not. Nr. 78., www.lad.gov.lv , www.rezeknespartneriba.lv

Eiropas Savienības struktūrfondu (2007.-2013.gadam) finansējums (ESF, ERAF)

1. programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība"

1.3.1.2. Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai (F7).	
Mērķis	Atbalsts tiek piešķirts saimnieciskās darbības uzsācējiem, sniedzot apmācības, konsultācijas un finansiālu atbalstu uzņēmējdarbības uzsākšanai.
Atbalstāmās aktivitātes	Konsultācijas biznesa plāna sagatavošanā un realizācijā. Finansiālais atbalsts saimnieciskās darbības uzsākšanai (aizdevumu piešķiršana, granta piešķiršana saimnieciskās darbības uzsākšanai, granta piešķiršana aizdevuma daļas dzēšanai)
Atbalsta saņēmējs	Personas, kuras vēlas uzsākt komercdarbību vai pašnodarbinātību, kā arī jaundibinātie komersanti, kuri ir reģistrējuši savu darbību ne ilgāk kā 3 gadus.
Pieteikšanās termiņš	Programmas darbības laiks 07.08.2009. – 01.06. 2015.
Papildus informācija	31.03.2009. MK not. Nr. 293., www.altum.lv , www.hipo.lv
1.5.2.2.2. NVO administratīvās kapacitātes stiprināšana (F8).	
Mērķis	Panākt aktīvu un kvalitatīvu nevalstiskā sektora līdzdalību lēmuma pieņemšanas procesā un publisko pakalpojumu sniegšanā, kā arī ES un ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu īstenošanā.
Atbalstāmās aktivitātes	Aktivitātes ietvaros finansē aktivitātes, kas atbalsta NVO līdzdalību politikas plānošanas procesos un sadarbības tīklos, uzlabo NVO sniegto publisko pakalpojumu kvalitāti, veicina inovatīvu pakalpojumu attīstību.
Atbalsta veids	Programma tiek ieviesta SIF organizējot atklātus projektu konkursus. Tuvākā projektu pieņemšanas kārtā – 2010.g. sept.
Atbalsta saņēmējs	NVO (biedrības vai nodibinājumi)
Atbalsta apjoms	Attiecināmo izmaksu summa – 1 000 līdz 25 000 LVL. Nepieciešamais līdzfinansējums – vismaz 7 % no kopējās attiecināmo izmaksu summas
Papildus informācija	25.11.2008. MK not. Nr. 963., www.lsf.lv

3. programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi"

3.2.1.3.1. Satiksmes drošības uzlabojumi apdzīvotās vietās ārpus Rīgas (F9).	
Mērķis	Aktivitātes ietvaros tiek atbalstīti ielu renovāciju, gājēju pāreju, ietju, velosipēdistu celiņu, sabiedriskā transporta pieturvietu izbūves projekti apdzīvotās vietās, kuri būtiski uzlabo satiksmes drošību vai transporta sistēmas organizāciju
Atbalstāmās aktivitātes	Aktivitātes ietvaros tiek atbalstīti ielu renovāciju, gājēju pāreju, ietju, velosipēdistu celiņu, stāvlaukumu, sabiedriskā transporta pieturvietu izbūves projekti apdzīvotās vietās, kuri būtiski uzlabo satiksmes drošību vai transporta sistēmas organizāciju.
Atbalsta veids	Programma tiek ieviesta, izmantojot atklātus projektu konkursus. Tuvākā projektu pieņemšanas kārtā - 2010.g. III cet.
Atbalsta saņēmējs	Pašvaldības
Atbalsta apjoms	ERAF līdzfinansējuma apmērs vienam projektam no projekta kopējām attiecināmajām izmaksām ir 10 000 - 700 000 LVL. Projekta iesniedzēja finansējums nav mazāks par 15 % no projekta kopējām attiecināmajām izmaksām
Papildus informācija	04.07.2008. MK not. Nr. 426., www.sam.gov.lv
3.4.1.2. aktivitāte: Infrastruktūras izveide Natura 2000 teritorijās (F10).	
Mērķis	Saglabāt Latvijas dabas vides kvalitāti atbilstoši Eiropas Savienības direktīvu prasībām, valsts starptautiskajām saistībām un vietējām vajadzībām.
Atbalstāmās aktivitātes	Atbalsts paredzēts infrastruktūras izveidei <i>Natura 2000</i> teritorijās, kurām izstrādāts dabas aizsardzības plāns, lai samazinātu antropogēno slodzi un nodrošinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu. Aktivitātes ietvaros tiek atbalstīti pasākumi, kas samazina augsnes eroziju, eitrīgo piesārņojumu, optimizē apmeklētāju plūsmu, uzlabo <i>Natura 2000</i> teritoriju un informācijas par <i>Natura 2000</i> teritorijās izveidoto infrastruktūru pieejamību.
Atbalsta saņēmējs	Dabas aizsardzības pārvalde
Papildus informācija	15.09.2009. MK not. Nr.1059., www.vidm.gov.lv
3.4.3.2.aktivitāte: Sociālekonomiski nozīmīgu kultūras mantojuma objektu atjaunošana (F11).	
Mērķis	Atjaunot kultūras mantojuma objektus, lai palielinātu to ekonomisku un inovatīvu izmantošanu, kas var kalpot kā nozīmīgs faktors teritoriju ekonomiskajai reģenerācijai, to pievilcības palielināšanai, dzīvei, darbam un uzņēmējdarbībai labvēlīgu apstākļu nodrošināšanai.
Atbalstāmās aktivitātes	Atbalsts paredzēts kultūras mantojuma objektu saglabāšanai, kuriem piemīt augsts sociālekonomiskais potenciāls, piešķirts kultūras pieminekļa statuss vai kas atrodas kultūras pieminekļa aizsardzības zonā. Šie objekti saistās ar kopienas kolektīvo atmiņu, un to atjaunošana, uzturēšana un publiskas pieejamības nodrošināšana ir nozīmīga

	visiem sabiedrības locekļiem, neatkarīgi no to etniskās, sociālās, reliģiskās u.c. piederības. Īpaši atbalstāmi ir tādi kultūras mantojuma objekti, kuros projekta rezultātā tiks sniegti dažādi kultūras pakalpojumi sabiedrībai, nodrošinot informācijas, metodoloģisko u.c. profesionālo funkciju veikšanu.
Atbalsta veids	Programma tiek ieviesta atklātu projektu konkursu veidā, kurus organizē Kultūras ministrija. Tuvākā projektu pieņemšanas kārtā – 2010.gada III ceturksnis.
Atbalsta saņēmējs	Valsts un pašvaldību iestādes.
Atbalsta apjoms	ERAF līdzfinansējums vienam projektam – no 250 000 līdz 1 200 000 LVL. Projekta iesniedzēja līdzfinansējums – vismaz 15% no projekta kopējām attiecināmajām izmaksām.
Papildus informācija	25.05.2010. MK not. Nr. 477., www.km.gov.lv
3.4.3.3. Atbalsts kultūras pieminekļu privātpašniekiem kultūras pieminekļu saglabāšanā un to sociālekonomiskā potenciāla izmantošanā (F12).	
Mērķis	Nodrošināt tādu kultūras pieminekļu saglabāšanu, pieejamību sabiedrībai un sociālekonomisku izmantošanu, kas atrodas privātpašumā un nodrošina nozīmīgas publiskas funkcijas.
Atbalsta veids	Programma tiek ieviesta, izmantojot atklātus projektu konkursus, kurus organizē Kultūras ministrija.
Atbalsta saņēmējs	Juridiska vai komercreģistrā reģistrēta fiziska persona, kuras īpašumā ir kultūras piemineklis.
Papildus informācija	30.06.2009 MK not. Nr. 675., www.km.gov.lv

Valsts Kultūrkapitāla fonda finansējums

Latvijas reģiona kultūras programmu projektu konkursi (F13).	
Mērķis	Veicināt kultūras pieejamību sabiedrībai Latvijas reģionos, organizējot projektu konkursus Latvijas reģionu kultūras projektu atbalstam.
Atbalsta veids	Programma tiek īstenota VKKF ik gadu organizējot atklātus Latvijas reģionu kultūras programmu projektu konkursus. Programmu konkursā var piedalīties juridiskas personas, kuras pārstāv konkrētu Latvijas reģionu intereses. 2010.g. tiesības organizēt Latgales reģiona kultūras projektu konkursu ieguva LRAA, reģiona projektu programmā paredzot atbalstu juridisku personu realizētiem projektiem, kuri sekmē Latgales kultūrvides daudzveidības saglabāšanu un attīstību, tradicionālo amatu un prasmju attīstību un to integrācija tūrisma aktivitātēs, Latgalešu valodas un rakstības saglabāšanu un attīstīšanu u.tml.
Atbalsta apjoms	Latgales kultūras programmas maksimālais finansējums vienam projektam nevar būt lielāks par 4 000 LVL.
Papildus informācija	www.kkf.lv , www.latgale.lv
Kultūras projektu konkursi (F14).	
Mērķis	Veicināt kultūras atjaunotnes un mākslas jaunrades procesu, kultūras nozares pētniecību u.tml.
Atbalsta veids	Programma tiek īstenota VKKF vairākas reizes gadā organizējot atklātus projektu konkursus sekojošās nozarēs: literatūra, mūzika, dejas, teātra, filmu un vizuālā māksla, kultūras mantojums un tradicionālā kultūra. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kultūras mantojuma programmā pieejams finansējums sabiedrībai pieejamu kultūras pieminekļu konservācijai un restaurācijai, tautas celtniecības objektu saglabāšanai, muzeju un arhīvu krājumu konservācijai un restaurācijai, pētnieciskajiem darbiem, t.sk., kultūras pieminekļu izpētei un inventarizācijai, pētnieciskajiem darbiem muzejos un arhīvos u.tml. ▪ Tradicionālās kultūras programmā pieejams finansējums tradicionālās kultūras vērtību popularizēšanai, organizējot tradicionālās kultūras skolas, meistardarbnīcas, mācību seminārus, nometnes un festivālus pasākumus, tradicionālo amatu un prasmju pārmantošanas veicināšanai, novadpētniecībai, t.sk., lauka pētījumu organizēšanai un pētījumu rezultātu apkopošanai, izglītojošu un tradicionālo kultūru popularizējošu materiālu veidošanai un publicēšanai.
Atbalsta saņēmējs	Fiziskas un juridiskas personas.
Papildus informācija	www.kkf.lv

Eiropas teritoriālās sadarbības veicināšanai pieejamais ES struktūrfondu finansējums 2007. – 2013. gadam

Latvijas – Lietuvas pārrobežu sadarbības programma 2007.-2013.gadam	
Mērķis	Veicināt ilgtspējīgu un vienlīdzīgu pierobežas reģiona sociālekonomisko attīstību, lai padarītu to konkurētspējīgu ekonomiskajai un uzņēmējdarbības attīstībai un pievilcīgu dzīvošanai un apmeklēšanai.
Projekta teritorijas	Vismaz 1 partneris no Latvijas (Latgale, Kurzeme, Zemgale) un viens no Lietuvas (Šauļi, Telši, Paneveža, Utena).
Atbalstāmās aktivitātes	1. Uzņēmējdarbības, darba tirgus, pētniecības un tehnoloģiju attīstības veicināšana, pierobežas reģionu iekšējās un ārējās pieejamības uzlabošana (t.sk. uzņēmējdarbības atbalsta struktūru un sadarbības tīklu izveidei, mūžizglītības iestāžu un uzņēmumu sadarbības veicināšanai); 2. Sabiedrisko pakalpojumu, dabas un kultūras resursu kopīgas pārvaldīšanas uzlabošana un sabiedrības aktivizēšana (t.sk. kopīgu vides un ĪADT aizsardzības un apsaimniekošanas aktivitāšu un vides izglītības kampaņu realizēšanai, vides uzraudzības sistēmas ieviešanai, sabiedriski nozīmīgu kultūrvēsturiski nozīmīgu ēku rekonstrukcija)
Atbalsta veids	Programma tiek ieviesta, izmantojot atklātus projektu konkursus. Tuvākā projektu pieņemšanas kārtā – 2010.g. IV cet.
Atbalsta saņēmējs	Valsts un pašvaldības iestādes, nevalstiskās organizācijas.
Atbalsta apjoms	no 20 000 līdz 1 miljonam eiro. Nacionālais līdzfinansējums 15 % apmērā ir jānodrošina projekta ieviešanai.
Papildus informācija	www.latlit.eu
Latvijas – Igaunijas – Krievijas pārrobežu sadarbības programma 2007.-2013.gadam	
Mērķis	Izmantot plašā pierobežas reģiona potenciālu reģiona ekonomikas attīstībai, piesaistot investīcijas, nodarbinātības un dzīves līmeņa celšanai.
Attiecināmās teritorijas	Latvija (Latgale, Vidzeme), Igaunija (Kirde-Eesti, Lõuna-Eesti, Kesk-Eesti), Krievija (Ļeņingradas, Pleskavas apgabals, Sanktpēterburga). Projektā ir jāpiedalās vismaz 1 partnerim no Krievijas un vismaz 1 partnerim no Latvijas vai Igaunijas, kas ir reģistrēts programmas attiecināmajā teritorijā

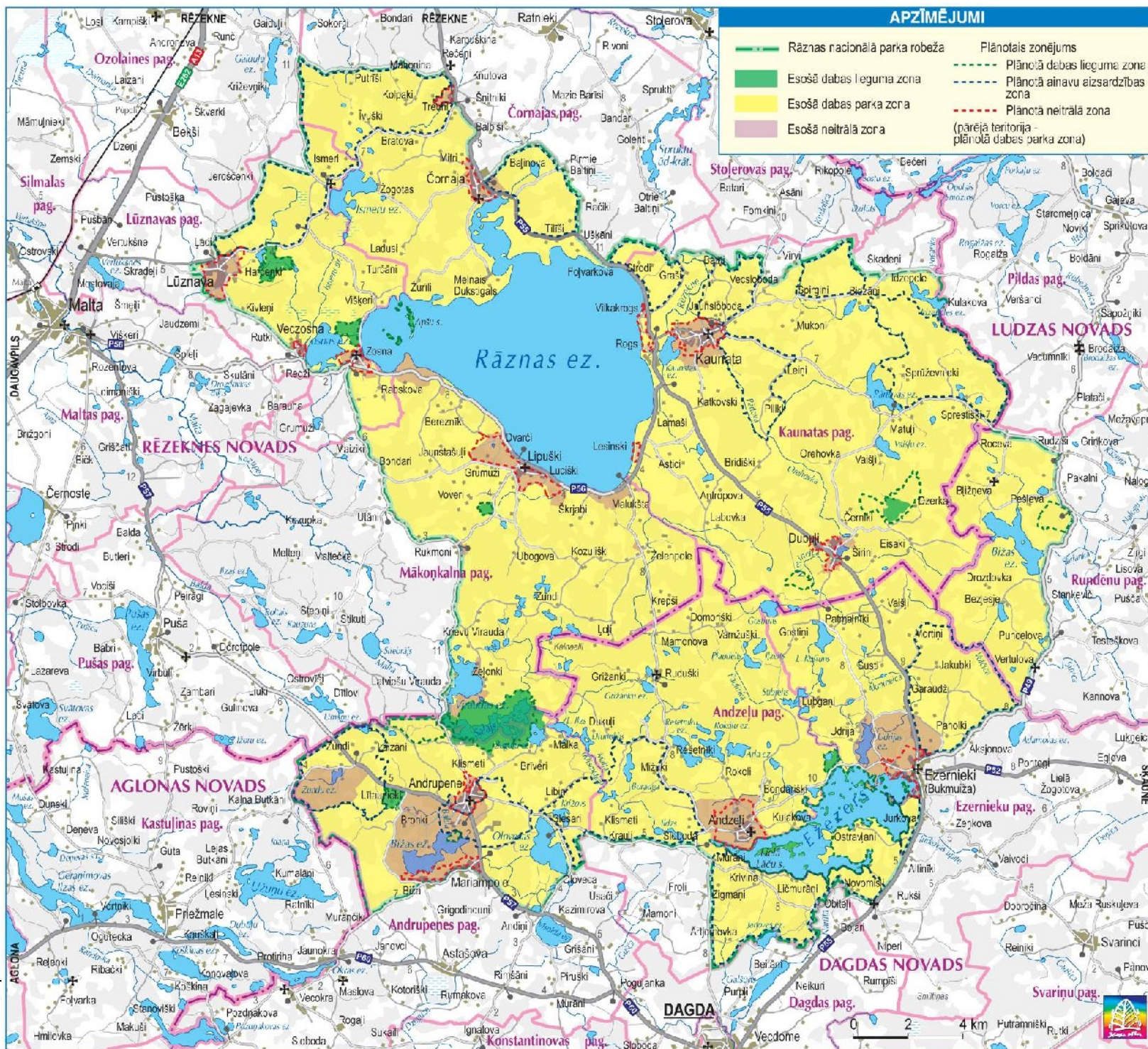
Atbalstāmās aktivitātes	<ol style="list-style-type: none"> Sadarbības projektu realizēšana sociālekonomiskās, uzņēmējdarbības, biznesa, transporta, loģistikas, komunikāciju un tūrisma attīstības veicināšanai. Kopīgu vides un dabas resursu aizsardzības, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas un enerģijas efektivitātes uzlabošanas aktivitāšu realizēšanai. Sadarbības veicināšana, vietējo un reģionālo institūciju administratīvās kapacitātes celšana, sadarbības stiprināšana kultūras, sporta, sociālās un veselības aprūpes jomās.
Atbalsta veids	Programma tiek ieviesta, izmantojot atklātus projektu konkursus.
Atbalsta saņēmējs	Valsts iestādes, vietējās un reģionālās iestādes vai to veidotas apvienības, nevalstiskās organizācijas, mazie vai vidējie uzņēmumi (tikai 1. prioritātes ietvaros).
Atbalsta apjoms	Nacionālais līdzfinansējums 10 % apmērā ir jānodrošina projekta ieviešanai.
Papildus informācija	http://www.estlatus.eu/
Latvijas – Lietuvas – Baltkrievijas pārrobežu sadarbības programma 2007.-2013.gadam	
Mērķis	Veicināt ilgtspējīgu un vienlīdzīgu pierobežas reģiona sociālekonomisko attīstību, lai padarītu to konkurētspējīgu ekonomiskajai un uzņēmējdarbības attīstībai un pievilcīgu dzīvošanai un apmeklēšanai
Attiecināmās teritorijas	Latvija (Latgale), Lietuva (Utena, Viļņa, Alytus), Baltkrievija (Grodņa, Vitebska, Minska). Projektā ir jāpiedalās vismaz 1 partnerim no Baltkrievijas un vismaz 1 partnerim no Latvijas vai Lietuvas, kas ir reģistrēts programmas attiecināmajā teritorijā.
Atbalstāmās aktivitātes	<ol style="list-style-type: none"> Sadarbības projektu realizēšana kultūras mantojuma saglabāšanai un popularizēšanai, pārrobežu tūrisma attīstībai, mazo un vidējo uzņēmumu un biznesa attīstības un pārrobežu pieejamības uzlabošanai, kopienu iniciatīvu veicināšanai, sociālo un kultūras tīklu stiprināšanai, t.sk., kopīgu sporta un kultūras pasākumu organizēšanai. Kopīgu problēmu risināšana un robežu infrastruktūras attīstība, vides aizsardzības, dabas resursu pārvaldīšanas, dabas mantojuma aizsardzības, sociālās un veselības sistēmas attīstības, robežpunktu infrastruktūras un robežu administrēšanas darbu un mitu procedūru uzlabošanai.
Atbalsta veids	Programma tiek ieviesta, izmantojot atklātus projektu konkursus.
Atbalsta saņēmējs	Valsts iestādes, vietējās un reģionālās iestādes vai to apvienības, NVO.
Atbalsta apjoms	Nacionālais līdzfinansējums 10% apmērā ir jānodrošina projekta ieviešanai.
Papildus informācija	http://www.enpi-cbc.eu/
Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programma 2007.-2013.gadam	
Mērķis	Veicināt transnacionālo attīstību, lai izveidotu ilgtspējīgu, konkurētspējīgu un vienotu Baltijas jūras reģionu.
Attiecināmās teritorijas	Latvija, Lietuva, Baltkrievija, Polija, Igaunija, Dānija, Zviedrija, Somija, Norvēģija, atsevišķi Vācijas un Krievijas reģioni. Projektā ir jāpiedalās vismaz 3 partneriem no vismaz 3 dalībvalstīm
Atbalstāmās aktivitātes	<ol style="list-style-type: none"> Sadarbības projektu realizēšana Baltijas jūras reģiona iekšējās un ārējās pieejamības uzlabošanai, transporta, informācijas un komunikāciju tehnoloģiju jomā, tādējādi mazinot funkcionālās barjeras inovāciju izplatīšanai un satiksmes plūsmām. Sadarbības projektu realizēšana reģionu, pilsētu un lauku rajonu sadarbības veicināšanai, uzlabojot to konkurētspēju veiksmīgākai ekonomikas attīstībai, kā arī sekmējot to pievilcību iedzīvotājiem un investoriem.
Pieteikšanās termiņš	Programma tiek ieviesta, izmantojot atklātus projektu konkursus.
Atbalsta saņēmējs	Valsts, reģionālās un pašvaldību iestādes un apvienības, nevalstiskās organizācijas.
Atbalsta apjoms	Nacionālais līdzfinansējums 15 % apmērā ir jānodrošina projekta ieviešanai.
Papildus informācija	http://eu.baltic.net/

2. pielikums. KARTES

2.1. pielikums.

RNP zonējums

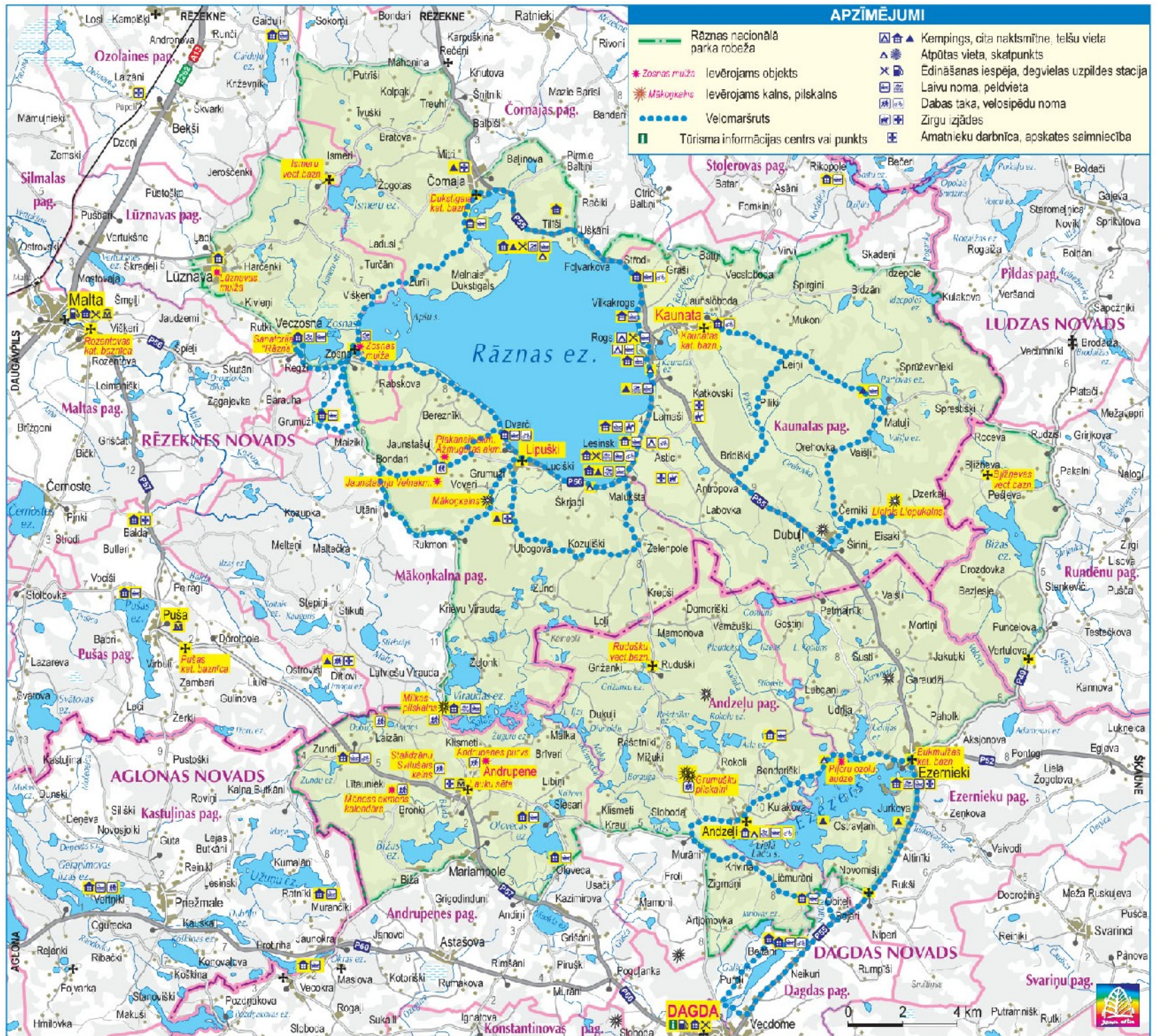
un RNP dabas aizsardzības
plānā ierosinātās zonējuma
izmaiņas

“Ilgspējīga dabas resursu izmantošana un

2.3. pielikums.

RNP tūrisma piesaistes.

2.4. pielikums.
Plānotā tūrisma
infrastruktūra

